

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 44 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2568

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ทั้งภายในและภายนอกจากหลากหลายสถาบัน

ที่ปรึกษา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสนา

อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รังกฎณัฏฐ์

ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิฤกษ์ศรี

ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ห้วมสุข

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์บุญชัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศารทนต์ เมตตาริกานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีวรรณ ตันติธรรมาวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีวรรณ พิรศักดิ์โสภณ

รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันตยานนท์

รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ฐาแก้ว

รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รัตน์

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพัฒน์นันท์

รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธรรณันท์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ ธีรธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหิดล

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

เลขานุการ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

ผู้ช่วยเลขานุการ จิราภรณ์ ภูสิทธิ์ พัทธวีไล จันทร์ล้อย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2568

Contents

Development of learning achievement in the subject of 5th generation wireless networks using Metaverse media, along with cooperative learning TGT techniques, for Mathayom 3 students <i>Kamonchanok Kamnuay, Kunpriya Baokhan, Jirawan Srikram, Akkadeth Matapap, Rattikan Sarnkong</i>	584
The synthesis of the framework for a gamification learning environment based on constructivist principles to enhance English writing skills for primary grade 6 students <i>Jenjira Prueksacheep, Romwarin Gamlunglert, Parama Kwangmuang</i>	596
Factors affecting the electricity energy conservation behavior of employees in companies in Laem Chabang Industrial Estate, Chonburi province <i>Thirayu Kiddee, Nipa Niruttikul</i>	612
The enhancement of customer experience in guest service journey design: A qualitative study of the room division department in a full-service hotel in Thailand <i>Tarittawan Chareanporn, Chanin Yoopetch, Ekawee Vinitkhatkumnuen</i>	627
Leadership of school administrators affecting education quality of vocational college in Sakon Nakhon Province <i>Nuttamon Jangsuk, Suphirun Jantarak, Wanphen Nanthasri</i>	643
Being a public benefit organization: Application of sufficiency economy in community hospitals and its impact on personnel well-being <i>Pirapong Prabripu, Kanchana Chokthaworn, Phanin Nonthakhot</i>	657
Accounting software for community financial institutions <i>Rinlaphat Chaihirankit, Dusit Srisroi, Paweena Khampukka</i>	670
Factors influencing decision to study in private vocational college of first-year vocational certificate students in Sakon Nakhon Province <i>Wachirawut Prommasit, Pornthep Steannopakao, Wanphen Nanthasri</i>	686
Guidelines for promoting creative community-based tourism under the Smart City development plan in Khon Kaen Province <i>Watchara Chiengkul, Putthasak Kumjorn, Wasana Phuangpornpitak, Wanita Boonchom</i>	700
The canonical correlation between sets of variables on English language learning strategies of students in private universities <i>Siriporn Seritanondh</i>	719
The signification of “good people” in the news talk show: Pragmatics <i>Sutthiluck Sawanyavisuthi</i>	737
The Kin Sa-Load ritual and reflections on the cultural activities of The Lua-Malr ethnic in Ban Kok, Chiang Klang Subdistrict, Chiang Klang District, Nan Province <i>Suriyawut Ketui, Sarassawadee Oongsakul</i>	754
The development of the cultural capital of the indigo weaving group to upgrade to a creative economy <i>Uthumporn Lordko</i>	767
The Development of an Enrichment Curriculum to Enhance Gratitude by Usin the Twenty-Four Chinese Filial Exemplars for Grade 5 students <i>Tseng Yu-Cheng, Duangchan Diowvilai</i>	783

สารบัญ

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กมลชนก คำนวน, กุลปรียา เบ้าจันทร์, จิราวรรณ ศรีคราม, อรรคเดช มาตภาพ, รัตติกาล สารทอง	584
ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เจนจิรา พุกวิชาชีพ, รมย์วิรินทร์ กำลังเลิศ, ประมะ แขวงเมือง	596
ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ถิรายุ คิตดี, นิภา นีรุตติกุล	612
การยกระดับประสบการณ์ของลูกค้าในการออกแบบเส้นทางการให้บริการแขก: การศึกษาเชิงคุณภาพของแผนกห้องพัก ในโรงแรมที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ ในประเทศไทย ชฤตวัน เจริญพร, ชนินทร์ อยู่เพชร, เอกกวีร์ วินิจเขตคำถวน	627
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร นัทธมน แฉงสุข, ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์, วันเพ็ญ นันทะศรี	643
องค์กรแห่งประโยชน์สุข: การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงพยาบาลชุมชนและผลต่อความสุขของบุคลากร พีรพงษ์ ปราบริปู, กาญจนา ไชคถาวร, พินันท์ นนทโคตร	657
ซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับสถาบันการเงินชุมชน รินทร์ภัส ชัยหิรัญกิตติ, ดุสิต ศรีสร้อย, ปวีณา คำพุกกะ	670
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร วชิราวุฒิ พรหมสิทธิ์, พรเทพ เสถียร นพแก้ว, วันเพ็ญ นันทะศรี	686
แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น วัชรະ เขียงกุล, พุทธศักดิ์ กัจจ, วาสนา พ่วงพรพิทักษ์, วณิดา บุญโถม	700
สหสัมพันธ์แคนนอนิคระหว่างชุดตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนิสิตในมหาวิทยาลัยเอกชน ศิริพร เสรีตานนท์	719
การสร้างความหมาย “คนดี” ในรายการทุบโต๊ะข่าว : วัจนปฏิบัติศาสตร์ สุทธิลักษณ์ สวรรยาวิสุทธิ	737
พิธีกินสะโหลดกับบทสะท้อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลัวะมัลร์บ้านกอก ตำบลเชียงกลาง อำเภอยางหลวง จังหวัดน่าน สุริยาวุฒิ เกตุย, สรัสวดี อ่องสกุล	754
การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มทอผ้าย้อมครามเพื่อยกระดับสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ อุทุมพร หลอดโค	767
การพัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญูสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 Tseng Yu-Cheng, ดวงจันทร์ เตียววิไล	783

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Development of learning achievement in the subject of 5th generation wireless networks using Metaverse media, along with cooperative learning TGT techniques, for Mathayom 3 students

กมลชนก คำนวนาย¹, กุลปรียา เบ้าขันธุ์¹, จิราวรรณ ศรีคราม¹,
อรรคเดช มาตภาพ¹, รัตติกาล สารกอง^{2*}
Kamonchanok Kamnuay¹, Kunpriya Baokhan¹, Jirawan Srikram¹,
Akkadeth Matapap¹, Rattikan Sarnkong^{2*}

Received: 27 January 2024

Revised: 23 October 2024

Accepted: 5 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2566 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อ.เมือง จ.มหาสารคาม จำนวน 12 ห้องเรียน ทั้งหมด 447 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 มีนักเรียน 44 คน และ 3/5 มีนักเรียน 42 คน ภาคเรียนที่ 1/2566 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อ.เมือง จ.มหาสารคาม ซึ่งใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักของความน่าจะเป็น คือ การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) วิธีการที่ใช้ คือ การจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ 1. จับสลากใบที่ 1 ได้ห้อง ม.3/7 กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง (E) 2. จับสลาก ใบที่ 2 ได้ห้อง ม. 3/5 กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม (C) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 4 ชนิดดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 วิชาเทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) โดยใช้ สื่อ Metaverse ร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 2) แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

* ผู้พิมพ์ประสานงาน อีเมล: rattikan_s@hotmail.com

¹ Undergraduate student, Program in Computer Education, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

² Lecturer, Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

* Corresponding author E-mail: rattikan_s@hotmail.com

เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ที่เรียนโดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 ของนักเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 ($\bar{X} = 2.00$, $S = 0.00$) 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 การจัดการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 ($\bar{X} = 4.57$, $S = 0.43$)

คำสำคัญ: สื่อ Metaverse, การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT

Abstract

The objective of this research was 1) To study the academic achievement of Mathayom 3 students on the topic of 5th generation wireless networks. This research employs Metaverse media in conjunction with cooperative learning TGT techniques. 2) To study students' teamwork skills. 3) To study student satisfaction with learning management. The population for this research comprises Mathayom 3 students from Sarakhampittayakhom School, Semester 1/2023, in Mueang District, Maha Sarakham Province. The study involves 12 classrooms, with a total of 447 individuals. The sample group for this research consists of 44 students from Mathayom 3/7 and 42 students from Mathayom 3/5, during the first semester of the academic year 2023 at Sarakhampittayakom School, Mueang District, Maha Sarakham Province. The sample was selected using a probability-based technique, specifically simple random sampling, where the classroom served as the sampling unit. The procedure was as follows: 1. The first draw resulted in Mathayom 3/7, which was designated as the experimental group (E). 2. The second draw resulted in Mathayom 3/5, which was designated as the control group (C). There are four types of instruments used in this research, as follows: 1) Lesson plan on 5th generation wireless networks for the technology subject (Design and Technology) using Metaverse media, along with TGT cooperative learning techniques, designed for Mathayom 3 students. 2) Measurement of the students' teamwork skills. 3) Academic achievement test: A multiple-choice test consisting of 15 questions, each with four options. 4) Questionnaire on student satisfaction with learning management, consisting of 10 questions. The research results found that 1) The results of the comparison in academic achievement between Mathayomsuksa 3/7 students, who studied using Metaverse media along with TGT cooperative learning techniques, and Mathayomsuksa 3/5 students, who were taught with traditional methods, revealed that the former group achieved

higher academic performance. Results of teamwork skills, obtained from organizing learning using Metaverse media along with cooperative learning techniques (TGT) on the topic of 5th generation wireless networks for students, showed an overall mean of 2.00 and a standard deviation of 0.00 ($\bar{X} = 2.00$, $S = 0.00$). 3) Satisfaction levels of Mathayomsuksa 3/7 students in organizing learning about 5th generation wireless networks using Metaverse media, together with cooperative learning TGT techniques, were overall at the highest level. The total mean is 4.57, with a standard deviation of 0.43 ($\bar{X} = 4.57$, $S = 0.43$).

Keywords: Metaverse media, cooperative learning, TGT techniques

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ว่า ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้ได้ทั้งกระบวนการและความรู้จากวิธีการสังเกต

การสำรวจตรวจสอบการทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ มีทักษะพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ดำรงชีวิตมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากลสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สาระที่ 4 เทคโนโลยี มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจแนวคิดหลักของเทคโนโลยีเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วใช้ความรู้และทักษะทางด้าน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และศาสตร์อื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ด้วย กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม และมาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจ และใช้แนวคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้การทำงานและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าทันและมีจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

Metaverse หรือ จักรวาลนฤมิต คือ คำที่ใช้แทนสภาพแวดล้อมเสมือนจริงที่ถูกสร้างขึ้นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยภายในโลกนั้นจะมีการสร้างตัวแทนมนุษย์หรือที่เราเรียกว่า "Avatar :

อวตาร” ซึ่งภายในโลกเสมือนจริงทุกคนจะสามารถมีปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกันได้เสมือนอยู่ในโลกจริง โดยที่ผู้คนบนโลกจริงนั้นไม่จำเป็นต้องไปรวมตัวอยู่ในที่เดียวกัน ที่ต้องทำคือแค่เพียงสวมใส่อุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยี Virtual Reality (VR) หรือ Augmented Reality (AR) เท่านั้น ถือว่าเป็นการเชื่อมโยงผู้คนอย่างไร้พรมแดนเข้าหากันภายในช่วงเวลาเดียวกันจักรวาลนฤมิตในระยะแรกถูกพัฒนาและเป็นที่นิยมในอุตสาหกรรมเกมส์ ต่อมาจึงได้ขยายออกมายังอุตสาหกรรมอื่นๆ อาทิ อุตสาหกรรมการค้าและการบริการ รวมไปถึงภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่เริ่มนำ Metaverse มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และในอนาคตอันใกล้นี้มีการคาดการณ์ว่า Metaverse จะกลายเป็นโลกคู่ขนานที่มีระบบเศรษฐกิจระบบการบริหารปกครองเป็นของตนเองจนเปรียบเสมือนโลกจริงอีกหนึ่งใบ (ปิยวรรณ เฉลิฉัตรวานิช, 2564)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันรับผิดชอบงานในกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดความสำเร็จของกลุ่ม สำหรับการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT (Teams Games Tournaments) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมืออีกรูปแบบหนึ่ง ที่แบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือเก่ง ปานกลาง และอ่อน ออกเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันกลุ่มละ 4-5 คน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้แข่งขันกัน ในเกมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้แล้วทำงานทดสอบความรู้โดยใช้เกมการแข่งขัน นำคะแนนที่ได้ของสมาชิกที่แข่งขันแต่ละคน ในลักษณะการแข่งขันตัวต่อตัวกับทีมอื่นเอามารวมเป็นคะแนนรวมของทีม ทีมที่ได้คะแนนรวมสูงสุดจะได้รับรางวัล (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2558)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนโรงเรียนสารคามพิทยาคม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาเทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีที่ผ่านมาพบว่านักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหา ไม่สามารถบูรณาการเนื้อหาเข้ากับเทคโนโลยีโลกเสมือนจริง โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 เพราะว่าเรื่องเครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 เป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้เรียน โดยเฉพาะยุคเครือข่ายไร้สาย 5G เป็นยุคใหม่ที่คนส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนมาใช้งานในปัจจุบัน และมีการเรียนสอนโดยเน้นเนื้อหา ไม่มีการใช้สื่อการสอน ทำให้นักเรียนต้องใช้จินตนาการเอง เพื่อสร้างความเข้าใจเนื้อหาจากหนังสือเท่านั้น คณะผู้วิจัยจึงได้นำ Metaverse มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น (โรงเรียนสารคามพิทยาคม, 2565) ในจุดมุ่งหมายของการสอนประกอบด้วย 1) กระบวนการคิด เป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ซึ่งมีศักยภาพสูงมาก และเป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่นๆ ผู้มีความสามารถสูงในการคิด สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้และมีการพัฒนาชีวิตของตนให้เจริญงอกงามยิ่งๆ ขึ้นไป (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2556) 2) ทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม ทำให้คนหลายๆ คนทำหน้าที่เดียวกันทำงานร่วมกันเพื่อไปถึงเป้าหมาย ซึ่งอาจจะช่วยให้สมาชิกแต่ละคนรู้ถึงข้อผิดพลาดและสามารถพัฒนาตนเองทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยไม่ขัดแย้งกัน แต่ต้องเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อพัฒนางานไปให้ถึงจุดหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (จิรพัฒน์ มหาอุป, 2561)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นปัญหาสำคัญของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในเรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 วิชาเทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนโดยนำสื่อ

Metaverse ร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ และส่งเสริมทักษะการทำงาน เป็นทีมอย่างเต็มศักยภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนา ความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมทักษะการ ทำงานเป็นทีม ซึ่งจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยทั้งห้องเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีมของ นักเรียน เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุค ที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ

วิธีการศึกษา

แบบแผนการทดลอง แบบแผนที่มีการสุ่ม กลุ่มควบคุมทดสอบหลังอย่างเดี่ยว (Randomized Control Group Posttest Only Design) แบบแผน การทดลองเขียนเป็นภาพได้ดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2566)

การสุ่ม	กลุ่ม	ทดสอบ ก่อน	สิ่งที่ ทดลอง	ทดสอบ หลัง
R	E	-	X	O
	C	-	-	O

วิธีดำเนินการ

1. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครือข่าย ไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการ เรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 แผน เวลา 1 ชั่วโมง
2. สร้างแบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครือข่ายไร้ สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3
3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ
4. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียน ต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครือข่ายไร้สาย ยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 ข้อ แบบ 5 ระดับ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2566 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อ.เมือง จ.มหาสารคาม จำนวน 12 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 447 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2566 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อ.เมือง จ.มหาสารคาม จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งใช้เทคนิค

การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักของความน่าจะเป็น คือ การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) วิธีการที่ใช้ คือ การจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. จับสลากใบที่ 1 ได้ห้อง ม.3/7 กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง (E)

2. จับสลากใบที่ 2 ได้ห้อง ม. 3/5 กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม (C)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์การหาค่าคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด, แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลปรากฏว่าได้ข้อสอบจำนวน 15 ข้อมีค่า IOC อยู่ที่ระดับ 0.50 ขึ้นไปในทุกข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ผลปรากฏว่ามีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการใช้สูตรของครอนบาค ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 15 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ซึ่งถือว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง, แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 ซึ่งถือว่าแบบวัดทักษะมีความเชื่อมั่นปานกลาง และแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูงมาก

1.3 การหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบจำนวน 15 ข้อ มีค่าความยากรายข้อตั้งแต่ 0.27 ถึง 0.84

1.4 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้สูตร B (Discrimination Index B) ของแบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.45, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.67 แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.47

2. วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage) ของแผนการจัดการเรียนรู้, แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ

2.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ของแผนการจัดการเรียนรู้, แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยถือเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

คะแนนเฉลี่ย แปลความหมาย

4.51-5.00 เหมาะสมมากที่สุด

3.51-4.50 เหมาะสมมาก

2.51-3.50 เหมาะสมปานกลาง

1.51-2.50 เหมาะสมน้อย

1.00 -1.50 เหมาะสมน้อยที่สุด

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของแผนการจัดการเรียนรู้, แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ

3. วิเคราะห์สถิติทดสอบ

3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อ

Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน t-test Independent Samples (ไพศาล วรคำ, 2566)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 4 ชนิด ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้ สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 แผน เวลา 1 ชั่วโมง
2. แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 ข้อ แบบ 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนสารคามพิทยาคม ในการทำวิจัย
2. คณะผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ของการทำวิจัยและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7

3. คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ กลุ่มตัวอย่าง ที่เลือกไว้ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 จำนวน 1 ชั่วโมงและใช้แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างทดลอง

4. คณะผู้วิจัยให้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 15 ข้อ

5. คณะผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

6. คณะผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 15 ข้อ เป็นชุดข้อสอบเดียวกันกับกลุ่มทดลอง

7. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติในลำดับต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากสมมติฐานการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ที่เรียนโดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ห้องเรียน	n	S	t-test	Sig.
ม.3/7	44	11.34	1.964	12.457* .000
ม.3/5	42	6.02	1.994	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 ของนักเรียน มีคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในเกณฑ์ ระดับดีโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 ($\bar{X} = 2.00$, $S = 0.00$)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 ($\bar{X} = 4.57$, $S = 0.43$)

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ที่เรียนโดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผ่านขั้นตอนการจัดการอย่างเป็นระบบ และมีวิธีการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยศึกษาปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน เอกสารจากกลุ่ม

สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) หนังสือเรียนและคู่มือครูวิชาเทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาสาระสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้และยังนำสื่อสังคมออนไลน์ เข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการเรียนรู้ สร้างความตื่นตัวเร้าความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งยังผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง ความเหมาะสมของภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และนำมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะ ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับสื่อ Metaverse เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกริกเกียรติ นรินทร์ (2563) การพัฒนาการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยเทคนิคเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการทำงานเป็นทีม วิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์สูงกว่า
ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
มีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน
สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ตลอดจนงานวิจัยของ อนุชา แสนราช (2562)
การพัฒนาชุดฝึกมัลติมีเดียการออกแบบโมเดล
3 มิติ ด้วยวิธีการสอน แบบ Google SketchUp
ร่วมกับการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และเทคนิค
TGT ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการ
ใช้เทคโนโลยี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกมัลติมีเดีย
การออกแบบโมเดล 3 มิติ ด้วยวิธีการสอนแบบ
Google SketchUp ร่วมกับการเรียนรู้แบบสะเต็ม
ศึกษา และเทคนิค TGT หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัย
ของวัชรินทร์ ไกรบุตร (2561) การพัฒนาบทเรียน
คอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ
TGT ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง พฤติกรรม
ความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดย
บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับเทคนิคการ
สอนแบบ TGT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมด้วย
การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับ
การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เรื่อง เครือข่าย
ไร้สายยุคที่ 5 ของนักเรียน มี เท่ากับ 2.00 และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.00 โดยมีประเด็น
ในการวัดอยู่ 5 ประเด็นดังนี้ การเข้าร่วมกิจกรรม
กลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 0.00 ($\bar{X} = 2.00, S = 0.00$) ระดับ

คุณภาพอยู่ในระดับดี การรับฟังความคิดเห็น โดย
มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.00 ($\bar{X} = 2.00, S = 0.00$) ระดับคุณภาพ
อยู่ในระดับดี ความร่วมมือกันในการทำงาน โดย
มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.00 ($\bar{X} = 2.00, S = 0.00$) ระดับคุณภาพ
อยู่ในระดับดี การแสดงความคิดเห็น โดยมีค่า
เฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.00 ($\bar{X} = 2.00, S = 0.00$) ระดับคุณภาพ
อยู่ในระดับดี การแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม
โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 0.00 ($\bar{X} = 2.00, S = 0.00$) ระดับ
คุณภาพอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
เกริกเกียรติ นรินทร์ (2563) การพัฒนาการเรียนการ
สอนแบบผสมผสานด้วยเทคนิคเรียนรู้แบบร่วมมือ
TGT เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
และการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์สูงกว่า
ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
มีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน
สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ตลอดจนงานวิจัยของ อนุชา แสนราช (2562)
การพัฒนาชุดฝึกมัลติมีเดียการออกแบบโมเดล
3 มิติ ด้วยวิธีการสอน แบบ Google SketchUp
ร่วมกับการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และเทคนิค
TGT ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการ
ใช้เทคโนโลยี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกมัลติมีเดีย
การออกแบบโมเดล 3 มิติ ด้วยวิธีการสอนแบบ
Google SketchUp ร่วมกับการเรียนรู้แบบสะเต็ม
ศึกษา และเทคนิค TGT หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัย

ของวัชรวิภรณ์ ไกรบุตร (2561) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ TGT ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง พฤติกรรมความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ TGT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 การจัดการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายไร้สาย ยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 ($\bar{X} = 4.57$, $S = 0.43$) แบ่งเป็น 10 ข้อดังนี้ เนื้อหาการเรียนรู้ อ่านแล้วทำความเข้าใจง่าย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 ($\bar{X} = 4.36$, $S = 0.75$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ($\bar{X} = 4.64$, $S = 0.57$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด กิจกรรมการเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 ($\bar{X} = 4.52$, $S = 0.69$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ($\bar{X} = 4.66$, $S = 0.60$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหา โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 ($\bar{X} = 4.50$, $S = 0.76$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก กิจกรรมการเรียนสนุกและน่าสนใจ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.91

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 ($\bar{X} = 4.91$, $S = 0.29$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด นักเรียนได้มีโอกาสอธิบายและซักถามเพื่อนทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 ($\bar{X} = 4.45$, $S = 0.76$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ประยุกต์สิ่งเรียนเข้ากับสภาพสังคมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 ($\bar{X} = 4.30$, $S = 0.76$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก เนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและทันสมัย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ($\bar{X} = 4.57$, $S = 0.62$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ครูมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ($\bar{X} = 4.77$, $S = 0.47$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกริกเกียรติ นรินทร์ (2563) การพัฒนาการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยเทคนิคเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการทำงานเป็นทีม วิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตลอดจนงานวิจัยของอนุชา แสนราช (2562) การพัฒนาชุดฝึกมัลติมีเดียการออกแบบโมเดล 3 มิติ ด้วยวิธีการสอน แบบ Google SketchUp ร่วมกับการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และเทคนิค TGT ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการใช้เทคโนโลยี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย

พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกมัลติมีเดียการออกแบบโมเดล 3 มิติ ด้วยวิธีการสอนแบบ Google SketchUp ร่วมกับการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และเทคนิค TGT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ วัชรวิกรม ไกรบุตร (2561) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ TGT ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง พฤติกรรมความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ TGT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

1.2 ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียน เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้สื่อ Metaverse ร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT ในรายวิชาอื่นๆ เพราะอาจช่วยแก้ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล และทำให้ผู้เรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.
- เกริกเกียรติ นรินทร์. (2563). การพัฒนาการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยเทคนิคเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการทำงานเป็นทีม วิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จีรพัฒน์ มหาอุป. (2561). การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แสงดาว.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุริยวิทยาสัน.
- ปิยวรรณ เจริญฉัตรวานิช. (2564). “จักรวาลนฤมิต คืออะไร”. *The Matter*, <https://thematter.co/future-verse/future-wordmetaverse/161942>.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2556). จิตวิทยาการศึกษาและการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพศาล วรคำ. (2566). การวิจัยทางการศึกษา. ดักลิลาการพิมพ์.
- โรงเรียนสารคามพิทยาคม. (2565). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2565. มหาสารคาม: โรงเรียนสารคามพิทยาคม.
- วัชรินทร์ ไกรบุตร. (2561). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ TGT ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง พฤติกรรมความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.] มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2558). วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- อนุชา แสนราช. (2562). การพัฒนาชุดฝึกมัลติมีเดียการออกแบบโมเดล 3 มิติ ด้วยวิธีการสอน แบบ Google SketchUp ร่วมกับการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และเทคนิค TGT ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการใช้เทคโนโลยีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.] มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกม
มิพีเคชั่นตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

**The synthesis of the framework for a gamification learning environment
based on constructivist principles to enhance English writing skills for
primary grade 6 students**

เจนจิรา พฤกษาชีพ¹, รมย์วรินทร์ กำลังเลิศ², ประมะ แขวงเมือง³

Jenjira Prueksacheep¹, Romwarin Gamlungler², Parama Kwangmuang³

Received: 9 August 2024

Revised: 22 October 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชั่นตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเอกสารและกรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชั่นตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ท่าน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษา คือ การวิจัยเอกสาร ที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความและวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า การสังเคราะห์กรอบแนวคิดของนวัตกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชั่นตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ประกอบด้วย 6 พื้นฐาน ได้แก่ 1) พื้นฐานด้านบริบท 2) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ 3) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน 4) พื้นฐานด้านเทคโนโลยี 5) พื้นฐานด้านเกมมิฟิเคชั่น และ 6) พื้นฐานด้านทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ และกรอบแนวคิดในการออกแบบ ประกอบด้วย 4 พื้นฐาน คือ 1) การกระตุ้นโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ 2) การสนับสนุนการปรับสมดุลโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ 3) การส่งเสริมการขยายโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ และ 4) การช่วยเหลือการปรับสมดุลทางปัญญา จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชั่นตามแนว

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, เบอร์โทรศัพท์ 0856583372, E-mail jenjira.pru@kkumail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, E-mail thaingam@kku.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, E-mail parpkw@kku.ac.th

¹ Master's degree student, Faculty of Education, Khon Kaen University, 0856583372, E-mail jenjira.pru@kkumail.com

² Assistant Professor Dr. Faculty of Education, Khon Kaen University, E-mail thaingam@kku.ac.th (*Corresponding author)

³ Assistant Professor Dr. Faculty of Education, Khon Kaen University, E-mail parpkw@kku.ac.th (*Corresponding author)

คอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสอดคล้องระหว่างหลักการทฤษฎีกับกรอบแนวในการออกแบบ

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้, เกมมิฟิเคชัน, ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

Abstract

The purpose of this research was to synthesize the development of a gamification learning environment based on the Constructivist approach to enhance English writing skills for primary grade 6 students. The target group for the study includes 5 experts who will review the documents and the conceptual framework for designing the gamification learning environment based on the Constructivist approach to enhance English writing skills for primary grade 6 students. This research is document research, utilizing qualitative data collection, summary interpretation, and analysis. The research findings revealed the synthesis of an innovation framework for developing the gamification learning environment following constructivist principles to enhance English writing skills through the integration of pedagogy and technology. The theoretical framework comprises 6 foundational elements: 1) Contextual base, 2) Psychological Foundations of Learning, 3) Pedagogical Foundations, 4) Technological Foundations, 5) Gamification Foundations, and 6) English Writing Skills Foundations. Additionally, the design framework consists of 4 foundational elements: 1) Stimulate cognitive structures and enhance English writing skill, 2) Support the adjustment of cognitive structure balance and enhance English writing skill, 3) Promote the expansion of cognitive structures and enhance English writing skill, and 4) Support and adjustment of cognitive balance knowledge for enhancing English writing skill. The expert evaluation revealed that the synthesized conceptual design framework aligns with theoretical principles and the design framework

Keywords: Learning environment, gamification, English writing skills

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลกและตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมุมมองของสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษา

ที่ทั่วโลกใช้กันมากภาษาหนึ่ง ประเทศไทยจึงมองเห็นอนาคตของคนไทยกับการใช้ภาษาอังกฤษ ในยุคปัจจุบันสำคัญมากที่สุด และเกี่ยวข้องกับนักเรียน นิสิต นักศึกษา พนักงาน เจ้าหน้าที่ และคนทำงานทุกสาขา และทุกอาชีพ ที่ปัจจุบันคนไทยจำเป็นต้องมีความรู้และ มีความเข้าใจทักษะด้านภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพราะทักษะภาษาอังกฤษช่วยพัฒนานักเรียน นิสิต นักศึกษา พนักงาน คนงาน

และทุกอาชีพเพื่อโอกาสที่มีผลตามมาสำหรับผู้มีทักษะด้านภาษาอังกฤษดีมาก (เจนจิรา ชัยปาน และคณะ, 2556)

จากผลทดสอบทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของสถาบัน Education First (EF) การใช้ English Proficiency Index (EPI) ในปี 2566 ในการประเมินพบว่า ประเทศไทยถูกจัดเป็นอันดับที่ 101 จาก 113ประเทศซึ่งอยู่ในกลุ่มที่มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำมาก (Education First, 2023) และผลสะท้อนจากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ที่ผ่านมาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งหมายถึง การฟัง พูด อ่าน และเขียน ไม่ดีเท่าที่ควรสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษที่ไม่ประสบผลสำเร็จ โดยสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์รายวิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์เป็นผลเนื่องมาจาก นักเรียนขาดความรู้เรื่องของคำศัพท์ ไวยากรณ์ กรกฎภาษา และความเข้าใจรูปประโยคภาษาอังกฤษ ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อสื่อสารให้เข้าใจได้ ทั้งนี้ผู้สอนขาดเทคนิคการสอนให้ผู้เรียนถ่ายทอดการเขียน ที่ถูกต้อง ไม่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน หรือผู้เรียนไม่ได้รับการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่มากพอ เพราะผู้สอนส่วนมาก จะเน้นสอนคำศัพท์ เน้นการจดบันทึก การท่องจำในการเขียนประโยคต่างๆ โดยเน้นที่ครูผู้สอนเป็นสำคัญ ไม่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตัวเอง (พันทิวา ลาคำ, 2555)

ทักษะการเขียนเป็นทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากในการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งจะสังเกตได้ว่าทักษะการเขียนถูกจัดไว้ลำดับสุดท้ายของทักษะทั้งสี่เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า เพราะการเขียนจัดเป็นทักษะที่ยากที่สุดต้องผ่านกระบวนการคิดหลายขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมความคิด การเลือกสรรถ้อยคำถ่ายทอด

ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือข้อความที่สามารถสื่อความได้ตรงตามความต้องการ ดังนั้น การเขียนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ตัวครูผู้สอน และตัวผู้เรียนเองต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญเนื่องจากทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศสามารถนำไปใช้ในสภาพจริงนอกห้องเรียนได้จะเห็นได้ว่าทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้และจำในสิ่งที่เรียนได้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้การสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้ไวยากรณ์และคำศัพท์สำนวน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมที่เน้นการเขียนภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้เพื่อให้การเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (รุ่งตะวัน สังคมทิพย์, 2556)

จากการศึกษางานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า ศาสตร์การสอนและทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ในยุคปัจจุบัน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงนำเอาทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้เอง โดยเน้นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริง ครูต้องมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์และวิธีการสอน เนื้อหา และทักษะที่จำเป็น รวมทั้งการจัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้ เครื่องมือ และแนวทางการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาสำหรับนักเรียน ซึ่งเรียกว่า “สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้” เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติในการสร้างการเรียนรู้ ที่มีการประสานร่วมกันระหว่าง “สื่อ” (Media) กับ “วิธีการ” (Methods) โดยอาศัยหลักสำคัญของคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive constructivism) และคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social constructivism) ในการออกแบบประสานงานร่วมกับสื่อซึ่งมีคุณลักษณะของสื่อและระบบสัญลักษณ์ของสื่อ

ที่สนับสนุนการสร้างความรู้ของผู้เรียน (สุมาลีชัยเจริญ, 2559) ผสานร่วมกับคุณลักษณะของการเรียนการสอนผ่านสื่อ ประกอบด้วย ข้อความ, รูปภาพ, เสียง, VDO และ Multimedia อื่นๆ ซึ่งส่งตรงไปยังผู้เรียนผ่าน แอปพลิเคชันต่างๆ ทั้งผู้เรียน, ผู้สอน, ผู้เชี่ยวชาญ และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร ปรีกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป

เกมมิฟิเคชันเป็นการนำเอกลักษณ์ของเกมมาสร้างความน่าสนใจในการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจและความน่าตื่นตื้นในการเรียนรู้ ทำให้เกิดเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี มีกระบวนการที่ง่ายต่อการเข้าใจในสิ่งที่ซับซ้อน โดยใช้เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันในความเป็นจริงมาจัดเป็นกิจกรรมในลักษณะของเกม (Lee & Hammer, 2011) เป็นแนวคิดของการนำความสนุกสนาน กฎกติกา การกระตุ้นความสนใจโดยใช้องค์ประกอบและหลักการคิดของเกมมาใช้ในระบบ เช่น ระบบการให้คะแนน (Point), การให้รางวัล (Badge), การจัดตำแหน่ง (Level), ลำดับคะแนน (Leaderboard) และ ความท้าทายหรืออุปสรรค (Challenges) เข้ามาช่วยกระตุ้นแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ และทำภารกิจการเรียนรู้ (Learning Task) จากองค์ประกอบต่างๆ ที่กล่าวมา พบว่า เกมมิฟิเคชัน (Gamification) เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งด้านการสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความสนุกสนาน และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้กลไกของเกมมิฟิเคชัน (Gamification) เข้ามาช่วยในการฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษยังสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการฝึกเขียนมากขึ้น สนับสนุนความกล้าแสดงออกและความมั่นใจในตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้

ได้อย่างรวดเร็ว สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะการร่วมมือผ่านการแข่งขัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน สามารถพัฒนาความมั่นใจ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพฤติกรรมและทัศนคติบางอย่างเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเอง สนุกสนานและผ่อนคลาย (ณัฐพงศ์ มีใจธรรม และ ทารงลักษณ์ เอื้อนครินทร์, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้มีการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการออกแบบของสิ่งแวดล้อมทาง การเรียนรู้เกมมิฟิเคชัน ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสังเคราะห์และประเมินกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารหลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเอกสาร และประเมินกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยแบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยีจำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ จำนวน 2 ท่าน ซึ่งการได้มาของกลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญโดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งต้องตรงตามหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายคือ 1) ผู้เชี่ยวชาญต้องทำหน้าที่สอนในรายวิชานั้นๆ หรือทำผลงานทางวิชาการในระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) ผู้เชี่ยวชาญต้องมีวุฒิทางการศึกษาที่ตรง หรือสัมพันธ์ โดยสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท หรือผู้เชี่ยวชาญต้องมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบบันทึกการตรวจสอบเอกสาร 2) แบบบันทึกการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี 3) แบบบันทึกการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 4) แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประเมินกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในกระบวนการออกแบบและพัฒนา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ ทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และหลักการเกี่ยวกับการการสอนเขียนภาษาอังกฤษ

2. สังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) จากการทบทวนหลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นพื้นฐาน 6 ด้าน คือ 1) พื้นฐานหลักการทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ (Psychological base) 2) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน (Pedagogical base) 3) พื้นฐานด้านสื่อและเทคโนโลยี (Media and Technological base) 4) พื้นฐานด้านบริบท (Contextual base) 5) พื้นฐานด้านเกมมิฟิเคชัน (Gamification base) และ 6) พื้นฐานด้านทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ (English Writing skill base) จากนั้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เพื่อขอคำแนะนำและนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำมาสรุปตีความ

3. สังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยอาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเขียน ภาษาอังกฤษของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4. เสนอกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี

และกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประเมินผลผลิตโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสรุปตีความ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

ผลการศึกษา

1. ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 พื้นฐานด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ได้นำพื้นฐานด้านจิตวิทยาการเรียนรู้มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่สำคัญ 2 กลุ่มทฤษฎี คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวพุทธิปัญญานิยม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประมวลสารสนเทศ สามารถวางสารสนเทศใหม่ในความจำระยะยาว และสามารถนำกลับมาใช้ได้ และทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Cognitive constructivist) เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ เมื่อเผชิญสถานการณ์ใหม่หรือใกล้เคียงกับสถานการณ์เดิม โดยการลงมือกระทำและมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social constructivist)

1.2 พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน ได้นำหลักการทฤษฎีและวิธีการของการสอนมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ได้นำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ (Constructivist Learning Model) ได้แก่ หลักของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ Constructivist Learning Environments (CLEs) และ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเปิด Open Learning Environments (OLEs)

1.3 พื้นฐานด้านสื่อและเทคโนโลยี การเรียนรู้ได้ศึกษาการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดีย (Multimedia learning) และทฤษฎีระบบสัญลักษณ์ของสื่อ (Media symbol system) มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Learning Environment) ที่ผนวกคุณสมบัติไฮเปอร์มีเดีย (Hypermedia) และระบบสัญลักษณ์ของสื่อ (Media symbol system) เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ในมิติที่ไม่มีขอบเขตที่จำกัดระยะทางและเวลาของผู้เรียน

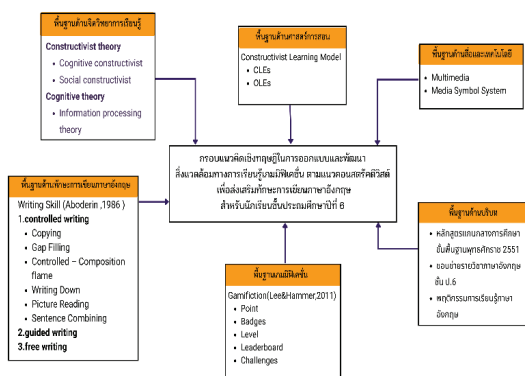
1.4 พื้นฐานด้านบริบท การนำข้อมูลเกี่ยวกับระดับชั้นของผู้เรียน ความรู้เดิมในรายวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาของรายวิชาอังกฤษ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ขอบข่ายเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ระดับความสามารถของผู้เรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

1.5 พื้นฐานด้านเกมมิฟิเคชัน เป็นแนวคิดของการนำความสนุกสนาน กฎกติกา การกระตุ้นความสนใจโดยใช้องค์ประกอบและหลักการคิดของเกมมาใช้ในระบบ เช่น ระบบการให้คะแนน (Point), การให้รางวัล (Badge), การจัดตำแหน่ง (Level), ลำดับคะแนน (Leaderboard) และ ความท้าทายหรืออุปสรรค (Challenges) เข้ามาช่วยกระตุ้นแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้และทำภารกิจการเรียนรู้ (Lee & Hammer, 2011)

1.6 พื้นฐานด้านทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของ Aboderin (1986) ที่กล่าวถึงกิจกรรมการสอนเขียนไว้ 3 ประการ คือ 1) การเขียนแบบควบคุม (controlled writing) แบ่งเป็น (1) การคัดลอก

(Copying), (2) การเติมคำในช่องว่างให้สมบูรณ์ (Gap Filling), (3) การเขียนเรียงความให้อยู่ในกรอบที่กำหนด, (4) การเขียนจากการฟัง (Writing Down), (5) การเขียนโดยใช้ภาพกำหนดเค้าโครงเรื่อง และ (6) การเขียนแบบรวมประโยค (Sentence Combining) 2) การเขียนแบบชี้แนะ (guided writing) เป็นการเขียนที่ผู้เขียนต้องแสดงความสามารถและความคิดเห็นออกมา และ 3) การเขียนแบบอิสระ (free writing)

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่นำหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเขียน โดยใช้กลไกของเกมมิฟิเคชันมาเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกับทฤษฎีการประมวลสารสนเทศ รวมทั้งคุณลักษณะของสื่อดังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานทั้ง 6 ดังกล่าวข้างต้น ได้จากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีมาใช้เป็นฐานในการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 พื้นฐานดังนี้

2.1 การกระตุ้นโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

อาศัยพื้นฐานกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เชิงปัญญา (Cognitive Constructivism) ของเพียร์เจย์ (Piaget, 1965) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา หรือการเสียสมดุลทางปัญญา (Cognitive conflict) ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นด้วย ปัญหา (Problem) โดยผู้เรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยการดูดซึม (Assimilation) หรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่ภาวะสมดุลหรือสามารถที่จะสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสถานการณ์ปัญหา (Problem Base) และกำหนดภารกิจการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้พื้นฐานทักษะการเขียนภาษาอังกฤษตาม (writing skill) ตามแนวคิดของอาบอดेरิน (Aboderin, 1986) ที่กล่าวถึงกิจกรรมการสอนเขียนไว้ 3 ประการ คือ การเขียนแบบควบคุม (controlled writing), การเขียนแบบชี้แนะ (guided writing) และการเขียนแบบอิสระ (free writing) มาใช้ในการออกแบบภารกิจการเรียนรู้

และใช้กลไกของ เกมมิฟิเคชัน (Gamification) ที่เป็นแนวคิดของการนำความสนุกสนาน กฎกติกา การกระตุ้นความสนใจโดยใช้องค์ประกอบและหลักการคิดของเกมมาใช้ในระบบ เช่น ระบบการให้คะแนน (Point), การให้รางวัล (Badge), การจัดตำแหน่ง (Level), ลำดับคะแนน (Leaderboard) และ ความท้าทายหรืออุปสรรค (Challenges) เข้ามาช่วยกระตุ้นแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ (Lee & Hammer, 2011) และทำภารกิจการเรียนรู้ (Learning Task) เพื่อพัฒนาทักษะการเขียน โดยผู้เรียนจะพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาของตนเองให้เข้าสู่ภาวะสมดุลและเกิดการเรียนรู้จากหลักการทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ได้นำมาเป็นพื้นฐานในการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชัน ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผลการศึกษาผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของ “สถานการณ์ปัญหาและภารกิจการเรียนรู้ (Problem Base and Learning Task)” ของ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

2.2 การสนับสนุนการปรับสมดุลโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

การสนับสนุนการปรับสมดุลโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ หลังจาก que ผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาจนเกิดความขัดแย้งทางปัญญาแล้ว จะมีการพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structuring) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยการแสวงหาสารสนเทศ (Information Processing) ที่มาจากทฤษฎีปัญญาระดับของคลอสไมเออร์ (Klausmeier, 1985) ออกแบบสารสนเทศให้มีการจัดหมวดหมู่ มีการใช้ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว

เพื่อให้ผู้เรียนมีการประมวลสารสนเทศทางด้านภาษาอังกฤษ และส่งเสริมทักษะการเขียน และใช้แหล่งเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรคงที่ (Static Resource) และทรัพยากรพลวัต (Dynamic Resource) ที่มาจากทฤษฎีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning Environments) ของ ฮานนาฟินและคณะ (Hannafin et al., 1999) มาออกแบบ “แหล่งเรียนรู้ (Resource)” และเพื่อช่วยลดหรือแก้ไขปัญหาคำถามเข้าใจที่อาจจะคลาดเคลื่อนในการปรับสมดุลโครงสร้างทางปัญญาอาศัยพื้นฐานจากกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) มีรากฐานมาจากแนวคิดของวิกอสกี (Vygotsky, 1992) จึงจำเป็นต้องออกแบบให้องค์ประกอบของ “ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Collaboration)” โดยออกแบบเป็นการใช้กระดานพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีแหล่งโต้ตอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เชี่ยวชาญ ผ่านกิจกรรมการร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaboration Activity) โดยการทำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำเอง เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติในคาบเรียนจากการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำให้เกิดการขยายแนวความคิดและมุมมองที่หลากหลาย นักเรียนพัฒนามาจากสภาพจริง (Real World) โดยมีการนำประสบการณ์ของนักเรียน มาเชื่อมโยงสู่การแก้ไขสถานการณ์ปัญหา เพื่อเป็นการสร้างความรู้ของนักเรียน ก่อให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์ในการขยายความคิดรวบยอดที่กว้างขึ้น ซึ่งต้องการอาศัยการแลกเปลี่ยนแนวคิดและมุมมองที่หลากหลาย และในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่สร้างขึ้นแทนความรู้ภายในสมองของตัวนักเรียน ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างที่มีการตอบโต้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

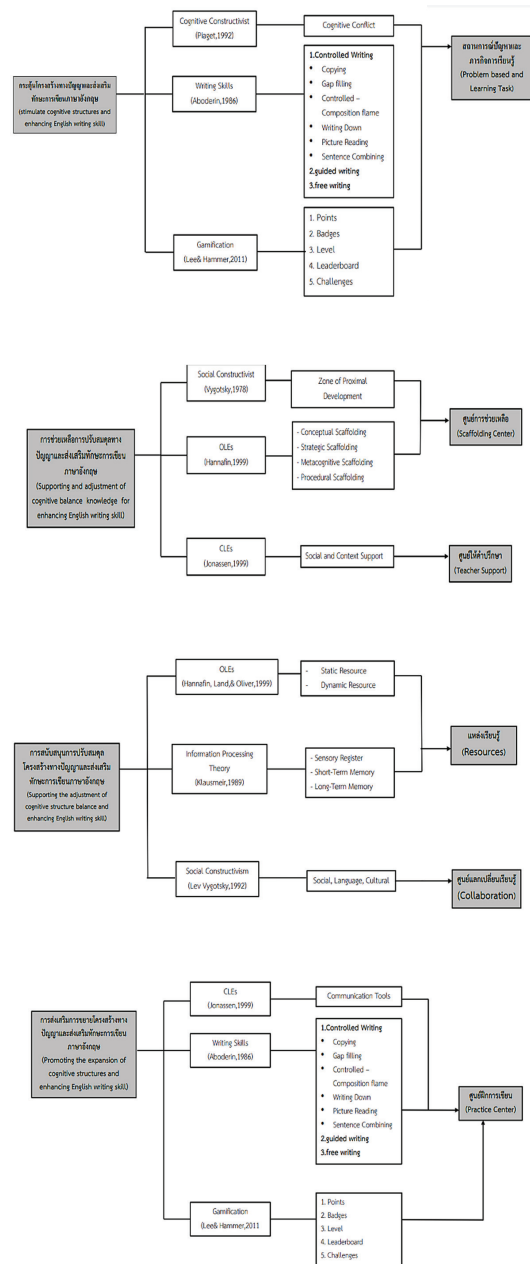
2.3 การส่งเสริมการขยายโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเขียน ได้อาศัยพื้นฐานการออกแบบโมเดลสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist learning environments: CLEs) ซึ่งมีหลักสำคัญ คือ จัดให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในบริบทใหม่ นำไปใช้อ้างอิงและเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ ซึ่งกรณีใกล้เคียงนี้จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียน สามารถถ่ายโยงการเรียนรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาในบริบทอื่นๆ ที่ใกล้เคียงได้ (Jonassen, 1999) ร่วมกับวิธีการฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของอาบอดेरิน (Aboderin, 1986) ดังต่อไปนี้ 1) การเขียนแบบควบคุม (Controlled writing) แบ่งเป็น (1) การคัดลอก (Copying), (2) การเติมคำในช่องว่างให้สมบูรณ์ (Gap Filling), (3) การเขียนเรียงความให้อยู่ในกรอบที่กำหนด, (4) การเขียนจากการฟัง (Writing Down), (5) การเขียนโดยการถ่ายภาพกำหนดเค้าโครงเรื่อง และ (6) การเขียนแบบรวมประโยค (Sentence Combining) 2) การเขียนแบบชี้แนะ (Guided writing) และ 3) การเขียนแบบอิสระ (Free writing) ในรูปแบบของการใช้กลไกเกมมิฟิเคชัน ตามแนวคิดของลีและแฮมเมอร์ (Lee & Hammer, 2011) ได้แก่ทำกิจกรรมเพื่อสะสมคะแนน เหรียญรางวัล ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะการเขียน และนำไปใช้แก้ไขสถานการณ์ปัญหาหรือทำภารกิจการเรียนรู้ในรูปแบบของ “ศูนย์ฝึกการเขียน (Writing Practice Center)”

2.4 การช่วยเหลือการปรับสมดุลทางปัญญา

จากหลักการสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเปิด Open Learning Environments (OLEs) ตามแนวคิดของฮานนาฟิน (Hannafin et al., 1999) ที่เน้นการคิดแบบขยาย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถทางด้านการนำเสนอแนวคิดที่หลากหลาย จัดไว้สำหรับผู้ที่ต้องการคำชี้แนะหรือหาแนวทางในการแก้ปัญหาไม่ได้ จะช่วยให้ผู้เรียนที่อยู่ต่ำกว่าระดับพื้นที่รอยต่อของการพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ซึ่งรูปแบบของ ตัวช่วยคิดหรือ “ศูนย์การช่วยเหลือ (Scaffolding Center) อาศัยหลักการ Open Learning Environments (OLEs) โดย Hannafin et al. (1999) ที่เน้นการคิดแบบ Divergent Thinking ซึ่งเป็นความสามารถทางด้านการนำเสนอแนวคิดที่หลากหลาย จัดไว้สำหรับผู้ที่ต้องการคำชี้แนะหรือหาแนวทางในการแก้ปัญหาไม่ได้ จะช่วยให้ผู้เรียนที่อยู่ต่ำกว่าระดับพื้นที่รอยต่อของการพัฒนาการ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ซึ่งรูปแบบของตัวช่วยคิดหรือศูนย์การช่วยเหลือ แบ่งออกเป็น 4 ศูนย์คือ 1) ศูนย์การช่วยเหลือด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Scaffolding) เป็นตัวช่วยคิดที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการใช้เหตุผลโดยผ่านทางปัญหาที่ซับซ้อนและยังเป็นที่สงสัยเช่นเดียวกับความคิดรวบยอดที่มักจะเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือช่วยคิด เช่น แผนที่ความคิด (Mind Mapping) หรือแผนผังการเชื่อมโยงแนวคิดเพื่อช่วยในการสรุปความรู้และสร้างโครงสร้างความคิด 2) ศูนย์การช่วยเหลือด้านการรู้คิด (Metacognition Scaffolding) เป็นตัวช่วยคิดที่สนับสนุนเกี่ยวกับกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเกี่ยวกับการเรียนรู้ของแต่ละคน จะแนะวิธีการคิดระหว่างการเรียนรู้วิธีการคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหาภายใต้สิ่งที่จะศึกษาและกลยุทธ์ที่เป็นไปได้ที่ควรนำมาพิจารณา

3) ศูนย์ความช่วยเหลือด้านกระบวนการ (Procedural Scaffolding) เป็นฐานการช่วยเหลือที่แนะนำวิธีการใช้องค์ประกอบต่างๆ ที่จัดไว้ภายในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เช่น เปิดคลังความรู้ร่วมมือระดมสมอง เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้อธิบายวิธีการใช้งาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งานองค์ประกอบต่างๆ ที่ได้จัดไว้ให้ เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกใช้งานองค์ประกอบต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และ 4) ศูนย์ความช่วยเหลือด้าน กลยุทธ์ (Strategic Scaffolding) เป็นฐานความช่วยเหลือที่เน้นเกี่ยวกับวิธีการที่เป็นทางเลือกที่อาจเป็นสิ่งที่พิสูจน์ว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ตัวช่วยคิดนี้จะสนับสนุนการแก้ปัญหา การวางแผนกลยุทธ์ การตัดสินใจระหว่างการเรียนรู้จะเน้นเกี่ยวกับวิธีการแยกแยะและเลือกสรรสารสนเทศที่ต้องการ มีการบอกใบ้สามารถแนะแนวทางให้นักเรียนสามารถเข้าสู่แหล่งทรัพยากรหรือฐานข้อมูลได้ การมี “ศูนย์ให้คำปรึกษา (Teacher Support)” ซึ่งองค์ประกอบนี้มาจากแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ (Cognitive apprenticeship) เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ด้านการคิด หรือกระบวนการทางปัญญา ผ่านการชี้แนะ พัฒนาขึ้นโดยคอลลินและคณะ (Collin et al., 1989) ได้กล่าวถึงลักษณะของการโค้ชที่มีประสิทธิภาพคือ การติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียนเพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน แต่จะให้เวลาผู้เรียนในการสำรวจและแก้ปัญหาในชั้นเรียนการช่วยให้ผู้เรียนในการสะท้อนการปฏิบัติของตนเองและเปรียบเทียบการปฏิบัติของตนเองกับผู้อื่นได้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้มีการออกแบบโดยการการจัดให้ผู้สอนทำหน้าที่การวิเคราะห์ผู้เรียน สื่อสารและสะท้อนผล หรือชี้แนะในกระบวนการเรียนรู้ และกระตุ้นกระบวนการรู้คิดรวมทั้งแนวทางการแก้ปัญหา รวมทั้งกระทำภารกิจการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยปรับปรุงพฤติกรรม (performance) ของผู้เรียนในขณะที่เรียนและทำกิจกรรมโค้ช (coaching) จะคอยสังเกตผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนพยายามทำภารกิจให้สมบูรณ์

รูปภาพที่ 2 กรอบแนวการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เกมมิฟิเคชั่นตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ฯ

จากกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการออกแบบองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย

1. สถานการณ์ปัญหาและภารกิจการเรียนรู้ (Problem based and Learning Task) อาศัยพื้นฐานแนวคิดของ Cognitive Constructivism ของ Piaget ที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา หรือการเสียสมดุลทางปัญญา (Cognitive conflict) นักเรียนจะถูกกระตุ้นด้วย ปัญหา (Problem) โดยนักเรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยการดูดซึม (Assimilation) หรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่ภาวะสมดุล หรือสามารถที่จะสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง โดยใช้กลไกของเกมมิฟิเคชัน ได้แก่ การสะสมคะแนน (Point), เหรียญรางวัล (Badge), ระดับขั้น (Level), กระดานผู้นำ (Leaderboard), และการท้าทาย (Challenges) เข้าช่วยกระตุ้นแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้และปฏิบัติภารกิจการเรียนรู้ (Learning Task) เพื่อพัฒนาทักษะการเขียน โดยนักเรียนจะพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาของตนเองให้เข้าสู่ภาวะสมดุลและเกิดการเรียนรู้ ทำให้ได้สถานการณ์ปัญหา และภารกิจการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษและสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ซึ่งภารกิจการเรียนรู้ (Learning Task) เป็นการให้นักเรียนได้ทำภารกิจเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน ดังต่อไปนี้ 1) การเขียนแบบควบคุม (Controlled writing) 2) การเขียนแบบชี้แนะ (Guided writing) และ 3) การเขียนแบบอิสระ (Free writing)

2. แหล่งเรียนรู้ (Resources) เป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหา ข้อมูลสารสนเทศที่นักเรียนนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และนำไปใช้ในการทำภารกิจการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย เนื้อหาด้านคำศัพท์ รูปประโยค ไวยากรณ์ กฎกติกา (Rule) การทำภารกิจ เพื่อให้นักเรียนทราบถึงรายละเอียดของการเก็บสะสมคะแนน ซึ่งในส่วนนี้นักเรียนสามารถได้แต้มสะสมจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ การเข้าค้นหาข้อมูลต่างๆ ด้วย และกระดานสะสมแต้ม (Leaderboard) ให้นักเรียนได้ติดตามถึงลำดับคะแนนสะสมของตนเอง เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเร่งทำภารกิจให้สมบูรณ์

3. ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Collaboration) เป็นแหล่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการร่วมมือในการทำงานในการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างชุมชนในการเรียน ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและป้องกันความเข้าใจคลาดเคลื่อน และสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการคิดไตร่ตรอง

4. ศูนย์ฝึกการเขียน (Practice center) เป็นศูนย์ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียน ดังต่อไปนี้ 1) การเขียนแบบควบคุม (Controlled writing) 2) การเขียนแบบชี้แนะ (Guided writing) และ 3) การเขียนแบบอิสระ (Free writing) ผ่านการเล่นเกมนักเรียนจะได้ฝึกการเขียน ซึ่งหมวดคำศัพท์และรูปประโยคจะคล้ายกับภารกิจการเรียนรู้ เมื่อเล่นเกมให้ครบทุกเกม นักเรียนจะได้รับคะแนนสะสม (Points) และเหรียญรางวัล (Badge) และเมื่อนักเรียนเล่นเกมครบทุกด้านจะได้รับรางวัลพิเศษ คือ คำใบ้พร้อมตัวอย่างการเขียนเพื่อใช้ในการทำภารกิจการเรียนรู้

5. ศูนย์การช่วยเหลือ (Scaffolding Center) เป็นศูนย์ที่ให้ความช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือนักเรียนมีระดับความรู้ต่ำกว่าช่วงความสามารถของ

แต่ละบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ Zone of proximal development จะต้องได้รับการช่วยเหลือที่เรียกว่า Scaffolding โดยฐานการช่วยเหลือจะสนับสนุนให้นักเรียนแก้ปัญหาหรือการเรียนรู้ที่ไม่สามารถทำภารกิจการเรียนรู้ได้ ซึ่งศูนย์การช่วยเหลือจะประกอบไปด้วย การช่วยเหลือด้านความคิดรวบยอด ฐานช่วยเหลือด้านวิธีคิด ฐานการช่วยเหลือด้านกระบวนการ และฐานการช่วยเหลือด้านกลยุทธ์

6. ศูนย์ให้คำปรึกษา (Teacher Support) มาจากองค์ประกอบนี้มาจากหลักการของ Cognitive apprentice (1989) ได้กล่าวถึงลักษณะของการโค้ชที่มีประสิทธิภาพคือ การติดตามการปฏิบัติงานของนักเรียนเพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน แต่จะให้เวลานักเรียนในการสำรวจและแก้ปัญหาในชั้นเรียน การช่วยให้นักเรียนในการสะท้อนการปฏิบัติของตนเองและเปรียบเทียบการปฏิบัติของตนเองกับผู้อื่นได้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้มีการออกแบบโดยการการจัดให้ผู้สอนทำหน้าที่ทำการวิเคราะห์นักเรียน สื่อสารและสะท้อนผล หรือชี้แนะในกระบวนการเรียนรู้ และกระตุ้นกระบวนการรู้คิดรวมทั้งแนวทางการแก้ปัญหา รวมทั้งกระทำภารกิจการเรียนรู้อย่างตื่นตัวของนักเรียนซึ่งจะช่วยปรับพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เรียนและทำกิจกรรมโค้ช คอยสังเกตนักเรียนในขณะที่นักเรียนพยายามทำภารกิจการเรียนรู้ให้สมบูรณ์

จะเห็นได้ว่ากรอบแนวคิดการออกแบบ (Designing Framework) ที่ผู้วิจัยได้นำหลักการทฤษฎีตามกรอบ แนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) โดยอาศัยกระบวนการกระตุ้นการสร้างโครงสร้างทางปัญญาที่ส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ การสนับสนุนการปรับสมดุลทางปัญญาที่ส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ การส่งเสริมและขยายโครงสร้างทางปัญญา และการสนับสนุนและช่วยเหลือการสร้างความรู้ สามารถนำไปสู่

องค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชัน ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานการณ์ปัญหาและภารกิจการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ศูนย์ฝึกการเขียน ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศูนย์การช่วยเหลือ และศูนย์ให้คำปรึกษา ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ภาพองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. การประเมินกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและการประเมินผล จำนวน 5 ท่าน พบว่า 1) ด้านการสังเคราะห์หลักการออกแบบกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต เท่ากับ 4.67 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับ ดี

2) ด้านการสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบแนวคิดการออกแบบ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับ ดี 3) ด้านความเป็นไปได้ของกรอบแนวคิดการออกแบบ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับ ดี และ 4) ด้านความถูกต้องของกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ได้ค่าเฉลี่ย เลขคณิตเท่ากับ 4.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับ ดี

สรุปและอภิปรายผล

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และ กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีปรากฏว่ามีพื้นฐานเชิงทฤษฎีที่สำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) พื้นฐานหลักการทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ 2) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน 3) พื้นฐานด้านบริบท 4) พื้นฐานด้านสื่อและเทคโนโลยี 5) พื้นฐานด้านเกมมิฟิเคชัน และ 6) พื้นฐานด้านทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ จากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี สู่การออกแบบองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกรอบแนวคิดในการออกแบบ ประกอบด้วย 4 พื้นฐาน คือ 1) การกระตุ้นโครงสร้างทางปัญญา และส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ 2) การสนับสนุนการปรับสมดุลโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ 3) การส่งเสริมการขยายโครงสร้างทางปัญญาและส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ และ 4) การช่วยเหลือการปรับสมดุลทางปัญญา และจากการประเมินกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้

เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีความสอดคล้องระหว่างหลักการทฤษฎีกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กล่าวคือ 1) ด้านการสังเคราะห์กรอบแนวคิดทฤษฎีและการสังเคราะห์หลักการกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ อยู่ในระดับ ดี หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาสังเคราะห์มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม 2) ด้านการสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ อยู่ในระดับ ดี องค์ประกอบของกรอบแนวคิดการออกแบบมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับทฤษฎีที่ตั้งไว้ 3) ด้านความเป็นไปได้ของกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ อยู่ในระดับ ดี กรอบแนวคิดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่สังเคราะห์ขึ้นสามารถนำไปออกแบบเป็นสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษและสามารถนำไปพัฒนาต่อได้ และ 4) ด้านความถูกต้องของกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ อยู่ในระดับ ดี เนื่องจากเนื้อหามีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการสังเคราะห์และการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวทางที่สามารถพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐพงศ์ มีใจธรรม และ ทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์ (2564) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) ในห้องเรียนนั้นสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ ช่วยส่งเสริมวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Rodríguez (2018) และ Dehghanzadeh et al. (2019) ที่ได้ศึกษาการใช้ เกมมิฟิเคชันและเกมเป็นฐานในการเรียนรู้พบว่า การใช้เกมมิฟิเคชันและเกมเป็นฐานสามารถช่วยกระตุ้นผู้เรียนได้ในภาพรวม เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ สามารถจูงใจให้ผู้เรียนค้นคว้าความรู้ ฝึกทักษะการร่วมมือ การแข่งขัน และการมีส่วนร่วม กระตุ้นความอยากรู้ อยากเห็น มีปฏิสัมพันธ์ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ ผ่านการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศสนุกสนานและไม่เครียด การใช้ระบบกลไกของเกมมิฟิเคชันเข้ามาช่วยในการออกแบบสถานการณ์ปัญหา การจัดการเรียนรู้ และศูนย์การฝึกเขียน สามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการเขียน ซึ่งอาจเป็นทักษะที่นักเรียนมองว่ายากและไม่น่าสนใจ การนำองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชัน เช่น การสะสมแต้ม เหรียญรางวัล ระดับชั้น กระดานผู้นำ และความท้าทายมาใช้ ทำให้นักเรียนสนุกและท้าทายกับการแข่งขัน ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง การให้รางวัลเล็กๆ น้อยๆ ในแต่ละขั้นตอนช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกถึงความสำเร็จและมีกำลังใจในการพัฒนาตนเองต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญญฉัตร สังกัดกลาง (2565), พรยมล ฉิมพาณิชย์ (2565) และ กิ่งกมล ศิริประเสริฐ (2563) ซึ่งการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่าน

การสร้างความรู้ใหม่จากประสบการณ์เดิม นักเรียนสามารถสร้างความรู้เกี่ยวกับทักษะการเขียนภาษาอังกฤษจากการทดลองใช้ภาษา ผ่านการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนภาษาอังกฤษ เน้นการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการทำงานกลุ่ม ซึ่งการออกแบบและพัฒนาดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประมินทร์ อัดตะเนย์ (2563) การศึกษาครั้งนี้ที่มุ่งเน้นการสังเคราะห์กรอบการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยอาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical framework) นอกจากนี้พบว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1.สถานการณ์ปัญหาและการจัดการเรียนรู้ 2.แหล่งเรียนรู้ 3.ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4.ศูนย์ฝึกการเขียน 5.ศูนย์การช่วยเหลือ และ 6.ศูนย์ให้คำปรึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินว่า มีความตรงเชิงทฤษฎี มีความสอดคล้องกันระหว่างหลักการทฤษฎีกับกรอบแนวในการออกแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้สามารถสื่อสารได้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพบริบทของ

ผู้สอน ผู้เรียน และสถานศึกษา เนื้อหารายวิชา และ
คุณลักษณะของสื่อที่มีความเหมาะสม

ไปพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมในการเรียน
การสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำกรอบแนวคิดการออกแบบ
สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เกมมิฟิเคชันตามแนว
คอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนภาษา
อังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้รับการสนับสนุน
จากกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ
นวัตกรรม (อว.)

เอกสารอ้างอิง

- กิงกมล ศิริประเสริฐ. (2563). การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน (Gamification) กับรูปแบบการเรียนออนไลน์ [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กระทรวงศึกษาธิการ.
- เจนจิรา ชัยปาน, ทราญขวัญ พรหมแก้ว และสิทธิศรีนาญ. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ณัฐพงศ์ มีใจธรรม และทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 32(2), 76-90.
- บุญญนัตร์ สังกัดกลาง. (2565). การพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิคเกมมิฟิเคชันร่วมกับการใช้วรรณกรรมเป็นฐาน [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- ปรมินทร์ อัดตะเนย์. (2563). การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ออนไลน์ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน เพื่อสนับสนุนการสร้างเมนทอลโมเดลและแรงจูงใจในการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการโปรแกรมด้วยภาษาไพทอน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- พรยมล ฉิมพานิชย์. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- พันทิวา ลาคำ. (2555). การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุ่งตะวัน สังขทิพย์. (2556). การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกฝนจริง. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุมาลี ชัยเจริญ. (2559). *การออกแบบการสอน: หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เพ็ญพรินตัง.
- Aboderin, Y. (1986). *Teaching and testing English composition in schools*. University of Lagos Press.
- Collins, A., Brown, J. S., & Newman, S. E. (1989). Cognitive apprenticeship: Teaching the crafts of reading, writing, and mathematics. In L. B. Resnick (Ed.), *Knowing, learning, and instruction: Essays in honor of Robert Glaser* (pp. 453–494). Lawrence Erlbaum Associates.
- Education First. (2023). *EF English proficiency index 2023*. <https://www.ef.com/epi>
- Hannafin, M. J., Hill, J. R., & Land, S. M. (1999). Student-centered learning environments. In C. M. Reigeluth (Ed.), *Instructional-design theories and models* (pp. 141–168). Lawrence Erlbaum Associates.
- Jonassen, D. H. (1999). Designing constructivist learning environments. In C. M. Reigeluth (Ed.), *Instructional-design theories and models* (pp. 215–239). Lawrence Erlbaum Associates.
- Klausmeier, H. J. (1985). *Educational psychology* (5th ed.). Harper & Row.
- Lee, J. J., & Hammer, J. (2011). Gamification in education: What, how, why bother? *Academic Exchange Quarterly*, 15(2), 1–5.
- Piaget, J. (1965). *The child's conception of the world*. Routledge & Kegan Paul.
- Rodríguez, H. T. (2018). *Gamification and game-based learning as methods to motivate students learn English vocabulary* [Master's thesis, University of La Laguna]. Repositorio Institucional de la Universidad de La Laguna. <http://riull.ull.es/xmlui/handle/915/11550>
- Vygotsky, L. S. (1992). *Thought and language*. MIT Press.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานบริษัท ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

Factors affecting the electricity energy conservation behavior of employees in companies in Laem Chabang Industrial Estate, Chonburi province

ธิรายุ คิดดี¹, นิภา นีรุตติกุล²

Thirayu Kiddee¹, Nipa Niruttikul²

Received: 7 July 2024

Revised: 2 October 2024

Accepted: 19 November 2024

บทคัดย่อ

เนื่องจากสถานการณ์การใช้ไฟฟ้าของภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการใช้พลังงานไฟฟ้าสูงมากเมื่อเทียบกับภาคธุรกิจและครัวเรือน ซึ่งภาคอุตสาหกรรมควรได้รับการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์พลังงานด้านไฟฟ้า เพราะนอกจากจะเป็นการช่วยลดสถานะโลกร้อนแล้วการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้านั้น ยังจะช่วยลดต้นทุนด้านพลังงานไฟฟ้าให้กับบริษัทในภาคอุตสาหกรรมซึ่งการที่กิจกรรมเหล่านี้จะเกิดประสิทธิภาพและเห็นผลได้นั้นพนักงานในองค์กรจะต้องมี พฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย 1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าทัศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ที่มีต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ที่มีต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มพนักงานบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี จำนวน 300 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1.สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) โดยใช้สถิติ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีผลต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ

¹ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จังหวัดชลบุรี 20230

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จังหวัดชลบุรี 20230

¹ Master of Business Administration in Industrial Administration and Development Kasetsart University, Sriracha Campus, Chonburi Province 20230

² Assistant Professor, Faculty of Management Science, Kasetsart University, Sriracha Campus, Chonburi Province 20230

* Corresponding author: E-mail:Thirayu039@gmail.com

ยังพบว่า ปัจจัยด้านความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงสามารถอธิบายพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าได้ว่า พฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ทศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ที่มีต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น ฉะนั้นบริษัทและองค์กรที่มีความสนใจในด้านการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการควบคุมพฤติกรรมหรือออกนโยบายเพื่อที่จะสามารถควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ซึ่งจะเป็นการช่วยลดต้นทุนพลังงานของบริษัทได้

คำสำคัญ: การอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า, การมีส่วนร่วม, ทศนคติ, ความตั้งใจ, พฤติกรรม

Abstract

The electricity consumption in the industrial sector is significantly higher compared to the business and household sectors. Therefore, it is essential to promote energy conservation within the industrial sector, as this not only helps reduce global warming but also lowers electricity costs for companies. For these conservation activities to be effective and yield tangible results, employees within organizations must exhibit energy-saving behaviors. The objectives of this research are: 1) to examine the influence of participation in energy conservation, attitudes toward energy conservation, conformity to reference groups regarding energy conservation, and perceived behavioral control on the intention to conserve energy among employees in the Laem Chabang Industrial Estate, Chonburi Province; and 2) to investigate the influence of the intention to conserve energy on actual energy conservation behaviors of the same employees. This study employs a survey methodology, utilizing questionnaires as the data collection instrument. The sample consists of 300 employees from companies in the Laem Chabang Industrial Estate. The statistical analysis includes: 1) descriptive statistics, utilizing measures such as mean, percentage, frequency, and standard deviation; and 2) inferential statistics through Structural Equation Modeling (SEM). The findings indicate that factors such as participation in energy conservation, attitudes towards energy conservation, conformity to reference groups, and perceived behavioral control significantly and positively influence the intention to conserve energy at a statistical significance level of 0.01. Additionally, the intention to conserve energy positively impacts actual energy conservation behaviors at the same significance level. Therefore, it can be concluded that increased energy conservation behaviors arise from enhanced participation in energy conservation, positive attitudes toward energy conservation, conformity to reference groups, and perceived behavioral control over energy conservation. Consequently, companies and organizations interested in energy conservation can apply these research findings to implement behavioral controls or develop policies aimed at fostering energy-saving behaviors, which will help reduce their energy costs.

Keywords: Energy conservation, participation, attitude, intention, behavior.

บทนำ

การใช้พลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า เป็นการสร้างค่านิยมและจิตใต้สำนึกในการใช้ พลังงานการรู้คุณค่าพลังงานโดยมีการวางแผน และควบคุมการใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพและเกิด ประโยชน์สูงสุด การอนุรักษ์พลังงานด้านไฟฟ้า มีศักยภาพการอนุรักษ์พลังงานจาก 2 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1. การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดและ มีประสิทธิภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการ อนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าจากตัวบุคคล 2. การเลือก ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าเบอร์ 5 หลอดคอมประหยัดไฟ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของบริษัทใน นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง การเพิ่มประสิทธิภาพ เชื้อเพลิง เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทำให้ เชื้อเพลิงให้พลังงานได้นานมากขึ้น การหมุนเวียน กลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยการนำวัสดุที่ชำรุดมา ซ่อมแซมใช้ใหม่เพื่อลดการทิ้งขยะที่ไม่จำเป็นหรือ การหมุนเวียนกลับมาผลิตใหม่ (สมาคมพลังงาน ทดแทนสู่ชุมชนแห่งประเทศไทย, 2566)

ในปี 2566 มีการคาดการณ์แนวโน้ม การใช้พลังงานปี 2566 โดยความต้องการใช้พลังงาน ขั้นต้นของประเทศจะเพิ่มขึ้นจากปี 2565 ร้อยละ 2.7 คิดเป็น 2,111 พันบาร์เรลเทียบเท่าน้ำมันดิบต่อวัน จากความต้องการเดินทางที่มีแนวโน้ม กลับมาเป็นปกติมากขึ้นทั้งการเดินทางภายใน ประเทศและการเดินทางระหว่างประเทศ รวมทั้ง การขยายตัวของการลงทุนทั้งการลงทุนของภาครัฐ และภาคเอกชน ด้วยการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคส่วนอุตสาหกรรมมีการใช้พลังงาน ไฟฟ้าทั้งหมดถึง 88,771 GWh.หรือคิดเป็น ร้อยละ 45 ของพลังงานไฟฟ้าทั้งประเทศ (กระทรวง พลังงาน, 2566)

จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การใช้ไฟฟ้าของ ภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการใช้พลังงานไฟฟ้า

สูงมากเมื่อเทียบกับภาคธุรกิจและครัวเรือน ซึ่ง ภาค อุตสาหกรรม ควรมีการส่งเสริมให้มี การอนุรักษ์ พลังงานด้านไฟฟ้า เพราะนอกจากจะเป็นการช่วย ลดสภาวะโลกร้อนแล้วการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ พลังงานไฟฟ้านั้น ยังจะช่วยลดต้นทุนด้านพลังงาน ไฟฟ้าให้กับบริษัทในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งการ ที่กิจกรรมเหล่านี้จะเกิดประสิทธิภาพและเห็นผล ได้นั้นพนักงานในองค์กรจะต้องมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ทิศนคติในการ อนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้การควบคุม พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ที่มีต่อความ ตั่งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงาน บริษัทในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลความตั้งใจในการ อนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ที่มีต่อพฤติกรรมในการ อนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานบริษัทในนิคม อุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

วิธีการวิจัย

1. ประชากรเป้าหมายและกลุ่ม ตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ พนักงานระดับปฏิบัติการที่มีในบริษัทที่ยังดำเนิน กิจการอยู่ภายในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น 164 บริษัท เนื่องจาก การวิจัยครั้งนี้สามารถทราบจำนวนประชากรได้ อย่างชัดเจน แต่ไม่สามารถศึกษาประชากรทั้งหมด ได้ จึงได้ทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จาก จำนวนประชากรที่มีอยู่ทั้งสิ้น 20,801คน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2566) ดังต่อไปนี้

การกำหนดตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามแนวทาง การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ซึ่งมีการแนะนำว่าขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยควรมีขนาด 10-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกต (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2562) โดยในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกขนาดตัวอย่างไว้ที่ 10 เท่า ซึ่งผู้วิจัยนั้นมีจำนวนตัวแปรสังเกตจำนวน 30 ตัวแปร ซึ่งเท่ากับ 300 ตัวอย่าง โดยในการศึกษาครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากพนักงานระดับปฏิบัติการจากบริษัท ภายในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด 3 อันดับแรก ซึ่งจากข้อมูลของฝ่ายบุคคลของบริษัทพบว่าพนักงานมีจำนวนการรับเข้าและการลาออกอยู่ตลอด จึงไม่สามารถระบุจำนวนตัวเลขที่แน่นอนได้ แต่สามารถประมาณการได้ว่ามีจำนวนพนักงานมากที่สุดเป็น 3 อันดับแรก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบและวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ นั้นได้ออกแบบมา ตามหลักแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ รวมไปถึงกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย โดยได้ทำการออกแบบสอบถามเป็นแบบคำถามปลายปิด (Close Ended Question) ซึ่งเป็นคำถามที่มีหัวข้อให้เลือกสำหรับการตอบคำถามกำหนดไว้อย่างชัดเจน และให้ผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นได้เลือกตอบคำถามตามระดับความคิดเห็นที่ใกล้เคียงที่สุดแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานระดับปฏิบัติการที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบคำถามปลายปิด จำนวน 5 หัวข้อ ได้แก่ 1.เพศ 2.อายุ 3.ระดับการศึกษา

4. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ 5.ตำแหน่งในการทำงาน

ตอนที่ 2 : เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 : เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับความคิดเห็นของทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 4 : เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับความคิดเห็นของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 5 : เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับความคิดเห็นของการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 6 : เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับความคิดเห็นของความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 7 : เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับความคิดเห็นของพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าจำนวน 5 ข้อ

สำหรับแบบสอบถาม ส่วนที่ 2-7 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นแบบ (Rating Scale) (Likert, 1961) ซึ่งมี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ได้มีการตรวจสอบความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยวิธีหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามซึ่งข้อคำถามทุกข้อมีคะแนนมากกว่า 0.67-1.00 (George & Mallery, 2010).

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่จะทำการศึกษ จำนวนทั้งสิ้น 30 ชุดและนำมาทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) โดยเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ 0.7 ขึ้นไป (Stanly & Hopkin, 1972) ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นในตัวแปรแต่ละตัว พบว่า 1.การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .929 2.ทัศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .915 3.การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .918 4.การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .885 5.ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .846 6.พฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .854 และผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .937 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยจัดทำหนังสือในการขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากทางมหาวิทยาลัย เพื่อนำไปติดต่อแต่ละบริษัทที่จะทำการเก็บข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการประสานงานและเก็บข้อมูล โดยที่ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายรายละเอียดและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ให้กับตัวแทนของบริษัทที่จะทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ประมาณ 60 วัน ซึ่งเมื่อได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้วนั้น จึงจะทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลในทางสถิติ

5. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ หลังจากผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูลในแบบสอบถามทุกฉบับที่เก็บรวบรวมได้ จะทำการบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยอาศัยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีวิธีในการวิจัยมีดังนี้

1. วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistic) โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน และตำแหน่งในการทำงาน รวมทั้งอธิบายถึงระดับของความคิดเห็นของ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ทัศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า และพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ในการทดสอบ เพื่อศึกษาว่ามีตัวแปรอิสระใดบ้างที่จะมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม และสามารถประเมินค่าตัวแปรตามเมื่อทราบถึงค่าของตัวแปรอิสระ รวมถึงยังสามารถกำหนดระดับของค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของ

พนักงานบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ชุด นำมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติและประมวลผลด้วยโปรแกรมทางสถิติแบบสำเร็จรูป โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 164 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาก็คือเพศหญิง จำนวน 136 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.3 ตามลำดับ

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 172 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมาก็คือช่วงอายุ 30-39 ปี จำนวน 84 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมาก็คือช่วงอายุ 40-49 ปี จำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.3 และลำดับสุดท้ายมีระดับอายุ 50-59 ปี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.4 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับ มัธยมศึกษา (ม.1-ม.6) จำนวน 196 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.3 รองลงมาก็คือ อาชีวศึกษา (ปวช-ปวส) จำนวน 96 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.0 และลำดับสุดท้ายคือ ปริญญาตรี จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0-3 ปีจำนวน 145 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมา คือ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ที่ 8 ปี จำนวน 98 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.7 และลำดับสุดท้ายมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ที่ขึ้นไป 4-7 ปี จำนวน 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 19 ตามลำดับ

ตำแหน่งในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งอยู่ที่ระดับพนักงานระดับปฏิบัติการจำนวน 300 ราย คิดเป็นร้อยละ 100

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 4.199 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .548 ถึง .625 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายตัวอยู่ใกล้กับค่าเฉลี่ย เนื่องจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังกล่าวมีค่าไม่เกิน 1 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) หรือความไม่สมมาตรของการแจกแจงในภาพรวมพบว่า ตัวแปรที่มีอยู่ในตัวแบบมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -1.022 ถึง -.396 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Kurtosis) หรือความสูงของการแจกแจงพบว่า ตัวแปรที่มีอยู่ในตัวแบบมีค่าเป็นบวกหรือสูงกว่าค่าความโด่งของโค้งปกติ โดยมีค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -.330 ถึง 1.845 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าความเบ้และความโด่งโดยใช้หลักเกณฑ์ของ Curran et al. (1996) แนะนำว่า ถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความเบ้ (Skewness) มีค่ามากกว่า 3 แสดงว่าข้อมูลไม่สมมาตรหรือมีความเบ้มาก และถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความโด่ง (Kurtosis) มากกว่า 10 แสดงว่าข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ (Curran et al., 1996) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การคัดลอกตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ความตั้งใจในการ

อนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า และพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของพนักงาน อยู่ในเกณฑ์มีผลมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายข้อพบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ท่านมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทที่ท่านทำงานอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ลำดับถัดไป คือ ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัท และท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของบริษัทของท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ลำดับสุดท้าย คือ ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของบริษัทของท่านและท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทของท่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของพนักงาน อยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกตามรายข้อพบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ท่านมีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าจะสามารถช่วยประเทศชาติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือ ท่านมีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีส่วนช่วยต่อการลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าภายในบริษัทมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ซึ่งระดับ

ความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือ ท่านมีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าจะสามารถทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทดีขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือ ท่านมีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าเป็นหน้าที่ของพนักงานทุกคนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือ ท่านมีความคิดเห็นว่าการใช้พลังงานไฟฟ้าในปริมาณมากนั้นจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของพนักงาน อยู่ในเกณฑ์มีผลมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายข้อพบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ เพื่อนร่วมงานและครอบครัวของท่านมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือ ท่านมีความรู้สึกที่ท่านเป็นส่วนหนึ่งในบริษัทที่มีส่วนช่วยในการทำกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ลำดับถัดไป คือ บริษัทของท่านมีการสนับสนุนกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ลำดับถัดไป คือ ท่านได้เข้าร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า เพราะเป็นนโยบายของทางบริษัทมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ลำดับสุดท้ายคือบริษัทของท่านมีการขอความร่วมมือจากท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของพนักงาน อยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกตามรายข้อพบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือท่านมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือท่านมีความรู้และความเข้าใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทของท่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือท่านมีความเห็นว่าการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทนั้นเป็นสิ่งที่สมควรที่จะปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับสุดท้าย คือท่านมีความเข้าใจในกระบวนการของการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทของท่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของพนักงาน อยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุดและเมื่อพิจารณาแยกตามรายข้อพบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือท่านมีความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทของท่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือท่านมีการทดลองทำกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทของท่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือท่านมีความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า เป็นกิจกรรมที่ดี

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือท่านมีการเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับสุดท้าย คือท่านมีความคิดที่จะเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ากับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบริษัทของท่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของพนักงาน อยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกตามรายข้อพบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือท่านแนะนำถึงข้อดีของการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าให้ผู้อื่นรับทราบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือท่านมีการเสนอความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าให้แก่เพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน ในบริษัทของท่านต่อกิจกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับถัดไป คือท่านมีการทำกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามาอย่างต่อเนื่องและปัจจุบันท่านมีการทำกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามากกว่าในอดีตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมากที่สุด ลำดับสุดท้าย คือท่านมีการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าทุกครั้ง ที่บริษัทของท่านมีการจัดกิจกรรมขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มีผลมาก ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ทศนคติที่มีต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า และพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า พบว่า

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.29

ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.15

ปัจจัยด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.12

ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.42

ปัจจัยด้านความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.56

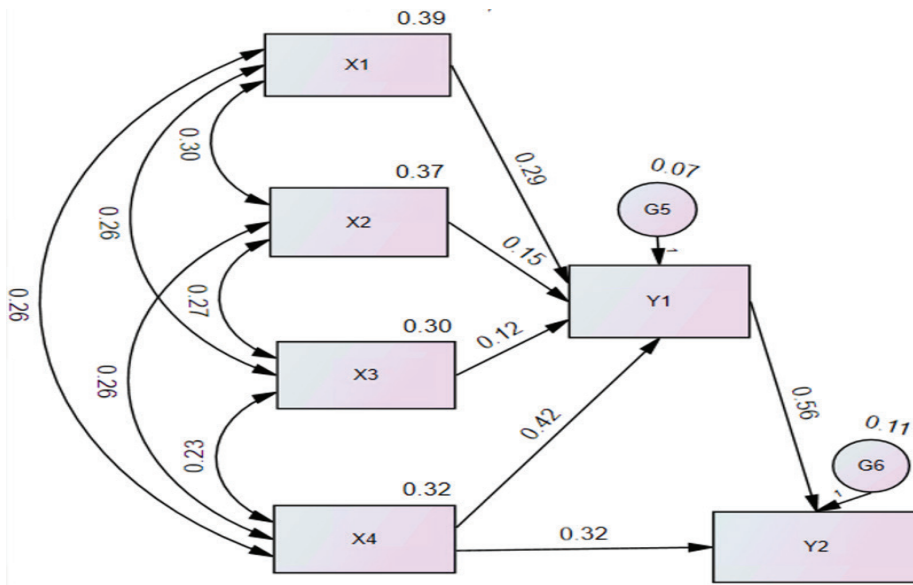
ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.32 ดังตารางที่ 1

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.623 ถึง 0.816 ซึ่งไม่เกิน 0.90 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ (ประคอง กรรณสูตร, 2534)

จากการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล พบว่า โมเดลตามสมมติฐานในภาพรวมผ่านเกณฑ์ แสดงว่าแบบจำลองการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า และพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

ตัวแปร	Y1			Y2		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
X1	0.29**	-	0.29**	-	-	-
X2	0.15**	-	0.15**	-	-	-
X3	0.12**	-	0.12**	-	-	-
X4	0.42**	-	0.42**	0.32**	-	0.32**
Y1	-	-	-	0.56**	-	0.56**

ภาพที่ 1 แบบจำลองเส้นทางความสัมพันธ์งานวิจัย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองการวิจัยตามสมมติฐาน

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าที่คำนวณได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df	$\chi^2/df < 5$	3.312	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	0.996	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.989	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.925	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.90	0.981	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.04	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 ดัชนีวัดความสอดคล้องความกลมกลืนของแบบจำลองการวิจัย พบว่า ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) = 3.312 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนสัมพันธ์ (CFI) = 0.966 ค่าดัชนีระดับความกลมกลืน (GFI) = 0.989 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.925 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (TLI) = 0.981 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณ (RMSEA) = 0.004

ในภาพรวมถือว่าผ่านเกณฑ์แสดงว่าแบบจำลองการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามหลักเกณฑ์ของ (Hu & Bentler, 1999)

อภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม

แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า โดยที่ตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ดังนั้นจึงสามารถอธิบายความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าได้ว่า ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นนั้น เป็นผลมาจากปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นผลอันเนื่องมาจาก พนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทที่ทำงานอยู่นั้น เป็นสิ่งที่ดี ทำให้พนักงานระดับปฏิบัติการมีความตั้งใจที่จะอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริเพ็ญ คตนาม (2564) พบว่า การมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานของบุคลากรคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ส่งผลต่ออิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวกร กาญจนปัท และ รุทฤต ปานชลิบ (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานของบุคลากรในโรงเรียนไม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

ปัจจัยทัศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยทัศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า โดยที่ตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ดังนั้นจึงสามารถอธิบายความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าได้ว่า ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นนั้น เป็นผลมาจากปัจจัยทัศนคติในการ

อนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เป็นผลมาจาก พนักงานระดับปฏิบัติการเห็นว่าการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าสามารถช่วยประเทศชาติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าซึ่งจะมีส่วนช่วยต่อการลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าภายในบริษัท สามารถทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรณรงค์ ศรีจารุเดช (2563) พบว่า ปัจจัยทัศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของนักศึกษาในหอพักนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hien et al. (2023) พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลต่อความตั้งใจในการประหยัดพลังงาน ในสถานที่ทำงาน อย่างมีนัยสำคัญ และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee and Tanusia (2016) พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคตินั้น มีผลในเชิงบวกต่อความตั้งใจพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.01

ปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า โดยที่ตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ดังนั้นจึงสามารถอธิบายความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าได้ว่า ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นนั้น เป็นผลมาจากปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นผลอันเนื่องมาจาก พนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรีมีปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น สาเหตุที่

เป็นเช่นนี้ เพราะเพื่อนร่วมงานและครอบครัวมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมิทร เทพยา และ นิภา นิรุตติกุล (2565) พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของพนักงานที่ปฏิบัติงานในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu et al. (2019) พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการประหยัดพลังงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.01

ปัจจัยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม การอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า โดยที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์เป็นบวก ดังนั้นจึงสามารถอธิบายความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าได้ว่า ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นผลมาจากปัจจัยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นผลอันเนื่องมาจาก พนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี มีความเข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานภพ กิตติสุภาภักข (2564) พบว่า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีผลต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lopes et al. (2019) พบว่า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม

มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการประหยัดพลังงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.05

ปัจจัยความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าโดยที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์เป็นบวก ดังนั้นจึงสามารถอธิบายพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าได้ว่าพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากปัจจัยความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นผลอันเนื่องมาจาก พนักงานมีความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัท สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานภพ กิตติสุภาภักข (2564) พบว่า ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ หากพนักงานมีความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้น พฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานก็จะเพิ่มขึ้นด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูริต นุชเอี่ยมปภา (2566) พบว่า ปัจจัยความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าอย่างจริงจังนั้นส่งผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในเชิงบวก

ปัจจัยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม การอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงาน

ไฟฟ้า โดยที่ตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ดังนั้นจึงสามารถอธิบายพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าได้ว่า พฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นผลอันเนื่องมาจาก เมื่อพนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี รับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pollard (2015) พบว่า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมและความตั้งใจในการประหยัดพลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในการใช้คอมพิวเตอร์ในที่ทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมิทธิ เทพยา และ นิภา นิรุตติกุล (2565) พบว่า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมและความตั้งใจในการประหยัดพลังงานไฟฟ้ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย จึงสามารถอธิบายพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าได้ว่า พฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ทศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่มีต่อความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น

จากการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะที่อาจจะเป็นประโยชน์สำหรับบริษัทและองค์กร

ที่จะนำแนวคิดและผลการวิจัยไปปฏิบัติ เพื่อเพิ่มพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ควรมีการเปิดโอกาสให้พนักงานระดับปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า อย่างสม่ำเสมอ

2. ทศนคติในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า องค์กรควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ของการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า เพื่อให้พนักงานมีทัศนคติเชิงบวกในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ว่าการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้านั้นเป็นการช่วยลดต้นทุนด้านพลังงานขององค์กรและทำให้องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น อีกทั้งการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้ายังสามารถช่วยลดสภาวะโลกร้อนอีกด้วย ยังเป็นการช่วยประเทศชาติได้อีกทางหนึ่งอีกด้วย

3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า องค์กรควรมีรูปแบบในการจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า เช่น การจัดกิจกรรมในรูปแบบเชิญชวนภายในองค์กร เพื่อที่จะสามารถขอความร่วมมือจากพนักงานทุกระดับในการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าและเกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าภายในองค์กร

4. การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า องค์กรควรมีการจัดรูปแบบในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในรูปแบบที่พนักงานทุกระดับสามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น การปิดพัดลมทุกครั้งเมื่อไม่ใช้งาน หรือการปิดจอคอมพิวเตอร์ทุกครั้งเมื่อลุกออกจากโต๊ะทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดการรับรู้ถึงการเข้าใจถึงความสำคัญของการร่วมแรงร่วมใจในการช่วยกันอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

5. ความตั้งใจในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า องค์กรควรมีการจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ในรูปแบบการแข่งขันต่างๆ เช่น การประกวด

แผนกที่สามารถอนุรักษ์พลังงานได้มากที่สุด เพื่อที่จะสามารถส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการอนุรักษ์

พลังงานไฟฟ้า อีกทั้งยังเป็นการเริ่มทดลองการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในรูปแบบใหม่อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2566). ข้อมูลโรงงานในเขตการนิคมแห่งประเทศไทย 2566. <http://userdb.diw.go.th/factory/ieat.asp>
- กระทรวงพลังงาน. (2566). แนวโน้มการใช้พลังงาน. <https://www.eppo.go.th/index.php/th/component/k2/item/18695-news-090165-01>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2562). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐานภพ กิตติสุภาภักข. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานในบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา].
- ประคอง กรรณสูตร. (2534). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูริต นุชเยี่ยมปภา. (2566). การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า กรณีศึกษาโรงพยาบาลสิงห์บุรี. วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา, 8(2).
- ศิวกร กาญจนปัท และรุทฤต ปานชลธิ. (2561). การศึกษาผลของความตระหนักรู้ของบุคลากรของการอนุรักษ์พลังงานผ่านความร่วมมือในการอนุรักษ์พลังงานในโรงเรือนไม้. *Journal of Energy and Environment Technology*, 5(2), 35-42.
- สมาคมพลังงานทดแทนสู่ชุมชนแห่งประเทศไทย. (2566). การอนุรักษ์พลังงาน. <http://reca.or.th/save-energy/>
- สมิทธ เทพยา และนิภา นิรุตติกุล. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี. วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(10).
- สิริเพ็ญ คตน์วณ. (2564). การมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานของบุคลากร คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี, 2(2), 63-71.
- อรนงค์ ศรีจารุเดช. (2563). พฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าของนักศึกษาในหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(2).
- Curran, P. J., Finch, J. F., & West, S. G. (1996). The robustness of test statistics to nonnormality and specification error in structural equation modeling. *Psychological Methods*, 1(1), 16-29.
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference* (10th ed.). Allyn & Bacon.

- Hien, L. T. D., Huyen, K. N., & Hoang, T. H. L. (2023). Factors affecting energy-saving intentions among youth in Vietnam. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 13(6), 603-609. <https://doi.org/10.32479/ijeep.14883>
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
- Lee, J. W. C., & Tanusia, A. (2016). Energy conservation behavioural intention: Attitudes, subjective norm and self-efficacy. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 40(1), Article 012087. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/40/1/012087>
- Likert, R. (1961). *A technique for the measurement of attitudes*. Archives of Psychology, 22(140).
- Liu, X., Wang, Q., Wei, H. H., Chi, H. L., Ma, Y., & Jian, I. Y. (2019). Psychological and demographic factors affecting household energy-saving intentions: A TPB-based study in Northwest China. *Sustainability*, 12(3), Article 836. <https://doi.org/10.3390/su12030836>
- Lopes, J. R. N., Kalid, R. A., Rodríguez, J. L. M., & Filho, S. A. V. (2019). A new model for assessing industrial worker behavior regarding energy saving considering the theory of planned behavior, norm activation model and human reliability. *Resources, Conservation and Recycling*, 145, 268-278. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2019.03.003>
- Pollard, C. E. (2015). Applying the theory of planned behavior to individual computer energy saving behavior intentions and use at work. In *Twenty-first Americas Conference on Information Systems* (pp. 5-18).
- Stanly, G. M., & Hopkin, J. (1972). A coefficient of reliability for the assessment of internal consistency. *Educational and Psychological Measurement*, 32(1), 41-45.

การยกระดับประสบการณ์ของลูกค้าในการออกแบบเส้นทางการให้บริการแขก:
การศึกษาเชิงคุณภาพของแผนกห้องพัก ในโรงแรมที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ
ในประเทศไทย

**The enhancement of customer experience in guest service journey design:
A qualitative study of the room division department in a full-service hotel
in Thailand**

ธฤตวัน เจริญพร¹, ชนินทร์ อยู่เพชร², เอกวีร์ วินิจเขตคำณวน^{1*}
Tarittawan Chareanporn¹, Chanin Yoopetch², Ekawee Vinitkhatkumnuen^{1*}

Received: 13 July 2024

Revised: 21 October 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับจุดสัมผัสของการบริการลูกค้า และนำเสนอกลุ่มสาระสำคัญที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประสบการณ์ของลูกค้า การศึกษามุ่งเน้นไปที่การดำเนินงานของแผนกห้องพักในโรงแรมที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มต้นด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมุ่งเน้นที่จุดสัมผัสของการบริการลูกค้า ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในระหว่างเส้นทางการประสบการณ์การรับบริการ ดังนั้นจึงใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจเส้นทางการประสบการณ์ของแขกในธุรกิจโรงแรมที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ การจำแนกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในภาคธุรกิจโรงแรมที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบในประเทศไทย ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบลูกโซ่ ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนทั้งสิ้นสามสิบคน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการและผู้จัดการแผนกห้องพัก แผนกต้อนรับส่วนหน้า และแผนกแม่บ้าน รวมทั้งพนักงานระดับบริหารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางการประสบการณ์การรับบริการของลูกค้า โดยผู้ให้ข้อมูลที่เลือกมานั้นเป็นตัวแทนจากที่พักที่หลากหลายในแหล่งท่องเที่ยวหลักได้แก่ เชียงใหม่ กรุงเทพฯ พัทยา และภูเก็ต รวมถึงความหลากหลายของโรงแรมในเครือแฟรนไชส์และสถานประกอบการอิสระที่ได้รับการจัดระดับการให้บริการแบบ 4 ถึง 5 ดาว การตรวจสอบความสมเหตุสมผลของผลการศึกษาใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาและข้อมูล

¹ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

² หลักสูตรการเงินองค์กร วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
Email chanin.yoo@mahidol.ac.th

¹ School of Management, Mae Fah Luang University.

² Corporate Finance Program, College of Management, Mahidol University.
Email chanin.yoo@mahidol.ac.th

* Corresponding author; E-mail: tarittawan.cha@mfu.ac.th, ekawee.vin@mfu.ac.th.

เชิงคุณภาพได้ใช้ซอฟต์แวร์ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่ามีความสามช่วงหลักของจุดสัมผัสการบริการลูกค้าในบริการแผนกห้องพัก ได้แก่ ช่วงก่อนการให้บริการ ช่วงระหว่างการให้บริการ และช่วงหลังการให้บริการ นอกจากนี้ยังพบว่ามีความสามจุดสัมผัสที่สำคัญตลอดเส้นทางประสบการณ์ของลูกค้าในช่วงก่อนการให้บริการประกอบด้วยสามจุดสัมผัส ในช่วงระหว่างการให้บริการประกอบด้วยแปดจุดสัมผัส และในช่วงหลังการให้บริการประกอบด้วยสองจุดสัมผัส ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่ามีความกลุ่มสาระสำคัญสี่กลุ่มที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประสบการณ์ของลูกค้าในแผนกห้องพักของโรงแรมที่ให้บริการแบบครบวงจรในประเทศไทย นอกจากนี้การศึกษายังให้ข้อเสนอแนะและผลกระทบจากการวิจัย โดยเสนอแนะกลยุทธ์การออกแบบประสบการณ์ของลูกค้าเชิงนวัตกรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในธุรกิจ

คำสำคัญ: ประสบการณ์ลูกค้าเชิงนวัตกรรม, การออกแบบบริการ, แผนกห้องพัก, โรงแรมที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ, ประเทศไทย

Abstract

This study employs qualitative research and in-depth interviews to provide practical insights into customer service touchpoints and proposes essential themes for enhancing customer experience development. The focus is on the room division department operations in full-service hotels. Data collection began with semi-structured interviews, concentrating on customer service touchpoints as critical stages influencing customer satisfaction during their experience journey. A qualitative approach was used to understand the guest experience journey in the full-service hotel business. Purposive and snowball sampling techniques identified key information sources within Thailand's full-service hotel sector. Thirty key informants, including Directors and Managers of Rooms Division, Front Office, and Housekeeping, as well as other management-level staff involved in the customer service journey, were interviewed. The selected informants represent diverse accommodations in major tourist destinations such as Chiangmai, Bangkok, Pattaya, and Phuket, including franchised chains and independent establishments rated 4 to 5 stars. Data triangulation was used to validate the data, and content and qualitative data analysis software were employed. The study identified three main periods of customer service touchpoints in room division services: pre-service, in-service, and post-service periods. Thirteen critical touchpoints were identified: three in the pre-service period, eight in the in-service period, and two in the post-service period. Four critical themes were proposed for enhancing customer experience development in the room division department of full-service hotels in Thailand. The study also provides research implications and recommendations, offering innovative and practical customer experience design strategies.

Keywords: Innovative customer experience, service design, room division department, full-service hotel, Thailand

Introduction

According to Krungsri Research (2024), the hotel industry is anticipated to experience continued improvement from 2024 to 2026, bolstered by ongoing government support and a rebound in annual foreign arrivals to nearly pre-pandemic levels of 38-40 million by 2025. Domestic tourism is also projected to reach 200 million trips annually by 2025. To address labor shortages and meet the evolving demands of digital consumers, large hotel operators are expected to invest more in technologically driven services and environmentally friendly hotels, with significant expansion in major tourist destinations. The national occupancy rate is forecasted to remain above 70% in 2024. The easing of the pandemic in 2022 initiated a recovery in the tourism industry, with relaxed restrictions in both Thailand and tourists' home countries, leading to a revival in hotel operations. Typically, 65-70% of hotel revenue comes from room charges, while around 25% is from food and drink sales, with higher-end hotels earning a larger share from these sales compared to smaller hotels. Agreeing with Statista (2024) forecasts that Thailand's hotel market will see substantial revenue growth, reaching an estimated \$1.58 billion by 2024 and growing at a compound annual growth rate (CAGR) of 3.02% to reach \$1.78 billion by 2028. The number of users is expected to rise to 10.61 million by 2028, with user penetration increasing from 13.1% in 2024 to 14.7% by 2028. The average revenue per user (ARPU) is projected to be \$167.50, and 78% of total hotel market revenue will come from online

sales by 2028. Globally, the United States is expected to lead in hotel market revenue, with a projected \$110.5 billion in 2024. In response to the trend towards sustainable tourism, many hotels in Thailand are adopting eco-friendly practices to attract socially-conscious travelers. Furthermore, Mordor Intelligence Private Limited (2024) reports that the Thai hospitality industry is set for continued growth, driven by an increasing number of young travelers, both domestic and international. The Thai government's enhanced focus on tourism is a critical factor in this expansion, with Thailand ranking as the ninth most visited country globally. Key performance metrics for hotels include visitor revenue and tourism-related income, with a rise in hotel projects significantly driving market momentum. In addition, the Daily Lodging Report (2024) also supports that the Thai hotel industry expects to fully recover from the pandemic by the end of the year's second half. The Thai Hotel Association predicts Phuket will remain the top tourist destination during the current high season until March 2024. The average occupancy rate of Thai hotels in 2023 was 60%, down from 75% in 2019, but a surge in tourist arrivals in the second half of the year is attributed to new direct international flights to Phuket and visa-free entry for visitors from China, India, Kazakhstan, and Taiwan, as well as an extension of the visa-free stay for Russian nationals from 30 to 90 days.

Nevertheless, Krungsri Research (2024) highlights potential challenges to the anticipated recovery in foreign tourist arrivals

and demand growth due to geopolitical conflicts. For instance, ongoing conflict between Israel and Hamas could lead to higher crude oil prices, increasing transportation costs and negatively impacting the global economy, thus slowing foreign tourism growth. Additionally, if China's economic performance remains weak, Chinese tourists may favour domestic travel, limiting growth in the Chinese tourist market.

Furthermore, Statista (2024) notes that Thailand's hotel market is experiencing significant growth amid the country's tropical beauty and rich culture. Key factors include: First, customer preferences: There is a growing demand for unique, experiential accommodations that offer authentic local experiences, leading to an increase in boutique hotels, eco-friendly resorts, and luxury villas. Second, market trends: The market increasingly focuses on sustainable practices and eco-friendly initiatives, with hotels adopting green technologies, reducing plastic use, and promoting local conservation efforts. Third, local special circumstances: Thailand's blend of traditional hospitality and modern amenities, diverse landscapes, vibrant cities, and renowned cuisine attracts a wide range of travellers, fueling growth across various hotel segments. Fourth, underlying macroeconomic factors, Government policies, infrastructure development, and global economic trends significantly influence the hotel market. A stable political environment, strategic marketing campaigns, and infrastructure investments have bolstered the tourism sector. Aligning with Krungsri Research (2024), this is to describe the

challenges to the hotel industry's growth from 2024 to 2026, including the First, intensified competition: Increased investments in major tourist areas will heighten hotel competition from operators and external investors. Second, technological competition: Major operators will compete by upgrading to 'smart hotels' to better meet consumer needs better, enabling visitors to control room features through internet-enabled devices and smartphones. Third, sustainability goals: Business strategies focusing on sustainability will increase overheads and investment costs, particularly in developing green hotels. The global market for green tourism is expected to grow significantly. Fourth, tightened safety regulations: Stricter safety regulations for accommodation services, especially concerning required safety systems in hotels, are necessary as a broader range of building types are now used for hotel services.

As Samniang (2022) mentioned, during the Covid-19 pandemic, tourist behavior shifted significantly from pre-pandemic trends, with a growing emphasis on health and hygiene tourism and the use of digital technology for travel. However, the marketing strategies employed post-Covid-19 pandemic included focusing on niche markets, health and hygiene, and digital trends. Next, the hospitality firms diversify revenue streams and mitigate seasonal fluctuations. Next, the firms should enhance value-added tourism and develop high-end products and advertising strategies to attract new target markets and increase traveller spending. Lastly, it is crucial to collaborate

with local communities and promote local travel packages. Thus, this study integrates the service design concept into developing innovative customer experience design in the room division department at a full-service hotel in Thailand. Full-service hotels are typically mid-range, upscale, or luxury establishments that offer amenities such as a restaurant, lounge areas, and meeting spaces, along with basic services like bell service and room service. These hotels generate revenue from food and beverages, providing a variety of dining options. A hotel with even a modest café or lounge can be considered full-service, as can those with multiple restaurants, banquet halls, and catering services. While these hotels offer the convenience of on-site dining for guests, managing them requires the expertise of a knowledgeable and experienced owner or management team. Furthermore, full-service hotels typically have more rooms and provide extensive amenities such as full-service restaurants, spacious and luxurious rooms, laundry services, security, shuttle services, spas, fitness centres, room service, concierge, and staff to assist with luggage. These hotels are generally more expensive than limited-service hotels due to the more extensive staff required to provide these services. Guests at full-service hotels expect not to incur additional significant costs and anticipate a higher level of attentive and quality service given their higher prices. While the operational costs for full-service hotels are higher, these amenities and services allow them to attract more selective customers and charge higher rates. Guests choose full-service

hotels for the additional amenities and superior service levels (Elder, 2024; Crystal Investment Property, 2023; Omland Hospitality, 2021).

In addition, an empirical study by Veloso and Gomez-Suarez (2023) mentioned that customer experience encompasses various dimensions and is characterized as a holistic, multidimensional, and subjective mental response involving sensations, emotions, thoughts, and behaviours to stimuli from a hotel brand. It engages customers at multiple levels throughout their journey, from pre-purchase expectations to post-purchase evaluations, including searching for information, purchasing, consuming, and evaluating products. This experience results from a unique blend of responses to both the physical environment, such as hotel location, ambience, and attributes, and human interactions, including staff and guest interactions. Situational factors influence the interpretation of these experiences.

The main focus of this current study is also about service design. Generally, service design focuses on the experiences of all stakeholders, including service receivers and providers, throughout the entire service process. Effective service design is believed to result from the collaboration of stakeholders at every step (Lin et al., 2020; Lu et al., 2020). In addition, service design involves multidisciplinary concepts, making it impossible to define through a single discipline (Stickdorn et al., 2018; Buchanan, 2001). It is based on human-centred design, aiming to solve users' problems using research and design

competencies. The field has continuously evolved to provide the best experience to all involved, beyond just consumers (Skooldio, 2021). Various tools are used in service design, and experts suggest that strict adherence to tool guidelines is unnecessary, as it contradicts the principles of flexible problem-solving and improvement methods. Service designers can adapt tools to meet project-specific goals (Lin et al., 2020). Moreover, service design tools include customer journey maps, stakeholder mapping, personas, service blueprints, service safari, shadowing, contextual interviews, mobile ethnography, expectation maps, idea generation, design scenarios, storyboards, Agile development, service roleplay, customer lifecycle maps, and business model canvas. Among these, the customer experience journey is viral as it illustrates consumer decision-making processes, from pre-customer stages to becoming a customer, and helps develop service experience design (Lin et al., 2020). Consequently, this research investigates customer service touchpoints and proposes themes for enhancing customer experience development of the room division department in a full-service hotel in Thailand.

Research Objectives

1) The authors aim to investigate the customer service experience touchpoints of the room division department in a full-service hotel in Thailand

2) The paper attempts to propose themes for the enhancement of customer experience development of the room division

department in a full-service hotel in Thailand

Literature Review

Customer Experience Management (CEM)

Customer Experience Management (CEM) is essential in marketing communication, significantly influencing the success of marketing efforts by ensuring positive customer perception and reception of marketing messages. CEM involves all customer interactions with an organization at every touchpoint, creating a comprehensive experience. This total experience is vital in forming the customer's bond with the organization, helping it withstand competitive pressures (Danthanongkon & Udon, 2006). The Total Experience, which represents overall positive feelings towards the organization, is central to emotional attachment, binding customers to the business in the short and long term. Touchpoints such as physical locations, automated services, websites, and sales materials contribute to this Total Experience, influencing customer loyalty (Danthanongkon & Udon, 2006). CEM involves two main steps: 1) Integrated Customer Experience Management Model and Influencing Components: This model includes the organization's response to its products, services, processes, and environment, covering rational and emotional responses. Crucial factors for users to perceive value include Communication, Product, People, Process, and Price (Limmanon, 2007). Six components influence customer experiences: Feel, Think, Inform, Act, Sense, and Competition.

These components manage customer experiences by creating perceptions, emotions, and thoughts that lead to behaviors through sensory inputs like sight, smell, sound, and touch. This process aims to create experiences that enable customers to compare the competitiveness of products and services (Limmanon, 2007). 2) CEM Process: Achieving ultimate satisfaction through a holistic experience involves five steps (Danthanongkon & Udon, 2006): 1. Identifying Touchpoints: Explore all communication channels between users and the organization, including main offices and branches, to determine where interactions occur. 2. Evaluating Customer Experiences: Assess experiences at each touchpoint, focusing on those with the highest interaction volume and covering the entire user experience from pre-contact to post-contact. 3. Designing Unique Experiences: Create distinctive, branded experiences using the gathered data, involving personal interactions, service behavior, attention to detail, and consistency. 4. Operations and Performance Measurement: Systematically design plans and continuously evaluate user experiences to enhance the organization's distinctive experience. 5. Enhancing Experiences into Beautiful Memories: Create mechanisms that help users remember their positive experiences with the business, emphasizing memorable initial and final interactions.

In addition, Veloso and Gomez-Suarez (2023) explain that while customers across different accommodation types may initially appear to expect the same basic services,

such as clean rooms and comfortable beds, there are notable differences in the attributes valued. For example, accommodations based on the sharing economy, such as Airbnb rentals, offer distinct experiences that emphasize home-like benefits, personalized service, social interactions, and authenticity, which set them apart from hotels. The concept of "experience" is discussed in various contexts, such as consumer, service, shopping, and brand experiences, yet there is no consensus on its definition or dimensionality. Although multiple efforts have been made to define customer experience (CX), the literature remains fragmented, with inconsistent views on its definition, antecedents, variables, measurements, and impacts.

In their empirical study, Veloso and Gomez-Suarez (2023) found that the academic literature supports the coexistence of multiple dimensions for measuring customer experience in the context of interactions. Specifically, within the hotel industry, various measures have been applied, identifying 17 antecedents and 31 consequences of customer experience. Their study highlights the factors that make hospitality unique, illustrating which variables are most critical in shaping customer experience.

Moreover, Rahimian et al. (2021) proposes a four-stage framework for customer experience management (CEM) in the hotel industry, developed through a systematic literature review and interviews. The framework includes the stages of customer identification, customer experience design, customer

experience implementation, and customer experience measurement. Each stage is implemented through key organizational factors, such as culture, structure, leadership, human resources, and technology. This framework offers practical insights for hotel managers to enhance customer experience management and provide superior, memorable experiences.

The design phase involves several steps, including strategy development, service design, touchpoint journey design, prioritization, and customer journey mapping. Customer interactions with the organization are crucial in shaping the overall experience. Touchpoints are created and integrated during the implementation stage to deliver a memorable experience. These touchpoints support branding, brand awareness, service delivery, customer interaction, and co-creation, ultimately leading to brand activation and personalized customer experiences.

Service Design Concept

Service design prioritizes the experiences of all stakeholders, including recipients and providers, involving them at every stage to create effective services. It is characterized by its interdisciplinary nature, integrating diverse methods and tools, preventing a singular definition and fostering various concepts and ideas (Buchanan, 2001; Lin et al., 2020; Stickdorn et al., 2018). According to the Thailand Creative and Design Center (Israsena Na Ayudhya & Treerattanaphan, 2015), service design has evolved through several stages: Service Marketing, Service Engineering,

Service Management, Service Science, and finally, Service Design. This comprehensive approach considers all stakeholders, aiming to enhance service value and efficiency.

Hotel Trends and Innovation in Thailand

Owners and entrepreneurs in tourism and hospitality face innovation challenges, especially in service innovations. Achieving business sustainability and long-term competitiveness requires creating unique innovations that are difficult to replicate. Innovation in tourism and services typically involves incremental rather than radical changes (Peters & Pikkemaat, 2005; Pechlaner & Innerhofer, 2016). Strategic management in this context involves integrating specific assets and skills to achieve a competitive edge, emphasizing the resource-based view (RBV) theory, which highlights the importance of organizational resources in gaining a competitive advantage (Pechlaner & Innerhofer, 2016; Aaker, 1989). The Thai hotel industry is expected to improve from 2024 to 2026, supported by government backing and the return of foreign arrivals to nearly pre-pandemic levels. Domestic tourism is also projected to increase. Large hotel operators are expected to invest in technology-driven services and eco-friendly hotels, with significant expansion in major tourist destinations. The national occupancy rate is anticipated to remain above 70% in 2024 (Krungsri Research, 2024). Challenges to growth include intensified competition, technological competition,

sustainability goals, and tightened safety regulations. The market is also influenced by customer preferences for unique and experiential accommodations, market trends toward sustainable practices, local special circumstances, and underlying macroeconomic factors (Statista, 2024).

Research Methodology and Data Collection Scope

This qualitative research utilized in-depth interviews to gather data, beginning with semi-structured interviews to collect essential information, investigate customer service touchpoints, and propose innovative customer experience development guidelines in Thailand's full-service hotel industry. Thirty key informants were room division service providers, including business owners, general managers, directors of room divisions, front office managers, executive housekeepers, and management-level staff involved in designing customer service experiences. These informants represented various accommodation enterprises in major tourist areas such as Chiangmai, Bangkok, Pattaya, and Phuket, including franchised hotel chains and independent establishments rated between 4 and 5 stars. Non-probability sampling techniques, specifically purposive and snowball sampling, were used to select informants based on specific criteria and referrals (Neuman, 2006; Yin, 2013).

The interviews included key informants from full-service hotel businesses in popular tourist destinations, representing a range of hotel types and service levels. The sample

size was estimated to be around fifteen to twenty-five informants or until data saturation was achieved (Chareanporn et al., 2020; Riley, 1995). Each interview lasted approximately one hour. Data analysis involved comparing themes across multiple cases using cross-case analysis (Creswell & Clark, 2011; Edmonds & Kennedy, 2017). Thematic analysis, employing the constant comparative method, was used to identify and refine categories, ensuring data validity by cross-referencing statements from multiple sources. The study focused on the room division department within full-service hotel businesses in Thailand.

Research Findings

Based on the in-depth interviews, the results were transcribed and analyzed to summarize the insights from thirty informants in the hotel associate group. These informants described three main periods of customer service touchpoints in the room division services: pre-service, in-service, and post-service periods. The study identified thirty critical touchpoints within these periods: three in the pre-service period, eight in the in-service period, and two in the post-service period.

1. Pre-service Period: Key informants identified three customer service touchpoints: 1) Hotel advertisement procedures: Information is provided on the hotel website or social media platforms such as Facebook, Instagram, X (Twitter), and YouTube. 2) Information transaction procedures: Customers seek more information on products or services and negotiate discount rates or special promotions via calls or online

chats. 3) Room reservation procedures: Customers reserve rooms after finding satisfactory information about rates, products, and services. Essential customer details and payment methods are handled at this stage, and reminders are sent three days before check-in. Thus, seven factors impacting customer experience were identified: advocacy and awareness creation, communication effectiveness, accurate product and service information, well-trained staff, user-friendly systems, credit card security, and guest history data synchronization.

2. In-Service Period: Eight touchpoints were identified: 1) Arriving and welcoming procedures: Personalized greetings, refreshments, and airport transfer services. 2) Checking-in procedures: Minimal paperwork for pre-booked customers, pre-authorization for unpaid bookings. 3) Escorting guest procedures: Staff escort guests to their rooms, explain amenities, and demonstrate facilities. 4) Reserving food and beverage service procedures: In-room dining service and reservation for special outlets. 3) Reserving hotel facilities: Scheduling for facilities like spa, gym, business center, etc. 6) Checking-out procedures: Coordination between front office and housekeeping for smooth checkout. 7) Bill settlement procedures: Pre-authorization during check-in and final payment before departure. 8) Airport transfer or limousine service: Providing transportation based on customer requests. Thus, factors impacting customer experience include special services, Personal Data Protection Act (PDPA)

compliance, guest history data synchronization, technology adoption, timely service, problem-solving effectiveness, communication effectiveness, empathy, and accurate bill settlement.

3. Post-service Period: Two touchpoints were identified: 1) Customer feedback and surveying: Collecting feedback through various methods like comment cards, online platforms, and travel agent websites. 2) Customer relation procedures: Sending special promotions and discounts to loyal customers for occasions like birthdays and anniversaries via email or messaging platforms. Thus, four factors impacting customer experience were identified: customer relation activities, guest history data synchronization, loyalty programs, and data analytics utilization.

Thirty informants indicated that room division services enhance customer experiences, which were classified into four themes: hotel employees' professionalism, guest data management, customer relations management, and customer value management. Key aspects include empathy, flexibility, problem-solving, communication effectiveness, timely service, well-trained staff, user-friendly systems, PDPA compliance, credit card security, data synchronization, analytics, personalization, strategic satisfaction plans, and accurate information.

Discussion and Conclusion

This research aimed to investigate customer service touchpoints and propose

themes for enhancing customer experience development in the room division department of full-service hotels in Thailand. The study adopted a service design concept approach to identify customer service touchpoints perceived as influential in customer satisfaction. Thirty cases included strong service providers in room division services, encompassing business owners, general managers, directors of room divisions, room division managers, front office managers, executive housekeepers, assistant front office managers, assistant housekeepers, and management-level staff involved in designing customer service experiences and policy initiation. These informants represented various accommodation enterprises in major tourist areas such as Chiangmai, Bangkok, Pattaya, and Phuket, including franchised hotel chains and independent establishments rated between 4 and 5 stars and aligned with the full-service hotel definition.

Incorporating the service design concept, this study selected customer journey maps as a service design tool to explore service touchpoints in the full-service hotel business in Thailand. According to the Thailand Creative and Design Center (TCDC), service designers should add flexibility and variety to service design processes based on context, duration, and existing resources (TCDC, 2015). This research adopted thinking processes developed from the Double Diamond Model, initiated by the British Design Council in 2005, which explains attitudes and work processes combining creative thinking and design. The

model consists of four steps: discover, define, develop, and deliver (TCDC, 2014). The results indicated that all full-service hotel businesses require customer service touchpoint development. The findings categorized the customer service journey into three periods: pre-service, in-service, and post-service. Thirteen critical customer service touchpoints were identified: three in the pre-service period, eight in the in-service period, and two in the post-service period. Stettler et al. (2018) emphasized the importance of service experiences in the service process as a critical component of service design. Based on the touchpoints in the customer journey map of the room division department in a full-service hotel in Thailand and the direction of key service design innovation derived from customer demand and expectations, it is possible to form an innovation design of opportunity points that fulfill customer needs.

The innovative design of opportunity touchpoints from the service design approach was mainly based on the service design process results. By analyzing the three main periods of service, customer service touchpoint innovation procedures were investigated and developed. 1) Pre-Service Period: Innovative design includes user-friendly websites, popular social media use, accurate and reliable information, and trained staff to handle information transactions and room reservations. Yoopetch (2018) highlighted the crucial influence of social media on service design across various industries. 2) In-Service Period: Innovative

design for arriving and welcoming procedures, check-in, escorting guests, reserving food and beverage services, hotel facilities, checking out, bill settlement, and airport transfers. Chareanporn et al. (2021) noted the challenge of the in-service period during the customer journey, as customers come with high expectations. Professional service providers should identify service touchpoints to create products, processes, or service innovations that exceed expectations. 3) Post-Service Period: Innovative design includes customer feedback, surveying, and customer relations procedures. Chareanporn et al. (2024) emphasized that the post-service period is crucial for customer loyalty. Feedback data can help improve service delivery systems and procedures, creating special promotions for repeat customers via email or online platforms. Yoopetch (2010) suggested that enhancing innovation in services requires increased awareness of knowledge management and the knowledge acquisition process to improve service development continuously.

The research findings classified four main themes to enhance customer experiences: 1) Professionalism of Hotel Employees: Empathy, flexibility, problem-solving effectiveness, communication, timely and efficient service, and well-trained staff are essential (Liasidou et al., 2023; Guliyev et al., 2019; Mekoth et al., 2023). 2) Guest Data Management: User-friendly systems, PDPA awareness, safety and security in credit card authorization, data analytics utilization, and

leveraging software-driven platforms (Shamim et al., 2021; Cheng et al., 2023; Oueslati et al., 2021). 3) Customer Relations Management: Personalized services, customer relations activities, strategic plans for increasing satisfaction and loyalty programs (Setiadi, 2023; Ozdemir et al., 2022). 4) Customer Value Management: Advocacy, awareness creation, accurate product and service information, technology adoption, and accuracy in bill settlement (Santos et al., 2020; Wang, 2022; Wang et al., 2023) see Figure 1.

Directions for future research and limitations

Further research should investigate more departments of full-service hotel businesses and apply a quantitative approach to increase the generalizability and reaffirm the study results. Nevertheless, this research was exploratory and investigated customer service touchpoints. It adopted a service design concept approach to identify customer service touchpoints that are perceived as influencing customer satisfaction. In addition, this study focuses only on the room division department. Lastly, the conceptual model was proposed based on the qualitative study and the researchers may collect the empirical data to further conduct the quantitative research to verify and highlight the significant roles of each theme and their effects on the customer experience development. The current research has achieved its objectives as proposed. However, the study has some limitations to be addressed. It was expected that this paper had the value of providing an analysis

of the crucial customer service touchpoints that adopted a service design approach to develop

a customer journey in customer service design in a full-service hotel in Thailand.

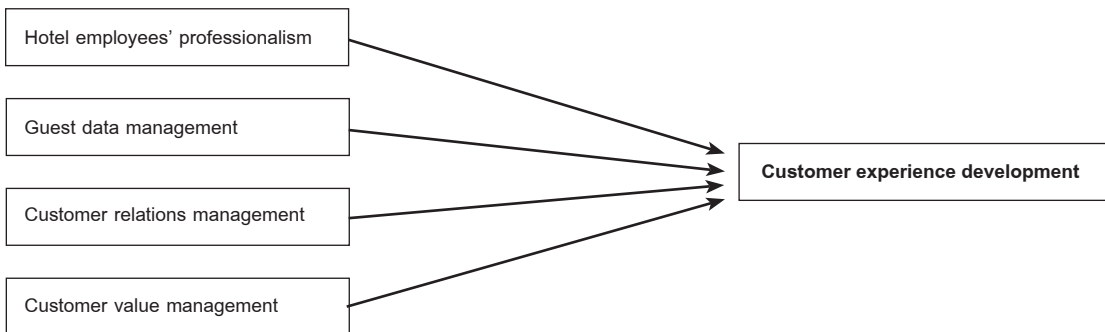

Figure 1 The conceptual model of customer experience development

References

- Aaker, D. A. (1989). Managing assets and skills: The key to a sustainable competitive advantage. *California Management Review*, 31(2), 91-106. <https://doi.org/10.2307/41166561>
- Buchanan, R. (2001). Design research and the new learning. *Design Issues*, 17(4), 3-23.
- Chareanporn, T., Mingmalairaks, P., & Jongsureyaphas, C. (2020). Strategy implementation to organizational competency development in tourist accommodation in Thailand: An exploratory research with the McKinsey Seven S's (7S's) Approach. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 15(1), 154-175.
- Chareanporn, T., Suwanwong Rodbundith, T., & Boonbumroongsuk, B. (2024). The service experience designed factor affecting customer loyalty: A case study in the healthcare business in Thailand. *Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences*, 13(1), 123-141. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/MFUconnexion/article/view/270581>
- Chareanporn, T., Suwanwong Rodbundith, T., & Yoopetch, C. (2021). The innovative patient service design development: A case study in the premium healthcare business in Chiangrai, Thailand. *UTCC International Journal of Business and Economics (UTCC IJBE)*, 13(3), 43-58.
- Cheng, Y., Park, S., Lee, I., Kim, C., & Sul, S. (2023). Brand fandom dynamic analysis framework based on customer data in online communities. *KSII Transactions on Internet and Information Systems*, 17(8). <http://doi.org/10.3837/tiis.2023.08.015>
- Creswell, J. W., & Clark, V. P. (2011). *Mixed methods research*. SAGE.
- Crystal Investment Property. (2023). *Full-service*. <https://crystalip.com/buyers/explore-investment-style/full-service/>

- Daily Lodging Report. (2024). *Thailand and Vietnam set their tourism targets*. <https://dlr.skift.com/2024/01/04/thailand-and-vietnam-set-their-tourism-targets/>
- Danthanongkon, W., & Udon, P. (2006). ซีอาร์เอ็ม ซีอีเอ็ม หยินหยางการตลาด [CRM CEM Yin-Yang marketing]. Vong-klom Publishing.
- Edmonds, W., & Kennedy, T. (2017). *An applied guide to research designs: Quantitative, qualitative, and mixed methods*. SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781071802779>
- Elder, C. (2024). *U.S. hotel appraisals: Part 3 of 3: Full-service hotels*. <https://www.ushotelappraisals.com/services/hotel-asset-classes-full-service-hotels/>
- Guliyev, G., Avci, T., Öztüren, A., & Safaeimanesh, F. (2019). Effects of professionalism on employee satisfaction and organizational commitment at five-star hotels in Baku. *Journal of East European Management Studies*, 24(3), 423-446.
- Israsena Na Ayudhya, P., & Treerattanaphan, C. (2015). *กระบวนการและวิธีการออกแบบบริการ [Service design process & methods]*. Thailand Creative & Design Center (TCDC). <http://resource.tcdc.or.th/ebook/Service-Design-Book-Final.pdf>
- Krungsri Research. (2024). *Industry outlook 2024-2026: Hotel business*. <https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/services/hotels/io/hotel-2024-2026>
- Liasidou, S., Afxentiou, G., Malkawi, E., & Antoniadou, G. (2023). Attesting to hotel employees' professionalism: Views and perceptions of managers. *EuroMed Journal of Business*. <https://doi.org/10.1108/EMJB-04-2022-0075>
- Limmanon, P. (2007). *กลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ [Customer relationship management strategies]* (3rd ed.). Parinas.
- Lin, M., Li, F. Y., & Ji, Z. (2020). How to innovate the service design of leisure farms: The innovation of sustainable business models. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 6(3). <https://doi.org/10.3390/joitmc6030045>
- Lu, P., Liao, H. T., & Lei, J. (2020). Applying service design in public services: A scientometric review for innovations in public health and administration. In *2020 Management Science Informatization and Economic Innovation Development Conference (MSIEID)* (pp. 381-384). IEEE. <https://doi.org/10.1109/MSIEID52046.2020.00081>
- Mekoth, N., Thomson, A. R., Unnithan, A., & Anandakuttan. (2023). The mediating role of satisfaction on the relationship between professionalism and employee continuity in hospitality industry. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 24(4), 477-503.
- Mordor Intelligence Private Limited. (2024). *Hospitality industry in Thailand market size (2024 - 2029)*. <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/hospitality-industry-in-thailand/market-size>

- Neuman, W. L. (2006). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (6th ed.). Pearson Education.
- Omland Hospitality. (2021). *What is the difference between a full service and a limited service hotel*. <https://www.omlandhospitality.com/blog/difference-between-full-service-and-limited-service-hotel>
- Oueslati, H., Deparis, M., & Bennaghmouch-Maire, S. (2021). The franchisor–franchisee relationship and customer data management in the digital era. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 49(7), 977-998. <https://doi.org/10.1108/IJRDM-10-2020-0411>
- Ozdemir, S., Cakir, F. S., & Adiguzel Z. (2022). Examination of customer relations management in banks in terms of strategic, technological, and innovation capability. *Journal of Contemporary Marketing Science*, 5(2), 176-195. <https://doi.org/10.1108/JCMARS-12-2021-0044>
- Pechlaner, H., & Innerhofer, E. (2016). *Competence-based innovation in hospitality and tourism*. Routledge.
- Peters, M., & Pikkemaat, B. (2005). Innovation in tourism. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 6(3-4), 1-6. https://doi.org/10.1300/J162v06n03_01
- Rahimian, S., ShamiZanjani, M., Manian, A., & Esfidani, M. R. (2021). A framework of customer experience management for hotel industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 33(5). <https://doi.org/10.1108/IJCHM-06-2020-0522>
- Riley, R. W. (1995). Prestige-worthy tourism behavior. *Annals of Tourism Research*, 22(3), 630-649. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(95\)00009-U](https://doi.org/10.1016/0160-7383(95)00009-U)
- Samniang, S. (2022). *Marketing strategies analysis of Thai hotel during the COVID-19 pandemic situation (case study: Oceanfront Beach Resort and Spa)* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD).
- Santos, A. C. O., da Silva, C. E. S., Braga, R. A., da Silva, J. E., & de Almeida, F. A. (2020). Customer value in lean product development: Conceptual model for incremental innovations. *Systems Engineering*, 23, 281-293. <https://doi.org/10.1002/sys.21514>
- Setiadi, R. (2023). Social media marketing and customized customer relationship management: The implication for marketing performance of the budget hotel industry. *Indonesian Journal of Business and Entrepreneurship*, 9(3), 478-490. <http://dx.doi.org/10.17358/IJBE.9.3.478>

- Shamim, S., Yang, Y., Ul Zia, N., & Shah, M. H. (2021). Big data management capabilities in the hospitality sector: Service innovation and customer-generated online quality ratings. *Computers in Human Behavior*, 121. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106777>
- Skoldio. (2021). *What is service design*. <https://blog.skoldio.com/service-design/>
- Stettler, J., Rosenberg-Taufer, B., Huck, L., Hoppler, A. A., Schwarz, J., Yoopetch, C., & Huilla, J. (2018). A conceptual framework of commercial hospitality: Perception of tourists in Thailand and Switzerland. In *Contemporary challenges of climate change, sustainable tourism consumption, and destination competitiveness* (pp. 123-138). Emerald Publishing Limited.
- Stickdorn, M., Hormess, M. E., Lawrence, A., & Schneider, J. (2018). *This is service design doing: Applying service design thinking in the real world*. O'Reilly Media, Inc.
- TCDC. (2014). *Service design workbook*. <https://resource.tcdc.or.th/ebook/TCDC-Service-Design-Workbook.pdf>
- TCDC. (2015). *Service design process and methods*. <https://resource.tcdc.or.th/ebook/Service-Design-Book-Final.pdf>
- Veloso, M., & Gomez-Suarez, M. (2023). Customer experience in the hotel industry: A systematic literature review and research agenda. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 35(8). <https://doi.org/10.1108/IJCHM-04-2022-0517>
- Wang, Y. (2022). Analysis model design of the intermediary role of psychological expectation in customer value proposition driven business model innovation against the background of big data. *Scientific Programming*, 2022(1). <https://doi.org/10.1155/2022/6802518>
- Wang, W., Wei, J., Xu, H., Miao, S., & Liao, Y. (2023). Social media marketing contributes to customer engagement. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 51(8). <https://doi.org/10.2224/sbp.12532>
- Yin, R. K. (2013). *Case study research: Design and methods*. SAGE.
- Yoopetch, C. (2010). The model of knowledge acquisition: The study of SMEs in the Thai hospitality industry. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, 42, 351-354.
- Yoopetch, C. (2018). The impact of social media on hospitality brand and image. *UTCC International Journal of Business and Economics*, 10(1), 139-150.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

Leadership of school administrators affecting education quality of vocational college in Sakon Nakhon Province

นัทธมน แจ่มสุข¹, ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์², วันเพ็ญ นันทะศรี³
Nuttamon Jangsuk¹, Suphirun Jantarak², Wanphen Nanthasri³

Received: 13 August 2024

Revised: 21 October 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ระดับของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับของคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 4) อำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และ 5) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 227 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร 2) คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร และ 3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การให้ความสำคัญรายบุคคล และ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² อาจารย์ประจำสาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ อาจารย์ประจำสาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Graduate Student, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, E-mail: nattamon.j.nc04@gmail.com

² Lecturer, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, E-mail: suphirun.ja.@snru.ac.th

³ Lecturer, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, E-mail: wanphen.na@snru.ac.th

2. คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01x

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจพยากรณ์คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การสร้างแรงบันดาลใจ (X_1) การกระตุ้นทางปัญญา (X_2) การให้ความสำคัญรายบุคคล (X_3) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_4) โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 78.80

ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = .977 + .307X_2 + .275X_1 + .197X_3 + .153X_4$$

และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z'y = .214X_2 + .137X_1 + .126X_3 + .102X_4$$

5. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การให้ความสำคัญรายบุคคล และ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหาร, คุณภาพการศึกษา, อาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

The purpose of this research was to investigate: 1) The Level of leadership of school administrators, 2) Level of educational quality of school, 3) Relationship between leadership of school administrators and educational quality of school, 4) Predictive power of leadership of school administrators affecting educational quality of school and 5) Guidelines for developing leadership of school administrators affecting educational quality of private vocational schools in Sakon Nakhon Province. The samples of this study comprised 227 participants, school administrators, secondary school administrators, and teachers, who were selected using multi-stage random sampling. The instrument used in data collection was a set of 5-rating scale questionnaire which contained three parts: 1) Leadership of school administrators in private vocational schools in Sakon Nakhon Province, 2) Quality of education in private vocational schools in Sakon Nakhon Province, and 3) Semi-structured interviews on leadership development guidelines for school administrators that affect the quality of education in private vocational schools in Sakon Nakhon Province. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation, and stepwise multiple regression analysis. The findings were as follows.

1. The leadership of school administrators, overall, was at a high level. There are 4 components: 1) inspiration, 2) intellectual stimulation, 3) Individual focus, and 4) Ideological influence

2. The effect on education quality of vocational colleges in Sakon Nakhon Province, overall, was at a high level.

3. The leadership of school administrators affecting the education quality of vocational college in Sakon Nakhon Province, overall, showed a positive correlation at a high level with statistical significance at .01.

4. The leadership of school administrators affecting the education quality of vocational college in Sakon Nakhon Province comprised four components: inspiration (X_1), intellectual stimulation (X_2), Individual focus (X_3), and Ideological influence (X_4). The predictive power was at 78.80 percent, and could be written in the form of the equation as follows:

predicting equation in raw scores

$$Y' = .977 + .307X_2 + .275X_1 + .197X_3 + .153X_4$$

predicting equation in standardized scores

$$Z'y = .214X_2 + .137X_1 + .126X_3 + .102X_4$$

5. The guideline to leadership of school administrators affecting the education quality of vocational college in Sakon Nakhon Province comprised four components: 1) inspiration, 2) intellectual stimulation, 3) Individual focus, and 4) Ideological influence.

Keywords: Leadership of school administrators, education quality, private vocational education

บทนำ

เนื่องด้วยหน้าที่หลักของสถานศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพให้เกิดกับผู้เรียน ฉะนั้น ในการคิดกิจกรรม โครงการ หรือ การพัฒนานวัตกรรมใดต้องสะท้อนผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยความสำเร็จในการจัดการศึกษา ใช้แนวคิดในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องคำนึงถึงมาตรฐาน อาชีวศึกษา 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1.1) ด้านความรู้ 1.2) ด้านทักษะและการประยุกต์ใช้ 1.3) คุณธรรม

จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 การจัดการอาชีวศึกษาประกอบด้วย 2.1) ด้านหลักสูตรอาชีวศึกษา 2.2) ด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา 2.3) ด้านการบริหารจัดการ 2.4) ด้านนโยบายสู่การปฏิบัติ และมาตรฐานที่ 3 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3.1) ด้านความร่วมมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 3.2) ด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์งานสร้าง สรรค์งานวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา, 2561, หน้า 1-2)

การจัดการศึกษาระดับสถานศึกษาอาชีวศึกษามีการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ

การศึกษาทั้งการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกใช้มาตรฐานอาชีวศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพสถานศึกษาในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านปัจจัย พื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา, 2561) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพย่อมจะต้องกำหนดเป้าหมายที่ทำนาย แสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จัดการเรียนรู้ที่สนุกสนานกระตุ้นให้คิดและทดลองลงมือทำ ความสนุกในการเรียนรู้ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน การจัดการศึกษาได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน อันเนื่องมาจากการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน จากความเชื่อมโยงของการปฏิบัติงานดังกล่าวมั่นใจได้ว่าผู้เรียนต้องมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่สถานศึกษากำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ค่อยดีนัก จะเห็นได้จากการทดสอบ การประเมินการประกันคุณภาพและพัฒนามาตรฐานการจัดการศึกษาของประเทศไทย ในปี 2560-2461 ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 89 จาก 140 ประเทศ จากการจัดลำดับคุณภาพการศึกษาของ World Economic Forum ถือว่าอยู่ในระดับต่ำทั้งที่มีการลงทุนในเรื่องงบประมาณด้านการจัดการศึกษาในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดของประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับประเทศสิงคโปร์ ญี่ปุ่น สหรัฐ ซึ่งได้รับการประเมินการประกันคุณภาพและการพัฒนามาตรฐานการ

จัดการศึกษาอยู่ในระดับต้นๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

คุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำและทำงานร่วมกับบุคลากร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีความพอใจและมีความสุขในการทำงาน การบริหารวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ นั้น มักขึ้นกับลักษณะผู้นำของผู้บริหารเป็นสำคัญ ผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการบริหารงาน เพราะผู้นำเป็นตัวแทนองค์กร เป็นจุดรวมพลังของบุคคลในองค์กร เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ กล่าวคือ ต้องเป็นตัวอย่างในด้านพฤติกรรมและเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมของบุคลากรในสถานศึกษา (วิโรจน์ สารัตนะ, 2557)

ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและมีมาตรฐานคงปฏิเสธ ไม่ได้ว่า ส่วนหนึ่งนั้นต้องมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวหลักในการดำเนินการ เพราะสถานศึกษาเป็นที่บ่มเพาะและจัดการศึกษาให้แก่คนในชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการศึกษาและจะต้องใช้ภาวะผู้นำในการผลักดันสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายภาวะผู้นำจึงส่งผลต่อการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาอย่างมาก ผู้บริหารที่รู้จักใช้ภาวะผู้นำย่อมสามารถนำพาสถานศึกษาประสบความสำเร็จ และส่งผลต่อประสิทธิภาพของการศึกษา ภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา (ปจรรย์ สุวรรณศิริ, 2564)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเป็นมูลเหตุสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร เพื่อนำผลจากการศึกษามา

เป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครให้สามารถพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและระดับของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

2. เพื่อศึกษาระดับของคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

ผู้วิจัยศึกษาหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงประเด็นสรุป สังเคราะห์ และเรียบเรียงเนื้อหา เพื่อนำไปสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การให้ความสำคัญรายบุคคล และ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

ระยะที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (วโร เฟิงส์วัสดี, 2551) ได้จำนวน 205 คน แต่ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 227 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของวิทยาลัยของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.43-0.89 และค่าความเชื่อมั่น 0.87 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร โดยมีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.40-0.84 และค่าความเชื่อมั่น 0.89 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2-3 มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้การหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) แล้วนำค่าที่คำนวณได้มาแปลผลในรูปความสัมพันธ์ ดังนี้ (วารุ เฟิงส์วีสต์, 2551)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
0.70-1.00	สัมพันธ์กันในระดับสูง
0.40-0.60	สัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.10-0.30	สัมพันธ์กันในระดับต่ำ

และหาอำนาจพยากรณ์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อนำไปศึกษาแนวทางพัฒนาในระยะต่อไป

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้ชำนาญการ หรือรองผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการบริหารการศึกษา หรือประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

เครื่องมือที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยนำผลการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครได้มาวางแผนทางพัฒนาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 75 หรือมีความถี่ 3 ขึ้นไป จากนั้น จึงจะนำเสนอการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

การให้ความสำคัญรายบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยรายละเอียด ข้อมูล (ดังแสดงในตาราง 1)

ตาราง 1 ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยรวมและรายด้าน

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.50	0.36	มาก
2. การกระตุ้นทางปัญญา	4.46	0.29	มาก
3. การให้ความสำคัญรายบุคคล	4.50	0.46	มาก
4. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.45	0.33	มาก
เฉลี่ย	4.48	0.28	มาก

2) ระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านปัจจัยพื้นฐาน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จ โดยรายละเอียด ข้อมูล (ดังแสดงในตาราง 2)

3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัย-สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .78$) โดยรายละเอียด ข้อมูล (ดังแสดงในตาราง 3)

ตาราง 2 ระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยรวมและรายข้อ

ระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	4.44	0.33	มาก
2. ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา	4.47	0.32	มาก
3. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.49	0.34	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.42	0.39	มาก
5. ด้านปัจจัยพื้นฐาน	4.50	0.29	มาก
เฉลี่ย	4.46	0.21	มาก

ตาราง 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y	ระดับความสัมพันธ์
X	1.00	-	-	-	-	.78**	มาก
X ₁	.76**	1.00				.63**	มาก
X ₂	.79**	.56**	1.00			.73**	มาก
X ₃	.74**	.32**	.41**	1.00		.47**	ปานกลาง
X ₄	.80**	.54**	.63**	.41**	1.00	.65**	มาก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ตัวแปร คือ การสร้างแรงบันดาลใจ (X₁) การกระตุ้นทางปัญญา (X₂) การให้ความสำคัญรายบุคคล (X₃) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X₄) โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 78.80 โดยรายละเอียดข้อมูล (ดังแสดงในตาราง 4)

ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = .977 + .307X_2 + .275X_1 + .197X_3 + .153X_4$$

และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z'y = .214X_2 + .137X_1 + .126X_3 + .102X_4$$

5) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร ได้แก่ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การให้ความสำคัญรายบุคคล และ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยรายละเอียดข้อมูล (ดังแสดงในตาราง 5)

ตาราง 4 การวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์	R	R ²	Adj R ²	b	S.E.	β	t	Sig
1. การสร้างแรงบันดาลใจ (X ₁)	.827	.711	.704	.275	.031	.137	17.510**	.000
2. การกระตุ้นทางปัญญา (X ₂)	.858	.757	.726	.307	.028	.214	9.904**	.000
3. การให้ความสำคัญรายบุคคล (X ₃)	.832	.768	.739	.197	.024	.126	7.715**	.000
4. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X ₄)	.881	.788	.757	.153	.021	.102	4.978**	.000
ค่าคงที่	-	-	-	.977	.154	-	3.827**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครเพื่อหาแนวทางพัฒนา

ตัวแปร	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร	ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์	สรุปผล
X_1	การสร้างแรงบันดาลใจ	✓	ควรพัฒนา
X_2	การกระตุ้นทางปัญญา	✓	ควรพัฒนา
X_3	การให้ความสำคัญรายบุคคล	✓	ควรพัฒนา
X_4	การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	✓	ควรพัฒนา

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้หาแนวทางการพัฒนา โดยนำผลการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครได้ มาร่างแนวทางพัฒนาโดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน พบว่า

- 1) การสร้างแรงบันดาลใจสามารถพัฒนาได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างให้กับครูและบุคลากรในการฝึกฝน สร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองเสมอและสร้างแรงบันดาลใจที่ดีต่อบุคลากร ในสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบผล สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 2) การกระตุ้นทางปัญญาสามารถพัฒนาได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาในแง่มุมต่างๆ กระตุ้นผู้ร่วมงานให้เห็นถึงวิธีการและแนวทางในการแก้ปัญหา และต้องบริหารงาน ทำงาน และแก้ไขงานอย่างเป็นระบบเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อสถานศึกษา
- 3) การให้ความสำคัญรายบุคคลสามารถพัฒนาได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอมีการจัดการหรือทำงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนพัฒนาบุคลากรทุกคนตามความ

สามารถเพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์สามารถพัฒนาได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้รับความไว้วางใจในความเป็นผู้นำจากครูในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ มีความทุ่มเทกับการปฏิบัติงานสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับครูทำให้ครูยอมรับนับถือเชื่อมั่น ศรัทธา และภาคภูมิใจ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

- 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การให้ความสำคัญราย บุคคล และ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและมีมาตรฐานนั้น คงปฏิเสธไม่ได้ว่าส่วนหนึ่งนั้นต้องมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวหลักในการดำเนินการเพื่อสร้างคุณภาพของการศึกษาในสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาเป็นที่บ่มเพาะและจัดการศึกษาให้แก่คนในชาติผู้บริหาร

สถานศึกษาเป็นทั้งผู้นำทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ภาวะผู้นำและใช้ความสามารถในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ภาวะผู้นำจึงส่งผลต่อการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาอย่างมากผู้บริหารที่รู้จักใช้ภาวะผู้นำก็สามารถนำพาสถานศึกษาประสบความสำเร็จและส่งผลต่อประสิทธิภาพของการศึกษา ภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จึงทำให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวิน อ่อนละอ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับศศิวิมล สุขทนารักษ์ (2554) ได้ศึกษา เรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) คุณภาพการศึกษาของสถาน ศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษานั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องนำความรู้ทางทฤษฎีที่เรียนกับสถานศึกษาไปใช้ประยุกต์เข้ากับภาคปฏิบัติในสถานศึกษาได้ทันที ทำให้นักเรียน นักศึกษามีทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการเพราะนักเรียน นักศึกษา ฝึกอาชีพจริงอยู่ในสถานประกอบการอยู่แล้วจึงมีโอกาที่จะได้ทำงานสูง และต้องมีคุณลักษณะของ

ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม ตามมาตรฐานทางการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของภาครัฐและตรงกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต จึงทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพร เจริญชัย (2558) ได้ศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับบุญยະสิต ยดธิวงศา (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการประกันคุณภาพ การ ศึกษาของวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ผลสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถาน ศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถาน ศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .78 ทั้งนี้อาจเพราะว่าคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำและทำงานร่วมกับบุคลากรโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจมีความพอใจและมีความสุขในการทำงาน การบริหารวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพนั้นมักขึ้นอยู่กับลักษณะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยเป็นสำคัญ ผู้บริหารวิทยาลัยจะต้องมีภาวะผู้นำและการใช้อำนาจของผู้บริหารในการใช้อิทธิพลที่ทำให้ยินยอมทำตามความต้องการของตน ผู้นำเป็น

องค์ประกอบ ที่สำคัญ ต่อการบริหาร งานเพราะ ผู้นำเป็นตัวแทนองค์กรเป็นจตุรพลังของบุคคลใน องค์กร เป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่ได้รับการ ยอมรับอย่างเป็นทางการ ผู้บริหาร ต้องทำหน้าที่ เป็น ผู้นำกล่าวคือต้องเป็นตัวอย่างในด้านพฤติกรรมและ เป็นผู้กำหนดพฤติกรรม ของบุคลากร ใน วิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชคชัย ขุนศรี (2554) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยน แปลงของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยน แปลงของผู้บริหาร กับคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กันในทาง บวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ จิราพร เจริญชัย (2558) ได้ศึกษาปัจจัย ด้าน ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ ส่งผลต่อประสิทธิผล ของสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสกลนคร ผลการ วิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ ของผู้บริหารและ ประสิทธิผล ของสังกัดองค์การ บริหารส่วนจังหวัด สกลนครมีความสัมพันธ์กัน ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถาน ศึกษา มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพการศึกษาของสถาน ศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การ สร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การ ให้ความสำคัญรายบุคคล และ การมีอิทธิพล อย่างมีอุดมการณ์ โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 78.80 ทั้งนี้อาจเพราะว่า ในการจะพัฒนาและยก ระดับคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้รางวัลในการ เป็นการกระตุ้นการทำงานเพื่อให้งานบรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์สร้างทัศนคติ ที่ดีให้กับบุคลากรเป็นการกระตุ้นการทำงานเพื่อ ให้งานบรรลุตามเป้าหมาย มีการเปลี่ยนแปลง

แก้ไขถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการกระตุ้นทางปัญญา ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์กรมีความคิด ริเริ่มในทางสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ แสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการคิดต่อกิจกรรม ของชุมชนอยู่เสมอ ตลอดจนการเข้าใจและแก้ไข ปัญหาด้วยตัวเองอย่างถูกต้องและนำมาถอด บทเรียนร่วมกันเพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณภาพ อีกทั้งยังต้องทำให้ผู้ตามไว้วางใจและเคารพนับถือ และสร้างความมั่นใจในตนเอง มีความเป็นธรรม ในการบริหารและปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ จิราพร เจริญชัย (2558) ได้ศึกษา ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำ ของผู้บริหารที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของ โรงเรียน โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 คือ การมุ่งเน้นผลสำเร็จ และการ กระตุ้น การใช้ปัญญา และและสอดคล้องกับ ลักษณะ ลึกเข้มหาร (2563) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัด นครพนม พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการคำนึงถึงความ เป็นปัจเจกบุคคล

5) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร ได้แก่ 1) การสร้างแรงบันดาลใจสามารถพัฒนา ได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างให้ กับครูและบุคลากรในการฝึกแงบวก สร้างความ ตระหนักให้ครูและบุคลากรเกิดความภาคภูมิใจ ในผลงานของตนเองเสมอและสร้างแรงบันดาลใจ

ที่ดีต่อบุคลากร ในสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงาน
ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
2) การกระตุ้นทางปัญญาสามารถพัฒนาได้โดย
ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดง
ความคิดเห็นในการแก้ปัญหาในแง่มุมต่างๆ กระตุ้น
ผู้ร่วมงานให้เห็นถึงวิธีการและแนวทางในการแก้
ปัญหา และต้องบริหารงาน ทำงาน และแก้ไขงาน
อย่างเป็นระบบเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อสถานศึกษา
3) การให้ความสำคัญรายบุคคลสามารถพัฒนาได้
โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนา
ตนเองของผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอมีการจัดการ
หรือทำงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
ตลอดจนพัฒนาบุคลากรทุกคนตามความ สามารถ
เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายตามที่ กำหนดไว้
และ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์สามารถ
พัฒนาได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้รับความไว้วางใจ
ในความเป็นผู้นำจากครูในการปฏิบัติ งาน
ตามหน้าที่ มีความทุ่มเทกับการปฏิบัติงานสามารถ
เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับครูทำให้ครูยอมรับนับถือ
เชื่อมั่น ศรัทธา และภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ จิราพร เจริญชัย (2558) ได้ศึกษา
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผล
ต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของ
ผู้บริหารที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน
ได้ คือ การมุ่งเน้นผลสำเร็จโดยผู้บริหารโรงเรียน
ควรส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
มีความคาดหวังในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ
อยู่เสมอและการกระตุ้นการใช้ปัญญาซึ่งผู้บริหาร
โรงเรียนควรสร้างความมั่นใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับ
จิตติภรณ์ อุทัย (2564) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถาน ศึกษาโรงเรียนเอกชน
จังหวัดปทุมธานี พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน
เอกชน จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา กระตุ้นความคิด
สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนวิธีการในการแก้ปัญหา
2) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ควรมีปฏิสัมพันธ์
กับบุคลากรภายในโรงเรียน คอยให้คำแนะนำ
ปรึกษาความช่วยเหลือส่งเสริมบุคลากร 3) ด้าน
การสร้างแรงบันดาลใจ ศึกษา ความต้องการ
ของบุคลากรรายบุคคล 4) ด้านการมีอิทธิพล
อย่างมีอุดมการณ์ มีการสานสัมพันธ์กับบุคลากร
แลกเปลี่ยนความต้องการหรือปัญหาในการทำงาน
5) ด้านการ มีลักษณะพิเศษ วิเคราะห์และประเมิน
ความ สามารถในการทำงานของบุคลากร หาข้อมูล
เพื่อ เรียนรู้เพิ่มเติมหรือวิธีการพัฒนาดตนเองให้ดี
ยิ่งขึ้น 6) ด้านการสร้างบารมี ควรเป็นแบบอย่างที่ดี
มีความยุติธรรม เป็นกัลยาณมิตร ทุ่มเทในการ
ทำงาน และสามารถโน้มน้าวและ 7) ด้านการมี
วิสัยทัศน์ ควรมี การสื่อสารให้รู้ว่อนาคตสถาน
ศึกษาจะต้องดำเนินไปทิศทางใดและมีเป้าหมาย
หลักร่วมกัน รวมถึงเข้าใจถึงแนวปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ
ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน
ในจังหวัดสกลนคร มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
ดังนั้น ในการเตรียมและพัฒนาภาวะผู้นำของ
ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนควรนำ
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 องค์ประกอบ
ไปเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร
สถานศึกษาอาชีวศึกษา

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ
ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน
ในจังหวัดสกลนครได้ดีที่สุด คือ การกระตุ้นทาง

ปัญหา ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร ทุกๆ สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ควรส่งเสริมให้มีการกระตุ้นทางปัญญาและเปิดโอกาสในการพัฒนาองค์กรอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร ไปทำการวิจัยในรูปแบบการเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนครและปรับปรุงคุณภาพ

การจัดการศึกษาของสถาน ศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ทราบถึงผลของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเชิงลึก

2.3 ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *การประกันคุณภาพของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิราพร เจริญชัย. (2558). *ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชีวิน อ่อนละอ. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โชคชัย ขุนศรี. (2554). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 1(2), 181-192.
- จิตติภรณ์ อยู่ทรัพย์. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน จังหวัดปทุมธานี. *วารสารจุฬานาครทรรศน์*, 8(5), 191-204.
- บุญยະสิต ยดทิวงสา. (2562). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยครูสหัสวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- ปาจริย์ สุวรรณศิริ. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 13(3), 56-67.
- ลักขณา สักเขมหาร. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนม. *มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. สุวีริยาสาส์น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. ทิพย์วิสุทธิ์.

- ศศิวิมล สุขทนารักษ์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

องค์กรแห่งประโยชน์สุข: การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงพยาบาลชุมชน และผลต่อความสุขของบุคลากร

Being a public benefit organization: Application of sufficiency economy in community hospitals and its impact on personnel well-being

พีรพงษ์ ปราบริปู¹, กาญจนา โชคถาวร², พินินท์ นนทโคตร³

Pirapong Prabripu¹, Kanchana Chokthaworn², Phanin Nonthakhot³

Received: 6 August 2024

Revised: 21 October 2024

Accepted: 21 October 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากร โดยใช้วิธีการประเมินองค์กรตามกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรจำนวน 125 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ร่วมกับความสนใจ และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากรด้วยแบบจำลอง Ordered Logit ผลการศึกษาพบว่า โรงพยาบาลหนองม่วงไข่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ “เข้าถึง” (ร้อยละ 86.79) ซึ่งเป็นระดับสูงสุดของการประเมิน โดยมีผลการดำเนินงานที่โดดเด่นในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานและการเป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุขสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากร พบว่า อายุและคะแนนด้านคุณธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ขณะที่ประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นอกจากนี้ คะแนนความพอประมาณและคะแนนการมีภูมิคุ้มกันแสดงแนวโน้มในการเพิ่มโอกาสของการมีความสุขในระดับที่สูงขึ้น ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรสาธารณสุข และให้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากร ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนขององค์กรและความสุขของบุคลากรในระบบสาธารณสุขต่อไป

คำสำคัญ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, องค์กรแห่งประโยชน์สุข, ความสุขของบุคลากร, การประเมินองค์กร

¹ นักวิจัย, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, arhua@hotmail.com

² อาจารย์ประจำ, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, Patarakn41@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์, nan_phanin@hotmail.com

¹ Researcher, Faculty of Economics, ChiangMai University e-mail: arhua@hotmail.com

² Lecturer, Faculty of Economics, Chiang Mai University Patarakn41@gmail.com

³ Lecturer, Faculty of Management Science, Uttaradit Rajabhat University e-mail: nan_phanin@hotmail.com

Abstract

This study aimed to assess the level of Sufficiency Economy Philosophy (SEP) implementation at Nong Muang Khai Hospital, Phrae Province, Thailand, and investigate factors influencing personnel well-being. The assessment employed the SEP organizational evaluation framework, collecting data from 125 hospital personnel through purposive sampling with voluntary participation. The factors affecting personnel well-being were analyzed using an Ordered Logit model. Results indicate that the hospital achieved the 'Inspiration' level of SEP implementation (86.79%), representing the highest tier of assessment, with notable performance in operational efficiency and being a public benefit organization. Age and moral scores showed significant positive associations with well-being levels, while work experience demonstrated a negative correlation ($p < .01$). Moderation scores and immunity scores exhibited trends toward increasing the probability of higher well-being levels. The findings demonstrate the successful integration of SEP principles in healthcare organization management and provide empirical evidence regarding factors influencing personnel well-being. These insights can inform policy development and practical guidelines for enhancing organizational sustainability and personnel well-being in healthcare systems.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy (SEP), public benefit organization, personnel well-being, organizational assessment

บทนำ

วิกฤตความไม่สมดุลระหว่างงบประมาณที่ได้รับจัดสรรแบบเหมาจ่ายรายหัว (จัดสรรงบประมาณครั้งแรกในปี พ.ศ. 2546) กับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ส่งผลให้โรงพยาบาลรัฐที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวนมาก ประสบปัญหาขาดทุน โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 (พวงชมพู ประเสริฐ, 2559; กระทรวงสาธารณสุข, 2559) เช่นเดียวกับโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นหนึ่งในโรงพยาบาลชุมชนที่เผชิญกับปัญหานี้ และปรับตัวโดยได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมถึงเพื่อแก้ปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมและการบริหารงบประมาณในขณะนั้น โรงพยาบาลได้ริเริ่มโครงการต่างๆ เช่น การทำเกษตรอินทรีย์

การผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ การจัดการขยะและน้ำเสีย ตลอดจนการส่งเสริมการออมและการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยลดค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาล แต่ยังส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบ จนถูกยกย่องและได้รับรางวัลมากมายจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่าเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็ว หลักการสำคัญของปรัชญานี้ซึ่งประกอบด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล องค์กร จนถึงระดับประเทศ

การศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จะช่วยยืนยันความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขของบุคลากรโรงพยาบาล ยังจะช่วยชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการนำหลักปรัชญานี้มาใช้กับความสุขของบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการและความยั่งยืนของระบบสาธารณสุขในระยะยาว

ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนา นโยบายและแนวทางปฏิบัติสำหรับโรงพยาบาล ชุมชนอื่นๆ ที่เผชิญปัญหาคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ ยังจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กรด้านสาธารณสุข ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการประเมินและส่งเสริมความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรสาธารณสุขอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

บททบทวนวรรณกรรม

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 (คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา, 2560) แนวคิดนี้ได้ถูกนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และได้รับการพัฒนาความหมายอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2542

ตามนิยามที่ได้รับพระราชทาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

หลักการสำคัญประกอบด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญ

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2560) ได้อธิบายระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ “เข้าใจ” “เข้าใจ” และ “เข้าถึง” ซึ่งสะท้อนถึงระดับความลึกซึ้งในการนำหลักปรัชญาไปปฏิบัติ นอกจากนี้ ในบริบทขององค์กรภาคธุรกิจ ได้มีการจำแนกระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 4 ระดับ โดยระดับสูงสุดคือ “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมเป็นหลัก

แนวคิดเรื่อง “ประโยชน์สุข” เป็นองค์ประกอบสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย อภิชัย พันธเสน (2551) และ ขนิษฐากาญจนรังษิณี และคณะ (2554) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า เป็นการสร้างความสุขและทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งความสุขที่ผู้คนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในด้านสาธารณสุข ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่องในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2550-2554) เป็นต้นมา โดยมุ่งเน้นการพัฒนา ระบบสุขภาพที่พอเพียง เป็นธรรม และนำไปสู่สังคมสุขภาวะ แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 และ 11 ยังคงยึดหลักการนี้ โดยเน้นการสร้างระบบสุขภาพพอเพียงที่ครอบคลุมทั้งมิติทางกาย จิต สังคม และปัญญา

เช่นเดียวกับในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยังคงยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญ โดยมุ่งเน้น 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ การเสริมสร้างสุขภาพเชิงรุก การสร้างความเป็นธรรมในระบบ

บริการสุขภาพ การพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการอภิบาลระบบสุขภาพ

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระบบสาธารณสุขสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาระบบสุขภาพที่ยั่งยืนเป็นธรรม และสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ทั้งนี้ การศึกษาเกี่ยวกับผลลัพธ์และความท้าทายในการนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติในระดับต่างๆ ของระบบสาธารณสุขยังคงมีความจำเป็น เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่และบุคลากร และ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากร เพื่อให้ได้แนวทางในการยกระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงพยาบาลชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลชุมชน (ระดับตติยภูมิ) จำนวน 125 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับความสมัครใจ

เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) การประเมินระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่

การประเมินระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ ประกอบด้วย 1) การกำหนดเกณฑ์และดัชนีประเมิน โดยพัฒนาเกณฑ์ประเมินที่ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก 1. ประสิทธิภาพและความโปร่งใสด้านการบริหารองค์กรและงบประมาณ 2. ประสิทธิภาพการดำเนินงาน 3. เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 4. การบริหารทรัพยากรบุคคล 5. การรักษาสัมดุลระหว่างคุณภาพการให้บริการกับการไม่เบียดเบียนตนเอง 6. การเป็นองค์กรแห่งความสุข 7. มาตรฐานการให้บริการที่ดีภายใต้การจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม 8. การบริหารงานที่ดี มีเหตุผล บนฐานความรู้และบริบทขององค์กร และ 9. การเป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย รวมทั้งสิ้น 76 ตัวชี้วัด กำหนดคะแนนเต็มรวม 450 คะแนน 2) แบ่งระดับการประเมินเป็น 3 ระดับ: “เข้าข่าย” “เข้าใจ” และ “เข้าถึง” แต่ละระดับมีเกณฑ์คะแนนและเงื่อนไข คือ ระดับ “เข้าข่าย”: 140-200 คะแนน (องค์กรแห่งความยั่งยืน) ระดับ “เข้าใจ”: 201-350 คะแนน (องค์กรแห่งความสุข) ระดับ “เข้าถึง”: 351-450 คะแนน (องค์กรแห่งประโยชน์สุข)

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินใช้ข้อมูลจาก 3 แหล่งหลัก ได้แก่ รายงานการประเมินตนเอง (SA2011) ของโรงพยาบาล แบบประเมินการบริหารองค์กรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแบบสอบถามด้านคุณลักษณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

ส่วนเกณฑ์การให้คะแนน แต่ละตัวชี้วัดมีเกณฑ์การให้คะแนนเฉพาะ (เช่น 1-5 คะแนน) บางตัวชี้วัดใช้การประเมินตนเอง บางตัวชี้วัดใช้ข้อมูลจากรายงาน SA2011 รวมถึงมีการกำหนดน้ำหนักคะแนนที่แตกต่างกันสำหรับแต่ละตัวชี้วัด

สำหรับการคำนวณคะแนน จะคำนวณคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักสำหรับแต่ละตัวชี้วัด

รวมคะแนนทั้งหมดจาก 9 องค์ประกอบ และคำนวณคะแนนรวมเป็นร้อยละ และในการประเมินผลจะเปรียบเทียบคะแนนรวมกับเกณฑ์แต่ละระดับ พร้อมกับตรวจสอบเงื่อนไขเพิ่มเติมสำหรับแต่ละระดับ ได้แก่ ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ “เข้าข่าย” ต้องมีคะแนนรวมในด้านที่ 1 และ 2 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ในระดับ “เข้าใจ” ต้องมีคะแนนในด้านที่ 6 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และในระดับ “เข้าถึง” ต้องมีคะแนนในด้านที่ 9 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

2.2) การวัดระดับความสุขของบุคลากรโรงพยาบาลหนองม่วงไข่

ตัวแปรและวิธีวิเคราะห์

ตัวแปรตาม (dependent variable)

ความสุขของบุคลากรได้จากผลประเมินจากแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งเป็นด้านความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่จำนวน 20 ตัวชี้วัด ทั้งในด้านครอบครัว การเงิน ความมั่นคงในชีวิต เป็นต้น ด้านความพึงพอใจต่ออาชีพหรืองานที่ทำจำนวน 31 ตัวชี้วัด เช่น ความพึงพอใจในตำแหน่ง ความก้าวหน้าในอาชีพ ค่าตอบแทน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร ความทุ่มเทในงาน รวมถึงความผูกพันกับองค์กร เป็นต้น และในด้านความพึงพอใจต่อสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย จำนวน 12 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 63 ตัวชี้วัด รวม 315 คะแนน ซึ่งคะแนนสูงสุดที่บุคลากรทำได้คือ 280 คะแนน และที่ทำได้ต่ำสุดคือ 144 คะแนน ทั้งนี้คะแนนความสุขที่บุคลากรได้จะถูกจัดกลุ่มเป็น 3 ระดับ คือ บุคลากรที่ได้คะแนนในช่วง 144 - 189 คะแนน จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสุขในระดับต่ำ หากได้คะแนนในช่วง 190 - 234 คะแนน จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสุขในระดับปานกลาง และหากได้คะแนนในช่วง 235 - 280 คะแนน ก็จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสุขในระดับสูง

ตัวแปรอิสระ (independent variables)

มีทั้งหมด 13 ตัวแปร แบ่งเป็น ตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ สถานภาพ การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อาชีพข้าราชการ อาชีพพยาบาล และรายได้ตั้งแต่ 35,000 บาทขึ้นไป ที่เหลืออีก 7 เป็นตัวแปรค่าต่อเนื่อง (Continuous Variables) ได้แก่ อายุ (ปี) ประสบการณ์การทำงาน (ปี) และคะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ที่บุคลากรได้ประเมินตนเองใน 5 ด้าน (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ได้แก่ ด้านความมีเหตุผล ด้านความพอประมาณ ด้านการมีภูมิคุ้มกันด้านความรู้ และด้านคุณธรรม โดยแบบประเมินตนเองด้านคุณลักษณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต รวม 45 ตัวชี้วัด

การวิเคราะห์ด้วย Ordered logit model

เนื่องจากระดับของความสุข ซึ่งเป็นตัวแปรตามมีลักษณะเป็นตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบเรียงลำดับ (ordinal scale) แบบจำลองที่เหมาะสมคือ Ordered Logit หรือ Ordered Probit model ซึ่งทั้งสองแบบจำลองนี้ให้ค่าประมาณการ (estimates) ใกล้เคียงกัน (Maddala, 1983) แตกต่างกันตรงการกำหนดลักษณะการกระจายของค่าความคลาดเคลื่อนแตกต่างกัน (distribution of error ε) แต่เนื่องจากงานวิจัยทางสังคมศาสตร์มักนิยมใช้ Logit model ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำ Ordered Logit มาใช้ในการศึกษา

แบบจำลองผลลัพธ์, $y_i = 1$ (ความสุขในระดับต่ำ), $y_i = 2$ (ความสุขในระดับปานกลาง) and $y_i = 3$ (ความสุขในระดับสูง) คือค่าคงที่และ ε คือค่าความคลาดเคลื่อน

สามารถเขียนแบบจำลอง Ordered Logit ได้ดังนี้

$$y_i^* = \alpha + \beta x_i' + \varepsilon_i \quad (1)$$

$$\begin{aligned} y_i &= 1 \text{ if } y_i^* \leq y_1 \\ &= 2 \text{ if } y_1 < y_i^* \leq y_2 \\ &= 3 \text{ if } y_i^* > y_2 \end{aligned}$$

ทั้งนี้ y_i^* คือตัวแปรแฝง (latent variable) y_i คือตัวแปรตามที่เกิดขึ้นได้ (observed outcome) มีค่า 1, 2, หรือ 3 y_1 และ y_2 คือ threshold parameters หรือ cut points และสมการ (1) ประเมินการค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood method) (Greene, 2012) จากนั้นคำนวณหาผลกระทบส่วนเพิ่ม (marginal effects) ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งก็คือระดับความสุข เพื่อใช้ในการอธิบายผล

ผลการศึกษา

การประเมินความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่

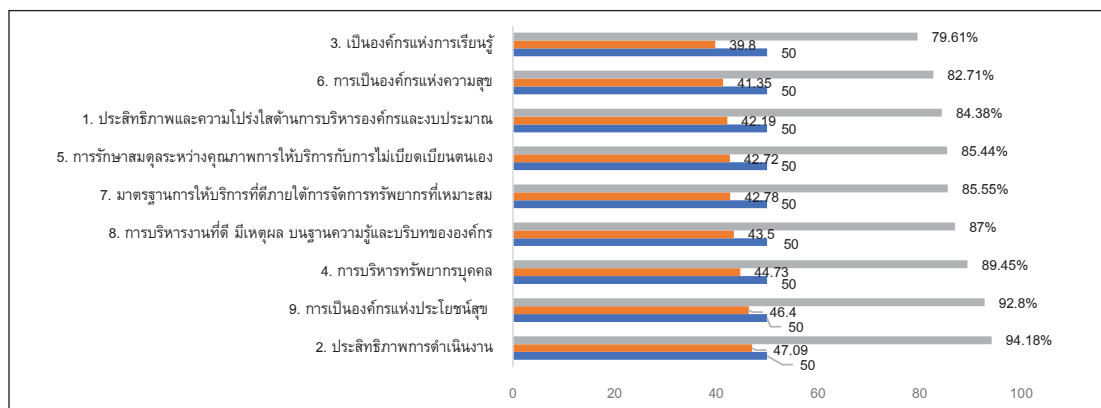
ผลการประเมินความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ (ภาพที่ 1) โดยแสดงคะแนนตามตัวชี้วัด 9 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 50 คะแนน รวมทั้งสิ้น 450 คะแนน ผลการวิเคราะห์พบว่า โรงพยาบาลได้คะแนนรวม

390.56 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.79

โรงพยาบาลมีผลการดำเนินงานที่โดดเด่นในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน (ร้อยละ 94.18) และการเป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข (ร้อยละ 92.80) ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการบริหารจัดการและการสร้างคุณค่าให้แก่สังคม นอกจากนี้ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลและการบริหารงานที่ดี มีเหตุผล บนฐานความรู้และบริบทขององค์กร ก็ได้คะแนนสูงกว่าร้อยละ 85 แสดงถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ด้านที่ได้คะแนนต่ำที่สุด คือ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (ร้อยละ 79.61) ซึ่งแม้จะยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ก็เป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรในระยะยาว

ในภาพรวมผลการประเมินชี้ให้เห็นว่า โรงพยาบาลหนองม่วงไข่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง โดยมีความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพการดำเนินงาน การบริหารทรัพยากร และการสร้างประโยชน์แก่สังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ภาพที่ 1 คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่

ผลการประเมินระดับเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ พบว่าสามารถบรรลุเกณฑ์การประเมินในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับ “เข้าถึง” ซึ่งเป็นระดับสูงสุด โดยได้คะแนน 390.56 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.79 ของคะแนนเต็ม (351-450 คะแนน)

นอกจากนี้ โรงพยาบาลยังผ่านเงื่อนไขสำคัญในทุกระดับ กล่าวคือ ในระดับ “เข้าข่าย” ซึ่งสะท้อนการเป็นองค์กรแห่งความยั่งยืน โรงพยาบาลได้คะแนนร้อยละ 89.28 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดที่ร้อยละ 75 ในระดับ “เข้าใจ” ที่แสดงถึงการเป็นองค์กรแห่งความสุข โรงพยาบาลได้คะแนนร้อยละ 82.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ร้อยละ 80 และในระดับ “เข้าถึง” ที่บ่งชี้การเป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข โรงพยาบาลทำคะแนนได้สูงถึงร้อยละ 92.80 เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญ

ผลการประเมินนี้สะท้อนให้เห็นว่าโรงพยาบาลหนองม่วงไข่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างครบถ้วน โดยสามารถบูรณาการแนวคิดนี้เข้ากับการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ของความยั่งยืน การสร้างความสุขให้แก่บุคลากร และการก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

ปัจจัยที่ส่งผลความสุขของบุคลากร โรงพยาบาลหนองม่วงไข่

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน ประกอบด้วยเพศหญิงร้อยละ 72.8 และมีสถานภาพโสดร้อยละ 28 อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 43.21 ปี ($SD = 9.41$) โดยมีช่วงอายุตั้งแต่ 21 ถึง 60 ปี ส่วนประสบการณ์การทำงานเฉลี่ยอยู่ที่ 18 ปี 5 เดือน ($SD = 9.39$) ครอบคลุมตั้งแต่ผู้ที่เพิ่งเริ่มทำงาน (2 เดือน) ไปจนถึงผู้ที่มีประสบการณ์สูง (38 ปี) ในด้านการศึกษาและอาชีพ พบว่าร้อยละ 66.4 ของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและสัดส่วนเดียวกันนี้เป็นข้าราชการ นอกจากนี้ ร้อยละ 35.2 ของกลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาล ที่เหลือเป็นบุคลากรทางการแพทย์ในสาขาอื่น รวมถึงเจ้าหน้าที่ในส่วนงานอื่นๆ ของโรงพยาบาล ในด้านรายได้ พบว่าร้อยละ 50.4 ของกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 35,000 บาทขึ้นไป

ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient Estimates) ดังตารางที่ 1 พบว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง โดยมีค่า Pseudo R² เท่ากับ 0.3739 หมายความว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ร้อยละ 37.39 ค่า Log likelihood เท่ากับ -61.80541 และ LR $\chi^2(13)$ เท่ากับ 73.82 โดยมีค่า Prob > χ^2 เท่ากับ 0.0000 แสดงว่าแบบจำลองโดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 1 การประมาณค่าโลจิสติกแบบเรียงลำดับสำหรับแบบจำลองระดับความสุขของบุคลากร รพ.หนองม่วงไข่

ตัวแปร	Coefficients	Standard Error	P>z
เพศ (ชาย=1)	-0.5319	0.6414	0.4070
สถานภาพ (โสด=1)	0.2825	0.6227	0.6500
อายุ (ปี)	0.2132	0.0623	0.0010
อายุงาน (ปี)	-0.1832	0.0636	0.0040
การศึกษา (ปริญญาตรีขึ้นไป=1)	0.2967	0.7025	0.6730
รับราชการ (ใช่=1)	0.2513	0.6754	0.7100
อาชีพพยาบาล (ใช่=1)	0.1183	0.6533	0.8560
รายได้ต่อเดือนเกิน 35,000 บาท (ใช่=1)	-0.0114	0.6270	0.9850
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล	-0.0482	0.1208	0.6900
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ	0.2847	0.1579	0.0710
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	0.0969	0.0536	0.0710
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้	0.1190	0.1358	0.3810
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม	0.1280	0.0510	0.0120
Log likelihood		-61.80541	
LR chi2(13)		73.82	
Prob > chi2		0.0000	
Pseudo R2		0.3739	

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม มี 3 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และคะแนนด้านคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ตารางที่ 2) กล่าวคือ ในกรณีของอายุ ผลกระทบส่วนเพิ่มแสดงให้เห็นว่าเมื่ออายุเพิ่มขึ้นหนึ่งปี ความน่าจะเป็นที่บุคลากรจะมีความสุขในระดับที่ 1 (ระดับต่ำ) ลดลงร้อยละ 0.86 และความน่าจะเป็นที่จะมีความสุขในระดับที่ 2 ลดลงร้อยละ 1.63 ในขณะที่ความน่าจะเป็นที่จะมีความสุขในระดับที่ 3 (ระดับสูง) เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.49 ผลลัพธ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุข โดยบุคลากรที่มีอายุมากขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีความสุขในระดับที่สูงขึ้น

ตัวแปรด้านประสบการณ์การทำงาน ผลกระทบส่วนเพิ่มแสดงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เมื่อประสบการณ์การทำงานเพิ่มขึ้นหนึ่งปี ความน่าจะเป็นที่บุคลากรจะมีความสุขในระดับที่ 1 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.74 และความน่าจะเป็นที่จะมีความสุขในระดับที่ 2 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.40 ในขณะที่ความน่าจะเป็นที่จะมีความสุขในระดับที่ 3 ลดลงร้อยละ 2.14 ปรากฏการณ์นี้อาจสะท้อนถึงความเครียดที่เพิ่มขึ้นตามประสบการณ์การทำงาน ซึ่งอาจส่งผลเชิงลบต่อความสุขโดยรวม

ตัวแปรที่ 3 คือคะแนนด้านคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลกระทบส่วนเพิ่ม

ชี้ให้เห็นว่า เมื่อคะแนนด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วย ความน่าจะเป็นที่บุคคลจะมีความสุขในระดับที่ 1 ลดลงร้อยละ 0.51 และความน่าจะเป็นที่จะมีความสุขในระดับที่ 2 ลดลงร้อยละ 0.98 ในขณะที่ความน่าจะเป็นที่จะมีความสุขในระดับที่ 3 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.49 ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการมีคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับความสุข

ตัวแปรอื่นๆ ในแบบจำลอง เช่น เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และคะแนนด้านอื่นๆ ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) อย่างไรก็ตาม คะแนนความพอประมาณและคะแนนการมีภูมิคุ้มกัน แสดงแนวโน้มที่น่าสนใจ ($0.05 < p < 0.10$) โดยทั้งสองปัจจัยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มโอกาสของการมีความสุขในระดับที่สูงขึ้น

ตารางที่ 2 ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effects) ของปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของบุคลากร รพ.หนองม่วงไข่

ตัวแปร	Predicted prob. ความสุข		
	Marginal effect		
	Level = 1	Level = 2	Level = 3
เพศ (ชาย=1)	0.0220 (0.0265)	0.0387 (0.0455)	-0.0606 (0.0711)
สถานภาพ (โสด=1)	-0.0110 (0.0236)	-0.0220 (0.0496)	0.0330 (0.0729)
อายุ (ปี)	-0.0086*** (0.0030)	-0.0163*** (0.0044)	0.0249*** (0.0062)
อายุงาน (ปี)	0.0074** (0.0030)	0.0140*** (0.0045)	-0.0214*** (0.0066)
การศึกษา (ปริญญาตรีขึ้นไป=1)	-0.0121 (0.0293)	-0.0220 (0.0505)	0.0342 (0.0796)
รับราชการ (ใช่=1)	-0.0102 (0.0278)	-0.0185 (0.0482)	0.0287 (0.0758)
อาชีพพยาบาล (ใช่=1)	-0.0047 (0.0258)	-0.0091 (0.0506)	0.0138 (0.0764)
รายได้ต่อเดือนเกิน 35,000 บาท (ใช่=1)	0.0005 (0.0252)	0.0009 (0.0480)	-0.0013 (0.0732)
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล	0.0019 (0.0048)	0.0037 (0.0093)	-0.0056 (0.0141)
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ	-0.0115*	-0.0218*	0.0332*

ตารางที่ 2 ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effects) ของปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของบุคลากร รพ.หนองม่วงไข่ (ต่อ)

ตัวแปร	Predicted prob. ความสุข		
	Marginal effect		
	Level = 1	Level = 2	Level = 3
	(0.0067)	(0.0120)	(0.0178)
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	-0.0039*	-0.0074*	0.0113*
	(0.0023)	(0.0040)	(0.0060)
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้	-0.0048	-0.0091	0.0139
	(0.0055)	(0.0105)	(0.0158)
คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม	-0.0051**	-0.0098**	0.0149***
	(0.0022)	(0.0040)	(0.0057)

หมายเหตุ: *, **, *** ระดับนัยสำคัญที่ .1, .05, และ .01 ตามลำดับ สำหรับตัวเลขใน () คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการประเมินความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร โดยโรงพยาบาลได้คะแนนในระดับ “เข้าถึง” ซึ่งเป็นระดับสูงสุดของการประเมิน สะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการดำเนินงานในทุกมิติ ทั้งด้านประสิทธิภาพ การดำเนินงาน การบริหารทรัพยากรบุคคล และการสร้างประโยชน์แก่สังคม ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย พันธเสน และคณะ (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่าองค์กรที่สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อย่างลึกซึ้งจะสามารถพัฒนาไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” ได้ นอกจากนี้ในงานวิจัยของ สุเมธ ตันติเวชกุล (2558) ยังได้เสนอว่า การพัฒนาสู่องค์กรแห่งประโยชน์สุขต้องอาศัยการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับวัฒนธรรมองค์กรอย่างเป็นระบบ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม การที่โรงพยาบาลได้คะแนนต่ำสุดในด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ แม้จะยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ก็ยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม สอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) ที่เน้นย้ำความสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว และยังสัมพันธ์กับแนวคิดของ Marsick and Watkins (2003) ที่ระบุว่าความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการดำเนินงานขององค์กรและความพึงพอใจของบุคลากร เพราะการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะของพนักงาน แต่ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กร ทำให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสใหม่ๆ ได้ดีขึ้น

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากรด้วย Ordered Logit Model พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างอายุและประสบการณ์การทำงาน กล่าวคือ ในขณะที่อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุข ประสบการณ์การทำงาน

กลับมีความสัมพันธ์เชิงลบ ปรากฏการณ์นี้อาจอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ Herzberg et al. (1959) เกี่ยวกับปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนในการทำงาน โดยอายุที่เพิ่มขึ้นอาจสัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะชีวิตและการปรับตัวที่ดีขึ้น ในขณะที่ประสบการณ์การทำงานที่มากขึ้นอาจนำมาซึ่งความเครียดสะสมหรือความรู้สึกขาดความก้าวหน้าในอาชีพ

คะแนนด้านคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสุขของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สนับสนุนแนวคิดของ ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์ และคณะ (2554) ที่เสนอว่าการสร้างประโยชน์สุขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งความสุขได้

นอกจากนี้ แม้ว่าคะแนนความพอประมาณ และคะแนนการมีภูมิคุ้มกันจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ก็แสดงแนวโน้มในการเพิ่มโอกาสของการมีความสุขในระดับที่สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อย่างครบถ้วนทุกมิติ

อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้มีข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากเป็นการเป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) ซึ่งอาจไม่สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในระยะยาวได้

ผลการศึกษาให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรด้านสาธารณสุข และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากร ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนขององค์กรและความสุขของบุคลากรได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขควรพิจารณาขยายผลโมเดลความสำเร็จนี้ไปยังโรงพยาบาลอื่นๆ โดยเฉพาะโรงพยาบาลชุมชน และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงพยาบาลที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักปรัชญานี้มาใช้

การพัฒนาโรงพยาบาลให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา ควรมีการสนับสนุนให้โรงพยาบาลพัฒนาระบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร และสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรเป็นอีกประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากผลการวิจัยชี้ว่าคุณธรรมมีผลเชิงบวกต่อความสุขของบุคลากร ควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับบุคลากรสาธารณสุข โดยเน้นการปลูกฝังค่านิยมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการสร้างระบบการยกย่องและให้รางวัลแก่บุคลากรที่มีคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่น

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการดูแลบุคลากรที่มีประสบการณ์สูง เนื่องจากพบว่าประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสุข ดังนั้น ควรสร้างโอกาสในการพัฒนาและเติบโตในสายอาชีพสำหรับบุคลากรกลุ่มนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการ ที่ควรได้รับการพัฒนาในการวิจัยครั้งต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง ซึ่งไม่สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวได้ ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรพิจารณา ทำการศึกษาเชิงยาวเพื่อติดตามพลวัตของการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมโรงพยาบาลชุมชนในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในบริบทที่แตกต่างกัน และควรเพิ่มการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในประเด็นที่น่าสนใจ เช่น

ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงานกับความสุข และบทบาทของคุณธรรมที่มีต่อความสุขของบุคลากร รวมถึงควรศึกษาผลกระทบที่มีต่อผู้รับบริการและชุมชน ตลอดจนปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรสาธารณสุข

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ที่ได้เสียสละเวลาให้เข้าเยี่ยมและสัมภาษณ์ รวมถึงอนุเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของโรงพยาบาล ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่องานวิจัย และขอขอบคุณมูลนิธิมั่นพัฒนาที่สนับสนุนทุนวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). <https://dhes.moph.go.th/wp-content/uploads/2022/03/แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ-ฉบับที่-12.pdf>
- ชนิษฐา กาญจนรังษิณนท์, กาญจนา รอดแก้ว, ประไพ ศิวะลีราวิลาศ, พรหมพิริยะ พนาสนธิ, ศยามล ลีคนาสถิตย์ และรังสรรค์ หังสนาวิน. (2554). ประโยชน์สุขจากเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา. (2560). ทฤษฎีแห่งศาสตร์พระราชาศาสตร์พระราชา. สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
- พวงชมพู ประเสริฐ. (2559). วิถีชีวิตโรงพยาบาลรัฐ สิ่งคนไทยช่วยแก้ไขได้. คมชัดลึกออนไลน์. <http://www.komchadluek.net/news/edu-health/232260>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2558). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 52(1), 4-7.
- อภิชัย พันธเสน. (2551). การวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. คณะบริหารศาสตรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. <http://bsris.swu.ac.th/filenews/53rdbstriapichai.pdf>
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2560). ยั่งยืน มีความสุขจากประโยชน์สุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง: หนังสือทศวรรษครั้งที่แห่งการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547-2559). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Greene, W. H. (2012). *Econometric analysis* (7th ed.). Pearson Education.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). John Wiley.

- Maddala, G. S. (1983). *Limited-dependent and qualitative variables in econometrics*. Cambridge University Press.
- Marsick, V. J., & Watkins, K. E. (2003). Demonstrating the value of an organization's learning culture: The dimensions of the learning organization questionnaire. *Advances in Developing Human Resources*, 5(2), 132-151.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday/Currency.

ซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับสถาบันการเงินชุมชน

Accounting software for community financial institutions

รินทร์ลภัส ชัยหิรัญกิตต์¹, ดุสิต ศรีสร้อย², ปวีณา คำพุกกะ¹

Rinlaphat Chaihirankit¹, Dusit Srisroi², Paweena Khampukka¹

Received: 10 August 2024

Revised: 21 October 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาซอฟต์แวร์ทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรของงานวิจัยประกอบด้วย คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็ง จำนวน 482 คน กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) คณะกรรมการ จำนวน 15 คน 2) สมาชิก จำนวน 219 คน ผลการวิจัยพบว่าซอฟต์แวร์ทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 2 ระบบใหญ่ คือ (1) ระบบผู้บริหารกลุ่มสถาบันการเงิน และ (2) ระบบสมาชิกกลุ่ม โดยแต่ละระบบมีการใช้งาน ดังนี้ ระบบสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย 8 ระบบย่อย 1) ระบบสำหรับการเข้าสู่ระบบและตั้งค่าระบบ 2) ระบบสร้างข้อมูลสมาชิก 3) ระบบฝากเงิน 4) ระบบถอนเงิน 5) ระบบเงินกู้ 6) ระบบรับชำระเงินกู้และดอกเบี้ย 7) ระบบเงินปันผล และ 8) ระบบการจัดทำบัญชีและงบการเงิน สำหรับระบบของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกสามารถตรวจสอบรายการผ่านระบบสมาร์ตโฟนด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 4 ระบบย่อย คือ 1) ระบบตรวจสอบสิทธิ์การใช้งานสำหรับสมาชิก 2) ระบบตรวจสอบยอดเงินฝากสำหรับสมาชิก 3) ระบบตรวจสอบยอดชำระเงินกู้และยอดชำระดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับสมาชิก และ 4) ระบบแก้ไขข้อมูลสมาชิก ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่พบว่าความพึงพอใจของคณะกรรมการที่มีต่อซอฟต์แวร์อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกๆ ด้าน สำหรับความพึงพอใจของสมาชิกภายหลังการใช้ซอฟต์แวร์พบว่ามีความพึงพอใจเฉลี่ยมากกว่าก่อนการใช้ซอฟต์แวร์อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ซอฟต์แวร์ทางการเงิน, ระบบสารสนเทศทางการเงิน, กลุ่มออมทรัพย์, สถาบันการเงินชุมชน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

² อาจารย์, คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

¹ Assistant Professor, Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University

² Lecturer, Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University

Abstract

This research aimed to find an efficient accounting software by using a mixed research method between qualitative and quantitative research methods. The population includes the committee and members of the Ban Non Kheng savings group for production, totaling 482 people. The sample is divided into two groups: 15 committee members and 219 general members. The accounting software is effective and consists of two main systems: the financial institution management group system and the member group system. The management system includes eight subsystems: login and settings, member information creation, deposits, withdrawals, loans, loan and interest payments, dividends, and accounting. The member system enables smartphone transaction checks with four subsystems: usage rights verification, deposit balance checks, loan payment balance checks, and information editing. The committee's satisfaction with the program was at the highest level, and members' satisfaction significantly increased after using the program compared to before.

Keywords: Accounting software, accounting information system, savings group, community financial institution

บทนำ

การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อนำพาประเทศไทยไปสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำแผนพัฒนา โดยมีมติหนึ่งในแผนพัฒนาให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเนื่องจากปัจจุบันโลกอยู่ในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 เป็นยุคของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดในการพัฒนานวัตกรรมเน้นการต่อยอดและผสมผสานเทคโนโลยีต่างสาขาเข้าด้วยกันส่งผลให้วิถีชีวิตรวมถึงการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) จะเห็นได้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเทคโนโลยีที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนคือการใช้จ่ายเงินผ่านระบบแอปพลิเคชันของธนาคารบนโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเรียกว่าระบบ

Mobile Banking เป็นตัวช่วยรูปแบบหนึ่งในการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งสามารถทำได้แบบออนไลน์ เป็นรูปแบบบริการหนึ่งของยุคดิจิทัลและสังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ในปัจจุบัน Mobile Banking ได้ถูกนำมาเชื่อมโยงกับโซเชียลมีเดียต่างๆ เพื่อรองรับ Social Commerce ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว อีกทั้งเป็นการพัฒนาฟังก์ชันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาระบบตอบข้อความอัตโนมัติ ที่แอปพลิเคชันสำหรับการสื่อสารและคนทั่วไปสามารถเข้าถึงและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งเฟสบุ๊กและไลน์ สามารถสื่อสารทางการค้าได้สะดวกมากขึ้น (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) ระบบ Mobile Banking ส่งผลให้การไปทำธุรกรรมต่างๆ ที่ธนาคารลดลงอย่างมาก และโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ ของรัฐบาลที่ให้กับประชาชน เช่น โครงการคนละครึ่งที่ทำให้ประชาชนต้องปรับตัวให้สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ได้ ซึ่งการใช้ระบบ

ดังกล่าวธนาคารจะต้องมีการพัฒนาซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เพื่อรองรับธุรกรรมที่ให้บริการ

อย่างไรก็ตามการทำธุรกรรมทางการเงินไม่ได้มีเพียงของสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น ยังมีสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) และหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนเงินล้าน กองทุนสวัสดิการต่างๆ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีทั้งที่เกิดจากความต้องการในชุมชนและจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริม ซึ่งเกือบทุกหมู่บ้านจะมีกองทุนหมู่บ้านที่เกิดจากกองทุนเงินล้านที่รัฐบาลสนับสนุน โดยปัจจุบันมีจำนวนกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 79,610 แห่ง (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2565) ทั้งนี้กองทุนหมู่บ้านภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) จะมีพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 กำหนดในเรื่องการบริหารจัดการกองทุน การทำบัญชี การกู้ยืม ไว้อย่างชัดเจน แต่สำหรับกองทุนอื่นที่ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันก่อตั้งขึ้นเอง เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ส่วนใหญ่ไม่มีระเบียบ ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ทำให้ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการ และเป็นปัญหาในการที่จะพัฒนากลุ่มสัจจะออมทรัพย์ให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนที่เข้มแข็งได้

สำหรับการทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านที่มีการกำกับดูแลจากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) และกลุ่มออมทรัพย์ที่ไม่ได้จัดตั้งเป็นทางการ ส่วนใหญ่ระบบการดำเนินงาน ยังอยู่ในรูปแบบของกระดาษ และใช้การคำนวณด้วยมือทั้งหมด (Manual) ส่งผลทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าและความผิดพลาด

ของข้อมูลอยู่เสมอ ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ ควรมีการควบคุมการรับ – จ่ายเงินของกลุ่ม และจัดทำรายงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกลุ่มได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เพื่อให้สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องได้เกิดความมั่นใจ และสามารถตรวจสอบได้ โดยใช้ระบบโปรแกรมบัญชีสำหรับสถาบันการเงินเข้ามาช่วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการทำงานให้เกิดผล หรือบรรลุเป้าหมายได้แบบประหยัดต้นทุน เสริมทันเวลา ภายในคุณภาพที่ระบุไว้ (ธารัตน์ ธนาเรืองยศ, 2564) นอกจากนี้ ประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง ผลสำเร็จที่พิจารณาในแง่ของเศรษฐศาสตร์ที่มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความประหยัดหรือคุ้มค่า ความทันเวลา และมีคุณภาพ (จักรกฤษณ์ จันทะคุณ, 2555)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการเงินบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเนื่องจากส่วนใหญ่กลุ่มออมทรัพย์ในประเทศไทยจะมีธุรกรรมทางการเงินของกลุ่มที่คล้ายกันคือมีระบบฝาก ถอน กู้ยืม เป็นหลัก ทั้งนี้ หมู่บ้านโนนเค็ง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีความเข้มแข็งและคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์มีความตั้งใจในการพัฒนาให้กลุ่มมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ เพื่อพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย โดยสามารถให้ทั้งฝ่ายคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์และสมาชิกทราบยอดเงินฝากเงินกู้ยืมได้ทันทีเหมือนกับการใช้บริการของธนาคารทั่วไปที่สามารถตรวจสอบยอดจากโทรศัพท์มือถือ และสามารถเชื่อมต่อกับอุปกรณ์เทคโนโลยีอื่นๆ ได้ผู้วิจัย จึงได้เลือก “กลุ่มสัจจะออมทรัพย์บ้านโนนเค็ง” เป็นกรณีศึกษาในการพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการเงินบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน อนึ่ง

การศึกษานี้ได้รับการรับรองจริยธรรมในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เลขที่ UBU-REC-87/2565

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมพบว่า Nasir and Talib (2018) ศึกษาการพัฒนาซอฟต์แวร์บัญชีมือถือสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยเป็นแอปพลิเคชันการบัญชีบนมือถือใหม่ที่เรียกว่า MASMe ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยในด้านการจัดการทางการเงินและการบัญชี ระบบนี้ช่วยให้สามารถสมัครสินเชื่อธุรกิจและเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการและธนาคารเพื่อขยายธุรกิจ MASMe ใช้งานง่ายและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และใช้แนวคิดง่ายๆ ของการรับเงินเข้าและออก (เช่น กระแสเงินสด) เนื่องจากผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนมากมีความรู้ด้านการเงินและการบัญชีที่จำกัด เช่นเดียวกับ อุทุมพร ศรีโยม และพรศิลป์ บัวงาม (2561) ได้พัฒนาแอปพลิเคชันระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์สำหรับบัญชีครัวเรือน ทำให้เกิดความสะดวกในการใช้งาน ขั้นตอนการใช้งาน ความถูกต้องในการเพิ่มข้อบัญชี การคำนวณจำนวนเงิน การสรุปยอดบัญชีตามช่วงเวลาที่เหมาะสมในการออกแบบหน้าจอและการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ และแอปพลิเคชันการบันทึกบัญชีมีประโยชน์ต่อการใช้งาน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับที่ อมร โทท่า และดนยา สงครินทร์ (2559) ออกแบบและพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการปฏิบัติงานบัญชีของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบมากขึ้น สามารถประมวลผลข้อมูลได้รวดเร็ว และอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าของกิจการในการจัดเก็บข้อมูลได้ง่ายขึ้น ผู้ทดลองใช้ระบบได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการใช้งาน

โปรแกรมบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสัญลักษณ์ อนันต์พนากุลและคณะ (2560) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมบันทึกบัญชีธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็ก โดยโปรแกรมบันทึกบัญชีจะมี 4 ระบบ ดังนี้ 1) ระบบจัดการค่าเริ่มต้น 2) ระบบจัดการรายรับ 3) ระบบจัดการรายจ่าย 4) ระบบจัดการรายงานผลการประเมินประสิทธิภาพ พบว่ามีความถูกต้อง สะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการค้าปลีกและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ อยู่ในระดับดี สำหรับความพึงพอใจต่อการใช้ระบบอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้แล้ว เสมอ เวชสกล (2562) ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโปรแกรมระบบสหกรณ์ ซึ่งโปรแกรมประกอบด้วย เมนูเลือกการรับข้อมูล การแก้ไขประมวลผลการลบข้อมูล และการรายงานผลข้อมูลครอบคลุมการทำงานในส่วน สินค้าคงเหลือ ขายสินค้าหน้าร้าน และงานบริหารจัดการสมาชิก สำหรับประสิทธิภาพการทำงานของโปรแกรมด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านประโยชน์ของโปรแกรมและด้านองค์ประกอบโปรแกรมอยู่ในระดับมาก อีกทั้ง สุนิสา รัตนประยูร (2560) ได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปกับการทำด้วยมือ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าทั้ง 4 ด้านคือ 1) ด้านความสามารถทำตามหน้าที่ที่ต้องการได้ 2) ด้านความเชื่อถือได้ของระบบ 3) ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบบัญชีของกองทุน 4) ด้านประสิทธิผลในการปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าการจัดทำบัญชีด้วยมือ ผลการประเมินคุณภาพของโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปคณะกรรมการมีความพึงพอใจในระดับมาก และการประเมินความพึงพอใจจากสมาชิกผู้รับบริการจากกองทุนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อค้นหาซอฟต์แวร์ทางการบัญชีที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถาบันการเงินชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกิดนวัตกรรมในชุมชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากกรรมการและสมาชิก จากนั้นเมื่อมีการติดตั้งระบบให้ใช้งาน จึงมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกรรมการและสมาชิกเพื่อทราบถึงประสิทธิภาพของระบบ ทั้งนี้ได้เลือกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็ง ตำบลคำขวาง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีการออมเงินในรูปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อีกทั้งคณะกรรมการมีความต้องการที่จะพัฒนากลุ่มให้ทันสมัยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานจึงต้องการซอฟต์แวร์ทางบัญชีมาใช้ในการจัดการกลุ่ม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มเป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ คือ (1) คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 15 คน ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้บุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) จำนวน 8 คน ประกอบไปด้วย ประธานกลุ่ม เภรัญญิก และผู้ปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายของกลุ่ม เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องเป็นคณะกรรมการผู้ที่สามารถให้ข้อมูลประวัติกลุ่ม ระบบการทำงานต่างๆ ของกลุ่มอย่างละเอียดเชิงลึก ส่วนวิจัยเชิงปริมาณได้ให้กรรมการทั้งหมดตอบแบบสอบถาม (2) สมาชิกของกลุ่มทั้งหมด จำนวน 482 คน ได้ทำการหาขนาดตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane

ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 219 คนและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling) เพื่อสอบถามความพึงพอใจก่อนและหลังการใช้ซอฟต์แวร์ทางการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน

3. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือ (1) แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) กับคณะกรรมการ และแบบสัมภาษณ์สมาชิกโดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะกรรมการเพื่อทราบถึงประวัติความเป็นมาของกลุ่ม การแบ่งแยกหน้าที่การทำงาน และกระบวนการทำงานในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด ทั้ง การรับสมัครสมาชิก การฝาก การถอน การกู้ยืม การรับชำระหนี้เงินต้นดอกเบี้ย การจ่ายเงินปันผล และการจัดทำงบการเงิน รวมถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยข้อมูลที่ได้จากแต่ละคนมีการนำมาตรวจสอบถามซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลรายอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นความจริงมากที่สุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นกระบวนการทำงานแต่ละระบบ (Flow Chart) และออกแบบพร้อมปรับปรุงระบบเดิมจนได้ซอฟต์แวร์ทางการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้มีการสัมภาษณ์สมาชิกที่มาใช้บริการเพื่อทราบถึงความต้องการให้กลุ่มมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงบริการอย่างไร รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของสถาบันการเงินชุมชนเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำระบบที่มีประสิทธิภาพและเป็นข้อมูลในการสอบถามความพึงพอใจของวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (2) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เมื่อผู้วิจัยออกแบบซอฟต์แวร์เสร็จเรียบร้อยแล้วนำไปทดสอบการใช้งาน และทำการประชุมกลุ่มย่อยกับกรรมการและสมาชิกจำนวน 20 คน หลังจากประชุมกลุ่มย่อยทำให้ได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและได้นำกลับมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเหมาะกับการใช้งานในบริบทของกลุ่มออมทรัพย์ โดยในช่วงติดตามทดสอบการใช้ซอฟต์แวร์นี้จะมีการลงพื้นที่

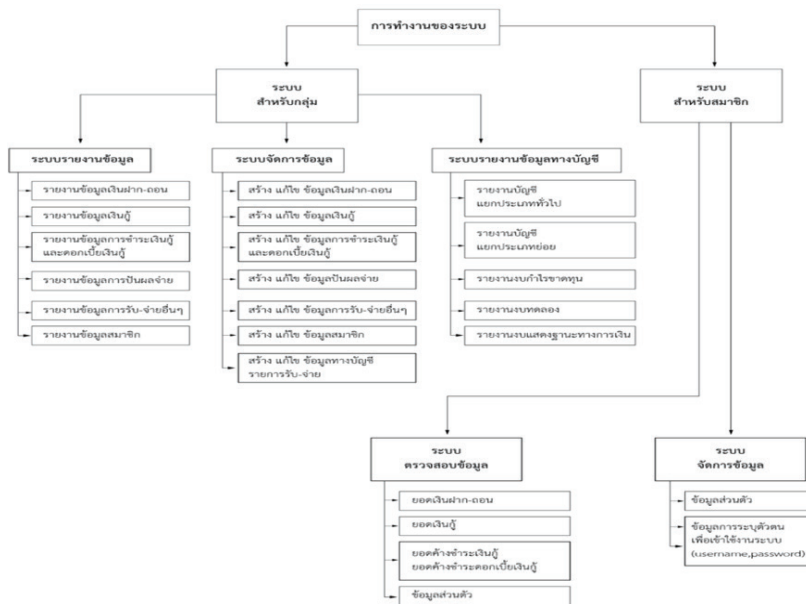
เพื่อให้ได้ข้อมูล จำนวน 2 ครั้ง เมื่อซอฟต์แวร์ได้มีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วผู้วิจัยได้ให้กรรมการทำการใช้ซอฟต์แวร์จริงกับสมาชิกทั้งหมดที่มาใช้บริการ เพื่อดูความพร้อมและความเข้าใจในการใช้ซอฟต์แวร์ทั้งทางด้านคณะกรรมการและสมาชิก โดยจะทำการใช้งานซอฟต์แวร์ควบคู่กับการใช้งานแบบเดิมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของซอฟต์แวร์และการทำงานแบบเดิม อีกทั้งให้กลุ่มมีความมั่นใจในซอฟต์แวร์ว่าสามารถให้ผลลัพธ์ ตรงกันกับการจัดทำแบบเดิม โดยใช้ระยะเวลาทดสอบ 3 เดือนก่อนที่จะยกเลิกการใช้งานแบบเดิมมาใช้งานซอฟต์แวร์อย่างเดียว (3) แบบสอบถาม (Questionnaires) ความพึงพอใจต่อซอฟต์แวร์ของสมาชิกและกรรมการ เมื่อได้มีการใช้งานซอฟต์แวร์ที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะให้คณะกรรมการประเมินผลประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของการใช้ซอฟต์แวร์ พร้อมทั้งให้สมาชิกประเมินความพึงพอใจก่อนและหลังการใช้บริการจากซอฟต์แวร์ (4) เครื่องมือสำหรับพัฒนาซอฟต์แวร์และฐานข้อมูลที่นำมาใช้ในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ ภาษา PHP5 เป็นภาษา (Script Language)/ ภาษา Java Script และ CSS (Cascading Style Sheets) / Apache Web Server Version 1.3.31/ระบบบริหารจัดการฐานข้อมูล MySQL 4.0.20 / Atom IO Editor

ผลการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็ง สามารถแยกขั้นตอนการบริหารจัดการภายในของกลุ่มได้เป็น 7 ระบบ ดังนี้ 1) ระบบการสมัครสมาชิก 2) ระบบการรับฝากเงิน 3) ระบบการถอนเงิน 4) ระบบการกู้ยืมเงิน 5) ระบบการรับชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย 6) ระบบการจ่ายเงินปันผล 7) ระบบบัญชีและงบการเงิน ซึ่งจากการประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์พบว่า การทำงานในแต่ละ

ระบบจะใช้การจดบันทึกในสมุด จึงทำให้เกิดปัญหาความผิดพลาดและความล่าช้า ดังเช่นที่ประธานกลุ่มกล่าวว่า “ผมต้องใช้เวลาในการกระทบบยอดต่างๆ ให้ตัวเลขลงตัว อย่างน้อยเป็นอาทิตย์และตอนปิดสิ้นรอบบัญชีก็จะสามารถจ่ายเงินปันผลได้ต้องใช้เวลานานมากๆ ” แต่หลังจากที่มีการนำซอฟต์แวร์มาใช้ในการทำงานสะดวก รวดเร็วและมีความถูกต้อง ซึ่งกรรมการกล่าวว่า “ช่วยให้การทำงานเร็วขึ้นมากจากเดิมที่ต้องบวกเลขเองและบ่อยครั้งที่ผิดพลาดแต่ซอฟต์แวร์สามารถช่วยแก้ปัญหาได้” และสมาชิกได้กล่าวว่า “ซอฟต์แวร์นี้ทำให้สามารถทราบยอดเงินคงเหลือได้ทันที แม้จะอยู่ที่บ้าน”

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบระบบและขั้นตอนการทำงานให้มีความสะดวกมากขึ้น โดยให้คณะกรรมการสามารถทำงานได้รวดเร็วและไม่ซ้ำซ้อน สามารถทราบยอดคงเหลือต่างๆ ได้ทันที โดยระบบที่พัฒนาขึ้นแบ่งเป็น 2 ระบบใหญ่ คือ 1) ระบบสำหรับผู้บริหารกลุ่มสถาบันการเงิน และ 2) ระบบสำหรับสมาชิกกลุ่ม ดังภาพที่ 1 โดยในแต่ละระบบมีการแยกหมวดหมู่เพื่อรองรับการใช้งาน ดังต่อไปนี้ (1) ระบบสำหรับผู้บริหารกลุ่มสถาบันการเงิน ประกอบด้วย 8 ระบบย่อย ได้แก่ 1) ระบบสำหรับการเข้าสู่ระบบและตั้งค่าระบบ 2) ระบบสร้างข้อมูลสมาชิก 3) ระบบฝากเงิน 4) ระบบถอนเงิน 5) ระบบเงินกู้ 6) ระบบรับชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย 7) ระบบเงินปันผล และ 8) ระบบการจัดทำบัญชีและงบการเงิน และ (2) ระบบสำหรับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกสามารถตรวจสอบรายการผ่านระบบสมาร์ตโฟน ประกอบด้วย 4 ระบบย่อย คือ 1) ระบบตรวจสอบสิทธิ์การใช้งานสำหรับสมาชิก 2) ระบบตรวจสอบยอดเงินฝากสำหรับสมาชิก 3) ระบบตรวจสอบยอดชำระหนี้เงินกู้และยอดชำระดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับสมาชิกและ 4) ระบบแก้ไขข้อมูลสมาชิก

ภาพที่ 1 ระบบซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับสถาบันการเงินชุมชน

นอกจากนี้การออกแบบระบบยังคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลและการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ของผู้ใช้ โดยในแต่ละระบบมีรายละเอียดดังนี้

(1) ระบบสำหรับผู้บริหารกลุ่มสถาบันการเงิน

1.1) ระบบสำหรับการเข้าสู่ระบบและตั้งค่าระบบ เมื่อเริ่มต้นการใช้งานจะต้องเข้าสู่เว็บไซต์ ubsvillagebank.com ระบบข้อมูลผู้ใช้งานและรหัสผ่าน ดังภาพที่ 2 เพื่อเข้าสู่หน้าระบบหลักในการทำรายการ ดังภาพที่ 3 จากนั้นสามารถเลือกทำรายการแต่ละประเภทในระบบได้ ทั้งการฝากถอน กู้ยืม ชำระดอกเบี้ย และบันทึกบัญชี พร้อมทั้งการเรียกดูรายงานต่างๆ ในขั้นนี้จะทำการตั้งค่าข้อมูลผังบัญชีต่างๆ และรอบบัญชี

1.2) ระบบสร้างข้อมูลสมาชิก ระบบสร้างหรือระบบบริหารจัดการข้อมูลสมาชิก ประกอบด้วยระบบย่อย 2 ระบบ คือ 1) ระบบสร้างข้อมูลสมาชิก

ใหม่ ระบบแก้ไขข้อมูลสมาชิก และ 2) ระบบพิมพ์รหัสบาร์โค้ดสมาชิกรายบุคคล

1.3) ระบบฝากเงิน เมื่อสมาชิกต้องการฝาก กรรมการทำการตรวจสอบใบนำฝาก จากนั้นทำการสแกนรหัสบาร์โค้ดจากสมุดคู่ฝากเพื่อทำรายการฝากหรือคีย์หมายเลขสมาชิก ระบบจะแสดงหน้าจอ

ข้อมูลรายการและยอดคงเหลือ ดังภาพที่ 4 ในขั้นนี้สมาชิกสามารถตรวจสอบยอดการฝากผ่านระบบมือถือของสมาชิกได้ทันที

1.4) ระบบถอนเงิน เมื่อสมาชิกต้องการถอน กรรมการทำการตรวจสอบใบถอนเงิน จากนั้นทำการสแกนรหัสบาร์โค้ดจากสมุดคู่ฝากเพื่อทำรายการถอนหรือคีย์หมายเลขสมาชิก ระบบจะแสดงหน้าจอข้อมูลรายการและยอดคงเหลือ ในขั้นนี้สมาชิกสามารถตรวจสอบยอดการถอนผ่านระบบมือถือของสมาชิกได้ทันที

1.5) ระบบเงินกู้ เมื่อสมาชิกต้องการกู้ยืม หลังจากกรอกเอกสารประกอบการกู้ยืมเรียบร้อยแล้ว กรรมการทำการเรียกหน้าจอเงินกู้ ดังภาพที่ 5 ซึ่งจะมีการเลือกทำรายการทั้งกู้ใหม่ กู้เพิ่มเติม โดยในหน้าจอจะแสดงจำนวนเงินที่กู้ ระยะเวลา อัตราดอกเบี้ย และยอดเงินกู้คงเหลือ โดยระบบจะนำข้อมูลไปคิดดอกเบี้ยต่อไป

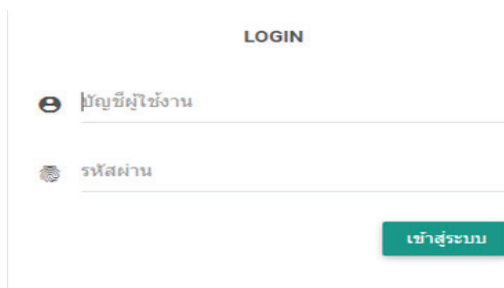
1.6) ระบบรับชำระเงินกู้และดอกเบี้ย เมื่อสมาชิกมาชำระคืนเงินต้นหรือดอกเบี้ย ระบบจะแสดงหน้าจอให้ทำรายการรับชำระหนี้ โดยให้ระบุจำนวนเงินที่ต้องการชำระ ทั้งนี้ระบบจะคำนวณดอกเบี้ยคงค้างที่จะต้องชำระให้เรียบร้อย

1.7) ระบบเงินปันผล เป็นระบบที่กรรมการกลุ่มจะดำเนินการเปิดใช้งานหนึ่งครั้งต่อรอบปี ดำเนินการ โดยคณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณา กำหนดเงินปันผลให้สมาชิกรายบุคคล โดยใช้เกณฑ์ประวัติการฝากเงินประกอบการพิจารณา ทำให้แต่ละสมาชิกในกลุ่มมีโอกาสได้รับเงินปันผลไม่เท่ากัน ดังนั้น ระบบเงินปันผลจะเริ่มต้นจากการสร้างรายงานสรุปประวัติการฝากถอนเงินของสมาชิกรายบุคคล และมีช่องให้กรรมการกลุ่มระบุจำนวนเงินปันผลให้กับสมาชิก

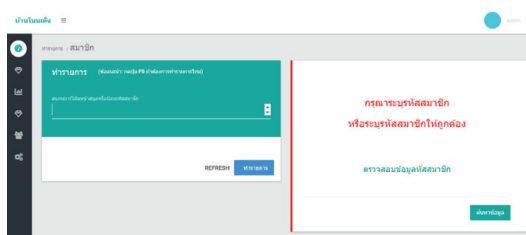
1.8) ระบบการจัดทำบัญชีและงบการเงิน รายการฝาก ถอน กู้ยืม ชำระดอกเบี้ย จะถูกนำมาบันทึกบัญชีโดยอัตโนมัติ สำหรับรายการอื่นๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การซื้อทรัพย์สิน การจ่ายค่าใช้จ่าอื่นๆ หรือรับรายได้อื่นๆ จะทำการบันทึกผ่านหน้าจอ บันทึกรายการในสมุดรายวัน การจัดทำรายงานทางบัญชีและงบการเงิน ผู้ใช้งานสามารถเรียกดูข้อมูลจากระบบ “บัญชี” โดยมีการให้ข้อมูลรายงาน 1) สมุดรายวัน 2) บัญชีแยกประเภท 3) งบทดลอง 4) งบกำไรขาดทุน และ 5) งบฐานะการเงิน ระบบจะสร้างรายงานให้โดยอัตโนมัติ ดังภาพที่ 6

(2) ระบบสำหรับสมาชิกกลุ่ม

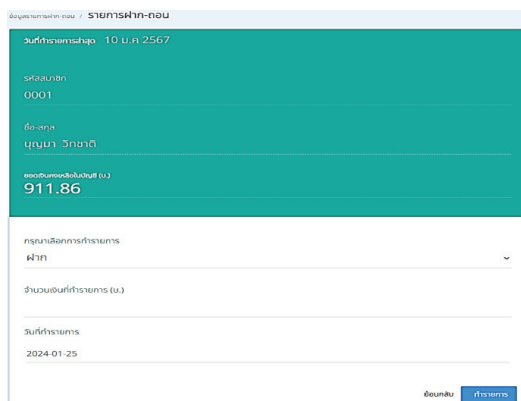
2.1) ระบบตรวจสอบสิทธิ์การใช้งาน

ภาพที่ 2 การระบุตัวตนเพื่อเข้าสู่ระบบ

ภาพที่ 3 ระบบทำรายการหลัก

ภาพที่ 4 การทำรายการฝากเงิน

สำหรับสมาชิก สมาชิกทุกคนสามารถเข้าตรวจสอบข้อมูลของตนเองผ่านโทรศัพท์มือถือโดยเข้าที่เว็บไซต์ ubsvillagebank.com/customers/ จากนั้นทำการกรอกรหัสสมาชิกและรหัสผ่านเพื่อแสดงตัวตน เมื่อเข้าสู่ระบบจะเห็นข้อมูลยอดเงินฝาก คลิกเลือกรายการ “ข้อมูลเงินฝาก” ระบบจะแสดงรายละเอียดยอดเงินฝากยอดคงเหลือและประวัติการฝาก-ถอน ทำให้สมาชิกสามารถตรวจสอบยอดการฝากเงินได้เองทั้งหมด

ผลการอนุมัติรายการโอนเงิน
รอบรายการระหว่าง 2023-03-01 ถึง 2024-01-31
วันที่ทำการ/วันที่ปัจจุบัน 2024-01-25

รหัสสมาชิก	ชื่อ	นามสกุล
0001	บุญมา	วิฑูรย์

สถานะการอนุมัติ

รายการเงินฝากอนุมัติโดยระบบอัตโนมัติ: 10 เดือน

ยอดคงเหลือ	ยอดชำระดอกเบี้ยคงค้าง
6000	0

ประเภทการกู้	ประเภทการคิดดอกเบี้ย
กู้เงิน	คิดเป็นรายเดือน

ยอดเงินคงเหลือ	อัตราดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ (%)
0	1

ยอดเงินกู้รวม (รวมดอกเบี้ยคงค้าง)	ยอดเงินกู้ที่ชำระแล้ว (รวมดอกเบี้ยคงค้าง)
0	0

วันที่ทำการ

2024-01-25

มีขอดี | ทำรายการ

ภาพที่ 5 ระบบทำรายการระบบเงินกู้

การสมัคร / แสดงรายงานทางบัญชี

ทำการ

กำหนดวันเริ่มต้น: 2023-08-03

กำหนดวันสิ้นสุด: 2023-08-03

- กรุณาเลือกรายงานทางบัญชีที่ต้องการ -

- กรุณาเลือกรายงานทางบัญชีที่ต้องการ -

- 1 - สรุปรายวัน
- 2 - บัญชีแยกประเภท
- 3 - จบทดลอง
- 4 - จบคำไรขาดทุน
- 5 - จบแสดงฐานะทางการเงิน

ภาพที่ 6 ระบบการจัดทำบัญชีและงบการเงิน

2.2) ระบบตรวจสอบยอดเงินฝากสำหรับสมาชิก เมื่อสมาชิกต้องการทราบยอดการฝากถอนของตนเองสามารถเข้าที่หน้าจอรระบบทำการรายการถอน จำนวนเงินกู้ คงเหลือ และดอกเบี้ยค้างชำระดังภาพที่ 7

Nonkeng

ข้อมูลผู้ใช้งาน

หน้าหลัก / Pages / หน้าหลัก

ผู้ใช้งาน

รหัสสมาชิก: 0001

ชื่อ-นามสกุล: บุญมา วิฑูรย์

เงินฝาก ยอดเงินคงเหลือเงินฝาก (น.)	เงินกู้ ยอดเงินคงเหลือเงินกู้ (น.)	ดอกเบี้ยคงค้าง ยอดดอกเบี้ยคงค้าง (น.)
691.86	6,000.00	0.00

ตรวจสอบรายการ

ภาพที่ 7 ระบบตรวจสอบสิทธิ์การใช้งานสำหรับสมาชิก

2.3) ระบบตรวจสอบยอดชำระเงินกู้ และยอดชำระดอกเบี้ยเงินกู้เมื่อสมาชิกต้องการทราบยอดหนี้เงินกู้คงเหลือ รายการชำระหนี้ ดอกเบี้ยค้างชำระ สามารถเข้าที่หน้าจอรระบบทำรายการ คลิกเลือกรายการ “เงินกู้” ระบบจะแสดงรายละเอียดยอดเงินกู้คงเหลือ ประวัติการชำระเงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับสมาชิก 2.4) ระบบแก้ไขข้อมูลสมาชิก ระบบสามารถให้สมาชิกแก้ไขข้อมูล คำนวณหน้า ชื่อ-นามสกุล เบอร์โทรศัพท์ และแก้ไขรหัสผ่านสำหรับการระบุตัวตน แต่สมาชิกจะไม่สามารถแก้ไขข้อมูลนอกจากที่ระบุได้ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยของข้อมูล

ระบบสำหรับสมาชิกเป็นระบบสำหรับให้บริการสมาชิกตรวจสอบข้อมูลรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีที่ได้ดำเนินการไปแล้ว โดยระบบจะอนุญาตให้สมาชิกแต่ละคนตรวจสอบข้อมูลได้เฉพาะของตนเองเท่านั้น โดยจะไม่สามารถเรียกดูหรือเข้าถึงข้อมูลของสมาชิกอื่นๆ ได้ เนื่องจากระบบมีขั้นตอนในการตรวจสอบสิทธิ์อันประกอบไปด้วยข้อมูลบัญชีชื่อผู้ใช้งาน (Username) และรหัสผ่าน (Password) และยังได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัสข้อมูลแบบ SSL (Secure Socket Layer) ซึ่งเป็นการเข้ารหัสข้อมูลระหว่างที่สมาชิกและกรรมการกลุ่มใช้งานระบบในการทำรายการใดๆ ทำให้ข้อมูลที่มีการรับส่งระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) ที่ติดตั้งระบบกับอุปกรณ์ของผู้ใช้งาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟนมีความปลอดภัยต่อการถูกดักจับข้อมูลระหว่างทาง (sniffing) ทั้งนี้จะสามารถสังเกตได้จากเมื่อมีการเรียกใช้งานที่อยู่ของเว็บไซต์ระบบคือ <https://www.ubsvillagebank.com> จะปรากฏเครื่องหมายรูปกุญแจในช่องที่อยู่ของเว็บไซต์ (URL: Uniform Resource Locator)

และข้อมูลมาตรฐานข้อตกลงการรับส่งข้อมูลผ่านเว็บ (Protocol) ของเว็บไซต์ระบบจะขึ้นต้นด้วย HTTPS (Hypertext Transfer Protocol Secure) และผู้ใช้งานระบบยังสามารถนำออกข้อมูลจากระบบด้วยรูปแบบไฟล์แบบ Spreadsheet (.XLS) ทั้งนี้เพื่อเป็นการสำรองข้อมูลกรณีที่เกิดความเสียหายต่อข้อมูลในระบบจากเหตุสุดวิสัยด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้ซอฟต์แวร์ทางการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน มีความปลอดภัยตามมาตรฐานการจัดทำระบบ เนื่องจาก (1) มีการเข้ารหัสข้อมูลในระหว่างการรับส่งข้อมูล และ (2) มีระบบสำรองข้อมูล

ความพึงพอใจของคณะกรรมการต่อประสิทธิภาพของซอฟต์แวร์ทางการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน

การวิจัยเชิงปริมาณได้ทำการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการกลุ่ม วัดจาก 5 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านการประมวลผลของระบบ (2) ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (3) ด้านความสามารถในการจัดทำรายงาน (4) ด้านความง่ายและความสะดวกในการใช้งาน และ (5) ด้านความคุ้มค่า พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความคุ้มค่า (= 5.00) รองลงมาคือด้าน การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (= 4.97) ด้านการประมวลผลของระบบ (= 4.96) ด้านความง่ายและความสะดวกในการใช้งาน (= 4.95) และด้านความสามารถในการจัดทำรายงาน (= 4.92) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพของซอฟต์แวร์

ความพึงพอใจด้านการประมวลผลของระบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ซอฟต์แวร์มีความรวดเร็วในการแสดงผล มีการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลทำให้สะดวกต่อการค้นหาและเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ซอฟต์แวร์สามารถปรับปรุงข้อมูลได้เป็นปัจจุบันและทันเหตุการณ์อยู่เสมอ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ซอฟต์แวร์สามารถประมวลผลข้อมูลทางการเงินของสมาชิกได้ถูกต้องแม่นยำและสมบูรณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ผลลัพธ์หรือรายงานที่ได้จากซอฟต์แวร์ตรงความต้องการของผู้ใช้งาน	4.93	0.26	มากที่สุด
5. การตรวจพบข้อผิดพลาดและแก้ไขปรับปรุงข้อมูลทำได้ง่ายและสะดวก	4.87	0.35	มากที่สุด
รวม	4.96	0.12	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล		S.D.	ระดับ
1. ซอฟต์แวร์มีระบบสำรองข้อมูลเพื่อช่วยลดโอกาสและป้องกันการสูญเสียข้อมูล	4.93	0.26	มากที่สุด
2. ซอฟต์แวร์สามารถกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ซอฟต์แวร์มีการกำหนดรหัสผู้ใช้และรหัสผ่านในการตรวจสอบผู้เข้าใช้ระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ซอฟต์แวร์มีระบบตรวจสอบการนำเข้าข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยมีการแจ้งเตือน	4.93	0.26	มากที่สุด
5. ซอฟต์แวร์ช่วยให้สามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.97	0.10	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านความสามารถในการจัดทำรายงาน		S.D.	ระดับ
1. สามารถแสดงรายงานยอดคงเหลือสมาชิกผ่านทางหน้าจอ/มือถือได้ทันที	5.00	0.000	มากที่สุด
2. สามารถจัดทำรายงานในรูปแบบรายงานที่นำเสนอต่อผู้ใช้อย่างนอก	4.73	0.458	มากที่สุด
3. สามารถออกแบบรายงานที่มีความยืดหยุ่นตรงกับความต้องการผู้ใช้งานเพื่อใช้ในการบริหารงาน	4.87	0.352	มากที่สุด
4. สามารถช่วยในการรวบรวมสรุปผลจัดทำรายงานทางการเงินของกลุ่มได้รวดเร็ว ทันต่อการนำไปใช้งาน	5.00	0.000	มากที่สุด
5. สามารถช่วยในการรวบรวมสรุปผลจัดทำรายงานทางการเงินของกลุ่มให้มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์	5.00	0.000	มากที่สุด
รวม	4.92	0.16	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านความง่ายและความสะดวกในการใช้งาน		S.D.	ระดับ
1. มีคู่มือการปฏิบัติงานที่สามารถบอกขั้นตอนการทำงานที่เข้าใจได้ง่าย	4.87	0.35	มากที่สุด
2. ซอฟต์แวร์สามารถเปลี่ยนแปลงการใช้งานได้ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มได้ เช่น อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินปันผล การกำหนดวงเงินกู้	4.87	0.35	มากที่สุด
3. ซอฟต์แวร์มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ช่วยลดความซ้ำซ้อนของงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ซอฟต์แวร์มีเสถียรภาพ (ระบบไม่Error) สามารถทำงานได้อย่างราบรื่น	4.87	0.35	มากที่สุด
5. ซอฟต์แวร์มีรูปแบบหน้าจอ/การจัดวางเมนูของการใช้งานเข้าใจง่ายไม่สับสน	5.00	0.00	มากที่สุด
6. การใช้ภาษาสื่อสารในโปรแกรมเข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
7. ซอฟต์แวร์สามารถตอบสนองการใช้งานได้ครบถ้วนทุกหน้าที่	5.00	0.00	มากที่สุด
8. การนำเข้าข้อมูลของซอฟต์แวร์ด้วยระบบ Bar Code ทำให้การทำงานสะดวก รวดเร็ว	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพของซอฟต์แวร์ (ต่อ)

ความพึงพอใจด้านการประมวลผลของระบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
รวม	4.95	0.13	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านความคุ้มค่า		S.D.	ระดับ
1. การนำซอฟต์แวร์มาใช้ไม่ทำให้ภาระค่าใช้จ่ายมากเกินไป	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ประโยชน์ที่ได้จากการนำซอฟต์แวร์มาใช้มีความคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไป	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการใช้ซอฟต์แวร์ทางการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน

สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีความพึงพอใจต่อการใช้บริการก่อนนำซอฟต์แวร์ทางการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชนมาใช้โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรายงานแจ้งยอดคงเหลือ ($\bar{X} = 2.93$) และการให้บริการของกลุ่มโดยรวม ($\bar{X} = 3.23$) อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านความสะดวก รวดเร็วในขั้นตอนการให้บริการ ด้านขั้นตอนการให้บริการไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ด้านการรายงานความถูกต้อง ครบถ้วน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านขั้นตอนการให้บริการไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาคือด้านการรายงานความถูกต้อง ครบถ้วน ($\bar{X} = 3.57$)

และด้านความสะดวก รวดเร็วในขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X} = 3.42$) ตามลำดับ และมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการหลังนำซอฟต์แวร์ทางการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชนมาใช้ ทั้งด้านความสะดวก รวดเร็วในขั้นตอนการให้บริการ ด้านขั้นตอนการให้บริการไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ด้านการรายงานความถูกต้อง ครบถ้วน ด้านการรายงานแจ้งยอดคงเหลือ และการให้บริการของกลุ่มโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการให้บริการหลังนำซอฟต์แวร์ทางการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชนมาใช้โดยรวม ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาคือด้านการรายงานแจ้งยอดคงเหลือ ($\bar{X} = 4.96$) และด้านการรายงานความถูกต้อง ครบถ้วน ($\bar{X} = 4.76$) ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมาชิกต่อความพึงพอใจในการใช้ซอฟต์แวร์

ความพึงพอใจต่อการให้บริการ	ก่อนนำซอฟต์แวร์มาใช้			หลังนำซอฟต์แวร์มาใช้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความสะดวก รวดเร็วในขั้นตอนการให้บริการ	3.42	0.50	มาก	4.26	0.49	มากที่สุด
2. ด้านขั้นตอนการให้บริการไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย	3.58	0.54	มาก	4.47	0.54	มากที่สุด
3. ด้านการรายงานความถูกต้อง ครบถ้วน	3.57	0.55	มาก	4.76	0.43	มากที่สุด
4. ด้านการรายงานแจ้งยอดคงเหลือ	2.93	0.65	ปานกลาง	4.96	0.18	มากที่สุด
5. การให้บริการก่อนนำซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับสถาบันการเงินชุมชนมาใช้โดยรวม	3.23	0.50	ปานกลาง	5.00	0.07	มากที่สุด
รวม	3.33	0.29	ปานกลาง	4.67	0.18	มากที่สุด

การเปรียบเทียบความพึงพอใจเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้ซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับสถาบันการเงินชุมชนพบว่า ค่าสถิติ t-test เท่ากับ -59.105 และ p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งค่า p-value

มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ามีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ภายหลังการใช้ซอฟต์แวร์ของสมาชิก พบว่ามีความพึงพอใจเฉลี่ยมากกว่าก่อนการใช้ซอฟต์แวร์ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกก่อนและหลังการใช้ซอฟต์แวร์

ความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการใช้อุปกรณ์	$\bar{X}$	S.D.	t-Test	d.f.	p-value
ก่อนการใช้ซอฟต์แวร์	3.33	0.29	-59.105	218	0.000*
หลังการใช้ซอฟต์แวร์	4.67	0.18			

* $p < 0.05$

อภิปรายผล

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็งมีขั้นตอนการบริหารจัดการภายในของกลุ่มอยู่ 7 ระบบ ดังนี้ 1) ระบบการสมัครสมาชิก 2) ระบบการรับฝากเงิน 3) ระบบการถอนเงิน 4) ระบบการกู้ยืมเงิน 5) ระบบการรับชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย 6) ระบบการจ่ายเงินปันผล และ 7) ระบบบัญชีและงบการเงิน โดยกลุ่มยังไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ ทำให้การทำงานบางระบบมีความล่าช้าและเกิดความผิดพลาดทำให้

กรรมการของกลุ่มเสียเวลาในการตรวจสอบหายอดคงเหลือต่างๆ แต่เมื่อกลุ่มได้มีการนำซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับสถาบันการเงินชุมชนมาใช้ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและลดความผิดพลาด สามารถทราบยอดคงเหลือและรายงานต่างๆ ที่เป็นปัจจุบันได้อย่างทันที่สำหรับซอฟต์แวร์ทางการเงินของสถาบันการเงินชุมชนที่พัฒนาขึ้น สามารถแบ่งการทำงานเป็น 2 ระบบใหญ่ คือ (1) ระบบสำหรับผู้บริหารกลุ่มสถาบันการเงิน และ (2) ระบบสำหรับสมาชิกกลุ่ม โดยในแต่ละระบบมีการแยกหมวดหมู่เพื่อรองรับ

การใช้งาน ซึ่งการทำงานของระบบต่างๆ ช่วยให้กลุ่มสามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วนและออกรายงานต่างๆ ได้ทันที ทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายทั้งด้านกำลังคนและเวลา สอดคล้องกับหลักการมีประสิทธิภาพของ ธารัตน์ ธนาเรืองยศ (2564) และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ (2555) กล่าวว่า การมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความประหยัดหรือคุ้มค่า เช่น ประหยัดต้นทุน ประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลา เป็นต้น ความทันเวลาและมีคุณภาพ ทั้งกระบวนการ ได้แก่ Input Process และ Output) ดังนั้นการใช้ซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชนนี้ทำให้กลุ่มเกิดประสิทธิภาพในการทำงานซึ่งนับได้ว่าซอฟต์แวร์ทางการเงินมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Nasir and Talib (2018) ที่ศึกษาการพัฒนาซอฟต์แวร์บัญชีมือถือสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย พบว่าแอปพลิเคชันการบัญชีบนมือถือช่วยให้กระบวนการทางการเงินและการบัญชีง่ายขึ้น และสร้างการรายงานแบบเรียลไทม์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์

หลังจากที่ได้นำซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชนนี้มาใช้พบว่าคณะกรรมการมีความพึงพอใจมากที่สุดในประสิทธิภาพของซอฟต์แวร์ทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าซอฟต์แวร์ช่วยตอบสนองความต้องการและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับคณะกรรมการ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินของ อุทุมพร ศรีโยม และพรศิลป์ บัวงาม (2561), รัชฎ์ลักษณ์ อนันต์พนากุล และคณะ (2560), อมร โททำ และดนยา สงครินทร์ (2559) และ เสมอ เวชสกล (2562) ที่พบว่าคณะกรรมการมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านความสะดวกและความง่ายในการใช้งาน ความถูกต้องในการรายงาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในฐานะของผู้ใช้งานซอฟต์แวร์โดยทั่วไปแล้ว ต่างต้องการซอฟต์แวร์ที่สามารถทำงานได้ถูกต้อง มีขั้นตอนการทำงานที่ง่ายและสะดวกในการใช้งาน มีความปลอดภัยของข้อมูล

ที่จัดเก็บ และสามารถออกรายงานต่างๆ ตามที่กลุ่มต้องการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจได้ เหตุผลที่จะต้องพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ง่ายต่อการใช้งานเนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้มากในเรื่องของการจัดการข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ และการบัญชี อีกทั้งบางคนยังเป็นผู้ใหญ่ในเรื่องของการสูญหายของข้อมูล กังวลในเรื่องของระบบอินเทอร์เน็ตขัดข้องขณะปฏิบัติงาน ดังนั้นซอฟต์แวร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจึงมีการจัดเก็บข้อมูลบนคลาวด์ (Cloud Storage) เพื่อความปลอดภัยของข้อมูลและสามารถเรียกดูข้อมูลแบบออนไลน์ ซึ่งช่วยให้สมาชิกตรวจสอบข้อมูลได้ทันทีผ่านระบบของกลุ่มบนสมาร์ตโฟน นอกจากนี้โปรแกรมยังช่วยให้กลุ่มสามารถนำออกข้อมูลในรูปแบบไฟล์เพื่อสามารถนำไปจัดเก็บหรือจัดทำรายงานอื่นๆ ตามต้องการ นอกเหนือจากการส่งรายงานข้อมูลผ่านหน้าจอของระบบ เพื่อความสะดวกในการทำงาน ดังนั้น การใช้ซอฟต์แวร์สามารถรองรับความต้องการต่างๆ ของคณะกรรมการได้ จึงทำให้ผลการประเมินความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับความพึงพอใจของสมาชิกต่อซอฟต์แวร์ทางการเงินสำหรับการบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชนนี้ พบว่าก่อนการนำซอฟต์แวร์มาใช้ ความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่หลังจากนำซอฟต์แวร์มาใช้ พบว่าความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้นในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณิสา รัตนประยูร (2560) ที่ว่าการประเมินความพึงพอใจจากสมาชิกผู้รับบริการจากกองทุนสูงขึ้นจากการที่สมาชิกมีความพึงพอใจมากขึ้นหลังจากนำซอฟต์แวร์มาใช้ ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือ การที่สมาชิกสามารถทราบยอดเงินฝาก ยอดกู้ยืมของตนเองได้ทันทีผ่านระบบสมาร์ตโฟน ซึ่งจากเดิมบางสมาชิกไม่สะดวกที่จะมาฝากเงินหรือชำระหนี้กับทางกลุ่มได้ จึงทำการฝากให้เพื่อนสมาชิกอื่นๆ

มาทำธุรกรรมแทน ทำให้ในบางครั้งไม่ทราบว่าได้มีการทำธุรกรรมให้จริงหรือไม่ ต้องรอสมุดคู่ฝากจึงจะตรวจสอบทราบได้ หรือแม้แต่บางสมาชิกไม่สามารถทราบยอดคงเหลือของตนเองได้ จะต้องมาทำการสอบถามจากคณะกรรมการโดยตรง ซึ่งต้องรอให้กลุ่มออมทรัพย์เปิดทำการก่อนเท่านั้น ดังนั้นการที่ซอฟต์แวร์สามารถแจ้งยอดคงเหลือผ่านระบบออนไลน์ได้ทันทีทำให้สมาชิกมีความพึงพอใจมากขึ้น

สรุป

ผลการวิจัยพบว่าซอฟต์แวร์ทางการเงินบัญชีที่มีประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 2 ระบบใหญ่ คือ (1) ระบบผู้บริหารกลุ่มสถาบันการเงิน และ (2) ระบบสมาชิกกลุ่ม โดยผลความพึงพอใจของคณะกรรมการที่มีต่อซอฟต์แวร์อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกๆ ด้าน เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจของสมาชิกภายหลังการใช้ซอฟต์แวร์พบว่ามีความพึงพอใจเฉลี่ยมากกว่าก่อนการใช้ซอฟต์แวร์อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการเงินบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชนที่มีประสิทธิภาพนี้

นอกจากจะต้องนำข้อมูลระบบการทำงานต่างๆ ของกลุ่มมาพัฒนาออกแบบให้ได้ซอฟต์แวร์แล้ว สิ่งที่สำคัญกว่าคือการใช้ซอฟต์แวร์และการยอมรับในซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้น วิธีการคือต้องทำให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม และจะต้องฝึกให้คณะกรรมการสามารถใช้ซอฟต์แวร์ได้ จึงต้องออกแบบการใช้งานที่ง่าย ไม่ซับซ้อน และให้คณะกรรมการ สมาชิกมีความเชื่อมั่นในรายงานผลต่างๆ ที่ได้จากซอฟต์แวร์

2. ในประเทศไทยจะมีลักษณะของธุรกรรมทางการเงินที่คล้ายคลึงกันกับกลุ่มออมทรัพย์บ้านโนนเค็ง แต่ก็ยังมีอีกหลายกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ มีเงินทุนมากขึ้นและมีการขยายการทำธุรกรรม เช่น การให้สมาชิกกู้ยืมในรูปแบบซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์การเกษตร ปุ๋ย เครื่องมือการเกษตร จึงทำให้การออกแบบของซอฟต์แวร์มีความซับซ้อนขึ้น นอกจากนี้ปัญหาสำคัญของการใช้ซอฟต์แวร์คือบุคลากรที่ต้องเรียนรู้จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ง่ายต่อการใช้งาน และในการเลือกพื้นที่ที่จะศึกษาควรเลือกกลุ่มที่มีความพร้อมและเต็มใจที่จะก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลง และมีระบบการบริหารจัดการที่ดีในระดับหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (2555). *ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีความหมายแตกต่างกัน*. GoToKnow. <https://www.gotoknow.org/posts/321886>
- รัชลักษณ์ อนันต์พนากุล, นภา นาคแย้ม และกิตติพิศ วรธนรังษี. (2560). การพัฒนาโปรแกรมบันทึกบัญชีธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 23(3), 474–487.
- ธารัตน์ ธนาเรืองยศ. (2564). *ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่างกันอย่างไร – มี KPI อะไรบ้าง*. Thaiwinner. <https://thaiwinner.com/efficiency-effectiveness/>
- เสมอ เวชสถล. (2562). การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของโปรแกรมระบบสหกรณ์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3*, 3(6), 59-74.

- สุนิสา รัตนประยูร. (2560). การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตำบลสถาน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 6(1), 158-172.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2565). รายงานผลการดำเนินแผนงาน/โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประจำปีงบประมาณ 2565. <http://www.villagefund.or.th>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). *Mobile Banking รูปแบบใหม่ กับฟีเจอร์เพื่อผู้ประกอบการ e-Commerce*. <https://www.etda.or.th/content/mobile-banking-features-for-e-commerce.html>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*. [ลิงค์ที่น่าสงสัยถูกลบ]
- อมร โททำ และดนยา สงครินทร์. (2559). การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการปฏิบัติงานบัญชีของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน: กรณีศึกษาร้านขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ*.
- อุทุมพร ศรีโยม และพรศิลป์ บัวงาม. (2561). การพัฒนาแอปพลิเคชันระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์สำหรับบัญชีครัวเรือนในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 12(2), 57-69.
- Nasir, M. H. M., & Talib, Y. Y. A. (2018). MASMe: Developing mobile accounting software for micro entrepreneurs. *Journal of Telecommunication, Electronic and Computer Engineering*, 10(2-4), 179-185.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

Factors influencing decision to study in private vocational college of first-year vocational certificate students in Sakon Nakhon Province

วชิราวุฒิ พรหมสิทธิ์¹, พรเทพ เสถียร นพเก้า², วันเพ็ญ นันทะศรี³

Wachirawut Prommasit¹, Pornthep Steannopakao², Wanphen Nanthasri³

Received: 11 August 2024

Revised: 21 October 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียน 2) ระดับของการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 4) อำนาจพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 และ 5) แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสกลนคร ชั้นปีที่ 1 จำนวนทั้งสิ้น 365 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมี 8 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร และการสอน 2) ด้านชื่อเสียงและคุณภาพของสถานศึกษา 3) ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา 4) ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต 5) ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา 6) ด้านอาจารย์ผู้สอน 7) ด้านสถานที่ตั้งของสถานศึกษา และ 8) ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² อาจารย์ประจำสาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ อาจารย์ประจำสาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Graduate Student, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, E-mail: wachirawut.p.nc05@gmail.com

² Lecturer, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, E-mail: pornthep.st@snru.ac.th

³ Lecturer, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, E-mail: wanphen.na@snru.ac.th

2. การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลมีอำนาจพยากรณ์การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต (X_4) และด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก (X_8) โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 79.20

ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = .667 + .572X_4 + .274X_8$$

และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z'y = .227Z_4 + .136Z_8$$

5. แนวทางพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต และ 2) ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

คำสำคัญ: การตัดสินใจเข้าเรียน, ปัจจัยที่มีอิทธิพล, อาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

The purpose of this research were to investigate: 1) Level of factors influencing decision to enroll, 2) Level of decision to enroll in private vocational colleges of first-year vocational certificate students, 3) Relationship between factors influencing decision to enroll in private vocational colleges of first-year vocational certificate students, 4) Predictive power of factors influencing decision to enroll in private vocational colleges of first-year vocational certificate students and 5) Guidelines for developing factors influencing decision to enroll in private vocational colleges of first-year vocational certificate students in Sakon Nakhon Province. The samples of this study were the first year of the academic totaling 365, who were selected using multi-stage random sampling. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation and stepwise multiple regression analysis. The findings were as follows.

1. The factors influencing the decision to study in a private vocational college of first-year vocational certificate students in Sakon Nakhon Province, overall, were at a high level. There are 8 factors: 1) curriculum and teaching, 2) reputation and quality of the educational institution, 3) educational expenses, 4) aptitude and interest in future careers, and 5) environment

of the educational institution. 6) the teaching staff, 7) location of the educational institution, and 8) services and facilities.

2. The decision to study in a private vocational college for first-year vocational certificate students in Sakon Nakhon Province, overall, was at a high level.

3. The factors influencing the decision to study in a private vocational college of first-year vocational certificate students in Sakon Nakhon Province, overall, showed positive correlation at a moderate level with statistical significance at .01.

4. The factors influencing the decision to study in a private vocational college of first-year vocational certificate students in Sakon Nakhon Province comprised two factors: aptitude and interest in future careers (X_4), and services and facilities (X_8). The predictive power was at 79.20 percent, and could be written in the form of the equation as follows:

predicting equation in raw scores

$$Y' = .667 + .572X_4 + .274X_8$$

predicting equation in standardized scores

$$Z'y = .227Z_4 + .136Z_8$$

5. The guideline to develop the factors influencing the decision to study in a private vocational college of first-year vocational certificate students in Sakon Nakhon Province comprised two components: 1) aptitude and interest in future careers and 2) services and facilities.

Keywords: Decision to study, factors influencing, private vocational education

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเชื่อมต่อกันทั่วโลก ทำให้สังคมไทยต้องปรับเปลี่ยนและเตรียมการวางแผนเพื่อรองรับสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น (วรชัย ปานนิตยพงศ์, 2554) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความประพฤติ ทักษะ และคุณธรรม ของบุคคลตลอดจนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยโดยมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้

ตลอดชีวิตตามความถนัด ความสนใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วย การแบ่งประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายออกเป็นสองประเภท คือ ประเภทสามัญศึกษา หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและประเภทอาชีวศึกษา หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพให้เป็นกำลังแรงงานที่มีฝีมือหรือศึกษาต่อในระดับอาชีวชั้นสูงต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การศึกษาระดับอาชีวศึกษามีความสำคัญ และเป็นกลไกในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ แต่จากผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการกำลังคนของกลุ่มอุตสาหกรรมโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ ขาดแคลนแรงงานระดับกลางหรือระดับปฏิบัติการค่อนข้างมาก โดยเฉพาะผู้จบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งมากกว่าร้อยละ 75 ของผู้ที่จบการศึกษาระดับนี้ได้เข้ารับศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553) จึงส่งผลให้ตลาดแรงงานไทยในปัจจุบันมีความต้องการแรงงานระดับอาชีวศึกษามากกว่าปริมาณนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับนี้

การจัดตั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนได้เริ่มขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนานมีบทบาทในการจัดการศึกษาของชาติเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐ ซึ่งการแข่งขันทางการตลาดในยุคที่ย้อนกลับไปเมื่อประมาณ 10-15 ปี มีปัจจัยภายนอกที่เป็นผลเชิงบวกต่อสถาบันการศึกษา เนื่องจากมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่ด้วยขีดจำกัดของการรับนักเรียน นักศึกษาในสถาบัน การศึกษาของภาครัฐ ทำให้สถาบันการศึกษาเอกชนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ที่ขาดโอกาสเข้าศึกษากับสถาบันการศึกษาของภาครัฐ จึงส่งผลให้สถาบันการศึกษาเอกชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 429 แห่ง และมีนักศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 353,542 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556) และเนื่องด้วยปัจจัยภายนอกและนโยบายเชิงรุกทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสาเหตุอาจมาจากปริมาณของสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้นและในทิศทางเดียวกันทุกสถาบัน

มีความต้องการเพิ่มการรับนักศึกษามากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวของโอกาสทางการศึกษา และการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจ และรวมถึงนโยบายเงินอุดหนุนรายหัวของรัฐบาลที่ให้ตามจำนวนของผู้เรียน ส่งผลให้ทุกสถาบันการศึกษาต้องแข่งขันกันเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะดึงดูดให้นักศึกษามาเรียนกับสถาบันการศึกษาของตนเอง (กมล ศรีสุวรรณ, 2563)

จากแนวโน้มของผู้เรียนด้านอาชีวศึกษา ลดลงกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงานทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผลิตกำลังคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้นักเรียนได้หันมาสนใจเรียนทางด้านอาชีพซึ่งมีตลาดรองรับอย่างแน่นอนให้มากขึ้น ทำให้ปัจจุบันมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษามากมาย เช่น นโยบายการเพิ่มสัดส่วนนักเรียนให้เข้าเรียนสายอาชีวศึกษา และให้ความสนใจในการเพิ่มแรงงานที่มีความรู้ด้านอาชีวะมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานเทียบได้กับระดับสากล ผลักดันการปรับคุณภาพวิชาชีพ พัฒนาการเรียนการสอนโดยขยายระบบทวิภาคีร่วมมือกับภาคผลิตและสถานประกอบการมากขึ้น รวมทั้งมีมาตรการจูงใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาสถานศึกษาในลักษณะทวิภาคี ซึ่งมีเป้าหมายผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาในระดับต่างๆ ที่มีคุณภาพและให้มีปริมาณเพียงพอ กับความต้องการของตลาด แรงงานและการพัฒนาประเทศที่กำลังเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก โดยมีกรอบการดำเนินงานคือส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา ฝึกอบรมวิชาชีพทุกด้าน

เพื่อพัฒนากำลังคนทุกระดับในภาคการผลิตให้มีคุณภาพ และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ยกระดับความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและการประกอบอาชีพตามความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจ ตามความถนัดและความสนใจ ทำให้เกิดความนิยมในการเลือกเรียนต่อในระดับอาชีวศึกษาทั้งนี้เพื่อดึงดูดส่วนนักเรียนให้สนใจเลือกเรียนอาชีวศึกษามากกว่าการศึกษาสายสามัญ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

จากความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนและนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นแนวทางในการพัฒนาในการวางแผนการจัดการศึกษาเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และอาจจะนำไปสู่แนวคิดใหม่ๆ ในการบริหารงานวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับความเจริญที่เปลี่ยนไปสอดคล้องกับลักษณะของการแข่งขันในยุคปัจจุบันอันจะส่งผลให้การดำเนินงานของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยและระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

2. เพื่อศึกษาระดับของการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

5. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

ผู้วิจัยศึกษาหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 จากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงประเด็นสรุป สังเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหา เพื่อนำไปสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 8 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการสอน 2) ด้านชื่อเสียงและคุณภาพของสถานศึกษา 3) ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา 4) ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต 5) ด้านสภาพแวดล้อมของ

สถานศึกษา 6) ด้านอาจารย์ผู้สอน 7) ด้านสถานที่ตั้งของสถานศึกษา และ 8) ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

ระยะที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

กลุ่มเป้าหมาย

นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 แห่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (วาร์โรว์เพ็งสวัสดิ์, 2551) ได้จำนวน 346 คน แต่ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 365 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยระดับมัธยม สาขาที่เรียน ขนาดของวิทยาลัยของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร โดยมีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.40-0.85 และค่าความเชื่อมั่น 0.86

แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยมีระดับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2-3 มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้การหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) แล้วนำค่าที่คำนวณได้มาแปลผลในรูปความสัมพันธ์ ดังนี้ (วาร์โรว์เพ็งสวัสดิ์, 2551)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
0.70-1.00	สัมพันธ์กันในระดับสูง
0.40-0.60	สัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.10-0.30	สัมพันธ์กันในระดับต่ำ

และหาอำนาจพยากรณ์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อนำไปศึกษาแนวทางพัฒนาในระยะต่อไป

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้ชำนาญการวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีวุฒิทาง

การศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการบริหาร การศึกษา หรือประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

เครื่องมือที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล
เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยนำผลการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพล ที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร ได้มาวางแผนทางพัฒนาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 75 หรือมีความถี่ 3 ขึ้นไป จากนั้น จึงจะนำเสนอการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson

Product – Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านสถานที่ตั้งของสถานศึกษา ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านชื่อเสียงและคุณภาพของสถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรายละเอียดข้อมูล ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักสูตรและการสอน	4.44	0.29	มาก
2. ด้านชื่อเสียงและคุณภาพของสถานศึกษา	4.32	0.32	มาก
3. ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา	4.33	0.31	มาก
4. ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต	4.47	0.29	มาก
5. ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	4.30	0.34	มาก
6. ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.33	0.32	มาก
7. ด้านสถานที่ตั้งของสถานศึกษา	4.36	0.37	มาก
8. ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	4.22	0.36	มาก
เฉลี่ย	4.35	0.24	มาก

1.2 ระดับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.75) โดยรายละเอียดข้อมูล ดังแสดงในตาราง 2

1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .67$) โดยรายละเอียดข้อมูล ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 2 ระดับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครโดยรวม

ระดับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ระดับการตัดสินใจโดยเฉลี่ย	3.74	0.75	มาก

ตาราง 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	Y	ระดับความสัมพันธ์
X	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	.67**	ปานกลาง
X ₁	.68**	1.00								.59**	ปานกลาง
X ₂	.79**	.47**	1.00							.40**	ปานกลาง
X ₃	.69**	.36**	.48**	1.00						.56**	ปานกลาง
X ₄	.77**	.46**	.55**	.46**	1.00					.49**	ปานกลาง
X ₅	.70**	.46**	.54**	.41**	.49**	1.00				.49**	ปานกลาง
X ₆	.76**	.43**	.54**	.43**	.54**	.45**	1.00			.53**	ปานกลาง
X ₇	.76**	.48**	.60**	.45**	.52**	.42**	.55**	1.00		.62**	ปานกลาง
X ₈	.71**	.47**	.20**	.47**	.59**	.52**	.59**	.54**	1.00	.64**	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.4 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต (X₄)

และด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก (X₈) โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 79.20 โดยรายละเอียดข้อมูล ดังแสดงในตาราง 4

ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = .667 + .572X_4 + .274X_8$$

และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์
ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z'y = .227Z_4 + .136Z_8$$

1.5 แนวทางพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับ
การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1
ในจังหวัดสกลนคร ได้แก่ 1) ด้านความถนัดและ
ความสนใจต่ออาชีพในอนาคต และ 2) ด้านการ
บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรายละเอียด
ข้อมูล ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 4 การวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์	R	R ²	AdjR ²	b	S.E.	β	t	Sig
1. ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพใน อนาคต (x_4)	.843	.683	.681	.572	.026	.227	14.211**	.000
2. ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก (x_8)	.894	.792	.784	.274	.025	.136	9.873**	.000
ค่าคงที่	-	-	-	.667	.195	-	4.127**	.000

ตาราง 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน
ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครเพื่อหาแนวทางพัฒนา

ตัวแปร	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน	ตัวแปรที่มีอำนาจ พยากรณ์	สรุปผล
X_1	ด้านหลักสูตรและการสอน	X	-
X_2	ด้านชื่อเสียงและคุณภาพของสถานศึกษา	X	-
X_3	ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา	X	-
X_4	ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต	✓	ควรพัฒนา
X_5	ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	X	-
X_6	ด้านอาจารย์ผู้สอน	X	-
X_7	ด้านสถานที่ตั้งของสถานศึกษา	X	-
X_8	ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	✓	ควรพัฒนา

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้หาแนวทางการพัฒนา โดยนำผลการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา เอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครได้ มาร่างแนวทางพัฒนาโดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน พบว่า 1) ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต สามารถพัฒนาได้โดยวิทยาลัยอาชีวศึกษาควรมีการเปิดสอนหลักสูตรและสาขาวิชาที่เหมาะสมกับการเรียนสายอาชีวศึกษา ตลอดจนแนะนำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษามีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ และ 2) ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถพัฒนาได้โดย วิทยาลัยควรมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ มีระบบ Internet ที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อได้ตลอดเวลา มีโรงฝึกงาน หรือ ห้องปฏิบัติ การที่ทันสมัยและได้มาตรฐาน ตลอดจนมีการสนับสนุนทุนการศึกษา และการทำงานระหว่างเรียน

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ในการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษานั้น นักเรียนหรือนักศึกษาต้องตัดสินใจจากปัจจัยรอบด้านหลายๆ ปัจจัย ซึ่งอาจประกอบด้วย หลักสูตรและการสอน ชื่อเสียงและคุณภาพของสถานศึกษา ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา อาจารย์ผู้สอน สถานที่ตั้งของสถานศึกษา การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

ตลอดจนมีนโยบายการบริหารและการปฏิบัติในการจัดการศึกษา มีการจัดประสบการณ์เสริมการฝึกงานในสถานประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพรหม ชูปวา (2558) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขตอีสานตอนล่างซึ่งพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน อาชีวศึกษาเอกชนในเขตอีสานตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ กรองกาญจน์ แก้วนิมิต (2559) ได้ศึกษาเรื่องเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะว่า สถานศึกษามีการสร้างภาพความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญ ของงานการศึกษาต่อในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพแก่นักศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความหลากหลายของหลักสูตรที่ให้นักศึกษาได้เลือกเรียนหลากหลายด้าน มีการบริหารจัดการ ตลอดจนมีผลงานเป็นที่ยอมรับ หรือเคยได้รับรางวัลต่างๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและพัฒนาการเรียน การสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงสุด และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอาชีพที่มั่นคงและพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นพลเมืองที่ดี ของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิรัตน์ กิตติกุล (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ

พบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของนักเรียน จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ โกศล ภิรมย์ (2557) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า นักเรียนมีการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาอาชีวศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .67 ทั้งนี้ อาจเพราะว่า ในการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น ด้านหลักสูตรที่เปิดสอนของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนต้องมีความหลากหลายเพียงพอสำหรับการพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน ด้านค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าบริการต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น ถ้าหากสถาน ศึกษาเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับค่าใช้จ่ายไม่แพงมากนักทั้งๆ และถ้าแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างด้านค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่าก็จะทำให้มีความได้เปรียบกว่าสถานศึกษาอื่นที่มีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าอีกด้วย รวมถึงรายละเอียดอื่นๆ ที่ทางวิทยาลัยจำเป็นต้องคำนึงถึงในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาอีกด้วย เช่น การส่งเสริมและการสร้างโอกาสให้มีรายได้ในระหว่างเรียนเพื่อลดภาระของครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรหม ชูปวา (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขตอีสานตอนล่าง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ แต่ละตัวกับตัวแปรเกณฑ์พบว่าตัวแปรพยากรณ์ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับตัวแปร เกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ สุภัทรวงศ์ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูงวิทยาลัย เทคนิคในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 : กรณีศึกษาสาขาวิชาเทคนิคการผลิต ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลมีอำนาจพยากรณ์การตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต และด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 79.20 ทั้งนี้ อาจเพราะว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาให้การส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียน โดยมีสาขาวิชาที่เลือกศึกษาเหมาะสมกับสติปัญญาและความสามารถตามความถนัดและความสนใจ มีสาขาวิชาให้เลือกที่มีความหลากหลาย ทำให้นักศึกษาเข้าศึกษาต่อสายอาชีพ ซึ่งสาขาวิชาที่เปิดสอนตรงหรือสอดคล้องกับความต้องการสามารถนำความรู้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและเหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังสนับสนุนสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนให้บรรลุผล มีการบริการให้กับนักเรียนในส่วนต่างๆ สิ่งสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและสนับสนุน การจัดหาทุนการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพรหม ชูปวา (2558) ได้ศึกษาปัจจัย

ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขตอีสานตอนล่าง พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอาชีวศึกษาอิทธิพลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอาชีวศึกษา ระบบการคัดเลือกนักศึกษาและค่าธรรมเนียมและแหล่งเงินทุนของโรงเรียนอาชีวศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขตอีสานตอนล่าง ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องนำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแนวทางให้กับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับ อภิรัตน์ กิตติกุล (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ พบว่า ปัจจัยที่มีผลมีอำนาจพยากรณ์การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านผู้สอน และด้านสถานที่ตั้งโรงเรียน

2.5 แนวทางพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร ได้แก่ 1) ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคตสามารถพัฒนาได้โดยวิทยาลัยอาชีวศึกษาควรมีการเปิดสอนหลักสูตรและสาขาวิชาที่เหมาะสมกับการเรียนสายอาชีวศึกษา ตลอดจนแนะนำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษามีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ และ 2) ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถพัฒนาได้โดย วิทยาลัยควรมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ มีระบบ Internet ที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อได้ตลอดเวลา มีโรงฝึกงาน หรือ ห้องปฏิบัติ การที่ทันสมัย

และได้มาตรฐาน ตลอดจนมีการสนับสนุนทุนการศึกษา และการทำงานระหว่างเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิษานันท์ ปักกระณา (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางส่งเสริมการศึกษาต่ออาชีวศึกษา: การวิจัยแบบผสานวิธี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีผลการเรียนในระดับปานกลาง และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกรรม และรายได้ของครอบครัวไม่สูงมากนัก ดังนั้น การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อจะพิจารณาจากปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนและการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนทุนการศึกษาที่ได้รับเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับ สุพรรณ รมลำดอน (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงวิทยาลัยเทคโนโลยี จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก เรียงลำดับได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านหลักสูตร และด้านเหตุผลส่วนตัว ดังนั้น สถานศึกษาควรนำปัจจัยที่ส่งผลดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางพัฒนา เช่น อาจเปิดโอกาสให้สถานศึกษาระดับมัธยม สถานประกอบการ ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนครได้ดีที่สุด คือ ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคต และด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้น ในการ

พัฒนาการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร ทุกๆ วิทยาลัยควรมีการเตรียมพร้อมและส่งเสริมเกี่ยวกับด้านต่างๆ ดังกล่าว

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปร ที่มีอำนาจพยากรณ์ คือ ด้านความถนัดและความสนใจต่ออาชีพในอนาคตและด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้น วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนควรจะให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกี่ยวกับการตัดสินใจ

เข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร นำไปใช้วางแผนปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดสกลนคร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนเพื่อให้ทราบถึงผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

- กมล ศรีสุวรรณ. (2563). ปัจจัยการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 4(1), 60-74.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรองกาญจน์ แก้วนิมิต. (2559). เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 22(1), 3-15.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). แนวโน้มการศึกษาไทยในครึ่งทศวรรษหน้า. <https://www.li.mahidol.ac.th/conference2016/thailand4.pdf>
- โกศล ญญโณ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นิชนันท์ ปักกระนา. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางส่งเสริมการศึกษาต่ออาชีวศึกษา: การวิจัยแบบผสานวิธี. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรพรหม ชูปวา. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขตอีสานตอนล่าง. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภาณุวัฒน์ สุภักดรกุล. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 กรณีศึกษาสาขาวิชาเทคนิคการผลิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. สุวีริยาสาส์น.
- วรชัย ปานนิตยพงศ์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสังคมพหุวัฒนธรรม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 22(2), 13-25.

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพรรณ ร่มลำดวน. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคโนโลยี จังหวัดสมุทรสาคร. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อภิรัตน์ กิตติกุล. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น

Guidelines for promoting creative community-based tourism under the Smart City development plan in Khon Kaen Province

วัชร เชียงกุล¹, พุทธศักดิ์ กำจร^{2*}, วาสนา พ่วงพรพิทักษ์², วณิตา บุญโฉม¹
Watchara Chiengkul¹, Putthasak Kumjorn^{2*}, Wasana Phuangsornpitak²,
Wanita Boonchom¹

Received: 22 August 2024

Revised: 21 October 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะจังหวัดขอนแก่นเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็ว แต่การพัฒนาในมิติด้านการท่องเที่ยวยังมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้การพัฒนาตามแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะไม่ได้รับการขับเคลื่อนอย่างเต็มที่ ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน ซึ่งมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความเห็นว่าศักยภาพของจังหวัดขอนแก่น มีศักยภาพด้านการพัฒนา ด้านแหล่งท่องเที่ยว ส่วนด้านกำลังคนและชุมชน และด้านการรวบรวมข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ ยังมีส่วนที่ต้องพัฒนา ในด้านความพร้อมของทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีความพร้อมในด้านการสนับสนุนและโอกาส รวมถึงความสัมพันธ์และความผูกพันที่ดี แต่ในขณะเดียวกัน ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาคือกลยุทธ์และการบริหารจัดการ ซึ่งนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น 6D Model ดังนี้ 1. ทีมการพัฒนา (Development Team) 2. การพัฒนาแอปพลิเคชันและประสบการณ์การท่องเที่ยว (Digital Experience) 3. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้วยเทคโนโลยี (Deployment Infrastructure) 4. การพัฒนา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

² อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Assistant Professor, Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Isan Khon Kaen campus

² Lecturer, Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Isan Khon Kaen campus

* Corresponding author: putthasak.ku@muti.ac.th

ข้อมูลจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (Destination Recommendations) 5. การอบรมและพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยี (Digital Skill Enhancement) และ 6. การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ดิจิทัล (Distribution Channels)

ข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอัจฉริยะ นอกจากนี้ยังมีส่วนสนับสนุนในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์, การท่องเที่ยวอัจฉริยะ, เมืองอัจฉริยะ, แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

Abstract

The development of smart cities in Khon Kaen Province serves as a crucial mechanism for enhancing tourism to increase competitiveness in the rapidly growing marketing of tourism. However, advancements in the tourism dimension remain limited, resulting in insufficient momentum for the implementation of the Smart City development plan. Currently, this research study aims to investigate the potential and readiness of human resources in tourism and present the guidelines for promoting creative community-based tourism under the Smart City development plan in Khon Kaen Province. This study was qualitative research, collecting data from the interviews of 20 key informants from relevant institutions: public institutions, private institutions, and the community. Semi-structured interviews served as the primary research tool, and content analysis was used as a tool to analyze the data.

The study found that the informants perceive Khon Kaen as having significant potential for tourism development, particularly in tourism sites. However, human resources, community engagement, data collection, and public relations require further development. In terms of human resource readiness in tourism, the Province shows strengths in support and opportunities, as well as in relationships and commitment. Conversely, some issues require development, specifically in the areas of strategy and management, which lead to the proposed 6D model for promoting creative community-based tourism under the Smart City development plan in Khon Kaen Province, which includes: 1. Development team 2. Digital experience 3. Deployment infrastructure 4. Destination recommendations 5. Digital skill enhancement and 6. Distribution channels.

The findings from this research will contribute to the creation of new knowledge regarding smart tourism. Additionally, they will support the planning and formulation of development strategies for tourism in Khon Kaen Province, thereby enhancing the effectiveness of local economic strengthening.

Keywords: Creative community tourism, smart tourism, Smart City, Smart City development plan

บทนำ

กระแสแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมที่เรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีมุ่งเน้นและมีส่วนร่วมกับประสบการณ์ที่แท้จริงด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในด้านศิลปะ มรดก หรือลักษณะพิเศษของสถานที่ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนท้องถิ่น (Singsomboon, 2014; Chiengkul & Kumjorn, 2024) ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยอิงจากเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่เพื่อส่งมอบประสบการณ์ที่แท้จริงอันสอดคล้องกับตัวตนของนักท่องเที่ยวที่จะนำไปสู่ความภักดี (วัชร เวียงกุล, 2566) ในปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการถูกนำไปประยุกต์ใช้สำหรับ การพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยว สามารถเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Kusumastuti et al., 2024)

อย่างไรก็ดี แนวคิดการท่องเที่ยวอัจฉริยะกำลังได้รับความสนใจอย่างมาก จากแวดวงนักวิชาการและภาคธุรกิจ (Ye et al., 2020) ธุรกิจ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการหลายประเทศได้มีการ บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการเดินทางที่ดีและสะดวกสบายมากขึ้น (Jeong & Shin, 2020) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมถือเป็นแนวคิดสำคัญที่สามารถรองรับเพื่อสร้างทักษะและความสามารถใหม่สำหรับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการส่งมอบประสบการณ์และการบริการที่สะดวกสบาย และสนุกสนานแก่นักท่องเที่ยวได้ (Kim & Chen,

2019) ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอัจฉริยะจึงกลายเป็นแรงกระตุ้นและจำเป็นสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวและองค์กรต่างๆ ในปัจจุบัน (Gretzel et al., 2015) สำหรับประเทศไทยเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เป็นที่กล่าวถึงและเป็นวาระเร่งด่วนของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศและตอบสนองนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (เจนณรงค์ พันธุ์จันทิก และผาน เรืองธรรมสิงห์, 2562) ทำให้เกิดการพัฒนารวดเร็วและส่งผลให้ทุกองค์กรและชุมชนกลายเป็นองค์กรอัจฉริยะและชุมชนอัจฉริยะเพิ่มมากขึ้น (Williams et al., 2020) ยิ่งไปกว่านั้น แนวคิดเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart Tourism Destinations) เกิดขึ้นจากการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีที่ฝังอยู่ในทุกองค์กร และหน่วยงานต่างๆ ซึ่งจุดหมายปลายทางจะใช้ประโยชน์จากการทำงานร่วมกันนี้เพื่อเชื่อมโยงการทำงานระหว่างเทคโนโลยีดิจิทัลที่แพร่หลาย กับองค์ประกอบทางสังคม การใช้แนวคิดเชิงอัจฉริยะนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการ ของนักท่องเที่ยวทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเดินทาง รวมถึงส่งเสริมการทำงานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และการบริการ ซึ่งสามารถเพิ่มระดับความสามารถในการแข่งขันในภาคการบริการ ของประเทศได้ (Buhalis & Amaranggana, 2013)

ในแง่นี้ จังหวัดขอนแก่น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการและให้บริการประชาชน เพื่ออำนวยความสะดวกของประชาชนและคาดหวังสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะอย่างแท้จริง เช่น การบริการระบบร้องทุกข์ด้วย แอปพลิเคชันไลน์ การเพิ่มช่องทางการชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สมาร์ทการ์ดเบิยยังชีพผู้สูงอายุ มิสเตอร์เตือนภัย ตรวจวัดน้ำอัจฉริยะ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม

ยังคงขาดมิติในการนำเสนอข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (เทศบาลนครขอนแก่น, 2562) ในเชิงนโยบาย จากงานวิจัยในอดีต ได้พบข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาจังหวัดขอนแก่นสู่เมืองอัจฉริยะ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้สื่อดิจิทัลจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงจุดหมายปลายทางทุกจุดเพื่อการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจและส่วนสำคัญคือปัจจัยด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จังหวัด และประเทศ ควรทำงานร่วมกันเพื่อจะก่อให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวมซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ธนศ วัฒนกุล และคณะ, 2564)

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งหวังเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ผ่านการเชื่อมโยงระหว่างศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอัจฉริยะ เหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับนั้นสามารถนำไปสู่แผนและนโยบายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ จังหวัดขอนแก่น ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวตลอดจนตอบสนองนโยบายไทยแลนด์ 4.0

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพจังหวัดขอนแก่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาความพร้อมของทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น

3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น

การทบทวนวรรณกรรม

การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Community-Based Tourism)

การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างชุมชน วัฒนธรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเปิดโอกาสให้ผู้เดินทางท่องเที่ยวสามารถพัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเน้นการลงมือปฏิบัติสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ พร้อมทั้งสัมผัสวัฒนธรรมที่แท้จริงของพื้นที่ที่พวกเขาไปเยือน (Richards, 2010; Richards, 2019) อย่างไรก็ตาม การมีปฏิสัมพันธ์ที่เข้มข้นระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าของพื้นที่จึงทำให้เกิดการพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและตอบสนองต่อความต้องการ ทั้งนี้ยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและความพร้อมของคนในชุมชน (Raymond, 2007)

ศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชิงสร้างสรรค์ (The potential for promoting Creative Community-Based Tourism)

ศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถของจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจจากกิจกรรม การท่องเที่ยวให้กับชุมชน ซึ่งครอบคลุมถึงความสามารถในปัจจุบันอื่นๆ เช่น พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ความสามารถของทรัพยากร สภาพทางการตลาด เทคโนโลยี

และการประชาสัมพันธ์ (Melian-Gonzalez & García-Falcón, 2003) มากไปกว่านั้น ยังเป็นกรอบการประเมินที่ช่วยคาดการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและยังมีประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงนโยบายของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอื่นๆ ได้อย่างแม่นยำ (Elliot et al., 2011; Andrades & Dimanche, 2017)

ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพไม่ควรมีเพียงมิติเดียวในการพัฒนา โดยนักวิชาการหลายคนมีความเห็นว่าการเสริมสร้างศักยภาพยังมีมิติอื่นๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ จิตวิทยา สังคม และกำลังคนในชุมชน (Boley & Mcgehee, 2014; Joo et al., 2020; Ramos & Prideaux, 2014) ซึ่งการรับรู้ถึงมิติเหล่านี้ช่วยให้เข้าใจการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในบริบท การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างรอบด้าน มากยิ่งขึ้น

ความพร้อมการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Readiness for promoting Creative Community-Based Tourism)

ความพร้อมการส่งเสริมการท่องเที่ยวหมายถึง ทักษะความสามารถและคุณลักษณะที่มีอยู่ ในตัวตนของบุคคลนั้นๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสูง (Shermon, 2004; Sturma et al., 2017) นอกจากนี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยความพร้อมปัจจัยเหล่านี้ เช่น ด้านการสนับสนุนและโอกาส ด้านความสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการและด้าน กลยุทธ์ (Man and Lau, 2000; Rahman et al., 2016) จากที่กล่าวมาข้างต้น แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติต่างๆ จะต้องมีความครอบคลุม โดยความพร้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นหลัก นอกจากนี้

การพัฒนาชุมชนต้องเริ่มจากฐานล่างขึ้นบน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และพัฒนาตนเองตามความต้องการ รวมถึงความสามารถของพวกเขาเอง การทำเช่นนี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับชุมชนซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ (Lopez et al., 2011)

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Approaches for promoting Creative Community-Based Tourism)

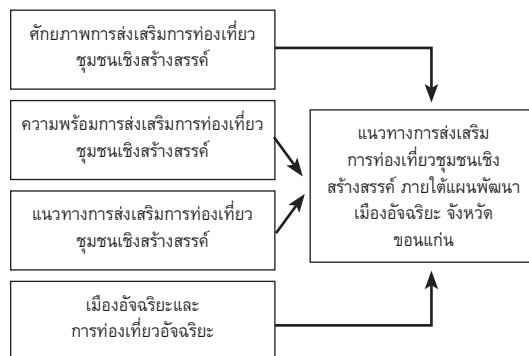
การส่งเสริมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการสร้างความสำเร็จในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กล่าวคือ เป็นการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้ 1) การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือเผยแพร่ข้อมูลเพื่อดึงดูดและต้อนรับนักท่องเที่ยว 2) การวางแผนกลยุทธ์และการวิจัยเพื่อกระตุ้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต 3) การดำเนินงานเชิงปฏิบัติการของหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว และ 4) การทำการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (Moza & Olimpia, 2022) งานวิจัยในอดีตได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวยังมีอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมที่แหล่งท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้มาเยือน (Baker, 2006)

เมืองอัจฉริยะและการท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart City and Smart tourism)

เมืองอัจฉริยะ หมายถึง แนวทางใหม่ในการพัฒนาเมืองโดยใช้เทคโนโลยีทันสมัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งมุ่งเน้นการเชื่อมโยงข้อมูล การจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในหลายด้าน เช่น การขนส่ง สิ่งแวดล้อม และการบริหารงาน เพื่อสร้างเมืองที่มีความยั่งยืนและมีชีวิตชีวามากขึ้น (Neirotti et al., 2014; Bakıcı et al., 2013; Harrison et al., 2010) อย่างไรก็ตาม การจัดการท่องเที่ยวอัจฉริยะ เป็นการรวมตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผสมกับการท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนประสบการณ์การเดินทางให้มีความหลากหลาย มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีจะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางได้อย่างสะดวกและเพิ่มความสามารถในการรับข้อมูลได้อย่างครบถ้วน (Gretzel et al., 2015) อนุমানได้ว่า เมืองอัจฉริยะใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการทรัพยากรและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่สามารถช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีขึ้น อีกทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น (Ye et al., 2020; Jeong & Shin, 2020) มากไปกว่านั้น การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอัจฉริยะนั้นต้องส่งเสริมประสบการณ์ การท่องเที่ยวผ่านผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความเฉพาะตัวของพื้นที่นั้นๆ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากการทำงานร่วมกันสามารถสร้างสรรค์ประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้นให้กับนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Buhalis & Amaranggana, 2013)

ทั้งนี้ จังหวัดขอนแก่นมีแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ ระบบการศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณสุข รวมถึงสิ่งแวดล้อม โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และสถาบันการศึกษา ที่ร่วมกันขับเคลื่อนสร้าง “ขอนแก่นโมเดล” กล่าวได้ว่า แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะนี้ไม่เพียงแค่นั้น การสร้างเมืองอัจฉริยะ แต่ยังรวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาจุดหมายปลายทางอัจฉริยะ (เทศบาลนครขอนแก่น, 2562)

ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยเน้นศักยภาพ ความพร้อม และแนวทางการส่งเสริม รวมถึงการเชื่อมโยงกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอัจฉริยะ เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะของจังหวัดขอนแก่น ดังกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น มีหมายเลขอ้างอิง HEC-02-66-009 ซึ่งได้รับอนุมัติอย่างเป็นทางการจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัย

ในมนุษย์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยเลือกวิธีการวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา แนวการบรรยาย (Descriptive phenomenology) โดยทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยความ เป็นกลาง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกและแก่นแท้ ของปรากฏการณ์ (Wojnar & Swanson, 2007)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คณะผู้วิจัยได้คำนึงถึง ความสำคัญของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ถูกต้องและตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิจัย จึงคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ เป็นผู้บริหาร ระดับหัวหน้างานขึ้นไปหรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 8 ราย

กลุ่มที่ 2 ภาคเอกชนเป็นหัวหน้าหน่วยงาน ขึ้นไปหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจในการกำหนด นโยบายขององค์กรหรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กร ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 5 ราย

กลุ่มที่ 3 ชุมชน เป็นนักปราชญ์หรือผู้รู้ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 7 ราย

โดยทั้ง 3 กลุ่มที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก มีบทบาทในกระบวนการวิจัย ดังนี้ หน่วยงานภาครัฐ มีบทบาทในการให้ข้อมูลเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงการสนับสนุนให้ เกิดแผนพัฒนาในเชิงปฏิบัติ สำหรับภาคเอกชนมี หน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจากมุมมองของภาคธุรกิจ ช่วยให้การวางแผนเป็นไปตามความเป็นจริง ในตลาด และภาคชุมชน มีบทบาทในการให้ข้อมูล เชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมและกิจกรรมการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น รวมถึงเสนอความคิดเห็นที่สำคัญใน การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

เครื่องมือ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ได้ กำหนดประเด็นข้อคำถามเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของ การวิจัย โดยนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลหลักล่วงหน้า และทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ เชิงลึก (In-depth interview) อย่างเป็นทางการ โดย ใช้เวลาในการสัมภาษณ์รายละ 45 – 50 นาที เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน (Spradley, 1979)

การตรวจสอบเครื่องมืองานวิจัย คณะ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ทำการตรวจสอบความ ถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบว่า แนวคำถามที่ใช้ในการวิจัยสอดคล้องกับประเด็นที่ ต้องการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความ เหมาะสมของแนวคำถามนั้นว่าครอบคลุมประเด็น สำคัญเพียงพอหรือไม่ และหาหาค่าสัมประสิทธิ์ความ สอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ในทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ซึ่งมากกว่า 0.50 สามารถนำไปใช้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของ การวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างครบถ้วน (Bailey, 1987)

การตรวจสอบข้อมูล คณะผู้วิจัยได้นำวิธี การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูล ต่างเวลา ต่างสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคนจะยัง ได้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่ เป็นการยืนยันความน่า เชื่อถือ ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Denzin, 1978; Patton, 1999)

การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากการตรวจ สอบข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ (Interpretation) เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงภาพรวม ของข้อมูลที่ได้อย่างละเอียด หลังจากนั้นทำการ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive) โดยเขียนเป็น

ข้อความตามกรอบของวัตถุประสงค์และตอบปัญหาของการวิจัย รวมถึงอาศัยองค์ความรู้จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. ศักยภาพจังหวัดขอนแก่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้ข้อมูล ไปในทิศทางเดียวกัน พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีศักยภาพหลากหลายประเด็นที่โดดเด่น สรุปได้ดังนี้

1.1 ศักยภาพด้านการพัฒนา พบว่า จังหวัดขอนแก่น เป็นเมืองท่องเที่ยวหลักและที่สำคัญคือเป็นไมซ์ซิตี้ (MICE City) ถือว่าเป็นตลาดหลักของนักท่องเที่ยวกลุ่มไมซ์ที่เดินทางเข้ามา ทั้งนี้ จังหวัดขอนแก่นให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นเมืองที่สามารถขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการได้ประกอบกับมีแผนยุทธศาสตร์ด้านสมาร์ตซิตี้ (Smart City) ตลอดจนมีโครงการและกิจกรรมสู่ระดับอำเภอ ตำบลและชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชุมชนตอบสนองและให้ความสนใจในการพัฒนาร่วมกัน เช่น ด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart living) ประชาชนมีสุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัย และมีความสุขในการดำรงชีวิต จังหวัดขอนแก่น มีเส้นทางและสถานีเดินรถขอนแก่นซิตี้บัส โครงการระบบขนส่งสาธารณะเป็นรถโดยสารสาธารณะในเขตพื้นที่เมืองขอนแก่น และรองรับการเก็บค่าโดยสารผ่านระบบบัตรอัจฉริยะ สำหรับด้านพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) จังหวัดขอนแก่น มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเป็นการซีให้เห็นถึงเมืองที่สามารถบริหารจัดการด้านพลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้จึงถือได้ว่า จังหวัดขอนแก่น มีศักยภาพการพัฒนาเมือง

อัจฉริยะอย่างต่อเนื่อง

1.2 ศักยภาพด้านกำลังคนและชุมชน พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีสถาบันการศึกษาที่ผลิตกำลังคนด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและพัฒนาซอฟต์แวร์ ทำให้นักพัฒนาเหล่านี้จัดตั้งบริษัทภายในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเชิงบวกในการสนับสนุนในเศรษฐกิจด้านไมซ์และชุมชนเป็นอย่างมาก หากมีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถือว่าเป็นสิ่งสามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ แต่อย่างไรก็ตามคนในชุมชนยังขาดองค์ความรู้เรื่องเทคโนโลยีแม้ว่าบางชุมชนมีคนรุ่นใหม่ที่ร่วมกันพัฒนาและนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสำหรับในแง่ของการมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนกระตือรือร้นด้านการพัฒนาชุมชนอยู่เสมอ อีกทั้งหากชุมชนมีผู้นำที่ดีก็สามารถรับมือกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของนักท่องเที่ยวและมีความเข้มแข็งจากภายในที่เกิดจากความร่วมมือกัน หากจะส่งเสริมชุมชนภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะนั้นชุมชนต้องให้ความร่วมมือด้านข้อมูล เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นไปออกแบบทั้งด้านประสบการณ์ของผู้ใช้งาน (User Experience: UX) และการออกแบบปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้งาน (User Interface: UI) เพื่อส่งมอบให้กับนักท่องเที่ยวได้

1.3 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หากกล่าวถึงในแง่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะในภาพรวมถือว่าสามารถพัฒนาได้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและพร้อมรับสิ่งใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปก่อนหน้านี้ จังหวัดขอนแก่น มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายที่มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดได้ ยกตัวอย่างเช่น หินช้างสี ภูผาม่าน เทียววิถีสีชมพู หมู่บ้านงูจงอาง และชุมชนผ้าไหมชนบท เป็นต้น

1.4 ศักยภาพการรวบรวมข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ พบว่า จังหวัดขอนแก่น ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง เช่น ข้อมูลที่ทันสมัย ความถูกต้องของข้อมูล รูปภาพของแหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แต่ละพื้นที่ได้มีการพัฒนา อีกทั้งข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลให้นักพัฒนารวมถึงผู้ประกอบการได้เห็นแนวทางการพัฒนาสินค้าและการบริการที่ตอบสนองต่อกลุ่มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา จังหวัดขอนแก่น

2. ความพร้อมของทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยว ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน สรุปได้ ดังนี้

2.1 ความพร้อมเชิงสนับสนุนและโอกาส พบว่า จังหวัดขอนแก่น ได้เล็งเห็นถึงโอกาสและความสำคัญทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอัจฉริยะที่มีทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งคนในชุมชนพร้อมร่วมมือกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผนวกกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น เช่น ภาคเอกชนมีการลงทุนการสร้างอาคารขอนแก่น อินโนเวชั่น เซ็นเตอร์ เมื่อมีการจัดกิจกรรมอื่นจะทำให้ชุมชนต่างๆ ได้มาเข้าร่วมและนำสินค้าชุมชนมาจัดจำหน่าย รวมถึงการบริการขนส่งนักท่องเที่ยวด้วยสมาร์ทบัส (Smart bus) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและส่งเสริมในประเด็นนี้กับหน่วยงานต้องมีการคัดเลือกชุมชนนำร่อง เนื่องจากไม่สามารถจัดทำได้ทุกชุมชน อีกทั้งต้องมีผู้นำชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีชุมชนนำร่อง

ที่มีสินค้า กิจกรรม และพื้นที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนได้จึงจะเกิดประสิทธิผลจากการพัฒนาอย่างแท้จริง

2.2 ความพร้อมเชิงความสัมพันธ์และความผูกพัน พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีความพร้อมด้านกระบวนการสื่อสาร การสร้างเครือข่าย และการเชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจ ในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการบริการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ทั้งในด้านการติดต่อประสานงาน การประชุมอย่างต่อเนื่อง และทุกหน่วยงานมีการปฏิบัติงานร่วมกัน สามารถเชื่อมโยงข้อมูล แลกเปลี่ยนกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ มีกระบวนการสื่อสารที่ดี เช่น การตั้งสมาคมต่างๆ เพื่อให้เห็นว่าจังหวัดขอนแก่นมีผู้นำในการพัฒนาในด้านใดบ้าง รวมทั้งมีหน่วยงานที่สามารถสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดตั้งในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เช่น สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) หรือ สสปน. (Thailand Convention and Exhibition Bureau (Public Organization) : TCEB) อุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) หรือ Creative Economy Agency (CEA) เป็นต้น นอกจากนี้ มีการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนและธุรกิจที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอัจฉริยะ โดยทุกหน่วยงานมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนกันผ่านกระบวนการในการลงพื้นที่ตามโครงการและภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ ตามปีงบประมาณ แต่สำหรับการจัดเวทีประชาคมยังไม่เคยจัดขึ้นในการแบ่งปันข้อมูลกันระหว่างหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อหน่วยงานภาครัฐลงพื้นที่ชุมชนส่วนใหญ่ มีประเด็นปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันออกไปซึ่งส่วนใหญ่ความต้องการ คือ งบประมาณสนับสนุน การปรับปรุงภูมิทัศน์ต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความสำคัญ

กับห่วงโซ่คุณค่าซึ่งต้องมีเส้นทางการท่องเที่ยวที่ร้อยเรียงกันได้ทั้งหมดก่อน เพื่อทำแพลตฟอร์มออกมาจึงจะเกิดข้อมูลให้นักท่องเที่ยวได้ดูและตัดสินใจมาท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่น

2.3 ความพร้อมเชิงกลยุทธ์และการบริหารจัดการ พบว่า จังหวัดขอนแก่น ยังต้องพัฒนาในการสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอัจฉริยะ ถึงแม้ว่าด้วยศักยภาพของความร่วมมือและศักยภาพของจุดหมายปลายทางและชุมชน และมีกิจกรรมโครงการ พร้อมทั้งมีหน่วยงานภาคการศึกษา หน่วยงานสมาคมต่าง ๆ ถือว่าเป็นโอกาสให้หน่วยงานได้คิดสิ่งใหม่ให้กับชุมชนแต่ยังต้องพัฒนาขึ้นอีกอย่างไรก็ตาม ศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สิ่งสนับสนุนทางกายภาพ การเงินและเทคโนโลยีทั้งภายนอกและภายในของธุรกิจครอบคลุมการวางแผน การจัดองค์การ เกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลของการท่องเที่ยวอัจฉริยะมีฐานข้อมูลค่อนข้างกระจายไม่มีฐานข้อมูลกลาง และยังขาดการบูรณาการกัน รวมทั้งระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยและไม่เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังไม่มีกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนด้านการท่องเที่ยวอัจฉริยะ แม้ว่าจะมีหน่วยงานที่เคยกล่าวถึง แต่ยังไม่ได้กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับข้อจำกัดสำคัญคือ ทรัพยากรมนุษย์ ความต่อเนื่อง และงบประมาณในการพัฒนา

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น

จากการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบ 6 ด้านที่สำคัญเพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น 6D Model ดังนี้ ด้านที่ 1 ทีมการพัฒนา (Development Team); ด้านที่ 2 การพัฒนา

แอปพลิเคชันและประสบการณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Digital Experience); ด้านที่ 3 การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้วยเทคโนโลยีของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Deployment Infrastructure); ด้านที่ 4 การพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Destination Recommendations); ด้านที่ 5 การอบรมและพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Digital Skill Enhancement) และด้านที่ 6 การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการรับรู้การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Distribution Channels) สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ทีมการพัฒนา (Development Team)

1.1 จัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น เพื่อกำหนดเป้าหมายและจัดทำแผนแม่บททั้งระยะสั้นและระยะยาวให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่น

1.2 คัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่น เพื่อจัดทำชุมชนนำร่องการท่องเที่ยวอัจฉริยะ ได้แก่ หินช้างสี ภูผาม่าน เทียววิถีสีชมพูหมู่บ้านงูจงอาง และชุมชนผ้าไหมชนบท เป็นต้น

1.3 พัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีของการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ เช่น การพัฒนาเว็บไซต์การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และกิจกรรมในชุมชนท้องถิ่นเพื่อช่วยให้การค้นหาข้อมูลสะดวกขึ้น

1.4 ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างทีมพัฒนาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับหน่วยงานเอกชน

ส่งเสริมให้มีสมาร์ทป์สให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
ชุมชน เป็นต้น

ด้านที่ 2 การพัฒนาแอปพลิเคชัน และประสบการณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนเชิง สร้างสรรค์ (Digital Experience)

2.1 พัฒนาแอปพลิเคชันที่มีการสื่อความ
หมายการนำเที่ยวและเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว
รวมทั้งข้อมูลอื่นๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก
และการเข้าถึง เป็นต้น

2.2 พัฒนาแอปพลิเคชันที่มีรูปแบบ
(Feature) การถามตอบ การเลือกกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวและสามารถคิดคำนวณค่าใช้จ่ายให้กับ
นักท่องเที่ยวได้

2.3 พัฒนาแอปพลิเคชันที่ให้เห็นการ
เล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ โดย
เป็นข้อมูลการจองโดยไม่ผ่านแพลตฟอร์มตัวกลาง
(Direct booking) เช่น โฮมสเตย์ กิจกรรมการ
ท่องเที่ยวในชุมชนนั้น เมนูอาหารตามฤดูกาล
เมนูเมดิซีนขอนแก่น ซึ่งสามารถติดต่อกับชุมชน
หรือผู้ประกอบการได้ เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นทั้งสตาร์ทอัพ
ชุมชนท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และหน่วยงาน
ภาครัฐและเอกชน

ด้านที่ 3 การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ด้วยเทคโนโลยีของการท่องเที่ยวชุมชน เชิงสร้างสรรค์ (Deployment Infrastructure)

3.1 พัฒนาการออกแบบโครงสร้างพื้นฐาน
ดิจิทัลที่ตอบสนองต่อการท่องเที่ยวเชิงอัจฉริยะ
เช่น การติดตั้งเทคโนโลยีสื่อสารแบบไร้สาย
(Wireless-Fidelity: Wi-Fi) ที่ครอบคลุมในพื้นที่

3.2 ส่งเสริมการใช้สมาร์ทป์สให้สามารถเข้า
ถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ชุมชนนาร่องการท่องเที่ยว
อัจฉริยะ ได้แก่ หินช้างสี ภูผาม่าน เทียววิถี
สีชมพู หมู่บ้านงูจงอาง และชุมชนผ้าไหมชนบท
 เป็นต้น

3.3 พัฒนาระบบการจัดการข้อมูลกลาง
ที่รวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่งและทำให้สามารถ
เข้าถึงและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
เช่น ข้อมูลการท่องเที่ยว ข้อมูลการเข้าถึง กิจกรรม
การท่องเที่ยว รวมถึงสินค้าของที่ระลึก เป็นต้น

3.4 ส่งเสริมการสร้างประสบการณ์
การท่องเที่ยวแบบการใช้สื่อปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบ
(Interactive Design) ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถ
สัมผัสและโต้ตอบกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าได้โดยตรง
ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและได้รับข้อมูลต่างๆ ด้าน
การท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ผ่านสื่อข้อความ
ภาพนิ่ง วิดีโอ และเสียงบรรยายข้อมูลแหล่ง
ท่องเที่ยว เป็นต้น

3.5 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชน เช่น ระบบ
พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น

ด้านที่ 4 การพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิง สร้างสรรค์ (Destination Recommendations)

4.1 สร้างระบบการจองโดยทำเป็นฐาน
ข้อมูล (Data base) เช่น รายชื่อแหล่งท่องเที่ยว
แยกตามอำเภอ ประเภทแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม
การท่องเที่ยว ที่พักโฮมสเตย์ให้ครบห่วงโซ่อุปทาน
ของการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นข้อมูล

4.2 ส่งเสริมการสร้างสรรคเนื้อหา
(Content) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

4.3 พัฒนาและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย
มีภาพเคลื่อนไหว และภาพนิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
รวมทั้งมีข้อคิดเห็นจากนักรีวิวในข้อมูล เพื่อสร้าง
ความน่าเชื่อถือและเกิดการตัดสินใจซื้อ

4.4 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเว็บไซต์
ฐานข้อมูลกลางและฐานข้อมูลสามารถเชื่อมโยง
กันได้ เช่น ตารางข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว
แต่ละเดือนของชุมชนนง

ด้านที่ 5 การอบรมและพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Digital Skill Enhancement)

5.1 การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว

5.2 การส่งเสริมชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเรียนรู้การใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์

5.3 การส่งเสริมชุมชนและผู้ประกอบการด้านใช้ระบบจัดการข้อมูลและเนื้อหาของหน้าเว็บไซต์ (Content Management Systems) เพื่อสร้างและบริหารจัดการเว็บไซต์ทำระบบการจองล่วงหน้า หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและการบริการให้มีประสิทธิภาพ

5.4 การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลด้านสื่อและเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์เพื่อการประชาสัมพันธ์สำหรับชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว

5.5 การพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือปัญญาประดิษฐ์ (Chatbot) สำหรับการบริการลูกค้าและนักท่องเที่ยว

ด้านที่ 6 การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการรับรู้การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Distribution Channels)

6.1 พัฒนาการประชาสัมพันธ์และการตลาดชุมชนสร้างสรรค์ผ่านอาหารท้องถิ่นบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยร่วมมือกับผู้ประกอบการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจจุดเด่นหรือเสน่ห์ของจังหวัดขอนแก่น เช่น ร้านอาหาร ฟาร์มสเตย์ ทำหมุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นลักษณะการทำงานแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางการท่องเที่ยว

(Local co-creation) กับชุมชนโดยเอาวัตถุดิบเด่นจากชุมชนแต่ละพื้นที่มาเป็นเมนูอาหาร การเล่าเรื่องเป็นอาหาร “พาสวย พากิน พาเที่ยว”

6.2 ส่งเสริมงบประมาณการจัดทำสื่อดิจิทัล วิดีโอทัวร์เสมือนจริง (Virtual tour) และการเล่าเรื่อง (Storytelling) ของการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

6.3 พัฒนาแอปพลิเคชันให้มีเทคโนโลยีการนำภาพเสมือนหรือวิดีโอเสมือนมาใช้กับโลกความเป็นจริง (Augmented Reality: AR) หรือการจำลองโลกเสมือนผ่านการสร้างภาพจำลองขึ้นมาใหม่ (Virtual Reality: VR) ที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ในรูปแบบเสมือนจริง

6.4 ส่งเสริมความร่วมมือการทำงานร่วมกับผู้มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์ จังหวัดขอนแก่น

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ศักยภาพของจังหวัดขอนแก่นมีศักยภาพด้านการพัฒนา ด้านแหล่งท่องเที่ยว ส่วนด้านกำลังคนและชุมชน และด้านการรวบรวมข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ ยังมีส่วนที่ต้องพัฒนา สอดคล้องกับ Fyall (2011) ค้นพบว่า เมืองท่องเที่ยวอัจฉริยะนั้นขึ้นอยู่กับ การแบ่งปันข้อมูลระหว่างภาครัฐและเอกชน ส่วนผู้เยี่ยมชมและผู้อยู่อาศัยมีบทบาทสำคัญในการให้และรับข้อมูล นอกจากนี้องค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ ประกอบด้วย การบริการ โครงสร้างพื้นฐาน ที่ดิน และการท่องเที่ยวอัจฉริยะ ประกอบด้วย การขนส่ง ที่พัก อาหาร สถานที่ท่องเที่ยวและบริการเสริม ถูกผสมผสานให้บูรณาการและ

ประสานงานกันจะช่วยยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวอัจฉริยะในทั้งสามขั้นตอนการเดินทาง (ก่อน ระหว่าง และหลัง) นอกจากนี้การพัฒนาเมืองท่องเที่ยวอัจฉริยะนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยบริบทในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นอย่างมาก และการศึกษาของ Crouch (2011) แสดงถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องระบุจุดแข็งที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ และจุดที่ต้องการให้ได้รับการพัฒนา

สำหรับด้านความพร้อมของทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีความพร้อมด้านสนับสนุนและโอกาส ด้านความสัมพันธ์และความผูกพัน ส่วนต้องพัฒนา คือ ด้านกลยุทธ์และการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee et al. (2020) พบว่า แนวคิดเมืองท่องเที่ยวอัจฉริยะและ กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องเป็นหนทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเมืองที่เผชิญกับปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการรับรู้ เชิงลบของผู้อยู่อาศัยต่อการท่องเที่ยว เมืองท่องเที่ยวอัจฉริยะช่วยให้เมืองสามารถรับมือกับความท้าทายนี้ได้โดยการสร้างพื้นที่ในเมืองที่ผู้อยู่อาศัยและนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินร่วมกันได้

ข้อค้นพบดังกล่าวนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น 6D Model ดังนี้

ทีมการพัฒนา (Development Team) ในด้านนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Connor (2023) ค้นพบว่า หากไม่มีแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวก็ไม่น่าจะใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแข่งขันกับคู่แข่งที่ใหญ่กว่า การใช้แนวทางการท่องเที่ยวอัจฉริยะจะทำให้เครือข่ายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีประสิทธิภาพมากกว่าและยัง

ส่งผลให้เกิดขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งเสริมจุดหมายปลายทางให้ครอบคลุมและเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัย Serra et al. (2017) ได้ศึกษาองค์กรจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Destination Management Organizations: DMOs) ของบาร์เซโลนาและแสดงให้เห็นว่าการขาดกรอบวิสัยทัศน์แบบ องค์กรรวมและตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวเป็นการจำกัดการสร้างมูลค่าร่วมกันสำหรับเมืองอัจฉริยะ ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหานี้เมืองบาร์เซโลนาจึงได้จัดตั้งสภาการท่องเที่ยวและเมืองอัจฉริยะซึ่งมีตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง แม้ว่าจะเป็นเพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรึกษาหารือก็ตาม

การพัฒนาแอปพลิเคชันและประสบการณ์ของการท่องเที่ยว (Digital Experience) สอดคล้องกับ Dorcic et al. (2018) ค้นพบว่าเทคโนโลยีมือถือและแอปพลิเคชันในการท่องเที่ยวอัจฉริยะมีส่วนช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวโดยนำเสนอแนวโน้มและข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการใช้สมาร์ตโฟนและแอปพลิเคชันมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอัจฉริยะ และเป็นไปตามการให้คำนิยามของ Gretzel et al. (2015) กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวอัจฉริยะหมายถึงการใช้เทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลจำนวนมากมหาศาลและให้การสนับสนุนโดยตรงต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในจุดหมายปลายทาง และสะท้อนถึงนักท่องเที่ยวปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lu et al. (2015) พบว่า นักท่องเที่ยวมักจะใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันมือถือเสมอหากพวกเขาคิดว่าเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันเหล่านั้นมีประโยชน์และใช้งานง่าย เช่น การค้นหาข้อมูลการเดินทาง การซื้อบริการที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง การจองโรงแรม นอกจากนี้งานวิจัย

ของ Jung et al. (2015) ค้นพบว่า การปรับปรุงประสบการณ์ในจุดหมายปลายทางโดยใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันมือถือทำให้ลูกค้าต้องการประหยัดเวลา มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น

การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้วยเทคโนโลยี (Deployment Infrastructure) ซึ่งให้เห็นว่าข้อควรพิจารณาที่ถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์เมืองอัจฉริยะ (Budhiputra & Putra, 2016) เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Brynjolfsson (1993) ได้สะท้อนถึงว่า การใช้เทคโนโลยีเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาด้านความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ งานวิจัยของ Chen et al. (2014) ยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผลกระทบของเทคโนโลยีที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์กรนั้นได้รับการยอมรับในกระบวนการทางธุรกิจเป็นอย่างมาก และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Ivars-Baidal et al. (2024) ค้นพบว่า นโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอัจฉริยะมุ่งเน้นไปที่ทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคม โดยระยะเริ่มต้นของการพัฒนาจะเชื่อมโยงกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่แข็งแกร่ง เช่น สิ่งแวดล้อม การเชื่อมต่อ และการสร้างเซ็นเซอร์ นอกจากนี้ ยังเพิ่มประเด็นนโยบายการส่งเสริมนวัตกรรมจากมุมมองทางสังคมและความยั่งยืน

การพัฒนาข้อมูลจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (Destination Recommendations) สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าของ Baggio et al. (2020) พบว่า การแทรกข้อมูลดิจิทัลสามารถสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวไปสู่ความชาญฉลาดได้ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบทางกายภาพของระบบระบบนิเวศทางธุรกิจได้รับการออกแบบใหม่ในระดับลึกและมีเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cheingkul and Kumjorn (2024) ได้ค้นพบว่า การนำเสนอ

ข้อมูลการท่องเที่ยวในประเทศไทยผ่านการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เสริมสร้างวัฒนธรรมและยั่งยืน สามารถสร้างความสนใจและค่านิยมของคนรุ่นใหม่ สร้างความเข้าใจ แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว ทำให้จุดหมายปลายทางและธุรกิจสามารถสร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องและน่าดึงดูดใจที่ตอบสนองความอยากรู้และเสริมสร้างการค้นพบตัวเองได้

การอบรมและพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยี (Digital Skill Enhancement) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธศักดิ์ กำจร (2565) ซึ่งเห็นว่าการสนับสนุนให้มีการจัดอบรมและพัฒนาคนในชุมชนด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และการบริหารจัดการ ซึ่งไปในทิศทางเดียวกับ Schmidt-Rauch and Schwabe (2014) พบว่า แนวทางการจัดการการพัฒนาและอบรมกำลังคนสามารถนำไปใช้เพื่อระบุดูแลและใช้ประโยชน์จากโอกาส ความท้าทาย รวมทั้งความสามารถในการรองรับของการท่องเที่ยวอัจฉริยะและเพื่อกำหนดรูปแบบธุรกิจของต้นใหม่และรักษาความสามารถในการแข่งขันได้

การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ดิจิทัล (Distribution Channels) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sigala and Marinidis (2012) พบว่า การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ดิจิทัลช่วยให้บริษัทด้านการท่องเที่ยวมีความชาญฉลาดมากขึ้นในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความสามารถในการแข่งขันและกระบวนการทางธุรกิจ เช่น การจัดซื้อหรือการจัดการห่วงโซ่อุปทาน การจัดการทรัพยากรบุคคล การบริการและการจัดการลูกค้า และการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธศักดิ์ กำจร และคณะ (2567) พบว่า รูปแบบการตลาดเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย วิดีโอคอนเทนต์การท่องเที่ยว อัลบั้มรูปภาพ

การท่องเที่ยว โคเวิร์คคอนเทนต์การท่องเที่ยว
ไปรษณีย์คอนเทนต์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวก
ต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าศักยภาพ
และความพร้อมของทรัพยากรบุคคลด้านการท่อง
เที่ยว จังหวัดขอนแก่น มีความหมายและมีคุณค่า
สำหรับ นักวางแผนและผู้กำหนดนโยบายด้าน
การท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐ
ภาคเอกชน และชุมชน ซึ่งสามารถเสนอแนะ
ได้สามประการที่สำคัญ ดังนี้

ประการแรกศักยภาพของจังหวัดขอนแก่น
ด้านกำลังคนและชุมชน ควรมีการเชื่อมโยงระหว่าง
สถาบันการศึกษาที่ผลิตกำลังคนด้านเทคโนโลยี
ดิจิทัลกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อพัฒนาและ
ใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว
นอกจากนี้ ควรจัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี
แก่ชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการใช้ข้อมูล
และพัฒนาประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และด้าน
การรวบรวมข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ หน่วยงาน
ภาครัฐ และภาคเอกชนต้องให้การสนับสนุน
การสร้างระบบการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องและ
ทันสมัย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและ
กิจกรรมต่างๆ สามารถเข้าถึงได้ง่าย และข้อมูลสถิติ
จำนวนนักท่องเที่ยวจะช่วยในการพัฒนาสินค้าและ
บริการที่ตอบสนองความต้องการของตลาดทาง
การท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

ประการที่สองด้านความพร้อม หน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน
ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอัจฉริยะ
รวมถึงการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถ
ดำเนินการตามแผนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
รวมทั้งควรมีการสร้างโครงการและกิจกรรมใหม่ๆ
ที่เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใน

ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้จังหวัด
ขอนแก่นสามารถใช้ศักยภาพของความร่วมมือ
ในชุมชนและหน่วยงานภาคการศึกษาได้อย่างเต็มที่
ประการที่สามแนวทางการส่งเสริม การท่องเที่ยว
ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ
จังหวัดขอนแก่น ในบทบาทของเมืองอัจฉริยะ
และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอัจฉริยะ จังหวัด
ขอนแก่น จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายและ
มีแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน การบรรจบกันของประเด็น
ทั้งสองสิ่งนี้จึงมีความสำคัญอย่างมาก แม้แต่
เมืองที่มีกลยุทธ์และนโยบายด้านการท่องเที่ยว
เชิงอัจฉริยะแล้วยังจำเป็นต้องมีการออกแบบ
หน่วยงานและการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวอัจฉริยะ
ในแง่การมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งหาก
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนายังไม่ชัดเจนใน
ด้านนี้อาจจะนำไปสู่ความเสี่ยงในการพัฒนา
การท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ ชุมชน
ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านการใช้
เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

สุดท้าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนโยบาย
และแผนของจังหวัดขอนแก่น ควรส่งเสริมให้แหล่ง
ท่องเที่ยวชุมชนได้รับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว
เชิงอัจฉริยะเพื่อรับมือและสร้างความเข้มแข็ง
ของบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้

โดยสรุป ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยนี้
มีประโยชน์สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถนำแนวทางการ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ภายใต้
แผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น 6D
Model ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับข้อมูลที่จำเป็นในการ
วางแผนและพัฒนานโยบายด้านการท่องเที่ยวที่มี
ประสิทธิภาพในจังหวัดขอนแก่น อีกทั้งช่วยเตรียม

ความพร้อมให้กับบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงคนในชุมชน ให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่นได้ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) สัญญาเลขที่ FF67/P1-043

เอกสารอ้างอิง

- เจนณรงค์ พันธุ์จันทิก และฉาน เรื่องธรรมสิงห์. (2562). การพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองอัจฉริยะ: พัฒนาการและความก้าวหน้า. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 (น. 581-592).
- เทศบาลนครขอนแก่น. (2562). รายงานผลปฏิบัติการ ประจำปี 2562. หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- ธเนศ วัฒนกุล, ช่อ วายุภักตร์, มานิตย์ ผิวขาว และกุลพิมล วงษ์คง. (2564). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดไชยศรีเพื่อรองรับการเป็นขอนแก่นเมืองอัจฉริยะ. *เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์*, 17(2), 1-16.
- พุทธศักดิ์ กำจร. (2565). การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(1), 88-101.
- พุทธศักดิ์ กำจร, กมลานนท์ ขอบรักษ์จันทร์, พรนัชชา อบถม และธัญมิกา สีหลง. (2567). อิทธิพลของรูปแบบการตลาดเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 19(68), 42-51.
- วัชร เชียงกุล. (2566). การสร้างความภาคภูมิใจผ่านความสอดคล้องในตนเองและประสบการณ์สำหรับงานเทศกาลทางวัฒนธรรม กรณีศึกษางานเทศกาลโหม่นนาชาติ ประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาด จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 13(1), 73-87.
- Andrades, L., & Dimanche, F. (2017). Destination competitiveness and tourism development in Russia: Issues and challenges. *Tourism Management*, 62, 360-376.
- Baggio, R., Micera, R., & Del Chiappa, G. (2020). Smart tourism destinations: a critical reflection. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 11(13).
- Bailey, K. D. (1987). *Methods of social research* (3rd ed). Collier Macmillan.
- Baker, M. (2006). *Marketing: An introductory text* (7th ed.). Westburn Publishers Ltd.
- Bakici, T., Almirall, E., & Wareham, J. (2013). A Smart City initiative: The case of Barcelona. *Journal of the Knowledge Economy*, 4, 135-148.
- Boley, B., & Mcgehee, N. (2014). Measuring empowerment: Developing and validating the Resident Empowerment through Tourism Scale (RETS). *Tourism Management*, 45, 85-94.

- Brynjolfsson, E. (1993). The productivity paradox of information technology. *Communications of the ACM*, 36(12), 66-77.
- Budhiputra, P. M., & Putra, K. P. (2016). *Smart City framework based on business process re-engineering approach*. 2016 International Conference on ICT for Smart Society (ICISS), 69-73.
- Buhalis, D., & Amaranggana, A. (2013). Smart tourism destinations. In *Information and communication technologies in tourism 2014: Proceedings of the international conference in Dublin, Ireland, January 21-24, 2014* (pp. 553-564). Springer International Publishing.
- Chiengkul, W., & Kumjorn, P. (2024). Delving into cultural immersion: Enhancing empathy and attachment in creative cultural tourism in Thailand. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 1-27.
- Crouch, G. I. (2011). Destination competitiveness: An analysis of determinant attributes. *Journal of Travel Research*, 50(1), 27-45.
- Denzin, N. K. (1978). *Sociological methods: A sourcebook*. McGraw-Hill.
- Doricic, J., Komsic, J., & Markovic, S. (2018). Mobile technologies and applications towards smart tourism – state of the art. *Tourism Review*, 74(1).
- Elliot, S., Papadopoulos, N., & Kim, S. S. (2011). An integrative model of place image: Exploring relationships between destination, product, and country images. *Journal of Travel Research*, 50(5), 520-534.
- Fyall, A. (2011). Destination management: Challenges and opportunities. *Destination Marketing and Management*, 340.
- Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., & Koo, C. (2015). Smart tourism: Foundations and developments. *Electronic Markets*, 25(3), 179–188.
- Harrison, C., Eckman, B., Hamilton, R., Hartswick, P., Kalagnanam, J., Paraszczak, J., & Williams, P. (2010). Foundations for smarter cities. *IBM Journal of Research and Development*, 54(4), 1-16.
- Ivars-Baidal, J., Casado-Díaz, A. B., Navarro-Ruiz, S., & Fuster-Uguet, M. (2024). Smart tourism city governance: exploring the impact on stakeholder networks. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 36(2), 582-601.
- Jeong, M., & Shin, H. H. (2020). Tourists' experiences with smart tourism technology at smart destinations and their behavior intentions. *Journal of Travel Research*, 59(8), 1464–1477.
- Joo, D., Woosnam, K., Strzelecka, M., & Boley, B. (2020). Knowledge, empowerment, and action: Testing the empowerment theory in a tourism context. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(1), 69–85.

- Jung, T., Chung, N., & Leue, M. C. (2015). The determinants of recommendations to use augmented reality technologies: The case of a Korean theme park. *Tourism Management*, 49, 75-86.
- Kim, H., & Chen, J. S. (2019). The memorable travel experience and its reminiscence functions. *Journal of Travel Research*, 58(4), 637-649.
- Kusumastuti, H., Pranita, D., Viendyasari, M., Rasul, M. S., & Sarjana, S. (2024). Leveraging local value in a post-smart tourism village to encourage sustainable tourism. *Sustainability*, 16(2), 873.
- Lee, P., Hunter, W. C., & Chung, N. (2020). Smart tourism city: Developments and transformations. *Sustainability*, 12(10), 3958.
- Lopez-Guzman, T., Sanchez-Canizares, S., & Pavon, V. (2011). Community-based tourism in developing countries: A case study. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 6(1), 69-84.
- Lu, J., Wang, M., Mao, Z., & Hu, L. (2015). Goodbye maps, hello apps? Exploring the influential determinants of travel app adoption. *Current Issues in Tourism*, 18(11), 1059-1079.
- Melian-Gonzalez, A., & García-Falcón, J. M. (2003). Competitive potential of tourism in destinations. *Annals of Tourism Research*, 30(3), 720-740.
- Moza, M. D., & Olimpia, B. A. N. (2022). Promotion in tourism: A brief history and guideliness of the new communication paradigm. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, 31(2).
- Neirotti, P., De Marco, A., Cagliano, A. C., Mangano, G., & Scorrano, F. (2014). Current trends in Smart City initiatives: Some stylised facts. *Cities*, 38, 25-36.
- O'Connor, P. (2023). Small-and medium-sized tourism enterprises and smart tourism: Tourism agenda 2030 perspective article. *Tourism Review*, 78(2), 339-343.
- Patton, M. Q. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. *Health Sciences Research*, 34, 1189-1208.
- Ramos, A. M., & Prideaux, B. (2014). Indigenous ecotourism in the Mayan rainforest of Palenque: Empowerment issues in sustainable development. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(3), 461-479.
- Raymond, C. (2007). *Creative tourism New Zealand: The practical challenges of developing creative tourism*. Routledge.
- Richards, G. (2010). Creative tourism and local development. In R. Wurzburg, T. Aageson, A. Pattakos & S. Pratt (Eds.), *Creative tourism: A global conversation* (pp. 78-90). The City of Santa Fe.
- Richards, G. (2019). Creative tourism: Opportunities for smaller places?. *Tourism & Management studies*, 15(SI).

- Schmidt-Rauch, S., & Schwabe, G. (2014). Designing for mobile value co-creation—the case of travel counselling. *Electronic Markets*, 24(1), 5–17.
- Serra, J., Font, X., & Ivanova, M. (2017). Creating shared value in destination management organisations: The case of Turisme de Barcelona. *Journal of Destination Marketing and Management*, 6(4), 385-395.
- Shermon, G. (2004). *Competency-based HRM: A strategic resource for competency mapping, assessment and development centres*. Tata McGraw-Hill.
- Sigala, M., & Marinidis, D. (2012). Web map services in tourism: A framework exploring the organisational transformations and implications on business operations and models. *International Journal of Business Information Systems*, 9(4), 415–434.
- Singsomboon, T. (2014). Tourism promotion and the use of local wisdom through creative tourism process. *International Journal of Business Tourism and Applied Sciences*, 2(2), 32-37.
- Spradley, J. (1979). *The ethnographic interview*. Holt, Rinehart & Winston.
- Sturma, R. E., Vera, D., & Crossan, M. (2017). The entanglement of leader character and leader competence and its impact on performance. *The Leadership Quarterly*, 28, 349-366.
- Williams, A. M., Rodriguez, I., & Makkonen, T. (2020). Innovation and smart destinations: Critical insights. *Annals of Tourism Research*, 83, 102930.
- Wojnar, D. M., & Swanson, K. M. (2007). Phenomenology: An exploration. *Journal of Holistic Nursing*, 25, 172-180.
- Ye, B. H., Ye, H., & Law, R. (2020). Systematic review of smart tourism research. *Sustainability*, 12, 3401.

สหสัมพันธ์แคนนอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนิสิตใหม่มหาวิทยาลัยเอกชน

The canonical correlation between sets of variables on English language learning strategies of students in private universities

ศิริพร เสรีตานนท์¹

Siriporn Seritanondh¹

Received: 14 August 2024

Revised: 21 October 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ ตัวแปรในกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนนอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม 3) เพื่อศึกษาคำนำหนักความสำคัญแคนนอนิคอล ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ตามแนวของ Oxford's Strategies Inventory for Language Learning เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนในมหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง จำนวน 356 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์-มนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามออนไลน์ 1 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยสถิติพื้นฐาน และสถิติอ้างอิง

ผลการวิจัยพบว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 พบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง และทางอ้อม กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในภาพรวม กลยุทธ์บริหาร และกลยุทธ์อภิบริหาร มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในภาพรวมมากที่สุด ตามลำดับ ($r=.867$ และ $.825$) โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด 2) ตัวแปรแคนนอนิคัลของกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงกับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ($R_c = .746$) โดยด้านกลยุทธ์บริหาร จะส่งผลมากที่สุดต่อตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงในทิศทางเดียวกัน 3) คำนำหนักความสำคัญแคนนอนิคอล ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม มีคำนำหนักความสำคัญแคนนอนิคอลระหว่างกัน และส่งผลซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง, กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม, สหสัมพันธ์แคนนอนิคอล

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเนชั่น

¹ Assistant Professor in the Master of Education Graduate School, Nation University

Abstract

This article aims to 1) analyze the relationship between variables in direct English learning strategies and variables in indirect English learning strategies. 2) Analyze the canonical relationship between sets of variables in direct English learning strategies and indirect English learning strategies. 3) Study the canonical loadings between variables in direct English learning strategies and indirect English learning strategies. This research uses concepts and theories related to English learning strategies, based on Oxford's Strategies Inventory for Language Learning as the research framework. The sample group consists of 356 students in Semester 2, Academic Year 2023, from four private universities, selected through proportional random sampling, from the social sciences-humanities and science departments, first to fourth year. The research instrument is an online questionnaire. Data were analyzed using basic and inferential statistics with a statistical software program.

The research results show that at the statistical significance level of .01: 1) The relationship between the variables of direct and indirect English learning strategies with overall English learning strategies found that cognitive strategies and metacognitive strategies had the highest correlation with overall English learning strategies ($r = .867$ and $.825$, respectively), all in the same direction. 2) The canonical variables of direct English learning strategies and indirect English learning strategies are highly correlated ($R_c = .746$), with cognitive strategies having the most impact on direct English learning strategy variables in the same direction. 3) The canonical loadings between variables in direct and indirect English learning strategies show significant canonical loadings and mutual influence.

Keywords: Direct English learning strategies, Indirect English learning strategies, canonical correlation

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยเอกชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารในระดับสากล ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการศึกษา การทำงาน และการพัฒนาตนเอง นิสิตในมหาวิทยาลัยเอกชนมักมีความคาดหวังสูงในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต โดยกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้นิสิตสามารถ

เรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว การพัฒนากลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับนิสิตในมหาวิทยาลัยเอกชนจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ เช่น วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ของนิสิต ความพร้อมด้านทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการสนับสนุนจากคณาจารย์และบุคลากร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนากลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในยุคดิจิทัล กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถ

ตอบสนองความต้องการและความสามารถของนิสิตแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง บทนำนี้จะกล่าวถึงความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยเอกชน ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และกลยุทธ์ที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนิสิตให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (Smith, 2020)

การเรียนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยเอกชนไม่เพียงแต่เน้นที่การพัฒนาทักษะด้านการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเสริมสร้างความมั่นใจและความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ นิสิตในมหาวิทยาลัยเอกชนมักต้องเผชิญกับความท้าทายต่างๆ เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความกดดันในการเรียน และความต้องการในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ การเรียนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีการออกแบบกลยุทธ์ที่ช่วยให้นิสิตสามารถประยุกต์ใช้ทักษะภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ตรง การเรียนรู้ผ่านโครงการ และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้อาจช่วยให้นิสิตสามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้อย่างรวดเร็วและมีความมั่นใจในการใช้ภาษามากขึ้น นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning) และการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายยังช่วยกระตุ้นความสนใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้อีกด้วย Johnson and Johnson (2015)

กลยุทธ์การเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเลือกใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และเป็นการกระทำที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงที่ผู้เรียนเลือกใช้เพื่อทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้โดยง่าย รวดเร็ว และสนุกสนานมากขึ้น รวมทั้งมีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายโอนไปยังสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ และเป็นการเรียนรู้แบบนำ

ตนเอง การใช้กลยุทธ์ในการเรียนภาษาอังกฤษมีความสำคัญทั้งต่อครูและผู้เรียนในหลายแง่มุม ดังนี้ Hattie (2009) โดยในด้านความสำคัญต่อครู ได้แก่

1. เพิ่มประสิทธิภาพในการสอน กลยุทธ์ที่ดีช่วยให้ครูสามารถจัดการการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการเตรียมแผนการสอน การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

2. ปรับตัวตามความต้องการของผู้เรียน การมีกลยุทธ์ที่หลากหลายช่วยให้ครูสามารถปรับตัวตามความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม (Tomlinson, 2001)

3. พัฒนาทักษะการสอน การใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายสามารถช่วยครูในการพัฒนาทักษะการสอนและการจัดการชั้นเรียนได้ดีขึ้น

4. การประเมินและปรับปรุงการสอน กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและปรับปรุงวิธีการสอนได้ตามผลลัพธ์ที่ได้รับ

ส่วนในด้านความสำคัญต่อผู้เรียน ได้แก่

1. การพัฒนาทักษะการใช้ภาษา การใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษได้ครบถ้วน ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. เพิ่มความมั่นใจ: การใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมช่วยเพิ่มความมั่นใจของผู้เรียนในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

3. การเรียนรู้ที่สนุกสนาน กลยุทธ์ที่ดีช่วยให้การเรียนภาษาอังกฤษเป็นเรื่องสนุกสนานและน่าสนใจ ลดความรู้สึกเบื่อหน่ายและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน

4. การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ดีช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าการใช้กลยุทธ์ที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งสำหรับครูและผู้เรียน โดยเน้นการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การปรับตัวตามความต้องการ การพัฒนาทักษะการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ แคนนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis: CCA) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุดของตัวแปรสองกลุ่ม มีเหตุผลหลายประการที่ควรใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Canonical ดังนี้

1. การหาความสัมพันธ์หลายมิติ

CCA สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสองชุดของตัวแปรที่มีมิติหลายมิติได้พร้อมกัน ซึ่งทำให้สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างชุดของตัวแปรที่ซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น (Hair et al., 1998)

2. การลดมิติของข้อมูล

CCA ช่วยลดมิติของข้อมูลโดยการสร้างตัวแปร Canonical (Canonical Variables) ที่เป็นการรวมกันเชิงเส้นของตัวแปรต้นฉบับ ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสองกลุ่มของตัวแปรได้ดีกว่า (Stevens, 2002)

3. การอธิบายความแปรปรวนร่วม

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Canonical สามารถช่วยอธิบายปริมาณของความแปรปรวนร่วมที่แบ่งปันระหว่างสองกลุ่มของตัวแปร ทำให้เห็นภาพรวมของการเชื่อมโยงระหว่างสองชุดของตัวแปร (Sherry & Henson, 2005)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรหลายตัว

เมื่อมีข้อมูลที่มีตัวแปรหลายตัวในแต่ละกลุ่ม การใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Canonical จะช่วยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละกลุ่มได้ดีกว่าการวิเคราะห์ความสัมพันธ์คู่

(pairwise correlation) หรือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบอื่นๆ ที่ทำได้เฉพาะตัวแปรเดียว (Sherry & Henson, 2005)

5. การค้นพบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง

CCA สามารถช่วยค้นพบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างสองกลุ่มของตัวแปรที่อาจจะไม่ได้เห็นชัดเจนจากการวิเคราะห์แบบอื่น ทำให้เห็นแนวโน้มและการเชื่อมโยงที่มีความหมายในเชิงสถิติ (Hair et al., 1998)

6. การใช้ในงานวิจัยต่างๆ

CCA มีการใช้งานอย่างกว้างขวางในหลายสาขาวิชาชีพ เช่น จิตวิทยา การศึกษา เศรษฐศาสตร์ และวิทยาศาสตร์สังคม ซึ่งสามารถช่วยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุดของตัวแปรที่มีความสำคัญในแต่ละสาขา (Stevens, 2002)

สรุปได้ว่าการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Canonical เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์และมีความสำคัญในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุดของตัวแปรสองกลุ่มที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย โดยช่วยในการหาความสัมพันธ์หลายมิติ ลดมิติของข้อมูล อธิบายความแปรปรวนร่วม และค้นพบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่มีความหมาย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกทำเฉพาะกับนิสิตในมหาวิทยาลัยเอกชน โดยมีเหตุผลหลายประการ คือ

1. ลักษณะเฉพาะของนิสิตในมหาวิทยาลัยเอกชน: นิสิตในมหาวิทยาลัยเอกชนอาจมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากนิสิตในมหาวิทยาลัยรัฐ เช่น ความวิสัยความสามารถทางการเงิน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือความคาดหวังและแรงจูงใจที่แตกต่างกัน การวิจัยเฉพาะในกลุ่มนี้จะช่วยให้เข้าใจลักษณะเฉพาะและความต้องการของพวกเขาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. นโยบายและทรัพยากรที่แตกต่างกัน: มหาวิทยาลัยเอกชนอาจมีนโยบายการเรียนการสอน และทรัพยากรที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยรัฐ เช่น ขนาดชั้นเรียนที่เล็กกว่า อัตราส่วนครูต่อนักเรียนที่ดีกว่า หรือการใช้เทคโนโลยีในการสอนที่มากกว่า การวิจัยในบริบทนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบของปัจจัยเหล่านี้ต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ของนิสิต

3. การเข้าถึงและการร่วมมือในการวิจัย: ในบางกรณี มหาวิทยาลัยเอกชนอาจให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการทำวิจัยมากกว่ามหาวิทยาลัยรัฐ เช่น การให้ข้อมูลหรืออนุญาตให้นักวิจัยเข้าถึงนิสิตได้ง่ายขึ้น

4. การตอบสนองต่อนโยบายและการเปลี่ยนแปลง: มหาวิทยาลัยเอกชนอาจมีความยืดหยุ่นและการตอบสนองต่อนโยบายและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วกว่า ซึ่งสามารถนำไปสู่การนำกลยุทธ์การเรียนรู้ใหม่ๆ มาใช้ได้อย่างรวดเร็ว การวิจัยในบริบทนี้จะช่วยให้เห็นภาพของกระบวนการดังกล่าว

5. ความต้องการในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา: มหาวิทยาลัยเอกชนมักมีการแข่งขันสูงในการดึงดูดนักศึกษา ดังนั้นการวิจัยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงกลยุทธ์การเรียนการสอนจะมีประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการบริการนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

การทำวิจัยในบริบทที่จำกัดเช่นนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเอกชนโดยเฉพาะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ ตัวแปรในกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนนอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม

3. เพื่อศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญแคนนอนิคอล ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม

การทบทวนวรรณกรรม

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีทฤษฎีที่สำคัญหลายประการที่นำมาใช้อธิบายกระบวนการเรียนรู้และการสอนภาษา ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาแบบบูรณาการ (Communicative Language Teaching, CLT) ของ Canale and Swain (1980) เป็นหนึ่งในแนวทางการสอนภาษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางนี้เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และใช้ภาษาจริงๆ ในสถานการณ์ที่เหมือนจริงหรือสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงให้มากที่สุด ยกตัวอย่างการนำ CLT ไปใช้ในการสอน

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรม การอภิปราย และการทำงานร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่หลากหลายและใกล้เคียงกับการใช้งานจริง

2. การสอนภาษาในบริบทที่เหมือนจริง (Authentic Contexts) โดยการใช้สถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง เช่น การเล่นบทบาทสมมติ (Role-playing) การทำงานกลุ่ม (Group work) และการแก้ปัญหา (Problem-solving) การใช้สื่อการสอนที่เป็นภาษาแท้ เช่น บทความ ข่าวสาร วิดีโอ และบทสนทนาจริง

3. การให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) การฝึกฝนทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนในบริบทที่เป็นธรรมชาติ การให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้ภาษาในการสนทนา การแสดงความคิดเห็น การอธิบาย และการเจรจา

4. การประเมินผลที่เน้นการสื่อสาร (Communicative Assessment):

การประเมินความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น การสนทนา การนำเสนองาน และการเขียนเรียงความ การใช้การประเมินแบบรวมถึง (Holistic Assessment) ที่คำนึงถึงความสามารถในการใช้ภาษาจริงๆ ไม่ใช่เพียงแค่การทดสอบแบบข้อสอบเท่านั้น

2. ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory: ELT) ของ Kolb (1984) เป็นทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง Kolb (1984) ได้พัฒนาทฤษฎีนี้โดยแยกประเภทการเรียนรู้ของบุคคลออกเป็น 4 แบบตามรูปแบบการเรียนรู้ 4 แบบ (Learning Styles) จัดวางตัวของ 4 ขั้นตอนในวงจรการเรียนรู้ได้แก่

1. Diverging (CE/RO) ผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้นี้จะมักจะเป็นคนที่ชอบการสังเกตและไตร่ตรองมากกว่าการปฏิบัติ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถเห็นภาพรวมได้ดี เหมาะกับการเรียนรู้ผ่านการอภิปรายกลุ่มและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. Assimilating (RO/AC) ผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้นี้จะมักชอบการสร้างแนวคิดและการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นคนที่มีความคิดเชิงตรรกะและสามารถสร้างทฤษฎีได้จากการไตร่ตรอง เหมาะกับการเรียนรู้ผ่านการอ่านและการฟังบรรยาย

3. Converging (AC/AE) ผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้นี้จะมักชอบการแก้ปัญหาและการใช้งานจริง มีความสามารถในการนำแนวคิดและทฤษฎีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นจริง เหมาะกับการเรียนรู้ผ่านการทำโปรเจกต์ การทดลอง และการทำงานที่ต้องการผลลัพธ์ที่ชัดเจน

4. Accommodating (CE/AE) ผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้นี้จะมักชอบการปฏิบัติและการทดลองสิ่งใหม่ๆ เป็นคนที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ดี เหมาะกับการเรียนรู้ผ่านการทดลองปฏิบัติจริง การทำกิจกรรม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย

ทฤษฎีของ Kolb (1984) เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริง โดยมีการหมุนเวียนระหว่างการปฏิบัติและการไตร่ตรองเพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและมีความยืดหยุ่นในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มูฮำหมัดสุกรี หะยีสะนิ และคณะ (2561) ได้นำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษากลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศของนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ในการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 28 ประจำปี 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศและศึกษาปัญหาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 600 คน ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่กลุ่มตัวอย่างใช้มีทั้งกลวิธีโดยตรงและโดยอ้อม เมื่อพิจารณาแยกทักษะพบว่า กลวิธีการจดจำใช้ในทักษะการฟังและทักษะคำศัพท์ กลวิธีเชิงพุทธิปัญญาใช้ในทักษะการพูด ส่วนกลวิธีเชิงอภิปัญญาใช้ในทักษะการอ่าน และกลวิธีทางสังคมใช้ในทักษะการเขียนและไวยากรณ์

ศราวุฒิ บุญรักษ์ (2562) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษธุรกิจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 41 คน ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทั้ง 6 ด้าน มีผลการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกลวิธีด้านจิตพิสัย กลวิธีด้านการจัดระบบและประเมินการเรียน กลวิธีด้านสังคม กลวิธีด้านการจำลองมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนกลวิธีด้านการใช้กระบวนการทางความคิด กลวิธีด้านการชดเชยข้อบกพร่องในการใช้ภาษาอังกฤษธุรกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

สาธิตา สังข์พงษ์ (2564) ศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 63 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การนำไปสู่ความสำเร็จมากที่สุดรองลงมาคือ กลยุทธ์ความรู้ความเข้าใจ กลยุทธ์ทางสังคม กลยุทธ์การจำ กลยุทธ์แก้ไขข้อบกพร่อง และกลยุทธ์อารมณ์และความรู้สึกตามลำดับ

Oxford (1990) ได้ทำวิจัยเรื่อง Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know. Oxford กล่าวถึงกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาและการใช้งานของกลยุทธ์ต่างๆ ซึ่งสามารถช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างกลยุทธ์ต่างๆ งานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา (LLS) ในกลุ่มนักศึกษาปีแรกที่มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในเมืองสลังอร์ ประเทศมาเลเซีย ภาษาอังกฤษซึ่งถือเป็นภาษาที่สอง (ESL) ในมาเลเซียเป็นวิชาบังคับก่อนของมหาวิทยาลัยเอกชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 200 คนจาก 5 คณะวิชา ใช้แบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจาก Strategy Inventory of Language Learning (SILL) โดย Oxford (1990) ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์การใช้ LLS ในกลุ่มผู้เข้าร่วม ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างมักจะใช้ LLS ที่ต้องการเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา Oxford ได้ให้คำนิยามกลยุทธ์การเรียนรู้ว่าเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเลือกใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเป็นการกระทำที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงที่ผู้เรียนเลือกใช้เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และสนุกสนานมากขึ้น รวมทั้งมีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายโอนไปยังสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ และเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของ Oxford ดังกล่าวแบ่งได้เป็น 6 กลยุทธ์ ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็นกลยุทธ์ทางตรง 3 รูปแบบ และกลยุทธ์ทางอ้อมอีก 3 รูปแบบ ดังนี้

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรง 3 รูปแบบ

1) กลยุทธ์การจำ (Memory Strategies) หรือเทคนิคช่วยจำต่างๆ เช่น การจัดรวมหมวดหมู่ การจินตนาการ การใช้คำสำคัญ การทำแผนผังความคิด การใช้เสียงสัมผัส หรือการใช้ท่าทาง เป็นต้น

2) กลยุทธ์ปริชาน (Cognitive Strategies) หรือกลยุทธ์ด้านความรู้ความเข้าใจ เช่น การฝึกซ้ำๆ การให้เหตุผล การวิเคราะห์ การสรุปความ การเน้นย้ำ และการจดบันทึก เป็นต้น

3) กลยุทธ์การชดเชย (Compensation strategies) หรือกลยุทธ์การแก้ไขข้อบกพร่องคือการที่ผู้เรียนใช้ความรู้ที่จำกัดอย่างชาญฉลาด เช่น การคาดเดาคำศัพท์จากบริบท การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน การเปลี่ยนกลับไปใช้คำที่มาจากภาษาแม่ การสร้างคำใหม่หรือการใช้ท่าทางประกอบ เป็นต้น

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม

1) กลยุทธ์อภิปริชาน หรือกลยุทธ์การนำไปสู่ความสำเร็จ (Metacognitive Strategies) หมายถึงวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการเรียนรู้

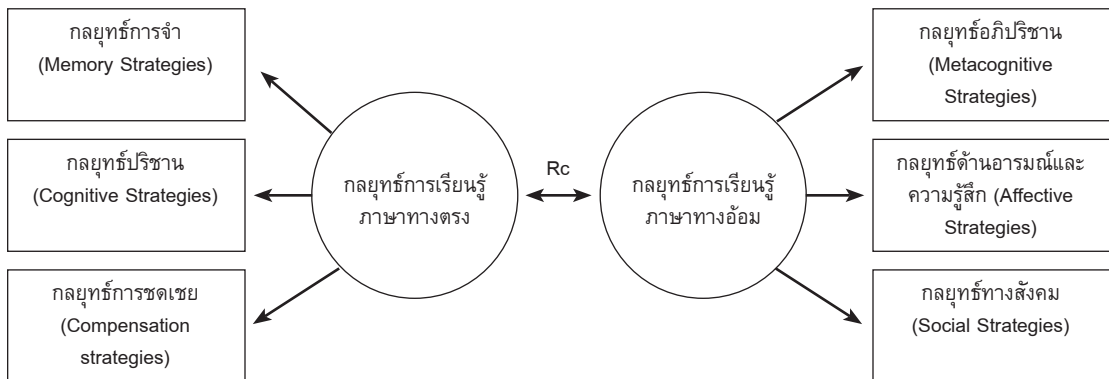
ของตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสนใจ ความเอาใจใส่ การตั้งเป้าหมายที่ทำได้จริง การจัดระเบียบ การวางแผน การประเมินผลตนเองและการตรวจสอบความผิดพลาดของตนเอง เป็นต้น

2) กลยุทธ์ด้านอารมณ์และความรู้สึก (Affective Strategies) เกี่ยวกับเรื่องทัศนคติ อารมณ์ แรงจูงใจ เช่น การลดความตึงเครียดหรือความกังวลด้วยการฟังเพลง ดูหนังหรือภาพยนตร์ หัวเราะ การระบายความคับข้องใจให้ผู้อื่นฟัง การให้รางวัลและการให้กำลังใจตนเอง เป็นต้น

3) กลยุทธ์ทางสังคม (Social Strategies) เช่น การถามคำถาม การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการทำความเข้าใจวัฒนธรรมอื่นๆ เป็นต้น

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การเรียนรู้ภาษาอังกฤษร่วมกับเพื่อนหรือกลุ่มเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ได้เรียนรู้ด้วยความสุข มีความสุข และไม่น่าเบื่อ การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเหล่านี้ อย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่ดีขึ้น และสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วและมั่นใจ

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย รูปแบบความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงกับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม

จากภาพที่ 1 ตัวแปรแคนนอนิคัลของกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรง มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม โดยกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรง ประกอบด้วยตัวแปรกลยุทธ์การจำ กลยุทธ์บริหาร และกลยุทธ์การชดเชย ส่วนตัวแปรแคนนอนิคัลของกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อมประกอบด้วยตัวแปรกลยุทธ์อภิปรัชญา กลยุทธ์ด้านอารมณ์และความรู้สึก และกลยุทธ์ทางสังคม

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ตัวแปรในกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง มีความสัมพันธ์กับ ตัวแปรในกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม

สมมติฐานที่ 2 สหสัมพันธ์แคนนอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อมมีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานที่ 3 กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรงอย่างน้อย 1 ลักษณะ ส่งผลซึ่งกันและกันกับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม โดยมีค่านำหนักความสำคัญแคนนอนิคอล ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดของตัวแปร 2 ชุด ชุดตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้เรียนในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 ถึง 4 ภาค มหาวิทยาลัย เอกชน 4 แห่ง ทั้งในและนอกเขตกรุงเทพฯ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนรวม 11,875 คน ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2567 (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567)

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นปีที่ 1-4 ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ จำนวน 356 คน ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพฯ 2 แห่ง จำนวน 238 คน และจากมหาวิทยาลัยเอกชนนอกเขตกรุงเทพฯ 2 แห่ง จำนวน 118 คน (ทั้งนี้โดยแบ่งตามสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรแบบ 3:1) โดยผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกคนเป็นผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัยตามแผนการวิจัย ซึ่งเป็นผู้เรียนชั้นปีที่ 1 และ 4 มากกว่าชั้นปีอื่น คือ 122 และ 115 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 และ 32.3 ตามลำดับ จากกลุ่มวิชาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

193 คน มนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ 163 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 และ 45.8 ตามลำดับ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจาก Oxford Inventory for Language Learning version 7.0 เพื่อดัดแปลงและปรับปรุงข้อความที่ต้องประเมินให้เข้าใจง่ายขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหาคำถาม 2 ส่วน: ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน ได้แก่ ที่ตั้งสถานศึกษา เพศ ชั้นปีที่เรียน และกลุ่มสาขาวิชาที่เรียน ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ 6 กลยุทธ์ จำนวนรวม 50 ข้อ ซึ่งมีลักษณะแบบ rating scale 5 ระดับ จำแนกเป็น 1) กลยุทธ์ด้านการจำ 9 ข้อ เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อช่วยในการจำคำศัพท์และโครงสร้างภาษา เช่น การทบทวนคำศัพท์ การใช้การเชื่อมโยง การทำซ้ำ 2) ด้านปริชาหรือความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจและการใช้ภาษา เช่น การวิเคราะห์ การสังเกต การตั้งคำถาม 14 ข้อ 3) ด้านการชดเชยหรือแก้ไขข้อบกพร่อง เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อชดเชยการขาดความรู้ในภาษา เช่น การคาดเดาความหมายจากบริบท การใช้คำที่คล้ายกัน 6 ข้อ 4) ด้านอภิปริชาหรือการนำไปสู่ความสำเร็จ เกี่ยวข้องกับการวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การตั้งเป้าหมาย การติดตามความก้าวหน้า 9 ข้อ 5) ด้านอารมณ์และความรู้สึก เกี่ยวข้องกับการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกในการเรียนภาษา เช่น การลดความเครียด การเพิ่มความมั่นใจ 6 ข้อ และ 6) กลยุทธ์ด้านสังคม เกี่ยวข้องกับการใช้การสื่อสารและการโต้ตอบกับผู้อื่นเพื่อเรียนรู้ภาษา เช่น การทำงานกลุ่ม การฝึกพูดกับเจ้าของภาษา 6 ข้อ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงรายข้อของแบบสอบถามพบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 จากนั้น

นำเครื่องมือดังกล่าวไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธี Item Total Correlation รายด้านอยู่ระหว่าง 0.545 - 0.748 โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยวิธีแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.854

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลใช้การส่งแบบสอบถามออนไลน์ (google form) ระหว่าง ช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2567 และการส่งเอกสารแบบสอบถามโดยตรงเพิ่มเติมกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ เพื่อเตรียมนำเข้าโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของการประเมิน

จากข้อมูลในแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อวัดความคิดเห็นในตัวแปรแต่ละข้อ ในแต่ละด้าน ซึ่งกำหนดค่าเฉลี่ยดังนี้ (ชิตชนก เชิงเชาว์, 2550) ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 พึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 พึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 พึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 พึงพอใจน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 พึงพอใจน้อยที่สุด 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ด้วยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แคนนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) เพื่อสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ ตัวแปรในกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ด้วยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกตัวในชุดกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ ชุดกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม และระหว่างตัวแปรย่อยในชุดกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ ในชุดกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม

	NEWVO	SELFPRT	ENGCOM	ENGDEL	ENGMO	HELPER	ENSTRTG
NEWVO	1						
SELFPRT	.633**	1					
ENGCOM	.352**	.513**	1				
ENGDEL	.508**	.603**	.517**	1			
ENGMO	.400**	.505**	.290**	.526**	1		
HELPER	.450**	.595**	.493**	.669**	.510**	1	
ENSTRTG	.722**	.867**	.662**	.825**	.656**	.790**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กลยุทธ์การเรียนภาษาอังกฤษทางตรง ได้แก่ กลยุทธ์การจำ (NEWVO) กลยุทธ์ปริชาน (SELF-PRT) และ กลยุทธ์การชดเชย (ENGCOM) พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ตัวแปรกลยุทธ์ ปริชาน (SELFPR) มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์ การจำ (NEWVO) มากที่สุด ($r=.633$) รองลงมา คือ กลยุทธ์การชดเชย (ENGCOM) ($r=.513$) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์การเรียน ภาษาอังกฤษทางอ้อม ได้แก่ กลยุทธ์อภิปริชาน (ENGDEL) กลยุทธ์ด้านอารมณ์และความรู้สึก (ENGMO) และกลยุทธ์ทางสังคม (HELPER) พบว่า ตัวแปรกลยุทธ์อภิปริชาน (ENGDEL) มีความสัมพันธ์กับ กลยุทธ์ทางสังคม (HELPER) มากที่สุด ($r=.669$) รองลงมา คือ ระหว่าง กลยุทธ์อภิ ปริชาน (ENGDEL) กับ กลยุทธ์ปริชาน (SELFPR) ($r=.603$) ซึ่งใกล้เคียงกับ ตัวแปรกลยุทธ์ทางสังคม (HELPER) ($r=.595$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์การเรียนภาษาอังกฤษทาง ตรง และทางอ้อมกับ กลยุทธ์การเรียนภาษาอังกฤษ ในภาพรวม (ENSTRTG) พบว่า กลยุทธ์ปริชาน (SELFPR) และกลยุทธ์อภิปริชาน (ENGDEL) มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การเรียนภาษาอังกฤษ

ในภาพรวม (ENSTRTG) มากที่สุด ตามลำดับ ($r=.867$ และ $.825$) โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทาง เดียวกันทั้งหมด ยอมรับสมมติฐานที่ 1

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ความ สัมพันธ์แคนนอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรกลยุทธ์ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แคนนอนิคอล (Canonical correlation: R_c) คือ ค่าที่แสดงความ สัมพันธ์ของตัวแปรสองกลุ่มโดยจะมีค่าสหสัมพันธ์ แคนนอนิคอลหลายตัว แต่ละตัวจะแสดงความสัมพันธ์ ของตัวแปรแคนนอนิคอล (Canonical Variable) แต่ละคู่ อธิบายได้เช่นเดียวกับ Pearson's (r) นั่น คือ จะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 โดยเครื่องหมายจะ แสดงรูปแบบของ ความสัมพันธ์ในเชิงแปรผันตาม กัน หรือผกผันกัน กำลังสองของสหสัมพันธ์แคนนอน นิคอล (R_c^2) จะแสดงเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนร่วม ของกลุ่มตัวแปรสหสัมพันธ์แคนนอนิคอลตัวต่อไป การทดสอบนัยสำคัญ (Significance tests) เป็นการ ทดสอบว่ากลุ่มตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน จริง ยอมรับสมมติฐานที่ 2 ผลการวิเคราะห์แสดง ดังตารางที่ 2-3 และภาพประกอบ 2

ตารางที่ 2 สหสัมพันธ์แคนนอนิคอล ระหว่างชุดตัวแปร X (กลยุทธ์การเรียนรู้อังกฤษทางตรง) กับ ชุดตัวแปร Y (กลยุทธ์การเรียนรู้อังกฤษทางอ้อม)

Canonical Function	Canonical Correlation	Canonical R^2	Wilk's Lambda	F	df	Error	p-value
1	0.746*	0.556	0.426	27.701	9	59.3	0.000
2	0.189	0.031	0.960	2.541	4	49.0	0.035
3	0.069	0.005	0.995	1.179	1	24.6	0.279

Multivariate test of significance
(Wilks' Lambda = 0.426, F (9, 59) = 27.701, p = .000)

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 สหสัมพันธ์แคนนอนิคัลระหว่างชุดตัวแปรการเรียนรู้ภาษาทางตรง (กลยุทธ์การจำ กลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ) และกลยุทธ์การชดเชย กับชุดตัวแปรร่วมกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม (กลยุทธ์อภิปริชาน กลยุทธ์ด้านอารมณ์ และ กลยุทธ์ด้านอารมณ์) มีฟังก์ชันแคนนอนิคัล 3 ฟังก์ชัน ดังนี้ ฟังก์ชันแคนนอนิคัลที่ 1 มีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนิคัล เท่ากับ 0.746 มีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนิคัลยกกำลังสอง เท่ากับ 0.556 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Wilks' Lambda = 0.426, F (9, 59) = 27.701, p = .000) โดยที่ตัวแปรแคนนอนิคัลของตัวแปรชุดที่ 1 กับชุดตัวแปรชุดที่ 2 มีความแปรปรวนร่วมกันร้อยละ 56 ($R^2 = 0.556$) ฟังก์ชันคาโนนิคัลที่ 2 มีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนิคัล เท่ากับ 0.189 มีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนิคัลยกกำลังสองเท่ากับ 0.031 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนฟังก์ชันคาโนนิคัลที่ 3 มีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนิคัล เท่ากับ 0.069 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงไม่นำมาพิจารณาคำนำหนักรความสำคัญแคนนอนิคัล

โดยใช้ฟังก์ชันที่ 1 ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร ตามแนวทางของ Sherry and Hensen (2005) ที่เสนอแนะว่า ค่าสหสัมพันธ์แคนนอนิคัลจะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับค่าสัมบูรณ์ของ 0.45 จึงจะเพียงพอต่อการแปลความหมายรูปแบบความสัมพันธ์ตามฟังก์ชันนั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาจากช่วงเกณฑ์ของค่าสหสัมพันธ์ คือ อยู่ในช่วง 0.30-0.50 หมายถึง มีขนาดความสัมพันธ์ปานกลาง (เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล, 2559) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้เฉพาะฟังก์ชันที่ 1 เนื่องจากเป็นฟังก์ชันที่มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนิคัล (R_c) เท่ากับ 0.746 ซึ่งหมายความว่า ฟังก์ชันแคนนอนิคัลดังกล่าวสามารถอธิบายสารสนเทศของความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 74.6 และฟังก์ชันที่ 1 ยังมีค่าสหสัมพันธ์กำลังสอง (R_c^2) เท่ากับ 0.556 ซึ่งแสดงว่ามีความแปรปรวนร่วมกันระหว่างตัวแปรแคนนอนิคัลทำนาย (Predictor Composite) กับ ตัวแปรแคนนอนิคัลเกณฑ์ (Criterion Composite) อยู่ร้อยละ 55.6 ค่าสัมประสิทธิ์แคนนอนิคัลมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์โครงสร้างระหว่างชุดตัวแปร แสดงดังตารางที่ 3

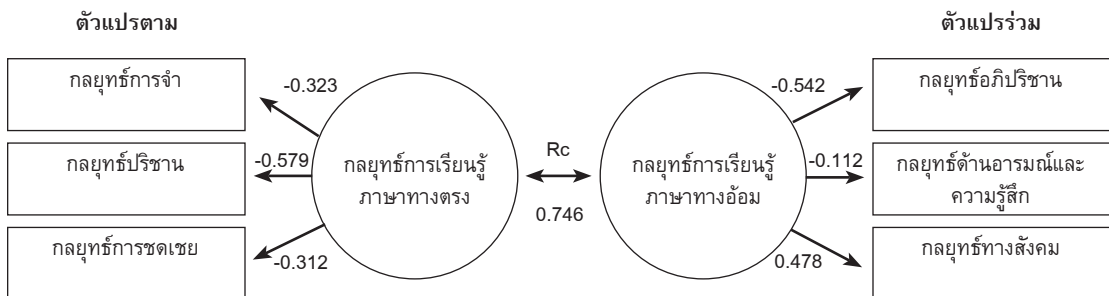
ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์แคนนอนิคัลมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์โครงสร้างระหว่างชุดตัวแปร

ตัวแปร Coefficients	ฟังก์ชันที่ 1		
	Structure Coefficients	Square Structure Coefficients (%)	Square Structure Coefficients (%)
ชุดตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรง (X)			
กลยุทธ์การจำ	-0.323	<u>-0.795</u>	63.20
กลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ)	-0.579	<u>-0.923</u>	85.19
กลยุทธ์การชดเชย	-0.312	<u>-0.665</u>	44.22
ชุดตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม (y)			
กลยุทธ์อภิปริชาน	-0.178	<u>-0.920</u>	84.64
กลยุทธ์ด้านอารมณ์	-0.264	<u>-0.630</u>	39.69
กลยุทธ์ทางสังคม	-0.542	<u>-0.902</u>	81.36

หมายเหตุ: ขีดเส้นใต้ หมายถึงมีค่าสัมบูรณ์มากกว่าหรือเท่ากับ .30 ซึ่งเป็นค่าที่สูงมากพอ เหมาะสำหรับการแปลความหมายข้อมูล

จากตารางที่ 3 พบว่าฟังก์ชันที่ 1 ตัวแปรในชุดการเรียนรู้ภาษาทางตรง ที่มีค่าสัมบูรณ์ของค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างสูงกว่าหรือเท่ากับ 0.30 มี 3 ตัว จัดเรียงตามลำดับ ได้แก่ กลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ) (-.923) กลยุทธ์การจำ (-.795) และ กลยุทธ์การชดเชย (-.665) ตัวแปรในชุดกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อมที่มีค่าสัมบูรณ์ของค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างสูงกว่าหรือเท่ากับ 0.30 มี 3 ตัว จัดเรียงตามลำดับ ได้แก่ กลยุทธ์อภิปริชาน (0.920) กลยุทธ์ทางสังคม (-.902) และ

กลยุทธ์ด้านอารมณ์ (-.630) ซึ่งตัวแปรทุกตัวทั้งสองชุดนี้ มีความสัมพันธ์เชิงลบทั้งหมด กล่าวคือ ถ้ากลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อมจะอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน โดยภาพรวมแล้ว ชุดตัวแปรคุณภาพการจัดการเรียนรู้ สามารถอธิบายร่วมกับชุดตัวแปรประสิทธิภาพการสอนได้ร้อยละ 57.4 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คำนวณจาก $(1 - \text{Wilks' Lambda}) \times 100 = (1 - 0.426) \times 100 = 57.4$ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์แคนนอนิคัลของกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรง กับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม

จากภาพประกอบ 2 รูปแบบความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม กล่าวได้ว่า ตัวแปรแคนนอนิคัลของกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ($R_c = .746$) โดยด้านกลยุทธ์ปริชาน จะส่งผลมากที่สุดต่อตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงในทิศทางเดียวกัน ส่วนกลยุทธ์ด้านการจำ และกลยุทธ์การชดเชย จะส่งผลค่อนข้างต่ำรองลงมาตามลำดับ

ส่วนตัวแปรแคนนอนิคัลของกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม กลยุทธ์ด้านอภิปริชาน

(กลยุทธ์การนำไปสู่ความสำเร็จ) จะส่งผลอย่างมากต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อมในทิศทางเดียวกัน ส่วนกลยุทธ์ทางสังคม และกลยุทธ์ด้านอารมณ์ จะส่งผลต่ำรองลงมาตามลำดับ จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน และหากขาดตัวแปรหนึ่งไปก็จะมีผลกระทบในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรอื่นๆ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาคำนำห้ความสำคัญแคนนอนิคอล ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางตรง กับ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางอ้อม แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์แคนนอนิคัลของฟังก์ชันที่ 1 ระหว่างชุดตัวแปรตาม กับชุดตัวแปรร่วม

	Canonical Weight	Canonical Loading	Canonical Cross-Loading	Canonical R ²
ตัวแปรชุดที่ 1 (X)				
กลยุทธ์การจำ	-0.551	--0.795	-0.323	10.433
กลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ)	-0.872	-0.923	-0.579	33.524
กลยุทธ์การชดเชย	-0.406	-0.665	-0.312	9.734
ตัวแปรชุดที่ 2 (Y)				
กลยุทธ์อภิปริชาน	-0.542	--0.920	-0.542	29.376
กลยุทธ์ด้านอารมณ์	-0.112	-0.630	-0.112	1.254
กลยุทธ์ทางสังคม	-0.478	-0.902	-0.478	22.843

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร X มีค่าน้ำหนักแคนนอนิคัลอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าสูงที่สุด คือ ตัวแปรด้านกลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ) (-0.579) รองลงมา ได้แก่ ด้านกลยุทธ์การจำ (-0.323) และตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักแคนนอนิคัลอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือ ด้านกลยุทธ์การชดเชย (-0.312) แสดงว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัว มีความแปรปรวนรวมกันปานกลาง ถึงค่อนข้างต่ำโดยเมื่อพิจารณาค่า R² ซึ่งเป็นค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปรตามแต่ละตัวที่อธิบายแคนนอนิคอลฟังก์ชันที่ 1 พบว่าตัวแปรด้าน กลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ) มีค่าร้อยละของความแปรปรวน สูงที่สุด คือ 33.524 รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์การจำ และด้านกลยุทธ์การชดเชย มีค่าร้อยละของความแปรปรวนใกล้เคียงกัน คือ 10.433 และ 9.734 ตามลำดับ แสดงว่าในการสร้างตัวแปรแคนนอนิคัลฟังก์ชันที่ 1 ตัวแปรตามด้านกลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ) มีน้ำหนักในการสร้างมากที่สุด และตัวแปรอื่นๆ มีน้ำหนักในการสร้างรองลงมา ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเครื่องหมายของค่าน้ำหนักแคนนอนิคัลพบว่า มีเครื่องหมายลบเหมือนกันทั้งหมด แสดงว่า

ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้าม หมายความว่า ถ้าค่าหนึ่งน้อยอีกค่าหนึ่งจะมาก ถ้าค่าหนึ่งมากอีกค่าหนึ่งจะน้อย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปรร่วม มีค่าน้ำหนักแคนนอนิคัล อยู่ในระดับปานกลาง สูงที่สุด คือ ตัวแปรด้านกลยุทธ์อภิปริชาน (-0.542) รองลงมา คือ กลยุทธ์ทางสังคม (-0.478) และ กลยุทธ์ด้านอารมณ์ มีค่าน้ำหนักแคนนอนิคัลอยู่ในระดับต่ำ (-0.112) แสดงว่าตัวแปร 2 ตัว มีความแปรปรวนรวมกันอยู่ในระดับปานกลาง และมีตัวแปร 1 ตัว มีความแปรปรวนรวมกันอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาค่า R² ซึ่งเป็นค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปรร่วมแต่ละตัวที่อธิบายแคนนอนิคัลฟังก์ชันที่ 1 พบว่า ตัวแปรด้านกลยุทธ์อภิปริชาน (กลยุทธ์การนำไปสู่ความสำเร็จ) มีค่าร้อยละความแปรปรวนสูงที่สุด คือ 29.376 รองลงมาได้แก่ ด้านกลยุทธ์ทางสังคม (22.843) และน้อยที่สุด คือ กลยุทธ์ด้านอารมณ์ (1.254) หมายความว่า ในการสร้างตัวแปรค่าแคนนอนิคัลฟังก์ชันที่ 1 ตัวแปรร่วมด้านอภิปริชาน (กลยุทธ์การนำไปสู่ความสำเร็จ) มีน้ำหนักหรือมีส่วนร่วมในการสร้างมากกว่าตัวแปรอื่นๆ ส่วน

ตัวแปรอื่นๆ มีน้ำหนักในการสร้างรองลงมา และเมื่อพิจารณาเครื่องหมายของค่าน้ำหนักแคนนอนก็ค้นพบว่า มีเครื่องหมายลบเหมือนกันทั้งหมด แสดงว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้าม หมายความว่า ถ้าค่าหนึ่งน้อยอีกค่าหนึ่งจะมาก ถ้าค่าหนึ่งมากอีกค่าหนึ่งจะน้อย ยอมรับสมมติฐานที่ 3

การอภิปรายผล

จากข้อสรุปเกี่ยวกับสหสัมพันธ์แคนนอนก็คอลระหว่างชุดตัวแปรการเรียนรู้ภาษาทางตรงและชุดตัวแปรร่วมกลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางอ้อม มีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ฟังก์ชันแคนนอนที่ 1 มีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนเท่ากับ 0.746 และมีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนอีกค่าที่สองเท่ากับ 0.556 ซึ่งบ่งชี้ว่ามีความแปรปรวนร่วมกันระหว่างชุดตัวแปรการเรียนรู้ภาษาทางตรงและชุดตัวแปรร่วมกลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางอ้อมถึงร้อยละ 56 ฟังก์ชันนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Wilks' Lambda = 0.426, $F(9, 59) = 27.701$, $p = .000$) ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งและมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างกลยุทธการจำ กลยุทธปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ) และการชดเชย กับกลยุทธอภิปริชาน (การรับรู้ในระดับสูง) กลยุทธด้านอารมณ์ และกลยุทธด้านสังคม แสดงถึงการเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจนระหว่างวิธีการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่ม อาจอธิบายได้ว่าเมื่อผู้เรียนใช้กลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางตรง พวกเขายังมีแนวโน้มที่จะใช้กลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางอ้อมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของตนเอง ความแปรปรวนร่วมกันที่สูง (ร้อยละ 56) ชี้ให้เห็นว่ากลยุทธทั้งสองกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญและสอดคล้องกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา ดังนั้น สหสัมพันธ์แคนนอนที่

ฟังก์ชันที่ 1 เป็นฟังก์ชันที่มีความสัมพันธ์และความแปรปรวนร่วมกันที่สูงที่สุด ระหว่างกลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางตรงและกลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางอ้อม และมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มูฮำหมัดสุกรี หะยีสะนิ และคณะ (2561) ที่พบว่า กลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่กลุ่มตัวอย่างใช้มีทั้งกลวิธีโดยตรงและโดยอ้อม เมื่อพิจารณาแยกทักษะ พบว่า กลวิธีการจดจำ ใช้ในทักษะการฟังและทักษะคำศัพท์ กลวิธีเชิงพุทธิปัญญาใช้ในทักษะการพูด ส่วนกลวิธีเชิงอภิปัญญาใช้ในทักษะการอ่าน และกลวิธีทางสังคมใช้ในทักษะการเขียนและไวยากรณ์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศราวุฒิ บุญรักษ์ (2562) ที่พบผลการวิจัยว่า กลวิธีทั้ง 6 ด้าน มีผลการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกลวิธีด้านจิตพิสัย กลวิธีด้านการจัดระบบและประเมินการเรียนรู้ กลวิธีด้านสังคม กลวิธีด้านการจำอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนกลวิธีด้านการใช้กระบวนการทางความคิด กลวิธีด้านการชดเชยข้อบกพร่องในการใช้ภาษาอังกฤษธุรกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

2. จากการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางตรงและทางอ้อมฟังก์ชันที่ 1 ของการวิเคราะห์แคนนอนที่ตัวแปรในชุดการเรียนรู้ภาษาทางตรง และตัวแปรในชุดกลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางอ้อม มีค่าสัมบูรณ์ของค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างสูงกว่าหรือเท่ากับ 0.30 และเป็นลบทั้งหมด จากผลการวิเคราะห์นี้แสดงว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงลบ กล่าวคือ ถ้าผู้เรียนใช้กลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางตรงในระดับต่ำ ก็จะใช้กลยุทธการเรียนรู้ภาษาทางอ้อมในระดับต่ำเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Oxford (1990) ที่พบว่า ผู้เรียนมักจะใช้กลยุทธการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามที่ตนต้องการเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของตนเอง และสอดคล้องกับทฤษฎี

ของ ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ของ Kolb (1984) ที่เน้นว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริง โดยมีการหมุนเวียนระหว่างปฏิบัติและการไตร่ตรองเพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและความยืดหยุ่นในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

3. ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงระหว่างกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงกับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม ($R_c = .746$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลยุทธ์ทั้งสองประเภทนี้มีความสัมพันธ์กันและมีการส่งผลกระทบกันและกันในระดับสูง และกลยุทธ์ปริชาน เป็นกลยุทธ์ที่มีผลมากที่สุดต่อการเรียนรู้ภาษาทางตรง ซึ่งบ่งบอกว่าการใช้กลยุทธ์ปริชานสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนได้มากที่สุด และกลยุทธ์อภิปริชาน มีผลมากที่สุดต่อการเรียนรู้ภาษาทางอ้อม บ่งบอกว่ากลยุทธ์นี้เป็นตัวแปรสำคัญในการนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาธิตา สังข์พงษ์ (2564) ซึ่งพบว่า มีการใช้กลยุทธ์การนำไปสู่ความสำเร็จมากที่สุด รองลงมาคือ กลยุทธ์ผลความรู้ความเข้าใจ กลยุทธ์ทางสังคม กลยุทธ์การจำ กลยุทธ์แก้ไขข้อบกพร่อง และกลยุทธ์อารมณ์และความรู้สึกตามลำดับ

การใช้กลยุทธ์ปริชานมีผลมากที่สุดต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรง สอดคล้องกับการที่กลยุทธ์อภิปริชานมีผลมากที่สุดต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางอ้อม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีสติรู้ตัวและการวางแผนในการเรียนรู้ โดยส่งผลกระทบในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้หลากหลายในการเรียนรู้ภาษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรด้านกลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ) มีน้ำหนักในการสร้าง

ตัวแปรแคนนอนิคัลฟังก์ชันที่ 1 มากที่สุด ในขณะที่ตัวแปรด้านกลยุทธ์การจำและกลยุทธ์การจดเซยมีน้ำหนักน้อยลงตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้านกลยุทธ์อภิปริชานมีบทบาทสำคัญที่สุดในการสร้างฟังก์ชันแคนนอนิคัล และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นในทิศทางตรงกันข้าม การวางแผนและพัฒนากลยุทธ์ จึงควรเน้นที่การพัฒนาตัวแปรด้านนี้ พร้อมกับพิจารณาการจัดสมดุลระหว่างกลยุทธ์ทางสังคมและกลยุทธ์ด้านอารมณ์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาธิตา สังข์พงษ์ (2564) ที่พบว่า ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การนำไปสู่ความสำเร็จมากที่สุด รองลงมาคือ กลยุทธ์ความรู้ความเข้าใจ กลยุทธ์ทางสังคม กลยุทธ์การจำ กลยุทธ์แก้ไขข้อบกพร่อง และกลยุทธ์อารมณ์และความรู้สึกตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สำหรับอาจารย์ผู้สอน

1. ควรออกแบบกิจกรรมที่ผสมผสานกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงและทางอ้อม เช่น การใช้แบบฝึกหัดที่มีการจดจำคำศัพท์ (กลยุทธ์การจำ) ควบคู่กับการวางแผนและการจัดการการเรียนรู้ (กลยุทธ์อภิปริชาน) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ให้ความสำคัญกับการสอนให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์ปริชาน (ความรู้ความเข้าใจ) เช่น การฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การสรุปใจความสำคัญ และการเชื่อมโยงเนื้อหากับความรู้เดิม เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น

3. สนับสนุนให้นักเรียนใช้กลยุทธ์อภิปริชาน เช่น การวางแผนการเรียนรู้ การตั้งเป้าหมาย และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีการจัดการการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ

4. จัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากลยุทธ์การจำและการชดเชย เช่น การใช้เทคนิคการจำคำศัพท์ การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกใช้ทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จริง

5. ส่งเสริมการใช้กลยุทธ์ด้านอารมณ์และกลยุทธ์ด้านสังคม เช่น การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร การสนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม และการเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

6. จัดการเรียนการสอนที่ให้ออกสัณนักเรียนได้ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาหลากหลาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้ภาษา รวมถึงการให้คำแนะนำและการประเมินผลการใช้กลยุทธ์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับผู้บริหาร

1. ใช้ผลการวิจัยในการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียน โดยคำนึงถึงการผสมผสานกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงและทางอ้อม

2. จัดอบรมและการพัฒนาครูผู้สอนในเรื่องของการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาหลากหลาย เพื่อให้ครูมีความรู้และทักษะในการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

3. สนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมในการเรียนการสอนภาษา โดยนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างความรู้และวิธีการสอนใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมผู้เรียนในระดับต่างๆ และบริบทการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนในเมืองและชนบท หรือกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลายมากขึ้น

2. ทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลยุทธ์เฉพาะที่มีผลกระทบมากที่สุด เช่น กลยุทธ์ปริชาน และกลยุทธ์อภิปริชาน ว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการใช้กลยุทธ์เหล่านี้และการพัฒนาประสิทธิภาพของนักเรียน

3. พัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือการวัด เพื่อให้สามารถวัดผลการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทั้งทางตรงและทางอ้อมได้อย่างแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือสูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนิสิต นักศึกษาทุกคน ที่ให้ความร่วมมือสละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผลการวิจัย ตลอดจนขอขอบคุณบุคคลทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยเหลือสนับสนุนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ในเวลาที่กำหนดตามเจตนารมณ์

เอกสารอ้างอิง

- ชิตชนก เชิงเชาว์. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- มุอำหมัดสุกรี หะยีสนิ, นิปัทมา การะมีแน, จิตนุดา ละอองผล, นิชาภัทรชย์ รวิชาติ, วันทนีย์ แลงคล้ายเจริญ, วรเวทย์พิสิษ ยศศิริ และสมิทธิ์ วงศ์วิวัฒน์. (2561). *ประเด็นการศึกษาทวิวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศของนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา* [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 28 ประจำปี 2561, ยะลา, ประเทศไทย.

- เมธาสิทธิ์ ธีรรัตน์ศรีสกุล. (2559). การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบแคนนอนิคอลสำหรับการวิจัยทางชีววิทยาในคณิตศาสตร์ศึกษา. *วารสารคณิตศาสตร์*, 61(690), 13-26.
- ศราวณี บุญรักษ์. (2562). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษธุรกิจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. *HUSO Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(2), 30-50.
- สาธิตา สังข์พงษ์. (2564). การศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(3), 37–52. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/article/view/245947/169401>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567, 30 กรกฎาคม).
- Alissa, S., & Henson, R. K. (2005). Conducting and interpreting canonical correlation analysis in personality research: A user-friendly primer. *Journal of Personality Assessment*, 84(1), 37–48. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa8401_09
- Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1-47.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis* (5th ed.). Prentice Hall.
- Hattie, J. A. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2015). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning* (5th ed.). <https://www.amazon.com/Learning-Together-Alone-Cooperative-Individualistic>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Newbury House.
- Sherry, A., & Henson, R. K. (2005). Conducting and interpreting canonical correlation analysis in personality research: A user-friendly primer. *Journal of Personality Assessment*, 84(1), 37-48.
- Smith, J. (2020). *The importance of English language in private universities*. Global Education Press.
- Stevens, J. P. (2002). *Applied multivariate statistics for the social sciences* (4th ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms* (2nd ed.). Association for Supervision and Curriculum Development.

การสร้างความหมาย “คนดี” ในรายการทอล์คโชว์ : วัจนปฏิบัติศาสตร์

The signification of “good people” in the news talk show: Pragmatics

สุทธิลักษณ์ สวรรยาวิสุทธิ¹
Sutthiluck Sawanyavisuthi¹

Received: 19 October 2023

Revised: 2 February 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษากระบวนการสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” ในรายการทอล์คโชว์ออนไลน์ ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รายการทอล์คโชว์ออนไลน์ในวันจันทร์ - ศุกร์ ช่วงเวลา 22.30 - 18.55 น. และวันเสาร์ - อาทิตย์ ช่วงเวลา 22.00 - 19.00 น. ในรูปแบบออนไลน์ที่ปรากฏอยู่บนเพจ Facebook และ YouTube เท่านั้น พบข้อมูลในประเด็นการสร้าง ความหมายของคำว่า “คนดี” จำนวน 143 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ กลวิธีทางภาษาตามแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีเชิงคุณภาพแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า การใช้มูลบทเพื่อสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” มี 4 มูลบท ได้แก่ มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อว่าคนที่พูดถึงเป็นคนดี จำนวน 69 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.58 มูลบทเพื่อเน้นความเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าว จำนวน 45 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.03 มูลบทเพื่อเน้นให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดี จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.03 และมูลบทเพื่อสร้างความเชื่อเมื่อมีคนดีปรากฏขึ้น ผู้พูดรู้สึกดี จำนวน 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.96 การใช้มูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในรายการทอล์คโชว์ออนไลน์แสดงให้เห็นถึงกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความคิด ความเชื่อ ความจริงที่คนในสังคมไทยมีต่อเรื่องการทำความดีและถูกยกย่องให้มีหน้าตาในสังคมไทย อีกทั้งบริบทความเป็นสังคมไทยก็มีส่วนสำคัญที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดในเรื่องของการสร้างมูลบทคนดีได้เช่นกัน

คำสำคัญ: การสร้างความหมาย มูลบท วัจนปฏิบัติศาสตร์ ทอล์คโชว์ออนไลน์

Abstract

The objectives of the study were to process of construct the meaning of the term ‘Good man’ (good people) in the Tub Toh Khao talk show (Online) from January to December 2022. The target group for the research includes the content of the news show. Specifically, one episode of the show is selected using a focused selection method. The chosen episode airs on Amarin TV channel 34 from Monday to Friday between 18:55 and 22:30, and on Saturday to

¹ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, Email: Sutthiluck1987@gmail.com

¹ Lecturer, Thai Language Department, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

Sunday between 19:00 and 22:00. The content is presented in an online format on Facebook and YouTube. The researchers conducted a study on the concept of “good people” with a total of 143 subjects. They utilized a linguistic approach based on the theory of pragmatics and employed discourse analysis. The research findings were presented using a qualitative comparative analysis. The results of the study revealed that results of the study revealed that there are four pragmatic presuppositions: 1) The discourse markers used to establish the belief that the individuals being discussed are “good people” occurred a total of 69 times, using metacognition, rated 47.58 as a percentage. 2) The discourse markers to emphasize the importance of individuals or groups of people who exhibit good behavior or actions occurred a total of 45 times, using metacognition, rated 31.03 as a percentage. 3) The discourse markers used to emphasize the importance of individuals or groups of people who exhibit good behavior or actions occurred a total of 16 times, using metacognition rated 11.03 as a percentage and 4) The discourse markers used to create belief when good people appear, the speaker feels good occurred a total of 13 times, using metacognition rated 8.96 as a percentage. The utilization of Pragmatic Presupposition in Tub Toh Khao talk show (Online) illustrates linguistic strategies that mirror Thai society's beliefs and realities concerning acts of kindness and the acknowledgment of such behavior within the Thai community. Furthermore, the Thai societal context plays a crucial role in elucidating the thought process behind the development of the concept of the good man.

Keywords: Signification, presupposition, pragmatic, Tub Toh Khao (Online)

บทนำ

ปัจจุบันการสื่อสารมีความทันสมัยและพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในสังคมออนไลน์สังเกตได้ว่าปัจจุบันเพจต่างๆ บน เฟซบุ๊ก ล้วนสร้างรูปแบบและกลวิธีทางภาษาที่แปลกใหม่เพื่อเล่าเรื่องและนำเสนอตัวตนให้ดึงดูดผู้รับชมทำให้มีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ดังที่ สมาคมโฆษณาดิจิทัลประเทศไทย (2559) ร่วมกับเว็บไซต์ MarketingOps.com ได้จัดทำ Infographic แสดงตัวเลขภาพรวมและพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยพบว่าปัจจุบันประชากรของประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 68.1 ล้านคน มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต จำนวน 38 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 56 ของจำนวนประชากรทั้งหมดและมีผู้ใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คมากถึง 41 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 60 สำหรับโซเชียลเน็ตเวิร์คที่มีผู้ใช้งาน

มากที่สุดของไทยคือ Facebook คิดเป็นร้อยละ 92.1 อาจเพราะสามารถตั้งประเด็นถามตอบในเรื่องที่สนใจ โพสต์รูปหรือวิดีโอ เขียนข้อความสนทนาหรือแม้กระทั่งเปิดโอกาสให้พบปะสังสรรค์ระหว่างกันได้ อีกทั้งยังไม่มีกลไกการกำกับด้านเนื้อหาหรือภาษามากนัก จึงทำให้ผู้โพสต์มีอิสระมากกว่าสื่ออื่นๆ (ชนนิกานต์ ศรีพิทักษ์ และคณะ, 2564)

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเลือก “รายการทูปโตะข่าว” ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์อมรินทร์ทีวี เอชดี ช่อง 34 มาศึกษา โดยผลการสำรวจพบว่ารายการนี้มีผู้เข้าชมข่าวจำนวนมากที่สุดในการจัดลำดับรายการเล่าข่าวในช่วงเย็น โดยมียอดเรตติ้งสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง ในกลุ่มช่องดิจิทัลทีวีที่ออกอากาศตั้งแต่ช่วงเวลา - 16.00 20.00 น. (TV Digital Watch, 2563) และรายการนี้

ยังนำไปเผยแพร่ในช่องยูทูป (Youtube) (วสาร บุดดีคำ และรัตน จันทรเทว, 2563)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เลือกช่องทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาในรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ปรากฏอยู่ในระบบออนไลน์ คือ Facebook และ YouTube ผู้วิจัยเลือกรายการโทรทัศน์ประเภท รายการข่าว เท่านั้นเนื่องจาก รายการข่าวเป็นรายการที่มีการเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น หนังสือพิมพ์ สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ และในรูปแบบออนไลน์ จึงทำให้ ภูมิทัศน์สื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงคือการนำเสนอเนื้อหาผ่านช่องทางการเผยแพร่ที่หลากหลาย สามารถเพิ่มโอกาสให้มียอดรับชมเพิ่มขึ้นหรือที่เรียกว่า สื่อใหม่ (new media) เพราะในสื่อใหม่นั้นมีมิติของความรวดเร็วในการรับส่งสาร (สื่อเก่าก็คุ้นเคย สื่อใหม่ก็เข้าถึง, 2560) นอกจากนี้ สื่อใหม่ อาจทำให้เกิดข่าวลือหรือข่าวลวงในสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ทำให้ผู้บริโภคข่าวสารที่ไม่มีข้อเท็จจริงและเกิดการแชร์ต่อเป็นวงกว้างในสื่อออนไลน์ ฉะนั้นสื่อกระแสหลักหรือสื่อมืออาชีพขององค์กรข่าวในสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลนั้นจึงมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบและให้คำตอบแก่ผู้บริโภคสื่อถึงข้อเท็จจริงด้วยวิชาชีพสื่อมวลชน (ซวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2560)

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดด้านวัจน ปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) มาศึกษารูปภาษา ในบริบทของการสื่อสารซึ่งนับเป็นมิติของการศึกษาภาษาที่ใกล้ชิดชีวิตจริงมากที่สุด เพราะเป็นการศึกษาการใช้ภาษาในบริบทและปรากฏการณ์ทางภาษาซึ่งเป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับผู้ใช้ภาษา ความหมายในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ มิได้อยู่เพียงที่ความหมายประจำรูปภาษา แต่วิเคราะห์ได้โดยอาศัยการตีความของผู้ฟัง (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2544) ถ้อยคำที่ปรากฏ ในรายการโทรทัศน์ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษา คือ “คนดี” เมื่อสังเกตการ

นำเสนอข่าวจะพบว่า ถ้อยคำดังกล่าวจะสื่อให้เห็นความรู้เบื้องหลังเกี่ยวกับที่มาที่ไปที่มีร่วมกันและกำลังเผชิญอยู่ร่วมกัน อีกทั้งยังสื่อให้เห็นความเชื่อ บางอย่างเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมที่ปรากฏอยู่ ในสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งความรู้เบื้องหลังและความเชื่อบางอย่างที่มีอยู่ก่อนดังกล่าว เรียกว่า มุลบท (Presupposition) (กฤษดาพรรณ หงศ์ลดารมภ์ และธีรเดช โชคสุณิษ, 2551) โดยผู้ฟังจะสามารถอนุมานและมีส่วนร่วมกับความรู้เบื้องหลังและความเชื่อบางอย่างที่ผู้พูดมีอยู่ก่อนได้โดยเชื่อมโยงถ้อยคำหรือประโยคที่ผู้พูดใช้เข้ากับบริบทที่ถ้อยคำนั้นแสดงอยู่ (Levinson, 1983) การสื่อให้เห็นความรู้เบื้องหลังและความเชื่อบางอย่างที่มีอยู่ก่อนเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมของมุลบทดังกล่าวทำให้การสร้าง ความหมาย “คนดี” เป็นเสมือนสิ่งที่บันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อมุลบทเป็นเครื่องมือ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาการใช้ภาษาเพื่อสื่อมุลบทมาศึกษาการสร้าง ความหมายของคำว่า “คนดี” ในรายการทูบไต่ข่าวเพื่อให้เห็นกลวิธีการตีความหมายและการใช้ภาษา อาจทำให้เห็นสภาพของสังคมในขณะนั้นที่ถูกถ่ายทอดหรือหยิบยกพฤติกรรมจริงของคนและสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงการทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีเจตนาและปรับบทสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งภาษาที่ปรากฏใช้นั้นมีกระบวนการสร้างและนำเสนอที่น่าสนใจ รวมถึงภาษาที่เกิดขึ้นในโลกยุคดิจิทัลยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางวัฒนธรรมค่านิยม ความเชื่อและการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกและเรื่องราวต่างๆ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสร้าง ความหมาย “คนดี” ในรายการทูบไต่ข่าว : วัจนปฏิบัติศาสตร์ว่ามีกลวิธีการตีความหมายคำ หรือข้อความอย่างไร และความหมายใหม่ที่บัญญัติขึ้นนั้น มีที่มาจาก

สิ่งใดบ้างที่ทำให้ชาวในปัจจุบันเข้าถึงคนได้ทุกเพศ
ทุกวัย ผู้วิจัยเห็นว่าหากวิเคราะห์ความเป็นมาหรือ
มูลบทที่ปรากฏใช้ในการนำเสนอข่าวจะทำให้ทราบ
ลักษณะของภาษาไทยในยุคปัจจุบันที่ปรากฏทาง
สื่อออนไลน์แสดงให้เห็นพลวัตทางภาษาไทย
และสังคมไทยที่สะท้อนจากความคิด ความเชื่อ
และทัศนคติของคนในสังคมซึ่งถือเป็นการพัฒนา
เปลี่ยนแปลงตามกระแสของโลกยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความหมาย
ของคำว่า “คนดี” ในรายการทูบโตะข่าวออนไลน์
ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา
(Descriptive Research) แบบวิเคราะห์เนื้อหา
(Content analysis) โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง
เจาะจง คือ รายการทูบโตะข่าว

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
รายการทูบโตะข่าวของช่องอัมรินทร์ทีวี 34 โดย
การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 รายการ ใน
วันจันทร์ - ศุกร์ ช่วงเวลา 22.30 - 18.55 น. และ
วันเสาร์ - อาทิตย์ ช่วงเวลา 22.00 - 19.00 น.
ในรูปแบบออนไลน์ที่ปรากฏอยู่บนเพจ Facebook
และ YouTube เท่านั้น

3. นำข้อมูลที่มีเนื้อหาข่าวที่ถูกนำเสนอ
ในประเด็น “คนดี” มาวิเคราะห์ภาษาเฉพาะ
วัจนภาษา และจัดประเภทของกระบวนการสร้าง
ความหมายที่ปรากฏในรายการทูบโตะข่าวออนไลน์
เท่านั้น

4. การปรากฏข้อมูลทางภาษาที่พบ
เกี่ยวกับการสร้างความหมายของ “คนดี” ผู้วิจัยได้
ทำการคัดข้อมูลตามการปรากฏตั้งแต่เดือนมกราคม
- ธันวาคม โดยไม่นับการปรากฏซ้ำของข้อมูล

กรอบแนวคิดและวิธีวิเคราะห์วิจัย

การศึกษามูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์
ในรายการทูบโตะข่าวออนไลน์นั้นได้ใช้ แนวคิด
เกี่ยวกับมูลบท (Presupposition) โดย กฤษดา
วรรณ หงส์ถาวร และธีรเดช โชคสุขนิช (2551)
ได้ให้นิยามของมูลบทไว้ว่า มูลบท คือความรู้
เบื้องต้นที่ผู้ร่วมสนทนามีร่วมกัน เป็นสิ่งที่เอื้อ
ต่อการทำความเข้าใจในการสื่อสาร โดยที่ผู้พูด
ไม่จำเป็นต้องพูดทุกอย่างออกมา เป็นความเชื่อ
เบื้องต้นของผู้พูดและผู้ฟังและ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง
(2556) ได้ให้นิยามของมูลบทไว้ว่า มูลบท คือ
ความเชื่อที่มีอยู่ก่อนบางประการหรือสมมติฐาน
เบื้องต้นถ้อยคำที่กล่าว (background assumption)
ส่วนในด้านของการใช้มูลบทนั้น จันทิมา เอี่ยมมานนท์
(2557) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้มูลบทเป็นการใช้ภาษา
เพื่อสื่อข้อความที่ทำให้เข้าใจได้โดยนัยว่ามีข้อความ
อื่นๆ หรือมีเหตุการณ์บางอย่างปรากฏหรือเกิดขึ้น
มาก่อนหน้านั้นแล้ว หรือมีความคิดและเจตนา
บางอย่างที่แฝงอยู่ในข้อความในวัจนบท

กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะ
ใช้ความรู้ทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม
วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical discourse analysis)
ได้แก่ การใช้มูลบท การเลือกใช้คำศัพท์ การสร้าง
ความหมาย และอุดมการณ์ทางสังคมมาประกอบ
การวิเคราะห์วิจัยในครั้งนี้โดยผู้วิจัยจะเลือกกลวิธี
ที่สำคัญจากการวิเคราะห์ด้วยบทรายการทูบโตะข่าว
ที่จะส่งผลต่อความคิดในเรื่องของการเป็น “คนดี”
ของคนในสังคมไทยได้

วิธีวิเคราะห์การวิจัย เริ่มจากการวิเคราะห์
กลวิธีการตีความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ตาม
ทฤษฎีมูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งมี 3 มูลบท
ด้วยกัน ได้แก่ มูลบทความคิด ความเชื่อและค่านิยม
มูลบทด้านความรู้พื้นฐานที่มีร่วมกัน และ
มูลบทด้านปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดข้อความ นำ
ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผ่านมูลบทแล้วนำไป
ตีความทางสังคมโดยใช้กรอบแนวคิด วาทกรรม

วิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ภายใต้รูปของภาษาเพื่อให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

มูลบท(presupposition) หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อเบื้องต้นที่เกิดก่อนการกล่าวถ้อยคำภาษา ซึ่งการจะเข้าใจความคิดเบื้องหลังนั้นได้ก็ต้องตีความจากรูปภาษาที่ปรากฏ และหากเข้าใจเบื้องหลังการกล่าวถ้อยคำก็จะสามารถวิเคราะห์ได้ว่าคือมูลบทดังกล่าวคืออะไร (กฤษดาพรรณ หงส์ลดาธรมภ์ และ ธีรณัฐ โชคสุวนิช, 2551)

วัจนปฏิบัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับผู้ใช้ภาษา โดยคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้ภาษาเป็นการวิเคราะห์ว่าผู้พูดต้องการให้ถ้อยคำที่พูดออกไปสื่อความหมายว่าอะไร รวมทั้งศึกษากระบวนการทางปริชาณที่ทำให้ผู้ใช้ภาษารับรู้และสามารถตีความเจตนาของผู้พูดได้ว่าการที่ผู้พูด พูดเช่นนั้น ผู้พูดต้องการสื่อความหมายอะไรหรือต้องการสื่อความหมายอะไรเพิ่มเติมมากกว่าสิ่งที่พูดออกมาได้ (ทรงธรรม อินทจักร, 2550)

รายการทูปโต๊ะข้าว หมายถึง รายการประเภทเล่าข่าวหลากหลายรูปแบบ โดยมีผู้ดำเนินรายการข่าวที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์อมรินทร์ทีวี ช่อง 34 ใน Facebook และใน Youtube ออกอากาศทุกวันจันทร์ - ศุกร์ ตั้งแต่ช่วงเวลา 18.55 - 22.30 น. และวันเสาร์ - อาทิตย์ ตั้งแต่ช่วงเวลา 19.00 - 22.00 น.

ผลการศึกษา

การศึกษามูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” ในรายการทูปโต๊ะข้าวออนไลน์ในรายการทูปโต๊ะข้าวออนไลน์ ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. กลวิธีการใช้ภาษาในประเด็น “คนดี” ในรายการทูปโต๊ะข้าวออนไลน์: การศึกษามูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์ พบกลวิธีทางภาษาสำคัญที่สื่อสะท้อนความคิดหรือวาทกรรมคนดีผ่าน รายการทูปโต๊ะข้าวออนไลน์แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การปรากฏข้อมูลกลวิธีทางภาษาที่เกี่ยวกับการสร้างความหมาย “คนดี” ในรายการทูปโต๊ะข้าว : วัจนปฏิบัติศาสตร์

กลวิธีทางภาษา	จำนวน	ร้อยละ
การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อว่าคนที่พูดถึงเป็นคนดี	69	47.58
การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อเมื่อมีคนดีปรากฏขึ้น ผู้พูดรู้สึกดี	13	8.96
การใช้มูลบทเพื่อเน้นให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดี	16	11.03
การใช้มูลบทเพื่อเน้นความเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าว	45	31.03

1.1 การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อว่าคนที่พูดถึงเป็นคนดี คือ การให้ความเชื่อว่าคนที่พูดถึงนั้นเป็นคนดีและควรมีพื้นฐานทางการกระทำที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับที่สังคมและคนส่วนใหญ่

ให้การยอมรับได้ บางครั้งอาจรวมถึง บุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิท หรือเพื่อนร่วมงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 (5 มกราคม 2565)

คุณกมลพร วรกุล : ช่วงเวลาที่เข่าพันโทษออกมาคือปี 2560 ค่ะ แต่วันนี้บริษัท ปรก. ชี้แจง ว่าเขามีใบอนุญาตที่ออกโดยกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยออกให้ว่าคนนี้มี**ความประพฤติดี**สามารถที่จะทำงานเป็นปรก.ได้

คุณพุทธ อภิวรรณ : ขณะเดียวกันวันนี้ตัวแทนบริษัทยาม คุณโอ้ คุณโอ้บอกว่าตามจริงเขาเป็น**คนดี**นะ ที่ผ่านมานะ ไม่นึกว่าเขาจะก่อเหตุแบบนี้

ตัวอย่างที่ 1 ปรากฏรูปภาษาจำนวน 2 ครั้ง คือ “คนนี้มี**ความประพฤติดี**” และ “คนดี” ในข้อความการสนทนาของนักข่าวทั้ง 2 คนเพื่อสื่อมูลบทว่า คนที่มีความประพฤติดีนั้นจะเป็นคนดี และมูลบทดังกล่าวเป็นพื้นฐานทางการกระทำที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับที่สังคมและคนส่วนใหญ่ให้การยอมรับได้

ตัวอย่างที่ 2 (13 มกราคม 2565)

คุณธนัญญ์นภสสร น้อยเวียง : รู้จักทีหนึ่งก็สามีโทรมาบอกว่า ลูกชายไปเกี่ยวข้องกับคดีฆ่าคนตายนะ วันนี้คุณแม่ก็เลยเดินทางมาโรงพัก แล้วก็เชื่อมั่นว่าลูกแม่ไม่เกี่ยว เพราะ**ลูกแม่เป็นคนดี** แต่ออกไปกับเพื่อนซึ่งมีปืนแล้วไปยิงคนเท่านั้น

จากตัวอย่างที่ 2 เนื้อหาในข้อความข่าวใช้รูปภาษาว่า “คนดี” เพื่อสื่อให้เห็นมูลบทว่าคนที่ถูกพูดถึงเป็นคนที่ทำให้ความรู้สึกดีกับผู้พูด มูลบทดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่ขึ้นอยู่กับมุมมองและมาตรฐานที่แตกต่างกันของผู้พูด และการเชื่อมั่นว่าลูกแม่ไม่เกี่ยวเพราะลูกแม่เป็นคนดีเป็นความเชื่อที่อาจมาจากความรักและความเคารพที่ลูกแม่มีต่อกัน อาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ดีที่ผู้แม่ได้ส่งต่อให้กับลูกหลาน และเกิดความเชื่อในความน่าเชื่อถือและความดีของลูกแม่ในตัวลูกหลาน

ตัวอย่างที่ 3 (29 พฤษภาคม 2565)

คุณธนัญญ์นภสสร น้อยเวียง : เหตุการณ์ทั้งหมดคนที่ทำใจคือ คุณมยุรี นะคะ ภรรยาคุณนิพนธ์ผู้ตาย ซึ่งคุณมยุรีคือคนที่เป็นลมเมื่อสักครู่นี้ คุณมยุรีบอกว่าหัวใจสลายเพราะ**สามีเป็นคนดี**แล้วเอ็นดูศุภกรณ์ คนก่อเหตุมาก ทุกครั้งที่เจอศุภกรณ์ไปร้านข้าวเตี้ยจะเลี้ยงเปียร์ ที่ผ่านมาดูแลเหมือนลูกเหมือนหลาน ไม่คิดว่าศุภกรณ์จะกล้ายิงสามีของเธอค่ะ

จากตัวอย่างที่ 3 เนื้อหาในข้อความข่าวใช้รูปภาษาว่า “สามีเป็นคนดี” เป็นการใช้รูปภาษาที่สื่อความหมายถึงสามีคนนี้ถูกยกย่องและนับถือว่าเป็นคนดี อาจเป็นคนที่ทำให้ความสำคัญในครอบครัวมีความรับผิดชอบในสิ่งต่างๆ และมีความเอาใจใส่ในความสุขของครอบครัว และเพื่อสื่อให้เห็นมูลบทว่าเป็นการสร้าง**ความเชื่อ**และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสามี โดยเน้นความดีและความน่าเชื่อถือของสามีในเชิงบวก คำนี้อาจมาจากประสบการณ์ที่ดีที่ผู้พูดได้มีกับสามี หรืออาจเป็นผลมาจากความรักและความภาคภูมิใจในสามีของผู้พูด

การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อว่าคนที่พูดถึงเป็นคนดี อาจเน้นให้ความสำคัญกับคุณค่าและความนิยมของบุคคลหรือกลุ่มคนนั้น โดยเน้นที่พฤติกรรมที่เป็นคนดีและเป็นมิตรต่อผู้อื่นและไม่สร้างความเดือดร้อนหรือปัญหาให้กับสังคม การใช้มูลบทเหล่านี้อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่าคนที่ถูกพูดถึงเป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจและควรได้รับความเคารพ และจากสังคม การสร้างความนิยมในบุคคลนั้นๆ และส่งเสริมให้ผู้อื่นเลียนแบบพฤติกรรมที่ดีและคุณค่าในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งอาจส่งผลให้สังคมมีความสุขและเจริญเติบโตอย่างเป็นสิ่งที่ดี นอกจากนี้ การใช้รูปภาษาที่สื่อถึงมูลบทเหล่านี้ อาจเป็นวิธีที่นักข่าวเลือกใช้เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันกับผู้อ่านและคนในสังคม

1.2 การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อเมื่อมีคนตีปรากฏขึ้น ผู้พูดรู้สึกดี คือ การใช้ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกิจกรรมที่ดีที่สอดคล้องกับความเชื่อที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมหรือกลุ่มคน ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังหรือผู้รับรู้ได้รับความเชื่อที่มีพื้นฐานในความดีหรือคุณค่าทางสังคมที่ถูกต้องร่วมกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4 (1 พฤศจิกายน 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : “นายพนา เมยาบุกจ้วงแทงพี่สมควร แล้วมี**พลเมืองดี**เข้ามาห้ามปรามชื่อว่าคุณมาวิน”

รูปภาษาที่อ้างถึงการใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อเมื่อมีคนตีปรากฏขึ้น ผู้พูดรู้สึกดีในตัวอย่างที่ 4 คือ “มี**พลเมืองดี**เข้ามาห้าม” เป็นการสร้างภาพให้เห็นถึงความพยายามและการช่วยเหลือของคนที่เป็นพลเมืองดีในสังคม โดยเน้นให้เห็นถึงความขัดแย้งและความเสี่ยงที่เกิดขึ้น อาจจะมีผลให้คนที่เป็นพลเมืองดีเข้ามาห้ามปรามเพื่อป้องกันความอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของนายพนาเมยาที่บุกจ้วงและแทงพี่สมควร ซึ่งจากรูปภาษานี้ นักข่าว (คุณพุทธ อภิวรรณ) ต้องการสื่อให้ว่าคนที่เป็นพลเมืองดีเข้ามาเพื่อทำให้สถานการณ์ที่ซับซ้อนนี้สงบลงและให้ความคาดหวังในความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ตัวอย่างที่ 5 (15 เมษายน 2565)

คุณธนัญญนภสสร น้อยเวียง : หนู แกร็บขอบคุณในน้ำใจของลูกค้าหลังสั่งอาหารแล้วส่งข้อความบอกให้แกร็บนำอาหารเากลับไปกินกับครอบครัว พร้อมยกมือไหว้ขอบคุณอีกครั้งผ่านอมรินทร์ทีวีที่ยังเจอ**คนดี**แบบนี้ กรณีโลกออนไลน์แชร์โพสต์ของเหล่าพาร์ทเนอร์คนขับ แกร็บฟู้ดที่โพสต์ข้อความและรูปการสนทนาของลูกค้าที่สั่งอาหารให้คนขับเพื่อเก็บไว้รับประทานเอง ซึ่งสร้างความประทับใจให้กับพาร์ทเนอร์คนขับแกร็บฟู้ดและสร้างรอยยิ้มให้กับสื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างมาก

จากตัวอย่างที่ 5 เนื้อหาในข้อความข่าวใช้รูปภาษาว่า “คนดี” การใช้รูปภาษาในข้อความนี้สื่อถึงความคิดถึงและความนับถือต่อความดีที่คนพลเมืองดีทำให้เกิดความสุขและความพอใจในชีวิต ซึ่งเป็นความเชื่อที่ส่งผลให้ผู้พูดรู้สึกมีความสุขและมั่นใจในสังคมและความดีที่อยู่รอบตัวเขา และการใช้อวัจนภาษาด้วยข้อความที่ถูกนำเสนอจากนักข่าว (คุณธนัญญนภสสร น้อยเวียง) “การยกมือไหว้ขอบคุณ” ผ่านทางอมรินทร์ทีวีก็เป็นการแสดงความขอบคุณว่าพบคนดีแบบนี้ได้เป็นความโชคดีมาก โดยมูลบทที่แฝงอยู่อาจเป็นเรื่องของความเชื่อในความดีของคนที่ได้รับบริการเหมือนกัน ความรู้สึกที่มากขึ้นเนื่องจากความคิดถึงและความนับถืออาจสร้างความประทับใจให้กับพาร์ทเนอร์คนขับแกร็บฟู้ดและทำให้เขารู้สึกมีความสุขและความพอใจในการทำงานของเขา ซึ่งอาจส่งผลให้คนพูดทำงานดีและมีความสุขในชีวิตของเขา

ตัวอย่างที่ 6 (25 พฤศจิกายน 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : เหตุการณ์นี้ตอนแรกไม่สามารถตกลงกันได้ ล้มโบร์กีนี่ไม่ยอมคู่กรณีมีการเจรจากันกลางถนนเพราะไม่รู้ใครผิดจนมี**พลเมืองดี**บอกว่ามีวิดีโอที่ถ่ายไว้ และจากนั้นล้มโบร์กีนี่ เขาก็พร้อมเยียวยา 80,000 บาทให้ทางด้านรถกระบะพร้อมทั้งค่าเสียเวลาซึ่งล้มโบร์กีนี่ไม่ได้หนีไปไหนพร้อมรับผิดชอบ

คุณกมลพร วรกุล : ตัวคนเขาที่เป็นเจ้าของรถกระบะก็ได้ขอบคุณ**พลเมืองดี**เจ้าของคลิปรถกระบะที่ชนกับล้มโบร์กีนี่ถ้าไม่มีคลิปวิดีโอที่ถ่ายไว้หนูคงแย่เลยละ ขอขอบคุณมากจริงๆ

จากตัวอย่างที่ 6 เนื้อหาในข้อความข่าวใช้รูปภาษาว่า “พลเมืองดี” เป็นการใช้รูปภาษาที่สื่อให้เห็นถึงความเชื่อในความดีของคนพลเมืองดี คนนี้ทำให้คนพูดรู้สึกดีขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดความหวังและความเชื่อในสิ่งดีที่เกิดขึ้นในสังคม

การเป็นพลเมืองดีที่ช่วยแก้ไขสถานการณ์ อาจเป็นตัวอย่างที่ดีให้คนพูดเชื่อว่ามีคนที่ช่วยเหลือและเชื่อมั่นในความดีของคนที่อยู่รอบข้างและในสังคมเช่นกัน จากรูปภาษาข้างต้นยังสื่อถึงความเชื่อในความดีที่จะอาจทำให้คนพูดรู้สึกดีขึ้น นอกจากนั้นความเชื่อในความดีของคนอื่นๆ ยังสร้างความเชื่อในความดีของตนเองเช่นกัน เมื่อเราเห็นความดีในคนอื่นเราก็มั่นใจว่าความดีนั้นอาจเกิดขึ้นในตัวเราเองได้

การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อเมื่อมีคนดีปรากฏขึ้น ผู้พูดรู้สึกดีจะเน้นไปที่เนื้อหาข่าวแบบสร้างความเชื่อและความมั่นใจในความดีของผู้ที่ถูกกล่าวถึงและความดีของสังคมที่เกิดขึ้นในขณะนั้น การเห็นความดีและความพอใจในสังคมจะเสริมสร้างความสุขและความเครียดในชีวิตของผู้ฟัง การเชื่อมั่นในความดีของคนอื่นๆ อาจเป็นแรงบันดาลใจในการให้ความสำคัญและความเคารพต่อคนที่เราดูแลในสังคม การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อในความดีของคนพลเมืองดีทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความสุขในชีวิตและสังคมเพิ่มขึ้นในตัวผู้พูด สร้างความรู้สึกที่ดีและสร้างความเชื่อในความดีของคนที่อยู่รอบข้างได้อีกทางหนึ่ง

1.3 การใช้มูลบทเพื่อเน้นให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดี คือ การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความดีที่บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความน่าสนใจต่อสาธารณะชน โดยเน้นให้มีการให้ความสำคัญกับพฤติกรรมหรือการกระทำที่เกิดขึ้นหรือเป็นกิจกรรมที่ดี และส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณค่าที่ดีในสังคม รวมทั้งการมีพฤติกรรมที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงความกตัญญู ความมีน้ำใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7 (6 กุมภาพันธ์ 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : “อีกท่านหนึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ยืนยันว่าพระสมปองตั้งแต่เป็นพระ ตอนนี้เป็นฆราวาส ทำคุณประโยชน์ให้แก่ชาวบ้านมาก การซื้อที่ดินให้บุพการีสร้างบ้านถือว่าเป็น **ลูกกตัญญู**”

จากตัวอย่างที่ 7 เนื้อหาในข้อความข่าวใช้รูปภาษาว่า “ลูกกตัญญู” การใช้รูปภาษาในข้อความนี้สื่อให้เห็นถึงการกระทำที่เสริมสร้างความเป็นธรรมและความน่าเชื่อถือของพระสมปอง แสดงให้เห็นถึงความประพฤติอย่างถูกต้องและในอดีตที่ดีของพระสมปองในการดูแลความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และการซื้อที่ดินให้บุพการีสร้างบ้านเป็นการทำในลักษณะของการเชิดชูพระสมปองและแสดงถึงความนับถือและเคารพในความเป็นอยู่ของพระสมปอง คำว่า “ลูกกตัญญู” การใช้คำนี้เป็นที่ยอมรับและให้ความสำคัญในการทำธุรกิจหรือกิจกรรมในสังคมของพระสมปองในที่นี้เช่นกัน

ตัวอย่างที่ 8 (3 พฤษภาคม 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : “ล่าสุดไปเจอครูกาโตะ ครูท่านนี้เป็นครูโรงเรียนมัธยม อยากจะฝากถึงกาโตะและที่ฝากถึงสังคมกับอมรินทร์ทีวี ปรากฏว่าครูกาโตะให้ข้อมูลไว้”

คุณนภจรส ในเกษม : “คุณครูบอกว่าจริงๆ แล้วกาโตะ ตั้งแต่เรียนมัธยม ม.1 - ม.6 เป็น **คนดี** เป็นเด็กดี มีน้ำใจ และก็เป็นเด็กดี มีสัมมาคารวะเป็น**ลูกที่กตัญญู**มาก”

คุณพุทธ อภิวรรณ: “เพราะฉะนั้น อยากให้สังคมให้โอกาสกาโตะอย่าเหมือนกับทำลายจนกระทั่งกาโตะไม่มีที่ยืน”

คุณพุทธ อภิวรรณ: “ส่วนวันนี้เราไปเจอ ยายหยี (เป็นเพื่อนกาโตะสมัยเรียนมัธยม) ยายหยีเองก็เล่าให้ฟังว่าจริงๆ แล้วกาโตะเป็น**คนดี** เป็นเด็กกิจกรรม”

รูปภาษาที่อ้างถึงการใช้มูลบทเพื่อเน้นให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดีในตัวอย่างที่ 8 คือ “เด็กดี” “ลูกที่กตัญญู” และ “คนดี” ในประโยคนี้อาจเน้นความดีที่มีอยู่ในกาโตะ และให้ความสำคัญในความคิดเห็นหรือการเชิดชูเขาในสังคม มูลบทในประโยคนี้เน้นถึงความเป็นธรรม ความน่าเชื่อถือ และคุณค่าที่ดีของกาโตะที่เป็นเด็กดีและมีสัมมาคารวะ การใช้คำว่า “ลูกที่กตัญญูมาก” แสดงถึงการรับรู้และยอมรับความประพฤติอย่างถูกต้องของกาโตะในสังคม อีกทั้งในส่วนบทสนทนาสุดท้ายของคุณพุทธ อภิวรรณ ยังได้นำเสนอการใช้ภาษาที่สื่อให้เห็นว่าเป็นความเชื่อมั่นและความตระหนักที่กลุ่มเพื่อนสนิทของกาโตะมีในสิ่งที่ดีของเขา ซึ่งทำให้กลุ่มเพื่อนสนิทมีความเชื่อมั่นและมองว่ากาโตะมีความดีและคุณค่าที่น่าเชื่อถือ การใช้คำว่า “เด็กกิจกรรม” ที่แสดงให้เห็นถึงความชอบธรรมในการทำกิจกรรมและความเป็นเลิศในสิ่งที่เขาทำ

ตัวอย่างที่ 9 (4 มกราคม 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : แม่เด็กจะไม่ให้เอาศพไปชันสูตรนะครับ และตำรวจทำดีมากขอขมานะครับ ถ้าตำรวจยอมเมื่อวันก่อนศพเด็กถูกฝังเลย

จากตัวอย่างที่ 9 เนื้อหาในข้อความข่าวใช้รูปภาษาว่า “ทำดี” การใช้รูปภาษาในข้อความนี้สื่อให้เห็นถึงความคิดเห็นและอารมณ์ที่เป็นกลุ่มความคิดในสังคม ซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือเหตุการณ์ที่สร้างความรู้สึกหนักใจและสำคัญอย่างไรก็ตาม การใช้รูปภาษาในการสื่อสารนี้อาจแสดงถึงการมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างสังคมที่ดีและยั่งยืน และประสิทธิภาพของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่หรือการจัดการเหตุการณ์ ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่ยังต้องให้ความสำคัญเพิ่มเติมในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและเสริมสร้างสังคมที่ดียิ่งขึ้น

การใช้มูลบทเพื่อเน้นให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดีจะเน้นไปที่การสร้างความเข้าใจและความนับถือในสังคม การใช้มูลบทเพื่อเน้นความดีและคุณค่าของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมที่ดีอาจส่งผลให้คนในสังคมมีความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับผู้คนนั้นหรือกลุ่มคนนั้นๆ ซึ่งอาจส่งผลให้คนในสังคมมีเสียงสะท้อนในการยกย่องเชิดชูความดีของบุคคลหรือกลุ่มคนที่น่าเสนอ และอาจมีส่วนในการสร้างสังคมที่ดีขึ้นรวมถึงการส่งเสริมให้คนในสังคมมีสภาพแวดล้อมที่ดีและเต็มเปี่ยมด้วยความดีที่มาจากบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมที่ดี

1.4 การใช้มูลบทเพื่อเน้นความเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าว
คือการเน้นความเชื่อมโยงกับความเป็นจริงคือการนำเสนอข้อมูลที่มีหลักฐานหรือข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและสามารถตรวจสอบได้ว่าถูกต้องและน่าเชื่อถือได้จากแหล่งที่มีความเชื่อถือเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับข่าวในเรื่องที่ถูกนำเสนอและการเน้นความคาดหวังของผู้รับข่าวคือการนำเสนอข้อมูลในลักษณะที่เน้นให้ผู้รับข่าวมองหาความคาดหวังหรือมุมมองที่คาดหวังจากเนื้อหาต่างๆ ตามแนวคิดหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10 (3 มีนาคม 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : “ลุงบอกขอไม่ต้องเอาเงินมาให้ลุงแล้วนะอะ แล้วไม่ต้องมายุ่งด้วยเพราะลุงเอาเงินมากระจายไปเรียบร้อยแล้ว ต้องบอกคุณผู้ชมอย่างนี้ก่อน โหคนดีก็ดีดีเนาะนี่ขนาดไม่มีบ้าน ไม่มีใคร ลุงก็ไม่อยากได้เงิน”

จากตัวอย่างที่ 10 เนื้อหาในข้อความข่าวใช้รูปภาษาว่า “คนดีก็ดีดี” การใช้รูปภาษาในข้อความนี้สื่อให้เห็นถึงการช่วยเหลือกันในสังคม การไม่เอาเงินมาให้แสดงถึงความไม่ต้องการเงินนอกจากนี้การกล่าวว่า “ลุงเอาเงินมากระจายไป

เรียบร้อยแล้ว” บ่งบอกถึงการที่ลุงได้ทำหน้าที่ และกระจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่ต้องการไปแล้ว เช่น ในบางกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือแบบไม่ต้องการผลตอบแทน และในบางครั้งอาจเป็นการแสดงถึงการช่วยเหลือกันของคนในสังคม จากรูปภาษาที่เน้นเรื่องการเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าวนั้นรูปภาษาในตัวอย่างนี้อาจส่งผลต่อการสร้างภาพการแสดงออกเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ที่เข้าใจและมีเสน่ห์ ทั้งยังเน้นถึงความสำคัญของความพอใจและความคุ้มค่าในสิ่งที่มืออยู่ในชีวิตและการช่วยเหลือผู้อื่นในลักษณะที่แท้จริง

ตัวอย่างที่ 11 (16 มีนาคม 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : ยังมีอีกเพจหนึ่งก็คือเพจ Facebook ตูตริวิว ตั้งคำถามถึงเรื่องนี้แหละอะ ไม่ต้องอ้อมค้อม แล้วกำลังสงสัยว่าการบวชครั้งนี้หวังอะไร

คุณกมลพร วรกุล : หวังในการผลทางกฎหมายไหม บวชเพื่อให้ศาลเห็นเจตนาความสำนึกผิด บวชเพื่อหวังให้สังคมยอมรับในการกลับตัว สิ่งที่เราจะอุทิศให้ผู้ตายคือความยุติธรรม การรับโทษตามกฎหมาย ไม่ใช่หาทางบวช แค่ว่าบวชก็เอามาพิจารณาดีได้ บวชแล้วเป็นคนดีได้ กระบวนการยุติธรรมอ่อนแอแค่ไหนแล้วใส่เครื่องหมายคำถามค่ะ

จากตัวอย่างที่ 11 เนื้อหาในข้อความข่าวใช้รูปภาษาว่า “คนดี” การใช้รูปภาษาในข้อความนี้มุ่งเน้นการเสนอข้อคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมและผลกระทบที่เป็นไปได้จากการกระทำ (การบวช) อาจมีแนวโน้มที่ว่าการเลือกเป็นพระศาสนิกชนอาจทำให้เกิดความบริสุทธิ์ทางจิตใจ แต่ในเวลาเดียวกันก็สื่อถึงความรู้สึกว่ากระบวนการบวชเมื่อถูกพิจารณาดีก็อาจมีการประเมินจากมุมมองทางยุติธรรมที่น้อยลงหรือดีขึ้น ซึ่งการใช้คำว่า “แค่บวชก็เอามาพิจารณาดีได้” แสดงถึง

การพิจารณาของคดีอาจเกี่ยวข้องกับการบวชหรือไม่ นั่นซึ่งเป็นกระบวนการทางศาสนา นอกจากนี้การกล่าวว่า “บวชแล้วเป็นคนดีได้” เสนอให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทางสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจและการเปลี่ยนแปลงชีวิตของบุคคล ซึ่งในตัวอย่างที่ 11 การบวชอาจมีผลต่อการพัฒนาในทางที่ดีต่อบุคคลนั้นๆ บางครั้งการเปลี่ยนแปลงเป็นนักบวชอาจเป็นการการร่วมมือกับสังคมทางศาสนาหรือชุมชนเพื่อให้ที่ยอมรับในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการใช้รูปภาษาและข้อความนี้ นักข่าวได้สร้างความหมายและบรรยายให้ผู้ฟังเข้าใจและสัมผัสถึงความคิดเห็นและความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบวชและความเป็นคนดีในแง่มุมต่างๆ นอกจากนี้การเปลี่ยนผ่านจากสถานะคนธรรมดาเป็นนักบวชนั้น มักมีต้นตอจากปัจจัยที่หลากหลายและไม่ทุกรายที่มีการกระทำด้วยเหตุผลเดียวกันส่วนใหญ่อาจมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา ความตั้งใจทางจิตวิญญาณ และการตั้งตนเป็นตัวแทนทางธรรมก็เป็นได้

ตัวอย่างที่ 12 (7 ธันวาคม 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : ถ้าดูภาพตอนที่เจอคุณลุงตรงบริเวณถนนคู่กับภาพรถกระบะ คุณผู้ชมจะได้เข้าใจ ประเด็นก็คือหลังจากชาวบ้านไปห้ามคุณลุงออกมา เลยเอาคุณลุงใส่รถกระบะใช้ไหมครับ แล้วมีพลเมืองดี คุณผู้ชมครับ เขาก็มีการบีมหัวใจคุณลุงตั้งแต่ในที่ที่เกิดเหตุแล้วก็ในรถกระบะก็อย่างที่เห็นแหละครับ ชาวบ้านกับพลเมืองดีพยายามที่จะถือไม้ไล่ตีเบ็คแฮม แต่เอามันไม่อยู่ จนกระทั่งจนช่วยคุณลุงขึ้นรถกระบะได้

จากตัวอย่างที่ 12 มีการเลือกใช้คำว่า “พลเมืองดี” 2 ครั้ง ซึ่งเป็นคำบรรยายให้กับเรื่องราวของเหตุการณ์คุณลุงที่โดนทำร้ายจากสุนัข (เบ็คแฮม) และมีพลเมืองดีเข้าไปช่วยไว้ เพื่อให้ผู้นำหนักสิ่งที่ต้องการนำเสนอและเชื่อมโยงความจริงให้ผู้รับสารเข้าใจตรงกัน สรุปจบท้ายด้วยข้อความ

ที่ว่า “ชาวบ้านกับพลเมืองดีพยายามที่จะถือไม้ไล่ตี เบ็คแฮม แต่เอามันไม่อยู่ จนกระทั่งจนช่วยคุณลุง ขึ้นรถกระบะได้” ซึ่งเป็นการนำเสนอข่าวที่สามารถสร้างความคาดหวังจากผู้รับสารได้ว่าพลเมืองดีคือฮีโร่ในครั้งนี่

ตัวอย่างที่ 13 (21 ตุลาคม 2565)

คุณธนัญญ์ภัสสร น้อยเวียง : “นี่คะ คุณผู้ชม คือคุณพี่เฒ่าตอนที่มานี้เดือดมากเลย นะคะ แต่พอเห็นว่าเด็กมันไม่มีตั้งคี่มีสามสิบบาท ก็หวังว่าจะกลับใจ ไอ้हार้อยที่ควักไปให้เฒ่า ก็คงจะสำนึกผิดเป็นคนดี น้องก็สัญญา ก็ขอให้น้อง กลับใจจริง ๆ นะคะ”

จากตัวอย่างที่ 13 มีการเลือกใช้คำว่า “คนดี” ในประโยคที่ว่า “คงจะสำนึกผิดเป็นคนดี” เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมทางสังคม ที่ต้องการเปรียบเทียบเด็กที่เคยมีพฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสมกับความคาดหวังของคนในสังคม กับความรู้สึกของการกลับตัวกลับใจและคาดหวัง ว่าเด็กคนนั้นจะได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีในอนาคต การนำเสนอของนักข่าวอาจเป็นเครื่องมือในการสร้างความรับผิดชอบและการเรียนรู้จากความผิดพลาดในอดีต อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงความเอาใจใส่และความหวังว่าคนที่ทำผิดจะมีการสำนึกผิดและพยายามที่จะกลับมาเป็นคนดีได้

การใช้มูลบทเพื่อเน้นความเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าว จึงเป็นกระบวนการที่ผู้สื่อข่าวหรือผู้เผยแพร่เนื้อหา นำเสนอข้อมูลในลักษณะที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับข่าวในเรื่องของความเป็นจริงและมุมมองคาดหวังที่ต่างกันไป อาจเป็นการนำเสนอ ข้อมูลที่มีหลักฐานและเชื่อถือได้เพื่อสนับสนุนความเชื่อมั่น หรือการใช้วิธีการทางสังคมและภาษา เพื่อสร้างความคาดหวังและความเชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน การเข้าใจแนวทางเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้รับข่าวสามารถวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่ได้รับได้อย่างมีสติปัญญาและมุ่งหวังได้ถูกต้อง

การปรากฏข้อมูลกลวิธีทางภาษาทั้ง 4 รูปแบบนั้น การใช้มูลบทเพื่อสร้างความคิด ความเชื่อ และค่านิยมความรู้พื้นฐานที่มีร่วมกันจะปรากฏ การใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงการเป็นคนดีในสังคม ผ่านเนื้อหาข่าวในรายการทูบโตะข่าวออนไลน์ ในแต่ละเดือน (มกราคม - ธันวาคม) ได้มีความถี่ แตกต่างกันได้ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงกลวิธีทางภาษาที่สอดคล้องกับแนวคิดของแคฟฟี (Caffi, 1994; ฤทธดาพรรณ หงส์ดารมภ์ และ ชีรณัฐ โชคสุณิษ, 2551) ที่กล่าวว่า มูลบททาง วัจนปฏิบัติศาสตร์ สิ่งที่เป็นการรับรู้ร่วมกันของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม องค์ความรู้พื้นฐาน และปัจจัยที่ทำให้ เกิดข้อความ เป็นต้น

2. กระบวนการสร้างความหมายของ คำว่า “คนดี” ในรายการทูบโตะข่าวออนไลน์

ผู้วิจัยจะจำแนกกระบวนการสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ กระบวนการสร้างความหมายของคนดี จากความคิดและความเชื่อ และกระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากการกระทำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากความคิดและความเชื่อ

คือการสร้างสถานการณ์ตัวอย่างเสริมขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นตัวถ่ายทอดหรือสนับสนุนความคิด ความเชื่อนั้นให้ชัดเจนขึ้น แต่หากต้องการนำเสนอ ความคิดความเชื่อเดิมหรืออุดมการณ์ที่มีอยู่แล้ว พิธีกร (นักข่าว) จะสอดแทรกความคิดความเชื่อ บางอย่างให้มีความแข็งแรง และชัดเจนมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 14 (15 มกราคม 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : ปรากฏว่าพอวันนี้ เราเดินทางไปที่ชุมชน คุณผู้ชม เราไปเจอบ้าน ของเขา ซึ่งปรากฏว่าบ้านของเขาเองมันเป็นบ้านไม้

ซึ่งชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของเอง ชื่อว่าป้าสมพร บอกว่า โอ้ย กับกรณีของผู้หญิงคนนี้รู้จักกัน มาหลายสิบปีแล้ว สมัยก่อนรุ่งเคยมาอยู่บ้านเช่า แล้วหลังจากนั้นก็เลิกกันไป เขาก็ออกจาก บ้านหลังนี้ไปไม่ได้เจมาเป็นสิบปีแล้วยังแปลกใจ ว่าทำไมรุ่งจะไปหางานแล้วอ้างว่าจะเอา ขนมาให้ลูก ซึ่งแต่ก่อนเนี่ยะ เจ้าของบ้านบอกว่า รุ่งนะเป็นคนนิสัยดี เป็นคนน่ารัก ก็ไม่นึกว่าอยู่ๆ จะไปก่อเหตุแบบนี้

จากตัวอย่างที่ 14 แสดงให้เห็นถึง กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากความคิด และความเชื่อที่เน้นไปที่ความสัมพันธ์ของจิตใจ ที่เชื่อมโยงไปถึงระบบความคิดและความเชื่อ เห็นได้จากประโยคที่ว่า “ซึ่งแต่ก่อนเนี่ยะ เจ้าของ บ้านบอกว่ารุ่งเป็นคนนิสัยดี” ซึ่งเป็นการตีความ จากระบบความคิดและความเชื่อของผู้พูดด้วยการ อ้างถึงระยะเวลาที่ผ่านคือคำว่า “แต่ก่อน” นั้นแสดง ให้เห็นถึงความเชื่อที่มีอยู่ก่อนแล้วประกอบกับ การสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” จึงแสดง ให้เห็นว่าอุดมการณ์หรือระบบความคิดความเชื่อ ที่ปรากฏขึ้นจากการวิเคราะห์ในตัวอย่างที่ 14 จึงเกิดจากบริบทร่วมที่มีร่วมกันในสังคม

ตัวอย่างที่ 15 (17 พฤศจิกายน 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : “คนเอาคลิปนี้ไปลง แล้วบอกว่า คุณพ่อเมาใช้ไหมเลยทั้งลูก คุณพ่อ ยืนยันว่าไม่ได้เมาอะไร! แต่ยอมรับว่าเมื่อวานนี้ ตอนเย็นนั่งกิน กินเสร็จปั๊บ ท่านผู้ชมครับ! เรา ไปเจอพ่อแถวหน้าห้องเข้าก็ยอมรับว่า พอตกติก ส่งลูกหลับแล้ว ลูกนอน คุณพ่อนึกขึ้นได้ว่าลิ้ม ของเอาไว้ที่บ้านแม่ ซึ่งห่างจากห้องประมาณ 3 กิโลเมตร พ่อก็เลยขี่รถมอเตอร์ไซด์แล้วก็ปิดประตูหลัก เอาไว้ คิดว่าน้องหลับอยู่คงไม่ลุกขึ้นเดิน สุดท้าย คุณผู้ชมรู้ไหมเกิดอะไรขึ้น! คุณพ่อบอกกับเราว่า พ่อกลับมาบ้าน ลูกหาย! เชื้อใหม่ว่าตอนนั้น แกยอมรับว่าหัวใจแกร่งเลย เพราะแกไม่รู้ว่าจะ

ลูกไปไหน จนในที่สุดมีพลเมืองดีมาเห็นคุณพ่อ แล้วถามบอกพ่อๆ พ่อหาเด็กคนนี้อยู่ใช่ไหม? คุณพ่อหันไปอีกที่เจอลูกน้อยตัวเองอยู่กับพลเมืองดี เห็นบอกว่าพ่อแกร่งให้เลยนะละ เพราะแกนึกว่า เมื่อคืนนี้แกจะไม่เจอลูกแกอีกแล้ว

จากตัวอย่างที่ 15 แสดงให้เห็นถึง กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากความคิด และความเชื่อที่เน้นไปที่การสร้างความเชื่อเมื่อมี คนดีปรากฏขึ้น ผู้พูดรู้สึกดี ในตัวอย่างที่ 15 คือ “พลเมืองดีมาเห็น” เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึง การพบกันกับพลเมืองดีคนนี้ ทำให้ผู้พูดรู้สึกถึง ความเชื่อหรือความศรัทธาที่เกิดขึ้นในตอนนั้นว่า “พลเมืองดี” คนนี้ทำให้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นพิธีกร (นักข่าว) ยังได้สอดแทรก ความคิดความเชื่อบางอย่างจากประโยคที่ว่า “คุณผู้ชมรู้ไหมเกิดอะไรขึ้น” เพื่อเป็นการประกอบ สร้างความหมายทางสังคมให้กับคำว่า “คนดี” มากขึ้นด้วยการเน้นย้ำว่า “จนในที่สุดมีพลเมืองดี มาเห็นคุณพ่อ” แสดงให้เห็นถึงความทุกข์ใจและ ความกังวลนั้นอาจได้รับการผ่อนคลายและเปลี่ยน เป็นความสุขและความศรัทธาในการเจอกันอีกครั้ง ซึ่งเป็นการประกอบสร้างความหมายเพื่อสร้าง ความเชื่อเมื่อมีคนดีปรากฏขึ้น ผู้พูดรู้สึกดีขึ้นมา

กระบวนการสร้างความหมายของคนดี จากความคิดและความเชื่อเน้นแสดงให้เห็นว่า กระบวนการสร้างความหมายดังกล่าวได้สะท้อน ระบบความคิด ความเชื่อ ของคนในสังคมไทย ที่มีอยู่ก่อนแล้วนั้นได้ถูกสร้างจากสถาบันครอบครัว และส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคม รวมไปถึง การสร้างค่านิยมในบุคคลนั้นๆ และส่งเสริม ให้ผู้อื่นเลียนแบบพฤติกรรมที่ดีและคุณค่าใน ชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งอาจส่งผลให้สังคมมี ความสุขและเจริญเติบโตอย่างเป็นสิ่งที่ดี และการเชื่อมั่นในความดีของคนอื่นๆ อาจเป็น แรงบันดาลใจในการให้ความสำคัญและความ

เคารพต่อคนที่เราดูแลในสังคม สร้างความรู้สึกที่ดี และสร้างความเชื่อในความดีของคนที่อยู่รอบข้าง ได้อีกระดับหนึ่ง

2.2 กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากการกระทำ ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ การเน้นให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดี และการเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 การเน้นให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดี

กระบวนการสร้างความหมายของคนดีในลักษณะนี้เป็นการสร้างความจริงทางสังคม ภายใต้ความเป็นจริง (Reality) แต่ความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ตามแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (2545) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 16 (28 มีนาคม 2565)

คุณธนัญญ์นภสสร น้อยเวียง : เพื่อนผู้เสียชีวิตคะ เดินทางมาที่เกิดเหตุหลังจากที่ถูกแทงแล้วนะคะ บอกว่าที่ผ่านมามีคนตายคือปียะพล เนียะเป็นคนดีแล้วก็ชอบทำบุญเป็นคนใจเย็น

จากตัวอย่างที่ 16 แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดี เห็นได้จากการว่า “ชอบทำบุญเป็นคนใจเย็น” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการรับรู้ทางจิตของมนุษย์ ที่ถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการทางสังคมมาก่อนแล้ว และมีการประกอบสร้างคำว่าคนดีขึ้นภายใต้กระบวนการนี้ ที่เรียกว่า Stabilization หรือการเสริมแรงเข้าไปในการเน้นย้ำความหมายให้บุคคลที่ถูกกล่าวถึงเรื่องพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นคนดีมากในสังคม

ตัวอย่างที่ 17 (17 ธันวาคม 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : กู้ภัยพลเมืองดี เห็นคุณลุงเดินอ้อมตึกตากลูเทพ เพื่อที่จะกลับบ้านต่างจังหวัด เพราะทนทำงานหนักที่กรุงเทพกับหลานชายไม่ได้ กู้ภัยจึงอาสาไปส่งคุณลุงที่บ้านต่างจังหวัด

จากตัวอย่างที่ 17 แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดี เห็นได้จากการกระทำที่เต็มไปด้วยน้ำใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ ถึงแม้เขาจะไม่ได้รับรางวัลในสถานการณ์นั้น จากพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนถึงความมีจิตอาสา โดยไม่ได้คาดหวังผลตอบแทนจากการกระทำดังกล่าวทั้งนี้ การเน้นความสำคัญในการกระทำที่ดีนี้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่สนับสนุนความเป็นมนุษย์และความอบอุ่นในสังคมได้เช่นกัน

กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากการให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดีแสดงให้เห็นว่าการยกระดับจิตใจของคนในสังคมและการให้ความยอมรับเหมือนเป็นการตอกย้ำรากฐานความเชื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้บุคคลนั้นๆ เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี และสะท้อนผลเป็นคนดีในสังคม

2.2.2 การเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าว

กระบวนการสร้างความหมายของคนดีในลักษณะนี้จะเป็นการสร้างความจริงทางสังคม (The Social Construction of Reality) เช่น สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น หรือแม้กระทั่งความคิด ความฝัน รวมถึงความหมายที่ได้นี้ก็ คือ ความรู้ในเรื่องๆ หนึ่ง และเมื่อความรู้สะสมมากขึ้นเรื่อยๆ ก็จะกลายเป็นคลัง

แห่งความรู้ (Stock of Knowledge) ขึ้น และมนุษย์
ก็จะสามารถแสดงหรือกระทำต่อเรื่องที่ตนเคยมี
ความรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างเคยชินในชีวิตประจำ
วันจนความหมายนั้นกลายเป็น “ความเป็นจริงทาง
สังคม” ในที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 18 (9 สิงหาคม 2565)

คุณพุทธ อภิวรรณ : ดูเผินๆ เหมือน
รถมันเสียหลัก คุณผู้ชมรู้ไหมว่า **คนดี** ที่ต้องมาตาย
เกิดอะไรขึ้น รู้ไหมอะ

ชาวบ้านผู้เห็นเหตุการณ์ : “พี่รู้ปะ
มันแข่งกันมา แล้วมันก็แข่งกันมา 3 คัน พี่รู้รีเปล่า
พอมันชน **คนดี** ๗ แค่ว่าตาย”

คุณพุทธ อภิวรรณ : “เฮ้อ สงสัยไม่
จริงหรือ รถเค้าอาจจะพลาดแล้วไปชน **คนดี** ๗
ตาย อยากเห็นวงจรปิดไหมอะ แล้วนี่เป็นเหตุการณ์
ซึ่ง **คนดี** ๗ ไม่ควรมาตายด้วยเรื่องแบบนี้จริง ๆ ”

“ให้ดูนะอะ แล้ว **คนดี** ๗ ตายนะอะ
คนทำมาหากินต้องมาจบชีวิตด้วยคนประเภทนี้”

“ไม่ได้จะขี้หรืออะนะ แต่เรื่องแบบนี้
เราสงสัย **คนดี** ๗ ”

จากตัวอย่างที่ 18 แสดงให้เห็นถึง
กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากการ
เชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวัง
ของผู้รับข่าว เห็นได้จากประโยคที่ว่า “พี่รู้รีเปล่า”
และ “สงสัยไม่จริงหรือ” ที่สะท้อนให้เห็นถึง
การเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นประกอบกับการ
สร้างความหมายทางสังคมว่า “คนดี” ที่เกิดขึ้น
จากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมนี้ผ่าน
กระบวนการผลิตและการเผยแพร่ชุดของความ
รู้ความเข้าใจด้วยบทบาทของการตีความจาก
ผู้ส่งสาร (นักข่าว) นอกจากนี้ในประโยคที่ว่า “ไม่
ได้จะขี้หรืออะนะ” ได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของคน
ในสังคมให้เกิดแนวโน้มการสร้าง ความคาดหวังว่า
สิ่งที่น่าสนใจจะต้องเป็นเรื่องจริงและเป็นคนดีจริงๆ

ตัวอย่างที่ 19 (22 กันยายน 2565)

แม่ของผู้ก่อเหตุ : “ลูกแม่ผิดไปแล้ว
เป็นพ่อเป็นแม่สอนลูกทุกคน พ่อแม่สอนลูกทุกคน
ให้ลูกเป็นคนดี แต่ลูกทำผิดก็ให้ผิดตามกฎหมาย
อยากขอโอกาสให้เขากลับตัวกลับใจ ได้ดำเนิน
คดีในครั้งนี้ มีเหตุจริงใจบางสิ่งบางอย่างที่ลูกฉันทำ
ด้วยภาระหนี้สินและงานใช้จ่ายหลายๆ อย่าง
น้องบีเป็นคนดีมาก น้องบีกับเอฟลำบากมาตั้งแต่
เด็ก ลูกหนูเป็นคนดี แต่เขาเป็นบทเรียนของเขา
บีไม่เคยทำผิดอะไรเลย”

นักข่าว : “บีมีปัญหาเรื่องเงินไหมแม่
ถามหน่อย”

แม่ของผู้ก่อเหตุ : “ส่วนใหญ่มีแต่ช่วย
น้อง ส่งน้องเรียน แล้วก็ปัญหาหลายๆ อย่าง”

จากตัวอย่างที่ 19 แสดงให้เห็นถึง
กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากการ
เชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของ
ผู้รับข่าว เห็นได้จากประโยคที่ว่า “มีเหตุจริงใจ
บางสิ่งบางอย่างที่ลูกฉันทำ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า
สิ่งที่คิด หรือคาดการณ์นั้น จะแสดงกระบวนการ
สร้างความหมายของคำว่า “คนดี” ที่ตนเคย
มีความรู้สึกในเรื่องนั้นขึ้นจนกลายเป็นความหมาย
ที่สร้างความจริงให้กับตน ประกอบกับประโยค
ที่ว่า “น้องบีเป็นคนดีมาก น้องบีกับเอฟลำบาก
มาตั้งแต่เด็ก” ได้ส่งผลกระทบต่อผู้รับสาร และ
ประโยคข้างต้นได้นำเสนอเรื่อง “คนดี” ต้องเป็น
คนที่เคยลำบากมาก่อนนั้น ยังสะท้อนถึงการ
สร้างภาพลักษณ์ที่สร้างความคาดหวังเฉพาะกลุ่ม
เป้าหมายในการนำเสนอครั้งนี้ด้วย

จากกระบวนการสร้างความหมาย
ของคนดีผ่านการเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและ
ความคาดหวังของผู้รับข่าวแสดงให้เห็นว่าการสร้าง
ความเป็นจริงทางสังคมนั้น ผู้ส่งสารมีส่วนสำคัญ
ในการมีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการสร้าง
ความเป็นจริงในสังคม เพื่อเน้นความเชื่อมโยงกับ

ความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าวอีกทั้งสร้างความเชื่อมั่น ความเชื่อถือกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเข้าใจแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้ผู้รับสารสามารถวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่ได้รับได้อย่างมีสติ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้เสนอผลการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” ในรายการทูปโตะข่าวออนไลน์ ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565 คือ รายการทูปโตะข่าว จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้การเลือกรายการสนทนาข่าวแบบเฉพาะเจาะจง ในวันจันทร์ - ศุกร์ ช่วงเวลา 22.30 - 18.55 น. และวันเสาร์ - อาทิตย์ ช่วงเวลา 22.00 - 19.00 น.

จากผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาสำคัญที่สื่อสะท้อนความคิดหรือวาทกรรมคนดีผ่านรายการทูปโตะข่าวออนไลน์แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะเรียงลำดับตามความถี่ในการปรากฏจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อว่าคนที่พูดถึงเป็นคนดี 2) การใช้มูลบทเพื่อเน้นความเชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้รับข่าว 3) การใช้มูลบทเพื่อเน้นให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดี และ 4) การใช้มูลบทเพื่อสร้างความเชื่อเมื่อมีคนดีปรากฏขึ้น ผู้พูดรู้สึกดี

เมื่อพิจารณากระบวนการสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” ในรายการทูปโตะข่าวออนไลน์พบว่า กระบวนการสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากความคิดและความเชื่อ และ 2) กระบวนการสร้างความหมายของคนดีจากการกระทำ

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้มูลบทเพื่อสร้างความคิด ความเชื่อ และค่านิยม

ความรู้พื้นฐานที่มีร่วมกันจะปรากฏการใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงการเป็นคนดีในสังคมผ่านเนื้อหาข่าวในรายการทูปโตะข่าวออนไลน์ในแต่ละเดือน (มกราคม - ธันวาคม) ได้มีความถี่แตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นถึงกลวิธีทางภาษาที่สอดคล้อง กับแนวคิดของแคฟฟี (Caffi, 1994; กฤษดาวรรณ หงส์ลดาธรรม และธีรเดช โชคสุวณิช, 2551) ที่กล่าวว่า มูลบททางวจนปฏิบัติศาสตร์ สิ่งที่เป็น การรับรู้ร่วมกันของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ได้แก่ ความคิด ความเชื่อและค่านิยม องค์ความรู้พื้นฐาน และปัจจัยที่ทำให้เกิดข้อความ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐ อังศุวิริยะ (2562) ที่ว่ากลวิธีภาษาตามแนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ด้วยกรอบคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์สอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมแบบไทยๆ โดยเฉพาะสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ซึ่งโทรทัศน์ถือได้ว่าเป็นสื่อผสม (multi-modal) ที่มีลักษณะเฉพาะที่สามารถใส่รหัสสัญญาณ (semiotic codes) ผ่านเทคนิคการถ่ายทำทางโทรทัศน์ทั้งการถ่ายภาพหรือการเล่าเรื่อง นอกจากนี้ความเป็นสื่อหรืออิทธิพลของสื่อมวลชนยังส่งผลต่อความเชื่อ วิถีปฏิบัติ ค่านิยม ทศนคติ และอัตลักษณ์ของคนในสังคมที่ทั้งกำหนดและสะท้อนความต้องการของคนในสังคม

ในส่วนของกระบวนการสร้างความหมายของคำว่า “คนดี” ในรายการทูปโตะข่าวออนไลน์ครั้งนี้ ถูกประกอบสร้างขึ้นเป็นภาพความน่าเชื่อถือ การแสดงความเป็นกันเอง และการนำเสนอความจริงแต่ความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นส่งผลให้การยกระดับจิตใจของคนในสังคมและการให้ความยอมรับเหมือนเป็นการตอกย้ำรากฐานความเชื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้บุคคลนั้นๆ เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี และสะท้อนผลเป็นคนดีในสังคมสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (2545) กล่าวว่า “ความเป็นจริง” (Reality) ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่ความ

เป็นจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น (Construct) เป็นความเป็นจริงทางสังคม (Social Reality) และมนุษย์ไม่สามารถรับรู้ความเป็นจริงภายนอกได้โดยตรง แต่ต้องกระทำผ่าน “ตัวกลาง” คือ ประสาทสัมผัส และกระบวนการรับรู้ทางจิตของมนุษย์ ซึ่งถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการทางสังคมมาก่อนแล้ว ดังนั้นสิ่งที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นความจริงทางสังคมนั้น จึงล้วนแต่เป็นโลกที่ถูกสร้างและถูกตีความมาในระดับหนึ่งแล้วทั้งสิ้น

จากกระบวนการสร้างคความหมาย “คนดี” ในรายการทูปโตะข่าว : วัฒนธรรมป๊อป จะพบว่า บริบทความเป็นสังคมไทยก็มีส่วนสำคัญที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดในเรื่องของการสร้างมูลบทคนดีได้ ซึ่งการจะวิเคราะห์กระบวนการสร้างคความหมายของคนดีได้นั้น ผู้วิจัยจะอธิบายความคิด ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับคนดีด้วยการตีความจากตัวบทเพื่อให้เข้าใจอุดมการณ์สร้างคความหมายของคนดีในรายการทูปโตะข่าว รวมถึงการเลือกนำเสนอข้อมูลข่าวสารอาจถูกครอบงำจากอำนาจของผู้บริหารสถานีหรืออำนาจของนักลงทุนหรือผู้ถือหุ้นในรูปแบบของการเลือกนำเสนอข่าวสาร ซึ่งผลที่ตามมาคือเนื้อหาสาระและวิธีการนำเสนอ ก็มีความแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะค่านิยมของสังคมที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระ และวิธีการนำเสนอสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรสาร บุคตติคำและรัตน จันทรเทว (2563) ที่กล่าวว่า “รายการทูปโตะข่าว” เป็นรายการนี้มีผู้เข้าชมข่าวจำนวนมากที่สุดในการจัดลำดับรายการเล่า

ข่าวในช่วงเย็น และรายการนี้ยังนำไปเผยแพร่ในช่องสื่อยูทูป (YouTube) ดังนั้นทางสถานีจึงมีแนวทางในการคัดเลือกเรื่องที่จะนำมาเสนอที่นำไปสู่กระบวนการสร้างคความหมายของคนดีจากความคิดและความเชื่อ ให้กับผู้รับสารอย่างไม่รู้ตัว โดยผ่านเนื้อหาเรื่องราวที่ถูกร้อยเรียงขึ้นในรายการข่าวที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเป็นภาพความน่าเชื่อถือ การแสดงความเป็นกันเอง และการนำเสนอความจริงดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ความรู้ด้านภาษาจะช่วยขยายความเข้าใจในมุมมองของภาษากับความคิด ความเชื่อ ค่านิยมหรืออุดมการณ์ในสังคมไทยได้อีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษากระบวนการสร้างคความหมาย ในรายการทูปโตะข่าวออนไลน์ครั้งนี้เป็นการศึกษาผู้ส่งสาร (Sender) และสาร (Message) โดยไม่ได้ทำการศึกษาผู้รับสาร (Receiver) ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยสามารถตอบคำถามได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ทำการวิจัยในส่วนของผู้รับสาร (Audience) เพิ่มเติม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของของการวิจัยเรื่อง “คนดี” ในรายการทูปโตะข่าวออนไลน์ : การศึกษามูลบททางวัฒนธรรมป๊อป” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2566 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *สื่อบันเทิง: อำนาจแห่งความไร้สาระ*. กรุงเทพฯ: ออล อเบอร์ทัวร์นั.
- กฤษดาพรรณ หงศ์ลดาธรมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวนิช. (2551). *วัฒนธรรมป๊อป*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทิมา เอี่ยมมานนท์. (2557). *การศึกษาวาทกรรมเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์ในสังคมไทยตามแนวปฏิพนวิเคราะห้* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

- ชนนิกานต์ ศรีพิทักษ์, ปัญญาพร ศรีเปารยะ และอลิสรา คุ่มเคี่ยม (2564). การศึกษามูลค่าทางวัฒนธรรมของงานประติมากรรมที่ปรากฏบนเพจเฟซบุ๊ก “วันแปลภาษา”. *วารสารวรรณวิทัศน์*, 10(2), 58-89. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/VANNAVIDAS/article/view/250225/170714>
- ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. (2560). ความเห็นต่อผลการศึกษา “ความเชื่อทางไสยศาสตร์ในรายการข่าวโทรทัศน์”. โครงการศึกษาวิจัยสภาพการณ์สื่อและพฤติกรรมผู้บริโภค: ฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์.
- ณฐ อังศุวิริยะ. (2562). กลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในโฆษณาการเงินประเด็นการออมและการเป็นหนี้ผ่านวาทกรรมโฆษณาทางโทรทัศน์ไทย (รายงานวิจัย รหัสโครงการ LI-A601275S).
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2550). แนวคิดด้านวัฒนธรรมการปฏิบัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วษาร์ บุตตีคำ และรัตนา จันท์เทว. (2563). สีสันภาษาของพุทธอภิวรรณองค์พระบารมีในรายการทูบโตะข่าว. *วารสาร MCU Humanities Review*, 6(2), 51-66.
- สมาคมโฆษณาดิจิทัลประเทศไทย. (2559). *DAAT เผยข้อมูลผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของไทย ไตรมาส 1 ประจำปี 2559*. สืบค้นจาก <http://www.daat.in.th/index.php/daat-internet/>
- สุธาสินี สิทธิเกสร. (2544). วัฒนธรรมการปฏิบัติศาสตร์กับการตีความวัฒนธรรมโดยอนุมานจากมุมมองของผู้ฟัง. *วารสารวรรณวิทัศน์*, 1(1), 30-39. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/VANNAVIDAS/article/view/62271/51258>
- สื่อเก่าก็คุ้นเคย สื่อใหม่ก็เข้าถึง. (2560). *แกรมดิจิตัล*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.gramdigital.net/blog/how-to-use-new-media>
- Tv Digital Watch. (2563). *เรตติ้งข่าวเย็น - ค่า (ออนไลน์)*. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2564, จาก <http://www.tvdigitalwatch.com>
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.

พิธีกินสะโหลดกับบทสะท้อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลัวะมัลร์ บ้านกอก ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

The Kin Sa-Load ritual and reflections on the cultural activities of The Lua-Malr ethnic in Ban Kok, Chiang Klang Subdistrict, Chiang Klang District, Nan Province

สุริยาวุฒิ เกตุย์¹, สรัสวดี อ๋องสกุล²

Suriyawut Ketui¹, Sarassawadee Ongsakul²

Received: 20 December 2024

Revised: 13 February 2025

Accepted: 3 March 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทสะท้อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมใน “พิธีกินสะโหลด” ของชาติพันธุ์ลัวะมัลร์บ้านกอก ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ เก็บข้อมูลโดย (1) สัมภาษณ์ชาวลัวะมัลร์ เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องพิธีกรรม จำนวน 20 คน (2) สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า “พิธีกินสะโหลด” ของชาวลัวะมัลร์บ้านกอก มีกิจกรรมที่โดดเด่น คือ (1) ด้านองค์ประกอบทางพิธีกรรม เช่น การสวดวิญญูข้าว การพายเหล้า การตีพิ และการแกงหน่อโอยเลี้ยงผี; (2) ด้านดนตรีพิธีกรรม ชุมชนลัวะมัลร์บ้านกอกมีวิธีการสร้าง “พิ” เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ทำด้วยไม้ไผ่ ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น; (3) ด้านการสืบทอดการถือผีสายตระกูล ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของชาวลัวะมัลร์ คือ “การสืบทอดสายผี” แบบชุมชนโคตรวงศ์ที่ถือผีและสืบทอดสายแม่ภายในสายตระกูล แต่ด้านการปกครองแต่ละชุมชนลัวะมัลร์ต่างมี “ผีเจ้าแก้ว” (ชาย) ของตนเอง; (4) ด้านอนุรักษ์ระบบนิเวศชุมชน พิธีกินสะโหลดได้อนุรักษ์ป่าเขาลำเนาไพรไว้ในรูปแบบปาพิธีกรรม ปาด่น้ำ ปาชุมชน ซึ่งสัมพันธ์กับการทำไร่หมุนเวียน อันเป็นการเกษตรแบบยั่งยืน, (5) ด้านอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม พิธีกินสะโหลดของชาวลัวะมัลร์ที่บ้านกอกมีความแตกต่างจากลัวะมัลร์ชุมชนอื่นในส่วนใหญ่ย่อย การศึกษาและอนุรักษ์ “พิธีกินสะโหลด” ที่บ้านกอกไว้ จึงเป็นประโยชน์ต่อสายสัมพันธ์ภายในชุมชนและการสืบทอดสายตระกูลของชาวลัวะมัลร์อย่างยั่งยืน ทั้งยังอาจเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนในระยะยาว

คำสำคัญ: ลัวะมัลร์, การถือผีสายตระกูล, พิธีกินสะโหลด, ดนตรีพิธีกรรม

¹ นักศึกษาปริญญาโท, สาขาล้านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, Email : Nanpiyamitr@gmail.com

² ศาสตราจารย์เกียรติคุณ, อาจารย์ประจำสาขาล้านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, Email: Sarassawadee1952@gmail.com

¹ Lanna Studies Center, Faculty of Humanities, Chiang Mai University, Email: Nanpiyamitr@gmail.com

² Professor Emeritus, Lecturer, Faculty of Humanities, Chiang Mai University, Email: sarassawadee1952@gmail.com

Abstract

The purpose of this research article is to study the reflection of cultural activities in the “Kin Sa-load” ritual of the Lua-Malr ethnic group in Ban Kok, Chiang Klang Subdistrict, Chiang Klang District, Nan Province. This is a qualitative study that utilizes descriptive analytical methods for data analysis. Data was collected through (1) interviews with 20 Lua-Malr people, government officials, and participants in the ritual, and (2) participant and non-participant observation. The research findings reveal that the “Kin Sa-load” ritual of the Lua-Malr people in Ban Kok has several prominent activities, including: (1) Lua-Malr belief and practices: The preservation of traditional rituals, such as the ‘rice spirit blessing’, ‘rice wine rowing’, ‘drum-stick pih beating’, and ‘young bamboo shoots cooking’ as offerings to please the Lua clan spirits; (2) Lua-Malr Ethno-musicology: The unique ritual performance differing from other Lua communities; (3) The inheritance of Lua clan system is characterized by a strong bond through “Lua clan system” based on clan affiliation that follows maternal lineage. However, in terms of governance, each Lua-Malr community has its own “spirit lord of the realm” (male) ; (4) Sustainable Lua ecological system: The kin sa-load ritual promoted the conservation of sacred forests, watershed areas, and communal rice-field forests, all related to rotational farming practices, representing sustainable agriculture; (5) Lua-Malr uniqueness: The kin sa-load ritual of Lua-Malr in Ban Kok is distinct from those of Lua-Malr communities in terms of its detailed ritual component. This long-term, painstaking research thus provides specific benefits for the sustainable transmission of Lua-Malr traditions and the continuity of the Lua clan system and lineages. In addition, it might significantly attract the eco-tourists in northern Thailand in the long run.

Keywords: Lua-Malr, clan spiritual belief, Kin Sa-Load ritual, ritualistic musicology

บทนำ

“ลัวะ” เป็นชื่อเรียกชาติพันธุ์ที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมาก การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะทางภาษาศาสตร์ (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ, 2555) สามารถแบ่งกลุ่มชาวลัวะได้เป็น 4 กลุ่ม คือ (1) ลัวะ อยู่ในจังหวัดน่าน (2) ลัวะอยู่ในพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่สูงของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น อำเภอแม่สะเรียง (3) ลัวะ อยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงจังหวัดเชียงใหม่เช่น อำเภอหางดง สดุด้ายคือ (4) ปลั่ง อยู่บริเวณบ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ในกรณีของ “ลัวะเมืองน่าน” (ชลธิรา สัตยารัตนา, 2530) พบว่าชาวลัวะอาศัยอยู่ที่นี่มาตั้งแต่โบราณและเรียกตัวเองว่า “ลัวะ” แต่ถูกชาวพื้นราบและทางราชการเรียกว่า “ถิ่น” ซึ่งมีความหมายว่า “เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม” เนื่องจากอยู่อาศัยบริเวณดอยภูคาอย่างยาวนาน โดยลัวะเมืองน่านแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือลัวะมัลร์ (ลัวะสะโหลต) และลัวะปรัย (ลัวะดอกแดง) โดยต่างกันที่พิธีกรรมและภาษาพูด มีการแยกพื้นที่ตั้งถิ่นอาศัยกันอย่างชัดเจน โดยหมู่บ้านของชาวลัวะมัลร์ตั้งอยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติดอยภูคา กระจายตามต้นน้ำขวาง ต้นน้ำปัว และพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัด

น่าน ผลจากการลงพื้นที่สำรวจโดยผู้วิจัยพบว่า มีหมู่บ้านของชาวลัวะมัลร์จำนวน 28 หมู่บ้าน (ผลการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2567 โดยผู้วิจัย)

ชาวลัวะมัลร์มีพิธีกรรมที่โดดเด่น คือ พิธีกินสละโสด โดยมีความเชื่อว่าการประกอบพิธีกินสละโสดสามารถขอให้ผีช่วยดูแลผลผลิตในไร่ข้าวและคุ้มครองคนในชุมชนได้ โดยจะจัดในช่วงที่ต้นข้าวสูงประมาณหนึ่งฟุต ซึ่งจะอยู่ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายนของทุกปี

ช่วงระหว่างปี พ.ศ.2510 - 2526 เกิดการสู้รบระหว่างรัฐไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในพื้นที่รอบๆ หมู่บ้านชาวลัวะมัลร์ ทหารได้จำกัดพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อความปลอดภัยและป้องกันไม่ให้ชาวลัวะมัลร์ออกไปติดต่อกับ พคท. ได้ รวมทั้งมีการตรวจสอบพิธีกรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิด ทำให้พิธีกินสละโสดเริ่มถูกแทรกแซงจากคนภายนอก ต่อมาเมื่อมีการออกไปทำงานนอกพื้นที่ของวัยรุ่น การศึกษาในระบบโรงเรียน การเข้ามาของศาสนาและความเชื่ออื่น ทำให้ชาวลัวะมัลร์บางส่วนค่อยๆ ละเลยพิธีกรรมนี้ไป สายตระกูลผีบางตระกูลขาดคนมาสืบทอดทำให้ขาดความต่อเนื่องของการจัดพิธีกรรม (สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567)

ในช่วงทศวรรษ 2540 เริ่มมีการยอมรับความแตกต่างของชาติพันธุ์ในสังคมวงกว้าง กลุ่มชาติพันธุ์เริ่มเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2565) ประกอบกับการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติออบกาศทับซ้อนพื้นที่ดั้งเดิมของชาวลัวะมัลร์ทำให้พื้นที่ทำกินลดน้อยลง ชาวลัวะมัลร์จึงรื้อฟื้นจัดพิธีกินสละโสดขึ้นมาเพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ เช่น การตีพิน การเดินรำ และอาหารชาติพันธุ์ เป็นต้น เพื่อให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การรื้อฟื้นพิธีกินสละโสดขึ้นมาใหม่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละหมู่บ้านเนื่องจากการสืบทอดพิธีกรรมผ่านความทรงจำและมีความแตกต่างกันเบี่ยงเบนไปบ้างตามสภาวะเศรษฐกิจและความต้องการของชุมชน ชาวลัวะมัลร์บ้านกอกเป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีการรื้อฟื้นพิธีกินสละโสดที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมเอาไว้และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพิธีกรรมบางส่วนให้เหมาะสมกับยุคสมัย (สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพิธีกินสละโสดของชาวลัวะมัลร์บ้านกอก การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีคำถามว่า “พิธีกินสละโสดของชาวลัวะมัลร์มีองค์ประกอบทางพิธีกรรมอย่างไร และได้สะท้อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์อย่างไรบ้าง” โดยได้เลือกชุมชนลัวะมัลร์บ้านกอก ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน เพื่อทำการศึกษาวิจัย เนื่องจากมีการแสดงกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพิธีกินสละโสดของชาติพันธุ์ลัวะมัลร์แบบดั้งเดิมร่วมกับการแสดงอัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นใหม่ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้เข้าใจถึงการใช้พิธีกินสละโสดของชาวลัวะมัลร์บ้านกอกในการแสดงกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพิธีกินสละโสดของชาติพันธุ์ลัวะมัลร์บ้านกอก ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาบทสะท้อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมผ่านพิธีกินสละโสดของชาติพันธุ์ลัวะมัลร์บ้านกอก ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

การศึกษาเรื่อง “พิธีกินสะโหลดกับ
บทสะท้อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์
ลัวะมัลร์บ้านกอก ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง
จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดัดชนวิทยาและ
แนวคิดประเพณีประติษฐ์ มาใช้เพื่ออธิบายถึง
บทสะท้อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ชาวลัวะมัลร์
บ้านกอกแสดงในพิธีกินสะโหลด โดยมีรายละเอียด
ดังนี้

1. แนวคิดคดคติชนวิทยา โดย ศิริพร ณ ถลาง (2557) ใน “ทฤษฎีคดคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน” ได้กล่าวถึงแนวคิดคดคติชนวิทยาว่า “วัฒนธรรมส่วนต่างๆ ในสังคมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางด้านปัจจัยพื้นฐานด้านความมั่นคงของสังคมและความมั่นคงทางด้านจิตใจ วัฒนธรรมในส่วนที่เป็นคดคติชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าต่างๆ เพลง การละเล่น การแสดง ความเชื่อ พิธีกรรม ล้วนมีหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ทางด้านจิตใจและช่วยสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงทางวัฒนธรรมให้แก่ละสังคม ดังนั้นการศึกษาวัฒนธรรมที่เป็นคดคติชนจึงควรศึกษาในบริบททางสังคมนั้นๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญของข้อมูลประเภทคดคติชนที่ช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง”

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดคติชนมาใช้เพื่ออธิบาย
การกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม
โดยการรวบรวมเรื่องเล่าและตำนานของพิธีกินสะ
โหลต แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลและ
ที่มาขององค์ประกอบและความหมายของพิธีกรรม

2. แนวคิดประเพณีประดิษฐ์โดยปฐม
หังษ์สุวรรณ (2560) ใน “พลวัตและการสร้าง
ประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง” ได้อ้างถึง
Eric Hobsbawn และ Terence Ranger (1983)
ซึ่งได้ให้คำนิยามของแนวคิดประเพณีประดิษฐ์

(Invention of Tradition) ว่า “ประเพณีประดิษฐ์ คือ ชุดของวิถีปฏิบัติ (A set of practices) ที่กำหนดขึ้น จากกฎเกณฑ์ที่ยอมรับกันทั้งโดยเปิดเผยและโดยปริยาย มีลักษณะเชิงพิธีกรรมหรือสัญลักษณ์ที่ต้อง มีการส่งทอดค่านิยมและแบบแผนความประพฤติ ที่แน่นอน โดยการกระทำซ้ำตามแบบเดิม ซึ่งแสดง ความต่อเนื่องกับอดีต ทั้งนี้ประเพณีประดิษฐ์นั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ๆ แต่อาจจะปรับเปลี่ยนอ้างอิงกับสถานการณ์เก่าหรือ อาจจะสร้างอดีตขึ้นมาเองก็ได้”

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดประเพณีประดิษฐ์มาใช้ เพื่อวิเคราะห์ว่าในพิธีกินسهโหลดมีส่วนไหนที่เป็น วิถีดั้งเดิม ส่วนไหนที่เป็นการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ และส่วนไหนที่รื้อฟื้นวิถีดั้งเดิมขึ้นมาใช้ในบริบท ใหม่ หรือใช้รูปแบบเชิงพิธีกรรมและสัญลักษณ์ที่ คล้ายกับวิถีดั้งเดิมเพื่อนำมาใช้ในวัตถุประสงค์ใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้
ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกินสะโหลดทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ได้แก่ เจ้าศีและผู้ประกอบพิธีกรรม จำนวน 5 ท่าน เพื่อศึกษาถึงข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ

2. กลุ่มชาวลัวะมีลร์บ้านกอก จำนวน 10 ท่าน เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม ตลอดจนความรู้ในด้านต่างๆ ของพิธีกรรม

3. กลุ่มข้าราชการในพื้นที่และนักท่องเที่ยว
จำนวน 5 ท่าน เพื่อศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับพิธีกรรม และมุมมองของพิธีกรรมจาก
คนภายนอก

2. ขอบเขตเกี่ยวกับเวลาวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงเวลาศึกษาตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2567 ถึง 15 กุมภาพันธ์ 2568 โดยได้กำหนดเวลาในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2567 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2567

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้กระบวนการการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการฝังตัวในชุมชนเพื่อสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การบันทึกข้อมูลภาคสนามใช้วิธีการแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) ร่วมกับการบันทึกภาพและเสียง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามที่ได้รับการอนุญาตให้เผยแพร่จากบุคคลข้อมูลจะถูกใช้เป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิในการวิเคราะห์รูปแบบพิธีกรรม (Ritual Systematic) และบริบททางสังคม (Social Context)

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ตั้งประเด็นซึ่งเป็นคำถามในการศึกษา

4.2 ทบทวนเอกสาร หากรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 ค้นคว้าและรวบรวมเอกสารและหลักฐานต่างๆ

4.4 สัมภาษณ์และสังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาจะเข้าไปอาศัยในพื้นที่บ้านกอก เพื่อทำการสัมภาษณ์โดยมีผู้ใหญ่บ้านร่วมแนะนำและเชิญชวนบุคคลในกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมวิจัย ระหว่างช่วงเวลาสัมภาษณ์ผู้ศึกษาจะทำการสังเกตการณ์พื้นที่วิจัยเพื่อหาข้อมูลที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับพิธีกินสละโสดไปด้วย โดยประเด็นต่างๆ ได้ผ่านความคิด

เห็นจากผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว²

2.5 วิพากษ์หลักฐานต่างๆ ที่ความและวิเคราะห์

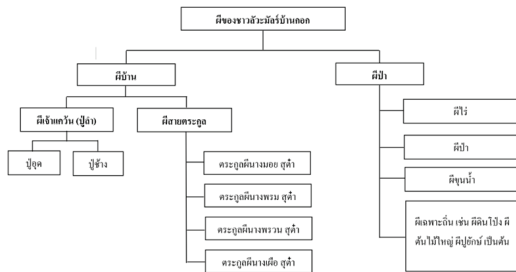
2.6 สังเคราะห์และสรุปเรียบเรียงแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description)

ผลการวิจัย

ลัวะมัลร์บ้านกอกเป็นชุมชนที่อยู่บริเวณดอยภูคามอย่างยาวนาน ในอดีตชาวลัวะมัลร์ดำรงชีพโดยการหาของป่าและทำการเกษตรแบบยังชีพ โดยทำไร่ข้าวเป็นหลักพร้อมกับการปลูกพืชผักสวนครัวแทรกตามไร่ข้าวหรือพื้นที่ว่างตามขอบไร่ การทำไร่จะเป็นแบบหมุนเวียนโดยใช้แรงงานคนในครอบครัวและการเอามือ (ลงแขก) กับคนในชุมชน ปัจจุบันการเกษตรเปลี่ยนเป็นแบบผสมผสานในรูปแบบเพื่อการยังชีพและเพื่อการค้า ชาวลัวะมัลร์จะปลูกข้าวและพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน และปลูกข้าวโพดขิง และมันสำปะหลังเพื่อการค้า โดยจะเลือกปลูกพืชตามความต้องการของตลาด

ในด้านความเชื่อ พบว่าชาวลัวะมัลร์บ้านกอกมีการนับถือผีแบบดั้งเดิมร่วมกับศาสนาพุทธ โดยยึดถือปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน ด้านการปกครองจะใช้ระบบการปกครองท้องถิ่นของรัฐและระบบความเชื่อเรื่องผี คือ “ผีเจ้าแก้วน” ชื่อ “ปู่ล่า” โดยมี “ปู่ดุด” และ “ปู่ช้าง” เป็นผู้ช่วย มีพื้นที่ขอบเขตอาณาจักรชัดเจน และ “ผีสายตระกูล” คือ การสืบทอด “สายผี” แบบชุมชนโคตรวงศ์ที่ถือผีและสืบทอดสายแม่ภายในสายตระกูล

² โครงการวิจัยที่ได้รับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ รหัส cmurec 67/193

ภาพที่ 1 : แผนแสดง “ผี” ตามความเชื่อของชาวลัวะมีล้นบ้านนอก ต.เซียงกลาง อ.เซียงกลาง จ.น่าน
ที่มา : สุริยาวุฒิ เกตุย

พิธีกินสะโหลด

พิธีกินสะโหลดเป็นพิธีกรรมที่โดดเด่นของชาวลัวะมีล้น มีความแตกต่างของรูปแบบในแต่ละชุมชน สำหรับชาวลัวะมีล้นบ้านนอกจะจัดทุกๆ 3 ปี ปีที่ว่างเว้นจะมีการจัดพิธีกรรมเล็กๆ เรียกว่า “กินอันแท็บ” หรือ “กินสะแล็บ” โดยจะมีรูปแบบการจัดเหมือนพิธีกินสะโหลดแต่ไม่มีการตีพิและเต็นรำที่ลานหมู่บ้าน สำหรับหมู่บ้านลัวะมีล้นอื่นๆ จะมีกำหนดการที่แตกต่างกันไป

ความเป็นมาของพิธีสะโหลด มีตำนานที่เล่ากันในหมู่ของชาวลัวะมีล้นว่า “เมื่อก่อนชาวลัวะไม่รู้จักต้นข้าวมาก่อน อยู่ๆ ก็มีนกเขาคู่หนึ่งบินเข้ามาในหมู่บ้านแล้วถ่ายมูลออกมามีเมล็ดข้าวติดอยู่ที่มูล 3 เมล็ด ต่อมาเมล็ดข้าวนั้นก็งอกออกมาเป็นต้นข้าว 3 ต้น จนต้นข้าวนั้นโตและออกรวงข้าวและขยายพันธุ์ออกไปเรื่อยๆ ชาวลัวะเห็นดังนั้นก็เอาเมล็ดข้าวมาต้มใส่เกลือแล้วลองทานดู พบว่ามีรสชาติอร่อยดี จึงมีการเก็บเมล็ดข้าวที่ยังไม่ได้ต้มแล้วขยายพันธุ์ต่อ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาชาวลัวะก็มีการปลูกข้าวเพื่อเป็นอาหารหลักกันทุกครอบครัว ต่อมาเพื่อพบว่ามีปัญหาในการปลูกข้าวเนื่องจากมีสัตว์และแมลงรบกวน ชาวลัวะจึงมีการทำพิธีกินสะโหลดขึ้นโดยการเชิญขวัญข้าวไปสู่ขวัญที่บ้าน

เพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตงอกงาม และขอให้ผีช่วยป้องกันไม่ให้มีโรค นก หนู แมลงต่างๆ มารบกวนต้นข้าว” (ทวี ประทีปแสง, 2542)

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าบริเวณที่ชาวลัวะมีล้นอาศัยอยู่จะพบ “นกเขาไฟ” อยู่เป็นจำนวนมาก จนกระทั่ง “พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ” ได้นำไปแต่งเพลง “นกเขาไฟ” เพื่อเป็นภาพแทนภาพชาวลัวะบนดอยภูคา ในอีกมุมหนึ่ง “นกเขาไฟ” อาจจะหมายถึงตัวกลางระหว่างชาวลัวะและบรรพชน ที่ได้ส่งทอดภูมิปัญญาการทำไร่ข้าวจากรุ่นสู่รุ่น

กิจกรรมที่สำคัญในพิธีกินสะโหลดของชาวลัวะมีล้นบ้านนอก มีการจัด 13 วัน (รวมวันหยุด) ดังนี้

1. วันวาย เป็นวันที่ชาวลัวะมีล้นเดินทางเข้าป่าหาหน่อไม้มาหั่นเป็นแผ่นบางๆ แล้วหมักให้หายขมและมีรสชาติอร่อยขึ้น (หน่อโอย) เพื่อใช้ทำอาหารในพิธีกินสะโหลด
2. วันเมิง วันพักผ่อนของชาวลัวะมีล้น
3. วันเป็ก ชาวลัวะมีล้นตัดไม้ไผ่ข้างเตรียมทำเป็นข่าพิ
4. วันกัต เป็นวันที่ชาวลัวะมีล้นตัดไม้ไผ่เย็บเตรียมทำเป็นตัวพิ
5. วันกต เป็นวันที่ชาวลัวะมีล้นร่วมใจกันทำพิ
6. วันฮ้าง เข้าวันฮ้างชาวลัวะมีล้นเดินทางเข้าป่าเพื่อหาผักที่ใช้บวงสรวง ช่วงตอนกลางคืนก็จะมีการซ้อมตีพิในบ้านเจ้าผี
7. วันเต่า วันนั้นชาวลัวะมีล้นเดินทางไปไร่ของตนเองแต่เช้าเพื่อเก็บผักในไร่ข้าว แล้วนำมารวมกันที่บ้านต้นตระกูลผี ตอนเย็นเชิญขวัญข้าวมาเพื่อสู่ขวัญร่วมกัน ตอนกลางคืนมีการซ้อมตีพิ

8. วันกำ ตอนเช้าวันกำชาวลัวะมัลร์
ร่วมกันพายเหล้าไหและทำพิธีบวงสรวงผีต้นตระกูล
และบรรพชน ช่วงบ่ายทำพิธีบวงสรวงลงผีอีกครั้ง

9. วันกาบ วันนี้ชาวลัวะมัลร์ซ้อมตีพิ
โดยเล่นอยู่ที่บ้านเจ้าผี

10. วันดับ ชาวลัวะมัลร์ซ้อมตีพิใน
บ้านเจ้าผี

11. วันวาย ชาวลัวะมัลร์นำข้าวปวง (นำ
เมล็ดข้าวจากไร่มาแกะเป็นเม็ด ทำให้ละเอียด
ห่อด้วยใบตองแล้วต้มให้สุก) ไปเซ่นไหว้ที่ตูป
ผีบรรพชน ช่วงบ่ายแต่ละสายตระกูลผีร่วมกัน
พายเหล้า หลังจากนั้นนำเลือดไก่และขี้วัว
ไปส่งที่ไร่

12. วันเมิง ชาวลัวะมัลร์ซ้อมตีพิที่
บ้านเจ้าผี

13. วันเป็ก ชาวลัวะมัลร์ทำพิธีฆ่าพิ หรือ
ทำลายพิทั้ง โดยการทุบให้แตก ถอดขาทั้ง (สมัย
ผู้นำชุมชน เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567)

ภาพที่ 2 : QR Code วัสดุโคลิกลิปพิธีกรรม

กินสละโสดของชาวลัวะมัลร์บ้านกอก

ที่มา : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (มหาชน) (2566)

จากการศึกษาพิธีกินสละโสดของ
ชาวลัวะมัลร์บ้านกอก ผู้วิจัยพบว่ามียทสะท้อน
กิจกรรมกรรมทางวัฒนธรรม 6 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านองค์ประกอบพิธีกรรม พิธี
กินสละโสดของชาวลัวะมัลร์บ้านกอกได้อนุรักษ์
วิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ เช่น การสวดวิญข้าว การพายเหล้า
การตีพิ และการแกงหน่อไอยเลี้ยงผี

การประกอบพิธีกินสละโสดในบ้านเจ้าผี
(บ้านผีเจ้าแคว้น และบ้านผีสายตระกูล) เจ้าของไร่
จะเก็บพืชผักต่างๆ มาประกอบพิธีกรรมโดยแยก
ออกเป็น 2 ส่วน คือ ผักที่เป็นอาหารคนคือพืชผัก
ที่กินได้ในไร่ข้าว เช่น แตงกวา ถั่ว ผักกอก มัน และ
อื่นๆ และผักที่เป็นอาหารผี คือพืชที่คนกินไม่ได้
แต่ผีชอบกิน ส่วนมากจะมีกลิ่นคาวและยางสีแดง
ในการเก็บพืชผักนี้ต้องไม่มีใครเคยเก็บมาก่อน ถ้ามี
ใครเคยเก็บแล้วจะไม่สามารถนำมาร่วมพิธีกรรมได้
พร้อมกันนี้ชาวลัวะมัลร์จะทำพิธีเชิญขวัญข้าวที่ไร่
โดยการบอกกล่าวเจ้าที่แล้วจึงถอนต้นข้าวที่กำลัง
ตั้งท้องเพื่อไปสวดวิญที่บ้านพิธีกรรมนี้ชาวลัวะมัลร์
ไม่ให้คนนอกเข้าร่วม เนื่องจากกลัวว่าขวัญข้าวจะ
ตกใจแล้วไม่ตามเจ้าของไร่ไปบ้านเพื่อสวดวิญ ส่งผล
ให้ผลผลิตในไร่ข้าวไม่ดีและมีสิ่งรบกวน

การพายเหล้าซึ่งใช้เหล้าอุหรือเหล้าหมัก
รูปแบบพิธีกรรมจะเป็นการบอกกล่าวผี รอบแรก
ทุกคนจะตูดเหล้าจากหลอดไม้ไผ่ อมไว้ แล้วลุก
ออกไปพนออกนอกบ้านพร้อมกับกล่าวขับไล่สิ่ง
ไม่ดีออกไป สำหรับเจ้าผีจะเดินเข้าไปพนที่มุมหนึ่ง
ของห้องนอนคนเดียว แล้วจึงกลับมาตูดเหล้าอุ
อีกรอบ รอบนี้ทุกคนจึงจะเริ่มดื่มกลิ่นเหล้าอุได้
ซึ่งสิ่งนี้จะทำเหมือนกันในหมู่ลัวะมัลร์แต่จะแตกต่าง
กับกัมมุ (ขมุ) หรือลัวะปรัย ที่ใช้เหล้าอุในการดื่ม
เพื่อสังสรรค์หรือต้อนรับแขก ไม่ได้ใช้ในพิธีกรรม

การตีพิ หรือโยนพิ การออกไปโยนพิตาม
ลานบ้านเจ้าผี จะมีการจุดไฟนำขบวนเดินทาง
ไปตามที่ต่างๆ เนื่องจากความเชื่อว่าผีจะมองไม่

เห็นในตอนกลางวันทำให้ต้องจุดไฟส่องทางให้มองเห็น การเดินจะจัดเป็นขบวน เมื่อถึงช่วงบ้านคนที่มีพิ 3 อัน จะยืนรอบวงกลมแล้วทำการตีพิ ส่วนคนที่ไม่พิ หรือถือพิที่แตก ชำรุด ก็จะถือพิมาเดินกลางวง ชาวลัวะมีลัทธิเชื่อว่าพิเป็นสิ่งมีชีวิต เมื่อทำพิติดไม้มาทำเป็นพิแล้ว แม้ไม้ไผ่จะแตกหัก หรือเสียงไม่ดี ก็ไม่ทิ้งต้องถือเข้าร่วมพิธีกรรมด้วย จนกระทั่งเสร็จพิธีกินสะโหลดก็จะต้องฆ่าพิหรือทำลายทิ้งเช่นเดียวกับพิอันอื่นๆ

(2) ด้านดนตรีพิธีกรรม ชุมชนลัวะมีลัทธิบ้านกอกมีวิธีการสร้าง “พิ” เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ทำด้วยไม้ไผ่ ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น ทำให้ได้เสียงไพเราะและคงที่ ด้วยท่วงทำนองการตีพิที่ใช้ในชุมชน

“พิ” หรือ “ปีห์” เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรม มีหน้าที่เป็นทูตที่นำคำขอของชาวลัวะมีลัทธิไปสู่ผี มีการปลุกเสกให้มีชีวิตและต้องเลี้ยงด้วยเลือดไก่ทุกครั้งที่น่ามาตี และเมื่อถึงเวลาสิ้นสุดพิธีกรรมจะมีพิทำลายทิ้งเพื่อไม่ให้ “พิ” มารบกวนหรือทำร้ายชาวบ้านในอนาคต

“พิ” ทำจากไม้ไผ่ 2 ชนิด คือ ไม้ไผ่เฮียะและไม้ไผ่ซาง โดยจะมีการตัดกระบอกไม้ไผ่เฮียะทำเป็นตัวพิ แล้วเอาไม้ไผ่ซางเหลาเป็นลิ้มเพื่อใช้ตอกไปในรูของไม้ไผ่เฮียะเพื่อเป็นขาพิ โดยฝั่งหนึ่งที่ใช้สำหรับถือและอีกฝั่งที่ยาวกว่าจะใช้สำหรับตีให้เกิดเสียง แล้วจึงมีการตั้งเสียงให้มีระดับเสียงเท่ากันตามขนาดของตัวพิ ใน “พิ” 1 ชุด จะมีตัวพิอยู่ 3 ตัว ที่มีระดับเสียงแตกต่างกัน และในแต่ละชุดจะมีการตั้งเสียงแต่ละตัวให้เท่ากันตามลำดับ

การตีพิในหมู่บ้านของชาวลัวะมีลัทธิที่ยังคงถือปฏิบัติอยู่ได้แก่ บ้านกอก บ้านชี บ้านหนองบ้านสากาด บ้านเกรต บ้านเตย บ้านผาน้ำย้อย บ้านมณีพฤษ และบ้านจูน แต่ละหมู่บ้านจะมีทำนองการตีพิที่แตกต่างกัน โดยเฉลี่ยแต่ละหมู่บ้านจะมีทำนองการตีพิ 10 -13 เพลง แต่ใช้ในการลงตี

ที่ลานบ้าน 3 เพลง ที่เหลือจะตีเฉพาะในบ้านเจ้าผี ทำนองการตีพิส่วนหนึ่งสืบทอดมาจากบรรพชน บางทำนองก็แต่งขึ้นมาใหม่เพื่อความสนุกสนาน เช่น เป็นทำนองเพลงที่แต่งเพื่อล้อเลียนหมู่บ้านใกล้เคียง หรือทำนองเพลงตลกเฮฮา เป็นต้น การฝึกตีพิจะฝึกกันในบ้านเจ้าผีเฉพาะวันที่กำหนดของพิธีกรรม ความพร้อมเพรียงและความไพเราะของการตีพิในแต่ละตระกูลผีเป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตาและภาคภูมิใจของทุกคนในตระกูล ดังนั้นเจ้าผีจึงใส่ใจในการตั้งเสียงพิให้เท่ากัน และพยายามเคี่ยวเข็ญคนในตระกูลฝึกฝนจนพร้อมเพรียงและไพเราะกว่าตระกูลผีอื่น

ผู้วิจัยได้ร่วมพิธีกินสะโหลดและตีพิกับลัวะมีลัทธิหลายหมู่บ้าน บางครั้งจะมีปัญหาเสียงพิไม่เท่ากัน เกิดขึ้นจากการใช้ไม้ไผ่ที่มีความหนาแน่นไม่เท่ากันมาทำเป็นตัวพิ ทำให้ไม้ไผ่แห้งและหดตัวไม่เท่ากัน มีผลให้มีความหลวมและหลุดเลื่อนของตัวไม้ไผ่จนทำให้เกิดเสียงเพี้ยนไปจากที่ตั้งไว้ ชาวลัวะมีลัทธิบ้านกอกมีเทคนิคการทำพิที่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น โดยกำหนดวันตัดไม้ไผ่ซางซึ่งมีความหนาแน่นและแห้งช้าแต่แข็งแรงมาทำขาพิ วันต่อมาจึงจะตัดไม้เฮียะซึ่งมีเนื้อไม้ที่บาง แห้งเร็วและมีเสียงก้องกังวาลมาทำเป็นตัวพิ พอวันถัดไปนำมาประกอบเป็นตัวพิ จะได้เนื้อไม้ไผ่ที่แห้งพอๆกัน จึงเกิดเสียงที่ไพเราะและเข้ากันได้สนิท

(3) ด้านการสืบทอดการถือสายตระกูลผี ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของชาวลัวะมีลัทธิคือ “การสืบทอดสายผี” แบบชุมชนโคตรวงศ์ที่ถือผีสายแม่ภายในสายตระกูล แต่ด้านการปกครอง แต่ละชุมชนลัวะมีลัทธิต่างมี “ผีเจ้าแคว้น” (ชาย) ของตนเอง

การประกอบพิธีกินสะโหลดเป็นพิธีกรรมที่เกิดจากความสามัคคีและร่วมแรงร่วมใจของคนในตระกูลผีผ่านทางเจ้าผีและผู้อาวุโสของแต่ละตระกูล เริ่มตั้งแต่การขอผีเพื่อกำหนดวันจัดพิธีกรรม การแบ่งหน้าที่ในแต่ละวัน รวมไปถึงการกะเกณฑ์

เก็บเงินทอง ของเช่นและแรงงานเพื่อเตรียม
สิ่งต่างๆ

ชุมชนของชาวลัวะมัลร์จะมีการปกครอง
ด้วยผีเจ้าแคว้น โดยแต่ละพื้นที่จะมีผีเจ้าแคว้น
ที่แตกต่างกัน เช่น บ้านสากาดจะมีผีเจ้าแคว้นคือ
“ปู่ขาวย่าขาว” บ้านเตยจะมีผีเจ้าแคว้นคือ “เจ้า
หลวงบัว” โดยมีการแบ่งเขตปกครองของผีเจ้า
แคว้นอย่างชัดเจนและเชื่อว่า “ปู่ขาวย่าขาว” และ
“เจ้าหลวงบัว” เป็นพี่น้องกันอีกด้วย จากการวิจัย
พบว่าชุมชนลัวะมัลร์ที่บ้านกอก มีผีเจ้าแคว้น
ชื่อ “ปู่ล้า” ซึ่งมีผู้ช่วยลำดับรองลงมาสองสาย คือ
“ปู่จูด” กับ “ปู่ช้าง” โดยแบ่งพื้นที่ถือครองที่ดิน
และทรัพยากรธรรมชาติตามสายที่กำกับชัดเจน

ความแตกต่างระหว่างผีเจ้าแคว้นและ
เจ้าผีของสายตระกูลผี คือ

1. ผีเจ้าแคว้น มีผู้ดูแลและสืบทอดเป็น
ผู้ชาย ส่วนเจ้าผีของสายตระกูลผี มีผู้ดูแลและ
สืบทอดเป็นผู้หญิง

2. ผีเจ้าแคว้น มีขอบเขตพื้นที่ดูแลอย่าง
ชัดเจน มีอำนาจในการให้คุณและโทษเฉพาะในพื้นที่
ของตัวเองเท่านั้น ส่วนเจ้าผีสายตระกูลผี มีหน้าที่
ดูแลสมาชิกในตระกูลผีที่สืบทอดโดยสายเลือดหรือ
ผู้ชายที่แต่งงานเข้ามาในตระกูลผี ไม่ว่าจะย้ายไป
อยู่ที่ไหนก็ยังนับว่าเป็นสมาชิกของตระกูลผีนั้นๆ
อยู่ เมื่อจะต้องเลี้ยงผีหรือประกอบพิธีกรรมต่างๆ
ต้องกลับมาทำที่บ้านเจ้าผีของสายตระกูลผีด้วย

3. ในการประกอบพิธีกินสละโสดจะมีการ
ทำพิธีที่บ้านผีเจ้าแคว้นก่อน หลังจากนั้นจึงเวียน
ไปตามบ้านเจ้าผีของสายตระกูลผีต่างๆ

4. เมื่อชาวลัวะมัลร์เดินทางออกเขต
ปกครองของผีเจ้าแคว้นของตัวเอง จะนอบน้อม
แล้วและให้ความเคารพต่อผีเจ้าแคว้นของพื้นที่
เขตนั่นๆ ส่วนตระกูลผีจะยังคงยึดถือผีของ
สายตระกูลผีไม่เปลี่ยนแปลง

(4) ด้านอนุรักษระบบนิเวศชุมชน
พิธีกินสละโสด ได้อนุรักษป่าเขาลำเนาไพรไว้ใน
รูปแบบป่าพิธีกรรม ป่าต้นน้ำ ป่าชุมชน ซึ่งสัมพันธ์
กับการทำไร่หมุนเวียน อันเป็นการเกษตรแบบ
ยั่งยืน

พิธีกินสละโสดสัมพันธ์กับการทำ
การเกษตรแบบยั่งยืนโดยอาศัยความเชื่อและ
การหมุนเวียนพื้นที่ทำการเกษตร การเลือกที่ทำไร่
ไม่สามารถเลือกได้ตามใจปรารถนา ต้องอาศัยการ
เสี่ยงทายและเห็นชอบจากผีที่ดูแลพื้นที่นั้น ถ้าผี
ไม่อนุญาตให้ทำก็จะไม่สามารถถางป่าได้ ซึ่งผี
ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำไร่ของชาวลัวะมัลร์
มีดังนี้ (สถาพร มะโนวัง, 2556)

1.1 ผีไร่ คือ ผีที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาข้าว
ที่อยู่ในไร่ ดูแลรักษาข้าวในไร่ ไม่ให้ภูตผี ปีศาจ
และแมลงต่างๆ เช่น นก หนู แมลง มากัดกินทำลาย
ข้าว อีกทั้งยังช่วยปกป้องคุ้มครองสัตว์เลี้ยงที่
ชาวบ้านเลี้ยงไว้ในไร่ไม่ให้เจ็บป่วยเป็นโรค หาก
ว่าทำผิดผีไร่ ผีไร่จะทำให้เจ็บป่วย ดังนั้นจึงต้อง
มีการเลี้ยงผีไร่เป็นระยะๆ

1.2 ผีป่า เป็นผีที่ดูแลป่าเขา ซึ่งอาศัยอยู่ใน
ต้นไม้ การเลี้ยงผีป่านี้ชาวบ้านจะทำการเซ่นไหว้
ทุกปีพร้อมกับผีไร่

1.3 ผีขุนน้ำ เป็นผีที่ดูแลสายน้ำที่ชาวลัวะ
ใช้ในการอุปโภค บริโภคและทำการเกษตร การเลี้ยง
ผีขุนน้ำจะทำการเซ่นไหว้ทุกปีพร้อมกับผีเจ้าแคว้น

1.4 ผีเฉพาะถิ่นอื่น ๆ เช่น ผีในต้นไม้ใหญ่
ผีดินโป่ง ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ทำกิน หรือใกล้เคียง
ชาวลัวะมัลร์จะทำการบอกกล่าวและเลี้ยงดูตาม
ความสำคัญและหน้าที่ของผีนั่นๆ

ด้วยเหตุนี้ พิธีกินสละโสดก่อให้เกิดการ
อนุรักษป่าไว้เพื่อเป็นป่าพิธีกรรม ป่าไม้ไผ่เพื่อ
ใช้ตัดมาทำพิ พื้นที่ป่าช้า และป่าอื่นๆ ที่มีผีอาศัย
อยู่ ป่าเหล่านี้ชาวลัวะมัลร์จะไม่ตัดไม้ถ้าไม่ได้รับ
อนุญาตจากผีเจ้าของพื้นที่

ปัจจุบันพื้นที่ทำกินของชาวลัวะมีลัวะส่วนหนึ่งถูกประกาศเป็นพื้นที่ป่าสงวน ทำให้ไม่สามารถเลือกพื้นที่ทำไร่หมุนเวียนได้เหมือนเดิม การเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้พื้นที่ทำกินต้องถูกแบ่งย่อยให้กับลูกหลานจนไม่สามารถที่หมุนเวียนไปที่อื่นได้ ต้องทำไร่ในที่ดินเดิมซ้ำๆ เป็นผลให้เกิดการเสื่อมสภาพของดิน แม้ว่าชาวลัวะมีลัวะจะหันพึ่งพาปุ๋ยเคมีสำหรับการเกษตรมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่ละทิ้งพิธีกินสะโหลดเพื่อขอให้ผีมาช่วยคุ้มครองผลผลิตจากไร่อีกทาง

(5) **ด้านอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม** พิธีกินสะโหลดของชาวลัวะมีลัวะที่บ้านกอกมีความแตกต่างจากลัวะมีลัวะชุมชนอื่นในส่วนปลีกย่อย ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการสืบทอดพิธีกรรมผ่านความทรงจำ และมีความแตกต่างเบี่ยงเบนไปบ้างเพื่อปรับตัวตามสถานะเศรษฐกิจและความต้องการของสมาชิกชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1) ในการจัดพิธีกินสะโหลดบางหมู่บ้านจัด 7 – 9 วัน ส่วนชาวลัวะมีลัวะบ้านกอกจัดถึง 13 วัน เนื่องจากการแยกวันตัดไม้ไผ่ออกเป็น 2 วัน โดยวันแรกตัดเฉพาะไม้ไผ่ขวางเพื่อทำเป็นขาพิ วันถัดไปตัดไม้ไผ่เอียงเพื่อทำเป็นตัวพิ แล้วถึงจะนำมาประกอบกันเป็นพิที่สมบูรณ์ในวันถัดไป ทำให้ไม้ไผ่ทั้งสองชนิดแห้งเท่ากันพอดี จึงไม่เกิดการหดตัวและคลาดเคลื่อนของเสียงตลอดช่วงเวลาประกอบพิธีกรรม

5.2) ทำนองของเพลงที่ใช้ตีพิ จะมีความแตกต่างกันในแต่ละหมู่บ้าน โดยเพลงส่วนหนึ่งจะเป็นเพลงที่แต่งและเล่นในบ้านเจ้าผี จะมีท่วงทำนองที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะมีเพลงที่ชาวลัวะมีลัวะในชุมชนสามารถได้ทุกคนประมาณ 3-4 เพลงที่ใช้ตีเล่นร่วมกันในงานโยนพิในลานของหมู่บ้าน ชาวลัวะมีลัวะบ้านกอกมีทำนองตีพิ 3 ทำนองที่ใช้สำหรับตีที่ลานพิธีกรรม ได้แก่เพลง “กึ่งกันปัดขึ้น” “ดำดำข้าว และ “เอิ้นผ้าหม่อม”

5.3) การแต่งกายของชาวลัวะมีลัวะในแต่ละชุมชนจะมีความแตกต่างกัน เนื่องจากชาวลัวะมีลัวะไม่มีเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ ดังนั้นการเลือกใช้เครื่องแต่งกายจะผสมผสานกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ใกล้เคียงหรือตามความสามารถที่จะจัดหาได้ สิ่งที่น่าเป็นคือการใช้ผ้าขาวและผ้าแดงผกศีรษะ พาดไหล่หรือคาดเอวเพื่อบ่งบอกว่ากำลังอยู่ในช่วงพิธีกรรม ไม่ได้กำหนดของขนาดของผ้า หรือจำนวนผืน หลังจากเสร็จพิธีกรรมก็จะเก็บพาดผ้าไว้บนราวใกล้ๆ กับห้องผี

5.4) อาหารในพิธีกินสะโหลดที่ใช้เลี้ยงผีเรียกว่า “แกงหน่อโอย” เป็นสิ่งที่มีเหมือนกันในทุกชุมชน ความแตกต่างจะอยู่ที่ส่วนประกอบ โดยในวันที่ชาวลัวะมีลัวะเข้าป่าไปตัดไม้ไผ่ จะทำการเก็บหน่อไม้มาหมักไว้เพื่อทำเป็น “แกงหน่อโอย” สำหรับเลี้ยงผีแล้วจะเชิญทุกคนที่มาร่วมพิธีกินพร้อมกัน ชุมชนลัวะมีลัวะบ้านเตี้ยจะแกงหน่อโอยใส่ปูทองถิ่นอย่างเดียว แต่ชาวลัวะมีลัวะบ้านกอกจะใส่ผักทุกชนิดที่เก็บมาจากไร่ข้าว รวมไปถึงการกินชะอิน (กระเทียมดอย) และชิงสดเป็นผักเคียง ส่วนต้นข้าวที่ถอนมาจากไร่จะมีการตัดเอารวงข้าวอ่อนที่ติดมากับต้นนำมาบดทำเป็นขนมแจกแก่ผู้มาร่วมพิธีกรรมเรียกว่า “ข้าวปวง” ซึ่งแตกต่างจากชุมชนลัวะมีลัวะบ้านสากดที่ทำ “ขนมเกือ” หรือ “ฮวง” ทำมาจากข้าวโพดมาตำผสมกับน้ำตาลและแบ่ง แล้วห่อด้วยใบตองจึง แล้วนำมารวมกันเพื่อแจกในงานกินสะโหลดที่บ้านเจ้าผี (สุริยารัตนกุล และคณะ, 2539)

5.5) นอกจากนี้พิธีกินสะโหลดของชาวลัวะมีลัวะแต่ละชุมชนจะมีการเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีดั้งเดิมตามแต่ความเชื่อและวิถีของชุมชนนั้นๆ เช่น ชุมชนลัวะมีลัวะบ้านสากดจะมีการละเล่น “ผีโก้น” มีลักษณะคล้ายกับผีตาโขนของจังหวัดเลย ส่วนชุมชนลัวะมีลัวะบ้านเตี้ยจะสะล้อซอซึง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้กันทั้งไปในล้านนา มาบรรเลงในช่วงประกอบพิธีกรรม

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวลัวะมัลร์บ้านกอกวัย 60 ปี (13 พฤศจิกายน 2567) ท่านกล่าวว่า “พิธีกินสะโหลดในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีตมาก สมัยก่อนพิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์มาก ทุกคนใส่ใจในรายละเอียดของพิธีกรรม และการเตรียมตัวก็สนุกสนาน แต่ปัจจุบันพิธีกรรมโดนตัดทอนหายไปเยอะ ความขลังลดน้อยลง มีนักท่องเที่ยวมามากขึ้นทำให้คนลัวะไม่กล้าเต้นโยนไฟเหมือนอย่างเคย แต่ก็ยังดีที่โรงเรียนบ้านกอก มีการสอนตีพิและพิธีกรรมต่างๆ ให้เด็กเยาวชน แม้จะไม่เหมือนเดิมแต่ก็คิดว่าพิธีกินสะโหลดจะยังอยู่ ไม่สูญหายไปแน่นอน”

ปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2567) พิธีกินสะโหลดได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนต่างๆ และอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) แพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ เช่น Facebook, Instagram, TikTok หรือ YouTube เป็นต้น มีการบันทึกคลิปและเรื่องราวของพิธีกินสะโหลดแล้วถ่ายทอดออกไปสู่สังคมออนไลน์ ทำให้เกิดความสนใจจากผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อินฟลูเอนเซอร์ (22 กันยายน 2567) ท่านกล่าวว่า “ผมสนใจอยากจะทำร่วมพิธีกินสะโหลดมานานมากแล้วแต่ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วม จนกระทั่งหลังยุคโควิด (ปี พ.ศ. 2565) ชาวลัวะมัลร์ได้เปิดโอกาสให้คนภายนอกเข้าร่วมและบันทึกคลิปกิจกรรมได้ ผมจึงมาบันทึกคลิปและเผยแพร่ในเพจ (มีผู้ติดตามมากกว่า 270,000 คน) มีผู้ชมและกดไลค์เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่อยากจะมาร่วมพิธีกินสะโหลดในปีหน้า โดยขอให้แจ้งกำหนดการแต่เนิ่นๆ เพื่อให้เตรียมตัวทัน ผมคิดว่าปีหน้าต้องมีนักท่องเที่ยวเยอะแน่ๆ ครับ”

สรุปและผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า พิธีกินสะโหลดของชาติพันธุ์ลัวะมัลร์บ้านกอก มีบทสะท้อนทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. การแสดงออกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ได้แก่ การพายเหล้า การแกงหน่อโอย การทำขนมปวง การทำพิและใช้พิในพิธีกรรม เป็นต้น

2. การแสดงออกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สร้างสรรค์ใหม่ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

2.1) การสร้างสรรค์วัฒนธรรมโดยการเพิ่มเติมสิ่งใหม่ ได้แก่ การออกแบบชุดประกอบพิธีกรรมใหม่ เนื่องจากชาวลัวะมัลร์ไม่มีเครื่องแต่งกายเป็นของตัวเอง จึงได้ออกแบบชุดใหม่โดยอาศัยภูมิปัญญาของไทลื้อและลวดลายผ้าเมืองน่าน ประยุกต์ร่วมกับชุดพิธีกรรมที่มีอยู่เดิม

2.2) การสร้างสรรค์วัฒนธรรมโดยการตัดวัฒนธรรมดั้งเดิมออก ส่วนใหญ่จะเป็นวัฒนธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการร่วมกิจกรรมของคนภายนอก เช่น การห้ามพูดภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาลัวะ การห้ามเข้าออกชุมชนจนกว่าจะจบพิธีกรรม และการห้ามซื้อขายหรือประกอบกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือพิธีกรรม เป็นต้น

3. การแสดงออกทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่สอดแทรกในวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การจัดขบวนต้อนรับเจ้าหน้าที่ปกครองของรัฐ การใช้เครื่องขยายเสียงหรือเปิดเพลงตามสมัยนิยมระหว่างช่วงเวลาจัดพิธีกรรม และการประกวดแข่งขันการตีพิของแต่ละสายตระกูลผี เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ทำให้พิธีกินสะโหลดกลายเป็นประเพณีประดิษฐ์โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ นักการเมือง และสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พิธีกินสะโหลดเป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสื่อมวลชนในมุมมองของชาวลัวะมัลร์ พิธีกินสะโหลดยังคงมีความสำคัญกับวิถีชีวิต ทั้งในด้านการเกษตร การอนุรักษ์ป่าชุมชน และเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ การสืบสานพิธีกินสะโหลดจะทำให้ความเป็นชาติพันธุ์ของชาวลัวะมัลร์ยังดำรงอยู่ และมีพื้นที่ทางสังคมท่ามกลางกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลัวะมีลัทธิบ้านกอกในพิธีกินสะโหลดในเชิงลึกสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้สนใจจะทำการวิจัยเพิ่มเติม และช่วยให้ผู้ที่สนใจจะเข้าร่วมพิธีกรรมในฐานะนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนได้เข้าใจรูปแบบของพิธีกรรมและข้อควรปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของพิธีกรรม

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ศึกษาเปรียบเทียบพิธีกินสะโหลดของชาวลัวะมีลัทธิในแต่ละหมู่บ้านว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เช่น การสืบทอดและ

การรักษาตระกูลผี การสร้างสมดุจยทางอำนาจและบทบาทของเพศชายและเพศหญิงผ่านทางความเชื่อในระบบผี เป็นต้น

2.2) ศึกษาทำนองของการตีพิของชุมชนลัวะมีลัทธิในแต่ละหมู่บ้านว่ามีความเป็นมาอย่างไร ความหมายของทำนองเพลง รูปแบบดนตรีและการนำไปใช้ในพิธีกรรม

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณชาวลัวะมีลัทธิบ้านกอก ต.เชียงกลาง อ.เชียงกลาง จ.น่าน ที่อนุเคราะห์ที่พัก อาหาร และเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาวิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์และมีส่วนร่วมในพิธีกินสะโหลด จนกระทั่งเกิดงานวิจัยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้คาดหวังไว้

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, ขวัญชีวัน บัวแดง, นิติ ภาวทรพันธุ์, เสมอใจ พูลสวัสดิ์ และอุมารินทร์ ตูลารักษ์. (2555). *ปริศนาทางศาสดาญาติ “ลัวะ”*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2530). *ลัวะเมืองน่าน* (น. 21–22). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้ง.
- ทวี ประทีปแสง. (2542). *พิธีกรรมและความเชื่อในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวลัวะบ้านเตี้ยกลาง ในอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2560). *พลวัตและการสร้างประเพณีประติษฐานในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง. ใน ประเพณีสร้างสรรคในสังคมไทยร่วมสมัย* (น. 250–253). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2565). *ชาติพันธุ์สัมพันธ์: การเมืองของความสัมพันธ์และแนวคิดการศึกษา* (น. 129). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ศิรพร ณ ถลาง. (2557). *ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน* (พิมพ์ครั้งที่ 3, น. 360). กรุงเทพฯ: ส.เอเซียพลัส.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2566). *ประเพณีกินสะโหลดของชาวลัวะมีลัทธิบ้านกอก ต.เชียงกลาง อ.เชียงกลาง จ.น่าน*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2567 จาก <https://channel.sac.or.th/th/vdo/detail/UEpnK2EvanZhTHR6c0Y4VTRPREs1QT09>
- สถาพร มะโนวัง. (2556). *พิธีกรรมและความเชื่อเรื่องผีเกี่ยวกับการทำไร่ของชาวลัวะ: กรณีศึกษาที่บ้านห้วยขวาก หมู่ที่ 11 ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน* (ประกาศนียบัตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

สุริยา รัตนกุล, สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง, ภัททิยา ยิมเรวัต และมหาวิทยาลัยมหิดล. (2539). *ภาษาและวัฒนธรรมลัวะ: ศึกษาจากบทสนทนา 30 บท* (น. 12). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

การสัมภาษณ์

ผู้นำชุมชนลัวะมัลร์บ้านกอก, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2567, สุริยาอุฒิ เกตุย ผู้สัมภาษณ์.

ชาวลัวะมัลร์บ้านกอก, สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2567, สุริยาอุฒิ เกตุย ผู้สัมภาษณ์.

อินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) ที่มาร่วมบันทึกคลิปพิธีกินสละโสด, สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2567, สุริยาอุฒิ เกตุย ผู้สัมภาษณ์.

การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มทอผ้าย้อมครามเพื่อยกระดับสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

The development of the cultural capital of the indigo weaving group to upgrade to a creative economy

อุทุมพร หลอดโค
Uthumporn Lordko¹

Received: 12 August 2024

Revised: 21 October 2024

Accepted: 31 October 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์ทุนชุมชนสำหรับการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2. เพื่อพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการชุมชน คณะกรรมการกลุ่มทอผ้าย้อมคราม ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการกลุ่มอาชีพ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการสนทนากลุ่ม แนวทางการสังเกตการณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1. ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านนาบัว ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอนารินวาส จังหวัดสกลนคร และชุมชนบ้านบะหว้า ตำบลบะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย ทุนทางด้านชีวภาพ ทุนทางด้านวัฒนธรรม และทุนทางด้านสังคม ที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน 2. ชุมชนได้มีการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนด้วยการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ที่เกิดจากการใช้ทุนทางปัญญา คือ ฐานความรู้เดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าย้อมคราม (ทุนทางวัฒนธรรม) และความรู้ใหม่ เพื่อนำมาต่อยอดประสิทธิภาพของมนุษย์ (ทุนมนุษย์) และใช้ทักษะการประยุกต์ (ทุนทางสังคม) ในการสร้างสรรค์ลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เป็นผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทุนทางวัฒนธรรม, กลุ่มทอผ้าย้อมคราม, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Assistant Professor, Community Development Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand Email: uthumporn@snru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were: 1. To analyze the community capital of the indigo-dye community to develop community products based on creative economy thinking. 2. To develop the cultural capital of the local creative economy through the design and development of community products. Participatory action research was conducted. The population and sample included community entrepreneurs, the indigo-dye weaving group committee, community leaders, and officials involved in promoting occupational group management, totaling 30 people. The research tool was an in-depth interview guide, with group discussion guidelines and observation guidelines. The data was analyzed using descriptive research methods.

The research findings revealed the following: 1. Cultural Capital: The communities of Ban Nabua, Nong Waeng Tai Subdistrict, Wanon Niwat District, Sakon Nakhon Province, and Ban Ba Wa, Ba Wa Subdistrict, Akat Amnuai District, Sakon Nakhon Province, possess a rich cultural capital comprising biological, cultural, and social assets. These assets can be leveraged to design and develop community-based products. 2. Creative Economy Development: The communities have successfully developed their cultural capital into a creative economy by designing Mudmee cloth patterns. This process involved utilizing intellectual capital such as existing knowledge bases, local wisdom in indigo dyeing (cultural capital), and new knowledge to enhance human experiences (human capital), and using adaptive Skills (social capital) in creating Mudmee cloth patterns that are community identity products.

Keywords: Development, cultural capital, indigo weaving group, creative economy

บทนำ

“เส้นฝ้ายและน้ำคราม” เปรียบเสมือน ต้นทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด สกลนคร สะท้อนถึงวิถีการดำรงชีวิตของผู้คน ในพื้นที่แห่งนี้ ในอดีตการปลูกฝ้ายและต้นคราม ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักสำหรับการผลิต เครื่องนุ่งห่มของกลุ่มชาติพันธุ์ (ไทญ้อ ภูไท ไทโย้ย ไทกะเลิง ไทกะเลิง ไทลาว และไทเวียดนาม) และ แสดงถึงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ทางด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ส่งผลให้ ผ้าทอย้อมครามของแต่ละพื้นที่มีความจำเพาะ ในวิธีการผลิตที่แตกต่างกันออกไป ประกอบกับ กระแสของการบริโภคในยุคปัจจุบันได้ให้ความสนใจ

กับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและไม่ใช่ สารเคมีในการผลิต จึงทำให้ผ้าทอย้อมครามได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก (มติชนออนไลน์, 2561) ด้วยกรรมวิธีการผลิตของความสัมพันธ์ระหว่างคน กับการจัดการทรัพยากรทางชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุด เช่น การทำน้ำครามที่ได้จากการปลูกต้นคราม ที่ถูกปลูกไว้ตามหัวไร่ปลายนาในชุมชน การทำน้ำต่าง จากพรรณไม้ท้องถิ่น ถูกนำมาเป็นส่วนผสม ของกระบวนการก่อก้อนน้ำคราม และการย้อมสี เส้นฝ้ายจากพรรณไม้ในท้องถิ่น เพื่อให้ได้เจดสี ที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น การนำเส้นฝ้ายที่ได้ มามัดหมี่และย้อมสีคราม การทอผ้าย้อมคราม

เป็นต้น ขั้นตอนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการเริ่มต้นของการผลิตเพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอย้อมคราม เป็นการประยุกต์ใช้ทุนชุมชน (ทุนชีวภาพ ทุนวัฒนธรรม และทุนทางสังคม) ของผู้คนในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด (วิภาวี กฤษณะภูติ, 2553)

หากกล่าวถึงชุมชนบ้านนาบัว ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอนวนนิวาส จังหวัดสกลนคร และชุมชนบ้าน บะหว้า ตำบลบะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ต่างเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างอำเภอทั้งสองของจังหวัดสกลนคร บริบทชุมชนสองพื้นที่นี้ชี้ให้เห็นถึงทุนชุมชน (ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางสัญลักษณ์ และทุนทางวัฒนธรรม) (Bourdieu, 1986) มากไปกว่านั้นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) จึงเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งอยู่ในลักษณะของการสะสมองค์ความรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ การผลิตซ้ำทางสังคม เพื่อสืบทอดชุดความรู้ มรดกทางวัฒนธรรม เช่น ผลงานศิลปะ งานหัตถกรรม ดนตรี วรรณกรรม ความเชื่อ จารีต ประเพณี และวิถีชีวิตที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าได้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2566) ได้สะท้อนให้เห็นถึงทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มทอผ้าย้อมครามที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงวิถีชีวิตของคนกลุ่มชาติพันธุ์ไทโย้ยที่มีต่อการจัดการทุนทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่อำเภอนวนนิวาส ได้มีผู้ประกอบการชุมชนรายเดียว สนใจเรียนรู้กระบวนการย้อมผ้าด้วยสีจากพรรณไม้ท้องถิ่นที่ นำมาสกัดสีเพื่อให้ได้ผ้าที่หลากสีส้น และนำมากรอบเป็นม้วนผ้ายเพื่อจำหน่ายไปยังกลุ่มผู้บริโภคที่สนใจในการถักโครเชต์ หรือนำผ้ายดังกล่าวไปปักเพื่อเพิ่มลวดลายบนผืนผ้า นอกจากนี้ พื้นที่อำเภอนวนนิวาสยังมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผ้าทอย้อมครามจำนวนมากในจังหวัดสกลนคร ซึ่งสร้างชื่อเสียง และ

รายได้ให้แก่ชุมชน ด้วยการทอผ้าย้อมครามลายมัดหมี่ การแปรรูปผ้าทอย้อมครามเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น กระเป๋า หมวก เสื้อ กระโปรง ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น โดยมีกลุ่มผู้บริโภค คือ วัยทำงาน และพนักงานจากหน่วยงานข้าราชการ เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังพบว่า ทั้งสองพื้นที่ยังคงเผชิญกับความท้าทายทางด้านการตลาด เนื่องจากขาดการวิเคราะห์ทางการตลาด ทำให้มีกลุ่มผู้บริโภคที่จำกัด ขาดการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งขาดความรู้ และทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและทันสมัย (สำนักงานสถิติจังหวัดสกลนคร, 2566)

จากสถานการณ์ดังกล่าวของพื้นที่ทั้งสองแห่ง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดความสร้างสรรค์สร้างคุณค่า สร้างมูลค่า และสร้างรายได้ให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ด้วยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานของการใช้ องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ทางสังคม และเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมสมัยใหม่ (Howkins, 2013) ทั้งนี้ การพัฒนาแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกลุ่มทอผ้าย้อมคราม เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่เกิดการใช้ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ที่อยู่ในรูปของ “ฐานความรู้เดิม” หรือ “ความรู้ใหม่” ที่สามารถนำมาใช้ในการต่อยอดทางความคิดที่เกิดจากทุนมนุษย์ หรืออาจเป็นการใช้ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน และ ทักษะการประยุกต์ (Adaptive Skills) นำมาประยุกต์ให้เกิด

การผลิตสินค้าและบริการที่สามารถสร้างคุณค่า และเพิ่มมูลค่าได้อย่างเป็นรูปธรรม (พนิดา สมประจบ และบุญเรือง สมประจบ, 2551) ส่งผลให้การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมถูกยกระดับด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีอัตลักษณ์

การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาศักยภาพของชุมชนกับการจัดการทุนทางวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งให้เห็นกระบวนการวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรมของชุมชนที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาของกลุ่มทอผ้าย้อมคราม และกระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อยกระดับผู้ประกอบการสร้างสรรค์อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ทุนชุมชนสำหรับการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. เพื่อพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

การทบทวนวรรณกรรม

“ทุนทางวัฒนธรรม” ได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ โดยพิจารณาขอบเขตของการศึกษาตามแนวคิดของ Bourdieu (1986) ซึ่งได้นิยามความหมายของ “ทุน” ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1) “ทุนทางเศรษฐกิจ” (Economic Capital) เป็นทุนทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่มีมูลค่าสามารถแลกเปลี่ยนด้วยการสร้างมูลค่าทางการซื้อขายได้ เช่น สินทรัพย์ เงิน ทอง เครื่องประดับ รถยนต์ ที่ดิน ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2) “ทุนทางสังคม” (Social Capital) เป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โครงสร้างสถาบัน และเครือข่ายทางสังคม อาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือร่วมดำเนินการในรูปแบบของกลุ่ม สังคม องค์กร และเครือข่าย

3) “ทุนทางสัญลักษณ์” (Symbolic Capital) เป็นทุนทางสถานภาพที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคม เช่น ศักดิ์ศรี สถานภาพ อำนาจ เป็นต้น

4) “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) หมายถึง ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งอยู่ในลักษณะของการสะสมองค์ความรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ การผลิตซ้ำทางสังคม เพื่อสืบทอดชุดความรู้ มรดกทางวัฒนธรรม เช่น ผลงานศิลปะ งานหัตถกรรม ดนตรี วรรณกรรม ความเชื่อ จารีต ประเพณี และวิถีชีวิตที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าได้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2566)

“เศรษฐกิจสร้างสรรค์” (Creative Economy) หมายถึง การสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเรียกว่า “อุตสาหกรรม สร้างสรรค์” (Creative Industry) เป็นกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ทางสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ทั้งนี้ Howkins (2013) ได้ให้คำนิยามของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็น “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์” หลังจากนั้นคำว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในนานาประเทศ ซึ่งจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการกำหนดนิยามที่ชัดเจน การอธิบายถึงความหมายของคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์”

การพัฒนาแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ลักษณะของการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่เกิดจากปัจจัย สองส่วน ได้แก่

1) ทูทางปัญญา (Intellectual Capital)

ที่อยู่ในรูปของ “ฐานความรู้เดิม” หรือ “ความรู้ใหม่” ที่สามารถนำมาใช้ในการต่อยอดทางความคิดอัน เกิดจากทุนมนุษย์ อันเกิดจากการได้รับการศึกษา และการอบรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นความคิด ใหม่ หรืออาจเป็นการใช้ทุนทางวัฒนธรรม และ ทุนทางสังคมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบ เศรษฐกิจของชุมชน

2) ทักษะการประยุกต์ (Adaptive Skills)

ได้แก่ ทักษะที่สนับสนุนการนำองค์ความรู้และทุน ทางปัญญานั้น มาประยุกต์ให้เกิดการผลิตสินค้า และบริการที่สามารถสร้างคุณค่า และเพิ่มมูลค่า ได้อย่างเป็นรูปธรรม (พินดา สมประจบ และ บุญเรือง สมประจบ, 2551)

นอกจากนี้ แนวทางในการวางนโยบาย ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นให้ภาค รัฐทำหน้าที่เป็น “ผู้สนับสนุน” ด้วยการปรับปรุง กลไกและการสร้างสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจ ให้เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจสร้างสรรค์ และอีก บทบาทหนึ่งได้แก่การเป็น “ผู้ส่งเสริม” เพื่อให้เกิด กรณีตัวอย่างซึ่งจะก่อให้เกิดการบริโภคเลียนแบบ (Demonstration effect) ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับผู้ผลิต เฉพาะราย แต่มีเป้าหมายถึงประโยชน์ส่วนรวม

แนวทางในการดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจ สร้างสรรค์จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 Creative Generation

ได้แก่ การพัฒนาคนให้มีความคิดสร้างสรรค์ และ ส่งเสริมคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ให้ประกอบอาชีพได้ ซึ่งในการนี้จะต้องทำความเข้าใจไประหว่างการ ปรับระบบการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อ กระตุ้นให้คนรุ่นใหม่สามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ได้

พร้อมทั้งสร้างกลไกและการสนับสนุนที่ทำให้ความ คิดสร้างสรรค์นั้นสามารถต่อยอดไปเป็นธุรกิจได้

องค์ประกอบที่ 2 Creative Industry ได้แก่ การส่งเสริมธุรกิจรายสาขา เน้นเฉพาะสาขาที่มี โอกาสจะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ โดยจะ ต้องมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาเป็นโครงการเฉพาะสำหรับกลุ่มธุรกิจ

องค์ประกอบที่ 3 Creative Space ได้แก่ การพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเกิด ความคิดสร้างสรรค์ โดยสร้างชุมชนของธุรกิจ สร้างสรรค์ หรือพัฒนาเมืองที่มีศักยภาพให้กลายเป็น ศูนย์กลางด้านความคิดสร้างสรรค์ประจำภูมิภาค

องค์ประกอบที่ 4 Creative Cooperation ได้แก่ การผลักดันให้มีการวางแผนอย่างบูรณา การและการดำเนินการอย่างมีเอกภาพระหว่าง หน่วยงานภาครัฐด้วยตนเอง สร้างความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะเชิญชวนให้ บุคลากรในวงการสร้างสรรค์ให้เข้ามามีส่วนร่วมและ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัย จึงได้ใช้แนวคิดทั้งสองมาเป็นกรอบแนวคิดของ การวิจัย เพื่อวิเคราะห์ทุนชุมชนทั้งสามประเภท ได้แก่ 1) ทุนทางด้านชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่น (ฝ่าย คราม) 2) ทุนทางด้านวัฒนธรรม (ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา) และ 3) ทุนทางด้านสังคม (แรงงานภายในชุมชน) นำมาจัดการเพื่อพัฒนาเชิงเศรษฐกิจ อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม จากฐานคิดของทุนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์โย้ย ที่เชื่อมร้อยผู้คนในพื้นที่ทั้งสองอำเภอ คือ อำเภอ วานรนิวาส และอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร อันเป็นต้นทุนสำคัญของการนำภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมที่เป็นวิถีการดำรงชีพในพื้นที่ดังกล่าว มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

ที่ขึ้นชื่อนั้นก็คือ “ผ้าทอย้อมคราม” ด้วยวิธีการสำรวจองค์ความรู้ ก่อนออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งจัดกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือ “การใช้ทุนทางปัญญา” (ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าย้อมคราม) ประกอบกับการใช้ทุนทางวัฒนธรรม (วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา) และทุนทางสังคม (แรงงานในชุมชน) มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน รวมทั้งใช้ “ทักษะการประยุกต์” เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยการออกแบบลายผ้ามัดหมี่แบบใหม่ บนฐานทุนวัฒนธรรมชุมชนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินการวิจัย 2 แห่ง คือชุมชนบ้านนาบัว ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอนารินวาส จังหวัดสกลนคร และชุมชนบ้านชะบะ อำเภอบะพะ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย (1) ผู้ทอผ้าย้อมคราม ผู้ประกอบการชุมชน คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 20 ราย (2) ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 4 ราย (3) ผู้แทนจากหน่วยงานที่ข้องในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ เทศบาลตำบลชะบะ อำเภอบะพะ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงใต้ อำเภอนารินวาส จังหวัดสกลนคร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบะพะ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนารินวาส จังหวัดสกลนคร จำนวน 6 ราย รวมทั้งหมด 30 ราย โดย

มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1) แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 ข้อ โดยมีประเด็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทุนชุมชน 3 ประเภท ได้แก่ ทุนทางด้านชีวภาพ (แหล่งทรัพยากร) ทุนทางวัฒนธรรม (ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา) และทุนทางด้านสังคม (แรงงานในชุมชน)

2) แนวทางการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 ข้อ เพื่อค้นหาศักยภาพของทุนชุมชนในการนำมาพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้ตั้งกล่าวถูกนำมาใช้เป็นชุดข้อมูลสำคัญทางด้านวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อเตรียมไว้ใช้สำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามของชุมชน

3) แนวทางการสังเกตการณ์ จำนวน 4 ข้อ เพื่อสังเกตบรรยากาศของกิจกรรมทางสังคม การมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ของชุมชน โดยเริ่มจากการสังเกตบรรยากาศก่อนการเกิดกิจกรรม ระหว่างดำเนินกิจกรรม และหลังการดำเนินกิจกรรม

ทั้งนี้ วิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามประเด็นดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การสำรวจทุนชุมชนและความต้องการของชุมชนสำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นการศึกษาข้อมูลจากชุมชนเป้าหมายเพื่อดำเนินการสำรวจทุนชุมชนที่มีอยู่ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของทุนชุมชนใน 3 ด้าน ได้แก่ ทุนทางด้านชีวภาพ ทุนทางด้านวัฒนธรรม และทุนทางด้านสังคม ที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคิดของการสำนึกและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ องค์ความรู้ดังกล่าวที่ได้ทำการศึกษารวบรวมจะถูกใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามของชุมชน

ระยะที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เป็นการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการออกแบบและพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เพื่อพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนให้และคุ้มค่าเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด พร้อมทั้งเสริมสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่นให้แก่ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวผ่านการสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ชุมชนในลักษณะกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการจัดระเบียบข้อมูล การแสดงข้อมูล การสรุปความ การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย และประยุกต์ใช้แนวคิดทุนทางวัฒนธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (ชาย โพธิ์สิตา, 2564)

อนึ่ง การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ COA NO.157/2565, IEC NO. HE65-128

ผลการวิจัย

สามารถอธิบายผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ทุนชุมชนสำหรับการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

การวิเคราะห์ทุนชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ทุนทางด้านชีวภาพ ทุนทางด้านวัฒนธรรม และทุนทางด้านสังคม ซึ่งสามารถอธิบาย

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ทุนชุมชนที่ได้จากการสำรวจความต้องการของชุมชนสำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่เป้าหมาย ดังนี้

ชุมชนบ้านนาบัว ตำบลหนองแวงใต้ อำเภовารนาวาส จังหวัดสกลนคร เป็นชุมชนที่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งมีทุนชุมชนครบทั้ง 3 ประเภท ได้แก่

1) ทุนทางด้านชีวภาพ ชุมชนบ้านนาบัวมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วยแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ ลำห้วยม่วง ห้วยแม้ว และห้วยฝายน้ำล้น เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรและมีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านในแหล่งน้ำดังกล่าว สภาพดินมีลักษณะร่วนปนทราย จึงมักพบปัญหาการอุ้มน้ำได้ไม่ค่อยดีนัก โดยพื้นที่ทางการเกษตรนั้นส่วนมากเป็นพื้นที่ที่ได้จากการถางป่า ถางโพน ถางโคก เพื่อเปิดเป็นที่ดินในการเกษตร และมีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น การปลูกยางพารา การปลูกมันสำปะหลัง การปลูกอ้อย การปลูกข้าวโพด และมีพื้นที่ป่าไม้แบบหัวไร่ปลายนา โดยชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมแผ้วถางป่าเพื่อใช้จับจองเป็นพื้นที่ทำการเกษตรในครัวเรือน จึงทำให้ทรัพยากรดังกล่าวลดลงจำนวนมาก และยังขาดการอนุรักษ์ไว้ในลักษณะของการพัฒนาพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำคัญในชุมชนที่น่าสนใจ ได้แก่ วัดไม้ ฒ บ้านนาบัว ตำบลหนองแวงใต้ อำเภовารนาวาส จังหวัดสกลนคร พิพิธภัณฑ์ปิแอร์โกลาส ระฆัง และบ่อน้ำชาแง้ว เป็นต้น

2) ทุนทางด้านวัฒนธรรม ชุมชนบ้านนาบัว ตำบลหนองแวงใต้ อำเภовารนาวาส จังหวัดสกลนครนั้น ประชาชนในพื้นที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และมีประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญ นั่นก็คือ การแห่ดาวซึ่งเป็นประเพณีในวันคริสต์มาส ประเพณีการฉลองวัดหรือการฉลอง

โบสถ์ พิธีมิสซาบูชาขอบพระคุณโดยพระเจ้า
ประมุขของสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสง เทศกาล
มหาพรตและปัสกา ประเพณีการรำลึกถึงผู้ตาย
เพื่อเป็นการรำลึกถึงญาติพี่น้องผู้ล่วงลับ โดยมีการ
จุดเทียนที่สุสาน (ปาศักดิ์สิทธิ์) และการแต่งงาน
 เป็นต้น

3) ทุนทางด้านสังคม ชุมชนบ้านนาบัว
ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอมารอนนิवास จังหวัด
สกลนครนั้น มีทุนทางสังคมในลักษณะเครือญาติ
เพื่อนบ้าน และพี่น้อง ซึ่งทำให้เกิดการรวมตัวกัน
ของกลุ่มคนหลากหลายเพศ หลากหลายช่วงวัย
เช่น กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านนาบัว ซึ่งเกิดขึ้นจากการ
รวมกลุ่มของสตรีในชุมชนดังกล่าวที่มีความสนใจ
ในการประกอบอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่
ชุมชนและครอบครัว กลุ่มโครงการพัฒนาเด็กซีซีเอฟ
ท่าแร่สกลนคร เป็นการสนับสนุนอาหารเสริม
และข้าวสารอาหารแห้ง สนับสนุนชุดส่งเสริมสุข
อนามัยส่วนบุคคล เพื่อใช้รักษาสุขภาพร่างกาย
ลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว สนับสนุนผ้าห่มกัน
หนาว และโครงการอาหารเช้าเพื่อน้อง ส่งเสริม
การศึกษาและความมั่นใจให้กับเด็กในวัยเรียน
กลุ่มโฟโคราเร เป็นกลุ่มองค์กรทางด้านศาสนา
ที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะช่วยเหลือกันและมีจิต
ตารมณ์แห่งความรักของพระเยซูเข้าเป็นจุดประสงค์
และกลุ่มพลมารี เป็นกลุ่มทางด้านศาสนาที่มีจุด
ประสงค์คือเป็นกลุ่มที่มีความศรัทธา หมั่นทำดี
หมั่นสวดสวดสวดประจำ และเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ
ทางด้านศาสนาคริสต์ เป็นต้น

ชุมชนบ้านบะหว้า ตำบลบะหว้า อำเภอ
อากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร เป็นชุมชนที่นับถือ
ศาสนาพุทธ และมีทุนชุมชนครบทั้ง 3 ประเภท
ได้แก่

1) ทุนทางชีวภาพแหล่งทรัพยากรธรรม
ทางธรรมชาติ ประกอบด้วย แหล่งน้ำที่มีความสำคัญ
ในการใช้ประโยชน์ของชาวบ้านในชุมชนทั้งด้าน

การทำเกษตร การอุปโภค และบริโภค ซึ่ง
ได้มีการขุดสระน้ำหนองจาน เพื่อจัดทำระบบน้ำ
ประปาภายในหมู่บ้าน สภาพดินและการประโยชน์
ลักษณะที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวเป็นดินปนหินลูกรัง
ดินโคก ซึ่งพื้นที่ลุ่มมีน้อย นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ป่า
ชุมชน จำนวน 403 ไร่ พื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์
304 ไร่ พื้นที่เลี้ยงสัตว์ 34 ไร่ ซึ่งชุมชนได้พัฒนา
พื้นที่ป่าสาธารณะเพื่อใช้ประโยชน์เป็นแหล่งอาหาร
ตามธรรมชาติของชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้
ระบบนิเวศทางทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการจัด
ทำกฎข้อห้ามของหมู่บ้าน และมีการอนุรักษ์พันธุ์
พืชของพื้นที่ป่าดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีสถานที่
สำคัญของชุมชน ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้กลุ่มทอผ้าบ้าน
บะหว้า ศาลเจ้าปู่ตาหรือศาลหลักบ้าน เป็นต้น

2) ทุนทางด้านวัฒนธรรม ชุมชนบ้าน
บะหว้า ตำบลบะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัด
สกลนครนั้น มีประชากรนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งมีวิถี
การปฏิบัติสืบตามฮีต 12 คอง 14 ของคนอีสาน
ทั่วไปและยึดถือปฏิบัติกันต่อตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึง
ปัจจุบัน อาทิ บุญสงฆ์เข้าปีเก่าต้อนรับปีใหม่หรือ
บุญปีใหม่ บุญสู่ขวัญข้าวหรือบุญข้าวจี บุญประจำ
หมู่บ้าน บุญสงกรานต์ พิธีกรรมเลี้ยงผีปู่ตา บุญเข้า
พรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก ประเพณี
ลอยกระทง และบุญกฐิน

3) ทุนทางด้านสังคม ชุมชนดังกล่าวมี
การรวมตัวกันของผู้คนในด้านการประกอบอาชีพ
ที่สำคัญ นั่นก็คือ กลุ่มทอผ้าย้อมคราม กลุ่มดนตรี
พื้นเมือง กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด กลุ่มจักสาน และกลุ่ม
ปุ๋ยชีวภาพ

ทั้งนี้ จากข้อมูลของทุนชุมชนในพื้นที่
เป้าหมายดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพื่อค้นหา
ความต้องการในการนำทุนชุมชนมาพัฒนาผลิตภัณฑ์
ชุมชน ซึ่งได้นำทุนทางทั้ง 3 ประการ มาเป็นหลัก
ในการดำเนินการของกิจกรรมการสำรวจทุนชุมชน
เพื่อดำเนินการวางแผน และออกแบบการพัฒนา

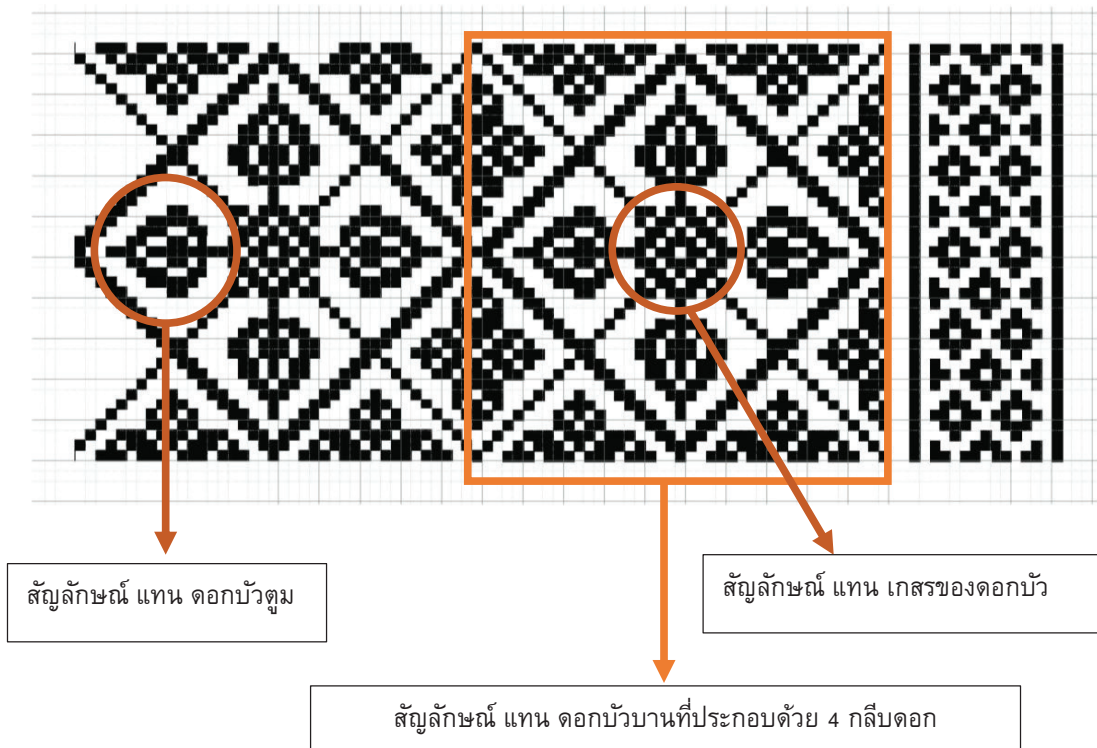
ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เน้นสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น

2. การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมนั้น พื้นที่เป้าหมายทั้งสองแห่งต่างมีทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ชุมชนบ้านนาบัว ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอนวนิवास จังหวัดสกลนคร เป็นชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรม ได้แก่ การทอผ้า การจักสาน การถักไหมพรม และมีทุนทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย ป่าไม้ ลำห้วย มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งยังมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ นั่นก็คือ “นาบัว” ที่เป็นแหล่งรายได้เสริมให้แก่ผู้คนในชุมชน ประการสำคัญยังพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ประกอบอาชีพเสริมจากการจัดกิจกรรมเพื่อร่วมค้นหาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงนำมาสู่การบูรณาการระหว่างทุนทางด้านวัฒนธรรมของการเป็นชุมชนคริสต์ผนวกกับฐานคิดบนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นการสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน สู่การพัฒนาอัตลักษณ์

ลายผ้ามัดหมี่ย้อมครามที่เป็นภาพตัวแทนชุมชน จำนวน 2 ลาย คือ ลายผ้ามัดหมี่: อุทุมพร (ภาพที่ 1) อันเป็นภาพสะท้อนของชื่อหมู่บ้านและพืชเศรษฐกิจของบ้านนาบัว โดยได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจากชื่อเรียกของดอกบัวที่มาจากชื่อของหมู่บ้าน เดิมที่ต้นบัวเป็นพืชที่ได้มีการเพาะปลูกไว้ในพื้นที่นาของวัดพระคริสตประจักษ์นาบัว โดยบริเวณดังกล่าวของหมู่บ้านได้กลายมาเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน อีกทั้งพื้นที่บริเวณดังกล่าวมีน้ำท่วมขังตลอดปี ทำให้ไม่สามารถเพาะปลูกข้าวได้ ชาวบ้านจึงนิยมปลูกบัวและทำเป็นนาบัวแทนการปลูกข้าว ผลผลิตที่ได้จากบัว ประกอบด้วย ดอกบัวได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการตกแต่งโบสถ์ในพิธีมิสซาทุกวันอาทิตย์ของชุมชนบ้านนาบัว ส่วนฝักบัวนิยมนำมาบริโภคและนำไปวางขายที่สามแยกนาบัวเจริญศิลป์ นอกจากนี้ใบบัวยังถูกนำมาใช้ในการห่อข้าวเม่าเพื่อรักษาความชื้นและให้กลิ่นหอมของข้าวเม่า ทำให้ข้าวเม่าไม่ให้แข็งกระด้างและมีความนุ่มกว่าการใช้ใบตองในการห่อข้าวเม่า อีกทั้งรากบัวยังถูกนำมาประกอบอาหารมีขึ้นชื่อและหาทานได้ยากของชุมชน ซึ่งมีเฉพาะในช่วงเดือนเมษายน ทั้งนี้ “บัว” จึงเป็นของขึ้นชื่อของบ้านนาบัว นับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ตลอดทั้งปี

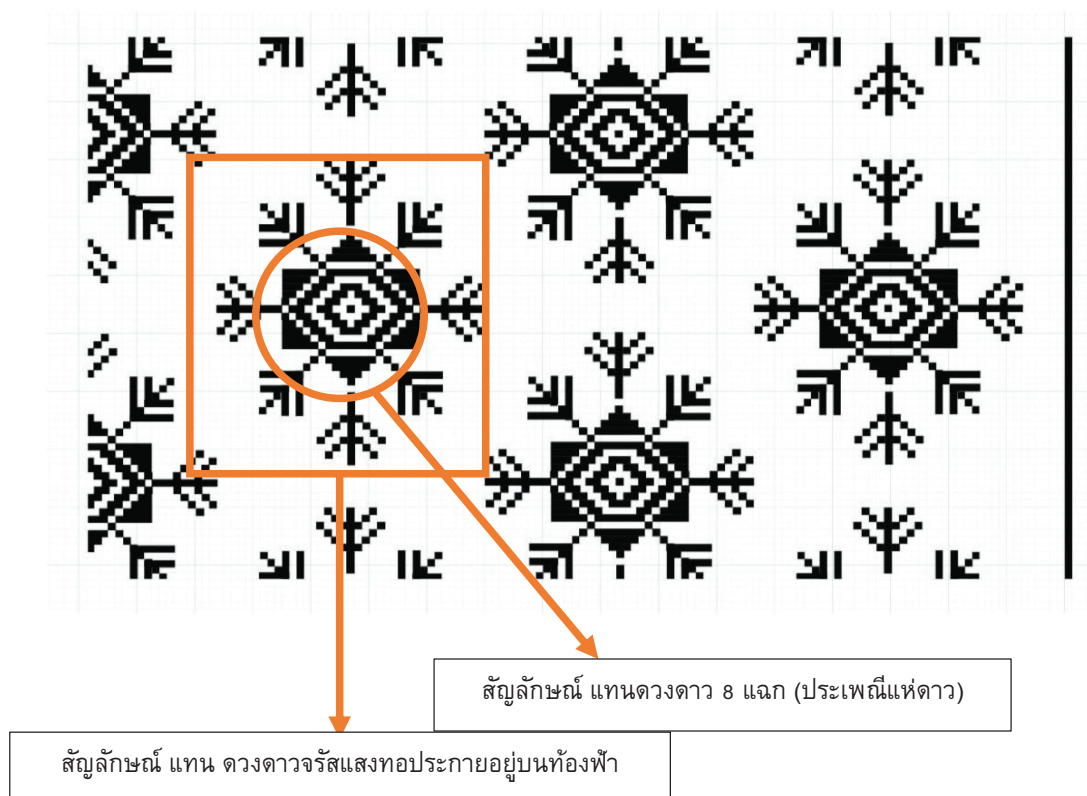

ภาพที่ 1 สัญลักษณ์ลายผ้ามัดหมี่อุทุมพร
ข้อมูลลิขสิทธิ์: ทะเบียนข้อมูลเลขที่ อ.005120

และ ลายผ้ามัดหมี่: สเตลลา นาบัว (Stella Nabua), ดวงดาวแห่งนาบัว (ภาพที่ 2) มีที่มาจาก การนำฐานคติคติชนของชาวคริสต์ที่มีต่อประเพณี แห่งดาวในช่วงวันคริสต์มาสของทุกปี ซึ่งได้ใช้ ดวงดาวเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ศาสนาคริสต์ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ผลงาน รากศัพท์ “stella-” มีที่มาจากคำว่า “stella” ในภาษาละตินที่แปลว่า “ดวงดาว ดวงดาวแจ่มจรัส” ในพระคัมภีร์ไบเบิลภาษาละตินจะปรากฏประโยค นี้ในช่วงการบังเกิดมาของพระเยซูเจ้า หรือเทศกาล พระคริสตสมภพ (คริสต์มาส) เป็นดวงดาวแจ่มจรัส ที่นำทางพระยาสามองค์ได้มาพบกับพระกุมารเยซู ซึ่งปรากฏการณ์นี้ถูกนำมาเป็นสัญลักษณ์ในประเพณี แห่งดาวรอบหมู่บ้านของชาวบ้านนาบัว ในทุกวันที่ 24 ธันวาคมของทุกปี จะมีการเตรียมทำดาวแต่ละคุ่ม ในหมู่บ้านมีทั้งหมด 12 กลุ่ม ชาวบ้านจะร่วมกัน

ทำดาวจากโครงไม้ไผ่ที่เป็นดาวแบบโบราณที่ บรรพบุรุษได้พาทำ เป็นสัญลักษณ์ของการรวมใจเป็น ดาวดวงเดียวในแต่ละกลุ่ม ในการร่วมเฉลิมฉลอง และการชื่นชมยินดีในการบังเกิดมาของพระกุมาร เยชู ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากดวงดาวในพระคัมภีร์ และถูกนำเสนอสร้างสรรค์และพัฒนาลวดลายผ้ามัดหมี่ ของหมู่บ้านนาบัว ตำบลหนองแขงใต้ อำเภอ วารินวิาส จังหวัดสกลนคร

อย่างไรก็ดี การออกแบบลายผ้ามัดหมี่ ของชุมชนดังกล่าวล้วนมาจากการคิดของการใช้ ทุนทางวัฒนธรรมร่วมกับกับทุนทางสังคมของ ชุมชนแห่งนี้มาประกอบสร้างลวดลายการมัดหมี่ ของผ้าย้อมครามที่สรรค์สร้างความโดดเด่น และ เป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ อัตลักษณ์ชุมชน แห่งนี้

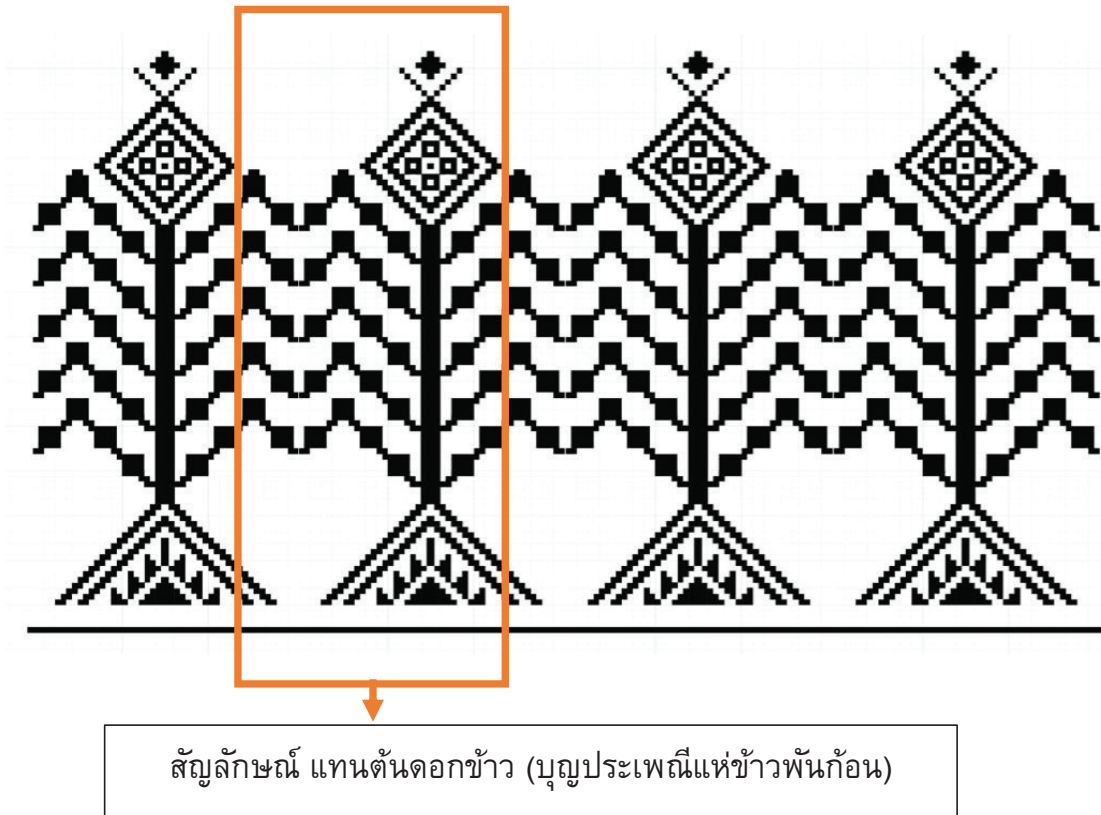
ภาพที่ 2 สัญลักษณ์ลายผ้ามัดหมี่: สเตลลา นาบูว (Stella Nabua), ดวงดาวแห่งนาบูว
ข้อมูลลิขสิทธิ์: ทะเบียนข้อมูลเลขที่ อ.005119

ชุมชนบ้านบะหว้า ตำบลบะหว้า อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี ชุมชนแห่งนี้มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ เนื่องจากมีป่าชุมชนอันเป็นพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์ไม้และเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติของชุมชน ชาวบ้านยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ และได้จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าฝ้ายมัดหมี่บ้านบะหว้า ประกอบกับชาวบ้านในชุมชนให้ความสนใจเกี่ยวกับการสร้างอาชีพเสริม ด้วยการสร้างรายได้จากการรื้อฟื้นงานหัตถกรรมพื้นบ้าน มีการรวมกลุ่มของหญิงชราภายในชุมชน และมีการสืบสานงานทอผ้าให้แก่ชุมชนด้วยการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการ

มีส่วนร่วมแก่ชุมชน สะท้อนให้เห็นปัญหาของการจัดการกลุ่มทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ที่ยังคงประสบปัญหาการขาดลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการออกแบบและสร้างลวดลายผ้ามัดหมี่มัดหมี่มัดหมี่ จำนวน 2 ลาย คือ ลายผ้ามัดหมี่: ต้นดอกข้าว (ภาพที่ 3) ที่มีเรื่องราวถ่ายทอดวิถีชีวิตเกี่ยวกับประเพณีการแห่ข้าวพันก้อนของชาวพุทธในวิถีชุมชนอีสาน เป็นพิธีกรรมที่สำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานที่นิยมทำในงานบุญพระเวศหรือบุญมหาชาติ นิยมทำกันในช่วงสงกรานต์หรือจันทศเดือน 5 โดยการนำข้าวเหนียวมาปั้นเป็นก้อนเล็กๆ นำมาปั้นให้ติดกับก้านมะพร้าว ประมาณ 5-6 ก้อน แล้วนำก้านมะพร้าวเสียบไว้บนต้นไม้มที่

ทำจากฟางข้าว เสียบเรียงกันให้เป็นทรงพุ่มที่สวยงาม ชาวบ้านเรียกว่าต้นไม้นี้ว่า “ข้าวพันก้อน” ซึ่งต้นข้าวนี้จะถูกนำไปแห่รอบวัด 3 รอบแล้วจึงถูกนำไปบูชาพระ อันมีความเชื่อส่วนหนึ่งของประติษฐ์ ต้นดอกข้าวนี้เป็นการบวงสรวงเทวดาและใช้บูชาพระเวสสันดรในงานบุญผะเหวดของชาวบ้าน

ดังนั้น จากวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าวจึงเป็นจุดกำเนิดของการสร้างลวดลายผ้ามัดหมี่ที่มีชื่อว่า “ต้นดอกข้าว” เพื่อป้องกันถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนบ้านปะหว้า ตำบลปะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

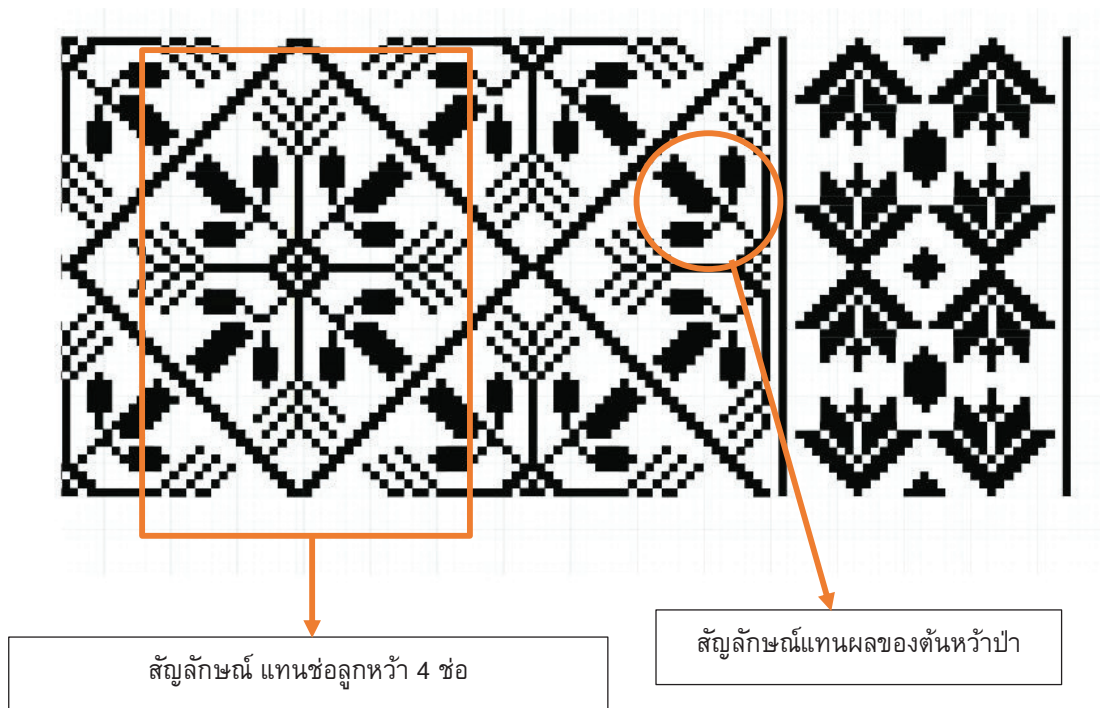
ภาพที่ 3 สัญลักษณ์ลายผ้ามัดหมี่: ต้นดอกข้าว
ข้อมูลลิขสิทธิ์: ทะเบียนข้อมูลเลขที่ อ.005207

และ ลายมัดหมี่: ช่อปะหว้า (ภาพที่ 4) ซึ่งมาจากการนำลักษณะทางธรรมชาติของต้นหว้า โดยใช้ส่วนของช่อดอกหว้าที่ออกผล ต้นหว้าเป็นไม้ยืนต้นพื้นถิ่นที่มีลักษณะเนื้อแข็ง ลำต้นขนาดใหญ่ มีช่อดอกแยกแขนงออกจากราก กิ่งก้าน ดอกสีขาวและสีเหลืองอ่อน ให้ผลมีรูปไข่ขนาดเล็ก เนื้อนุ่ม ยาม

เมื่อผลสุกจะมีสีม่วงแดงและสีดำเข้ม มักขึ้นอยู่ในบริเวณป่าชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ “ปะ” (พื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขัง) เป็นต้นไม้โบราณของชุมชนที่มีความสำคัญและได้ถูกนำมามาขานเรียกชุมชนแห่งนี้ว่า “ปะหว้า” เป็นที่มาของหมู่บ้านปะหว้า ตำบลปะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัด

สกลนคร ทั้งนี้การสร้างสรรคัลวดลายผ้ามัดหมี่ที่ชื่อว่า “ช่อดอกหว่า” เกิดจากการนำลักษณะทางธรรมชาติของต้นหว่า โดยใช้ส่วนของช่อดอกหว่า

ที่ออกผล มาสรรค์สร้างเป็นผลงานที่สะท้อนความสวยงามตามธรรมชาติ สะท้อนถึงอัตลักษณ์ความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนปะหว่าแห่งนี้

ภาพที่ 4 สัญลักษณ์ลายผ้ามัดหมี่: ช่อดอกหว่า
ข้อมูลลิขสิทธิ์: ทะเบียนข้อมูลเลขที่ อ.005206

จากที่กล่าวมาข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนทั้งสองแห่งที่เกิดจากการใช้ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ที่อยู่ในรูปของ “ฐานความรู้เดิม” นั่นก็คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าย้อมครามซึ่งเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ชุมชนทั้งสองแห่งต่างมีความรู้เป็นทุนเดิมฝังรากลึกอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชน ผวนกับ “ความรู้ใหม่” ที่สามารถนำมาใช้ในการต่อยอดทางความคิดอันเกิดจากทุนมนุษย์ที่เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อคิดค้นการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรม ความเชื่อ

ทางศาสนา และทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รายล้อมรอบชุมชน มาสร้างสรรค์และออกแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนทั้งสองแห่ง เน้นเสริมสร้างศักยภาพของทุนมนุษย์ ที่ได้รับการศึกษาและการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดเป็นความคิดใหม่ ประกอบกับการใช้ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน รวมทั้งใช้ทักษะการประยุกต์ (Adaptive Skills) ได้แก่ ทักษะที่สนับสนุนการนำองค์ความรู้และทุนทางปัญญานั้นมาประยุกต์ให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการที่สามารถสร้างคุณค่า และเพิ่มมูลค่าได้อย่างเป็น

รูปธรรม และตลอดจนการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ชาวบ้านได้เพิ่มพูนความรู้ให้แก่ชุมชนเป้าหมายทั้งสองแห่งเพื่อให้เกิดเข้าใจต่อแนวทางในการออกแบบลิขสิทธิ์ที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งนี้จึงนำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานลวดลายผ้าเพื่อการขอสิทธิบัตรเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายดังกล่าว สู่การการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลายผ้ามัดหมี่ย้อมครามของชุมชนทั้งสองแห่ง บนฐานของการใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผล 2 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก การวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน มีเป้าหมายของการค้นหาศักยภาพของทุนชุมชน (ทุนชีวภาพ ทุนวัฒนธรรม และทุนสังคม) ที่เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการนำเอาทุนชุมชนดังกล่าวมาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการการธำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงปัจจัยอันเป็นประโยชน์ที่ชุมชนและประชาชนจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) เนื่องด้วยทุนทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทุน

ทางสังคมที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ทุนทางเศรษฐกิจและทุนชุมชนอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนการเสริมสร้างผลิตภัณฑ์และการบริการทางวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมยังก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าแก่การสร้างสรรคนวัตกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จของประเทศ (ช่อพวงษ์ ผิวกู๋, 2561) ประกอบกับการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานรากของพื้นที่เป้าหมาย เป็นการกำหนดแนวทางในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของชุมชน ที่จำเป็นต้องอาศัยความสัมพันธ์แบบเครือข่าย และมีทรัพยากร เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาทุนชุมชน ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จึงเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนอย่างยั่งยืน (อนันต์ คติยะจันทร์ และคณะ, 2563)

ประเด็นสอง การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการออกแบบพัฒนาลวดลายผ้าทอมัดหมี่ที่ต้องการสร้างมาตรฐาน ของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณลักษณะของการสื่อสารซึ่งแสดงถึงการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญของการออกแบบสร้างสรรค์ การเพิ่มมูลค่า สร้างคุณค่าและใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ (ประชิด ทิถันบุตร และนรรชนา ทาสวรรณ, 2561) ซึ่งชุมชนทั้งสองแห่งต่างเห็นชอบ และต้องการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานลวดลายผ้ามัดหมี่ อันเป็นการสะท้อนถึงความเป็นมาและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางจิตใจ มีความเชื่อและศรัทธา มาปรับใช้เพื่อสร้างการสื่อสารของลวดลายผ้ามัดหมี่ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การประเมินคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรม ช่วยสร้างความตระหนักรู้ถึงความ

สำคัญของชุมชนท้องถิ่นที่มีผลต่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญต่อการสร้างสรรค์แรงบันดาลใจสำหรับการออกแบบสินค้าที่สะท้อนภาพทางวัฒนธรรมบนฐานของการมีส่วนร่วมในชุมชน ทำให้สามารถพัฒนาผลงานที่ออกแบบและผลิตได้จริง (นครินทร์ น้ำใจดี, 2565) ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงถือได้ว่าเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่ต้องประกอบสร้างขึ้นมาจากการพัฒนาทุนวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสินค้า และการบริการ ซึ่งถือเป็นโอกาสสำหรับการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ หรือนำเนื้อหาทางวัฒนธรรมไปเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ทางธุรกิจของชุมชนต่อไปในอนาคต (ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว, 2544)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stake holders) ในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมสู่การยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน ควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มอาชีพในด้านต่างๆ อาทิ การให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การวางแผนการจัดการกลุ่ม การพัฒนาพัฒนาและออกแบบกระบวนการผลิต และการตรวจสอบและติดตามการดำเนินการ การตลาด และการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือ

ในด้านงบประมาณ และสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้และยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน พร้อมทั้งควรจัดสรรงบประมาณให้การ ตลอดจนควรมีการนำผ้าทอที่ได้จากการผลิตไปทำการทดสอบเกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการในเขตพื้นที่เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นกลุ่มเฉพาะพื้นที่ ฉะนั้นสำหรับการศึกษาค้างต่อไปควรมีการขยายผลการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นด้านการจัดการองค์ความรู้ และควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อรวบรวมทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ในประเด็นด้านการอนุรักษ์ การสืบทอดและการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นๆ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมในบริบทชุมชนที่มีความหลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนทุนวิจัยประเภทงานมูลฐาน (Fundamental Fund: FF) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริมววน.)

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2566). *ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 4 ปี (พ.ศ.2553 – 2556)*. <http://strategy.dip.go.th/tabid/71/Default.aspx>.
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2544). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุนวัฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ. *วารสารนักบริหาร*, 31(1), 32-37.
- ชาย โพธิสิตา. (2564). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ข้อพฤษ์ ผิวกู. (2561). แนวทางการพัฒนาทุนวัฒนธรรมนวัตกรรมสู่ Thailand 4.0. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4* (น. 134–142). สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- นครินทร์ นำใจดี. (2565). การพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรม ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าเชียงรายได้ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 14(2), 218-131.
- ประชิด ทิณบุตร และนรรชนา ทาสวรรณ. (2561). การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการออกแบบพัฒนาตราสัญลักษณ์และรูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์สินค้าประเภทสมุนไพร สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 24(47), 126-141.
- พนิดา สมประจบ และบุญเรือง สมประจบ. (2551). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมครามของกลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมครามบ้านเชิงดอย จังหวัดสกลนคร ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มติชนออนไลน์. (2561). *สภาหัตถศิลป์โลกรับรองสกลนครเป็น “World Craft City for Natural Indigo”*. www.matichon.co.th/news-monitor/news_865538.
- วิภาวี ฤกษ์ณะภูติ. (2553). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับทอโอท็อปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9513
- สำนักงานสถิติจังหวัดสกลนคร. (2566). *สภาพทางเศรษฐกิจ*. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2566, จาก <http://www.sakonnk.nso.go.th/>
- Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital*. In: Richardson, J., *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. 241–58.
- Howkins, J. (2013). *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. (2nd ed). Penguin Books Ltd.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญูสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of an Enrichment Curriculum to Enhance Gratitude by Usin the Twenty-Four Chinese Filial Exemplars for Grade 5 students

Tseng Yu-Cheng¹, ดวงจันทร์ เดียววิไล^{2*}

Tseng Yu-Cheng¹, Duangchan Diowvilai^{2*}

Received: 7 September 2024

Revised: 17 November 2024

Accepted: 30 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนประชาวิทย์ จังหวัดลำปาง จำนวน 22 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร แบบทดสอบวัดความรู้และแบบสอบถามความตระหนักวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มี 7 องค์ประกอบ โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรมี 4 หน่วยการเรียนรู้รวมเป็น 16 ชั่วโมง ได้แก่ หน่วยที่ 1 กตัญญูพ่อแม่ เคารพท่านจากใจจริง หน่วยที่ 2 เลี้ยงดูพ่อแม่และทำให้ท่านสุขใจอย่างเต็มกำลัง หน่วยที่ 3 ดูแลความเป็นอยู่ของท่านและเมื่อท่านป่วยปรนนิบัติอย่างใกล้ชิด และหน่วยที่ 4 เต็มที่พิศพลและเช่นไหวระลึกพระคุณเมื่อท่านจากไป ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านความกตัญญูหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้คือร้อยละ 70 นักเรียนมีระดับความตระหนักด้านความกตัญญูหลังเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์ตามที่ได้กำหนดไว้คือ ระดับมาก นักเรียนมีค่าเฉลี่ยความรู้และความตระหนักด้านความกตัญญูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, ความกตัญญู, นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
E-mail: yuchengtseng1@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Student of Master Degree of Education Program in Curriculum and Instruction, Lampang Rajabhat University.
E-mail: yuchengtseng1@gmail.com

² Lecturer of Master Degree of Education Program in Curriculum and Instruction, Lampang Rajabhat University.

* Corresponding author E-mail: duangchand@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop a curriculum to enhance gratitude by using the Twenty-Four Chinese Filial Exemplars and 2) to study the results of using the developed curriculum. This was preliminary experimental research, one-group Pretest–Posttest design. The sample, by cluster random sampling, was the class 5/2 of 22 students from the fifth grade students, second semester of the Academic year 2023, Prachawit School, Lampang. The tools were the developed curriculum, course documents, the test to measure knowledge and the receiving questionnaire towards awareness. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and t-test dependent. The research found that 1) the developed curriculum composed of 7 components. The content structure composed of 4 learning units, totaling 16 hours, namely; 1: Be grateful to your parents and respect them from the heart, 2: Taking care of them and make them happy with all your might, 3: Taking care of their well-being and serve closely when they are sick, 4: Do your best at the funeral ceremony and pay homage to remember their kindness when they pass away. Overall, the curriculum and the course documents were appropriate at a very high level. 2) The implementation of the curriculum was found that: After studying, students' average score of knowledge in gratitude was higher than 70 percent, the criterion score specified in the curriculum. Students' overall level of awareness of gratitude was at a high level which passed the criterion as specified at a high level. The students had higher mean of knowledge and awareness after studying than before studying with statistical significance at the .05 level.

Keyword: The Development of Curriculum, gratitude, the Twenty-Four Filial Exemplars

บทนำ

ความกตัญญูเป็นรากฐานของคุณธรรมที่ฝังงอกในมนุษย์ ซึ่งสามารถสร้างความสันติสุขภายในครอบครัวและสังคม ทั้งยังเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมการทำความดีในรูปแบบต่างๆ โดยปรัชญาขงจื๊อเน้นหลักเมตตาธรรมที่มุ่งฝึกฝนคุณธรรมภายในจิตใจตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น (กาญจนา สิริสิทธิมหาชน, 2567, น. 788-797) ดังที่ปรากฏในคัมภีร์หลุนอวี่ บทเสวยเอ้อ ตอนที่ 2 (อมร ทองสุข, 2566, น. 119) ซึ่งกล่าวไว้ว่า “กตัญญูตาธรรมและภราดาธรรมนั้น แท้ก็คือรากฐานแห่งเมตตาธรรม” เมื่อมองในแง่มุมของการศึกษา แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนามนุษย์

ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแค่ การพัฒนาด้านวิชาการ ความรู้ หรือทักษะเท่านั้น แต่ยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมในตัวบุคคล โดยเฉพาะความกตัญญู ซึ่งถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของเด็กและเยาวชน

สอดคล้องกับแนวคิดของขงจื๊อในคัมภีร์หลุนอวี่ บทเสวยเอ้อ ตอนที่ 6 (อมร ทองสุข, 2566, น. 120) ขงจื๊อได้กล่าวไว้ว่า “อันผู้เยาว์นั้น อยู่ในบ้านพึงกตัญญูบุพการีอยู่นอกบ้านพึงเคารพอาวุโสเมธี อีกรู้รอบคอบถือสัจจา รู้รักใคร่ปวงประชาและใกล้ชิดเมตตาชน หากพอยังมีกำลัง ก็ควรมุ่งศึกษาศาสตร์วิชา” ดังนั้น เมื่อคนในสังคมมีความกตัญญูครบถ้วนก็จะปรองดองและมีความสุข สังคมก็จะ

มั่นคงและสงบสุข ดังที่หลี่ หง (Li Hong, 2014, p. 352) กล่าวว่า ความกตัญญู เป็นคุณธรรมอันดีงามที่เป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างความสงบสุขและความสมานฉันท์ ในครอบครัวและสังคม สื่อเล้าปั่ว (Shi Shaobo, 2007, pp. 126-127) ยังระบุว่า ความกตัญญูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมสงบสุขและมั่นคง ปัจจุบันสังคมไทยเผชิญกับปัญหาการขาดความกตัญญูทวดเวที เนื่องจากเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีผลให้ผู้คนมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบให้ความสำคัญกับวัตถุและความสะดวกสบายมากกว่าสัมพันธ์ทางกายในครอบครัว ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกในครอบครัว ขาดความสัมพันธ์ที่ดีนำไปสู่ปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวและสังคม มีผลให้เยาวชนขาด ความกตัญญูและมีการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์เหล่านี้เกิดจากการที่เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังคุณธรรม ที่ดี ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการส่งเสริมความกตัญญูทวดเวทีและสร้างจิตสำนึกให้ยึดหลักกตัญญูทวดเวที เมื่อดำเนินการได้อย่างนี้ ปัญหาต่างๆ ก็จะค่อยๆ หายไป สังคมก็จะสงบสุขและสามารถก้าวผ่านสถานการณ์ไปได้อย่างมั่นคง สถาบันการศึกษา ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสอนให้เห็นถึง ประโยชน์ของความกตัญญูทวดเวทีต่อผู้ที่มีพระคุณ (สุวรรณฐา ลิม และพระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), 2562, น. 424-434) โรงเรียนประชาวิทย ซึ่งเป็นโรงเรียนจีนที่มีประวัติยาวนานเกือบ 1 ศตวรรษ ได้เปิดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีน ในทุกระดับชั้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการใช้ภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน และอบรมปลูกฝังคุณธรรมจีนตามหลักปรัชญาของโรงเรียนภายใต้หลักคำว่า “ปลูกต้นไม้สิบปีสร้างอนุชน บ่มเพาะคนร้อยปีสร้างประเทศชาติ” (โรงเรียนประชาวิทย, 2566)

ซึ่งหมายความว่า โรงเรียนเป็นสถานที่บ่มเพาะคนให้มีความรู้และคุณธรรม พร้อมทั้งจะดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมและเป็นประโยชน์ต่อสังคม จากการสำรวจความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการหลักสูตร ครูประจำชั้น และครูผู้สอนที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าควรที่จะเสริมสร้างความรู้ด้านความกตัญญูและความตระหนักด้านความกตัญญูให้สมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาหลักสูตรเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญูสำหรับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สุวรรณฐา ลิม และพระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน) (2562, น. 424-434) ได้เสนอว่า สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแก่ผู้เรียน ควบคู่ไปกับการพัฒนาความสำเร็จในวิชาชีพ โดยเน้นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของความกตัญญูทวดเวทีต่อผู้ที่มีพระคุณ นิตานจินซุต 24 ยอดกตัญญูถือเป็นสื่อการสอนที่ได้รับความนิยมสูงสุด ในประเทศจีน สำหรับการอบรมสั่งสอนคุณธรรม ความกตัญญู เนื่องจากมีเนื้อหาสั้น กระชับและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ทำให้ผู้เรียนสามารถซาบซึ้ง และเห็นภาพได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับค่านิยมวัฒนธรรมความกตัญญูของจีนและคำสอนขงจื้อ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่ชาวจีนส่วนใหญ่ยึดถือ จึงกลายเป็นสื่อคุณธรรมหลัก ในการปลูกฝังคุณธรรมความกตัญญู (Bai Chengwei, 2019, pp. 1-13) สอดคล้องกับงานวิจัยของกัว ยาน่า (Guo Yana (Goriunova lana), 2019) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การใช้นิตานจินซุต 24 ยอดกตัญญูในการเรียนการสอนภาษาจีนช่วยให้ผู้เรียนต่างชาติสามารถเข้าใจและรับรู้วัฒนธรรมความกตัญญูของจีนได้อย่างถูกต้องและชัดเจน นิตานจินซุต 24 ยอดกตัญญู ช่วยให้นักเรียนเข้าใจพฤติกรรมความกตัญญู ทั้งการเคารพและปฏิบัติ ต่อบุพการี รวมถึงการระลึกถึงบรรพบุรุษ

หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต รวมถึงการศึกษาหรือถ่ายทอดวิชาความรู้ การปลูกฝังเจตคติค่านิยมหรือคุณธรรมต่างๆ หลักสูตรจะต้องยึดหลักการและแนวคิดที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยหลักสูตรระดับสถานศึกษานั้นเป็นหัวใจหลักของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น (อภิรักษ์สิริรัตนจิตต์, 2558, น. 1-6) ซึ่งจากการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ผู้เรียนรวมถึง การบูรณาการคุณธรรมจีนตามหลัก คำสอนขงจื๊อในส่วนของเนื้อหาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยทางโรงเรียนยังไม่มีหลักสูตรสำหรับการปลูกฝังคุณธรรมด้านความกตัญญูตามหลักคำสอนขงจื๊อโดยเฉพาะ ซึ่งหากมีการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ก็จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีกรอบแนวทาง ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีหลักการและแนวคิดที่ชัดเจน ในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจะเป็นระบบมากขึ้นพร้อมด้วยตัวชี้วัดและเกณฑ์การวัดผลที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาหลักสูตร โดยนำเอาหลักคำสอนขงจื๊อประกอบกับการใช้สื่อนิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญูมาใช้ในการสอนคุณธรรมด้านความกตัญญูซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาน นี เจียน (Fan-Ni Chien, 2020) ที่ได้ทำวิจัย เรื่อง การออกแบบการเรียนการสอนข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน เรื่อง ความกตัญญูจีนในการสอนภาษาจีน โดยใช้คัมภีร์หลุนอวี่และนิทานจีน ชุด 24 ยอดกตัญญู โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาศูนย์ภาษาของมหาวิทยาลัยรัฐใน

ไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่าทางเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม มีความสำคัญ ในการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในวัฒนธรรมต่างชาติ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน มีขั้นตอนดังนี้ 1) กระตุ้น ความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนสนใจเนื้อหา ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม 2) ทำความเข้าใจกับ เนื้อหา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างทั่วถึง 3) ทำความเข้าใจเชิงลึกเพื่อเสริมความเข้าใจ ในเนื้อหาอย่างละเอียด 4) ย้อนคิดทบทวน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนและหาจุดสมดุลในความรู้ ที่ได้รับ การพัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญู ในงานวิจัยนี้ เริ่มต้นจากการศึกษาหลักการพัฒนาหลักสูตรตามที่ทาบ (Taba, 1962, p. 10) ระบุไว้ ซึ่งมีขั้นตอนที่ 1 คือ การศึกษาวิเคราะห์ ความต้องการของผู้เรียนและสังคมเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะเป็นขั้นวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อช่วยในการศึกษาปัญหาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร (อภิรักษ์สิริรัตนจิตต์, 2558, น. 9) ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยนำเอาหลักคำสอนขงจื๊อประกอบกับการใช้สื่อนิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู จึงสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียนตลอดจนธรรมชาติของรายวิชา

จากเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะพัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญูโดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเสริมความรู้และความตระหนักด้านกตัญญู และจะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาหลักสูตรเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญูสำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

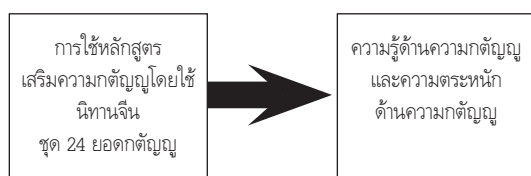
1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญูโดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมความกตัญญูโดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความรู้และความตระหนักด้านความกตัญญูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลังการทดลอง ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้และความตระหนักด้านความกตัญญู ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนภาษาจีนในกลุ่มสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนภาคเหนือ (ประเทศไทย) จำนวน 18 โรงเรียน รวม 45 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนประชาวิทย จังหวัดลำปาง จำนวน 22 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ลักษณะคือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ หลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีน ชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเอกสารประกอบหลักสูตรประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ด้านความกตัญญู ฉบับภาษาจีน แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ และแบบสอบถามความตระหนักด้านความกตัญญูแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1. ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน แนวคิดเกี่ยวกับความกตัญญู ความกตัญญูและประเภทของความกตัญญูตามหลักคำสอนขงจื้อ แนวคิดเกี่ยวกับนิทาน และนิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญูเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบ่า (Taba, 1962, p. 10) ซึ่งมีแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรที่มีลักษณะจากล่างขึ้นบน (Grass-roots approach) คือ ระดับห้องเรียนมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรด้วยกันอยู่ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาบริบทต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ความต้องการความสนใจ ของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำประเด็นต่างๆ มาจัดเรียงลำดับความสำคัญในการพัฒนาและกำหนดประเด็นในการพัฒนาหลักสูตร ในการพัฒนาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาปัญหาและสอบถามความต้องการด้านการเสริมคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ตามหลักคำสอนขงจื้อ (กตัญญู นอบน้อมสํารวม มารยาท สัจจะ ใฝ่เรียนรู้ ประรองดอง มีไมตรี คบหาใกล้ชิดเพื่อนที่ดี) สำหรับเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากคณะผู้บริหาร กรรมการหลักสูตร ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และครูผู้สอนที่เกี่ยวข้อง หลังจากนำข้อมูลมาวิเคราะห์พบว่า ความกตัญญูเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ทางโรงเรียนต้องการปลูกฝังและเสริมเน้นมากที่สุด จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ชั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาคำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคือ เพื่อพัฒนาความรู้และ ความตระหนักด้านความกตัญญูตามหลักคำสอนขงจื้อ ในการส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยใช้แนวคิด การพัฒนาจิตพิสัยของบลูมซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (ทิตนา แชมมณี, 2564, น. 237-238) ได้แก่ การรับรู้ค่านิยม (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การเห็นคุณค่า (Valuing) การจัดระบบ (Organizing) และการสร้างลักษณะนิสัย (Characterizing) ผู้วิจัยเน้นที่ขั้นตอนแรก คือ การรับรู้ค่านิยม โดยแสดงออกเป็นพฤติกรรมความตระหนัก (Awareness) เพื่อสร้างเสริมความตระหนักในคุณธรรมที่ต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียน ชั้นที่ 3 เลือกเนื้อหา ผู้วิจัยเลือกใช้คำสอนขงจื้อประกอบกับนิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู ชั้นที่ 4 จัดองค์ประกอบของเนื้อหา เพื่อกำหนดเป็นเนื้อหาของหลักสูตรฯ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากชั้นที่ 3 มาวิเคราะห์ จัดโครงสร้างเนื้อหาออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ 16 ชั่วโมง ทุกหน่วยการเรียนรู้ ใช้นิทาน 2 เรื่อง หน่วยที่ 1 กตัญญูพ่อแม่ เคารพท่านจากใจ (敬亲) หน่วยที่ 2 กตัญญูพ่อแม่ เลี้ยงดูพ่อแม่และทำให้ท่านสุขใจอย่าง เต็มกำลัง (奉养) หน่วยที่ 3 กตัญญูพ่อแม่ ดูแล ความเป็นอยู่ของท่านและเมื่อท่านป่วยปรนนิบัติอย่างใกล้ชิด (侍疾) หน่วยที่ 4 กตัญญูพ่อแม่ เติบโตที่พิธีศพและเซ่นไหว้ระลึก

พระคุณเมื่อท่านจากไป (善终) ชั้นที่ 5 เลือก ประสพการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการสร้างจิตพิสัย การสอนวัฒนธรรมจีน การสอนคุณธรรมผ่านนิทาน อีกทั้งการสอบถามครูผู้สอนภาษาจีนเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมจีนด้านคุณธรรม ความกตัญญูและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่การสร้างความรู้และความตระหนักด้านความกตัญญู พบว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความรู้ด้านความกตัญญูและความตระหนักด้านความกตัญญู ควรเลือกการสอนที่พัฒนาจิตพิสัย ผู้วิจัยจึงเลือกการสอนนิทานประกอบกับการแสดงละคร การจัดกลุ่มอภิปรายและการนำเสนอ เป็นกิจกรรมหลักของการจัดประสพการณ์ ชั้นที่ 6 จัดองค์ประกอบของประสพการณ์การเรียนรู้ ผลการสังเคราะห์ได้ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างความรู้และ ความตระหนักด้านความกตัญญู มีกิจกรรมหลักในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ในขั้นนำเป็นการเตรียมความพร้อมก่อน การอ่านนิทาน ก่อนที่จะเรียนรู้เนื้อหา ครูผู้สอนยกตัวอย่างสถานการณ์เกี่ยวกับความกตัญญูและกระตุ้น โดยการใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนฉุกคิดเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาและเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน ในขั้นสอน ครูผู้สอนดำเนินการสอนโดยยกตัวอย่าง วิดีโอ นิทาน เรื่องที่จะเรียน จากนั้นอธิบายคำศัพท์ รูปประโยค บทความนิทานให้แก่ผู้เรียน พร้อมอธิบายความหมายและเนื้อหาสำคัญ จากนั้นเข้าสู่ขั้นกิจกรรมโดยใช้นิทาน ผู้เรียนจัดกลุ่ม ดำเนินกิจกรรมหลังจากอ่านนิทานในรูปแบบกลุ่มหรือเดี่ยวตามที่ได้อ่านไปข้างต้น ในส่วนของกิจกรรมหลังการอ่านนิทาน จะเลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหา นิทาน ได้แก่ การอ่านจับใจความแล้วตอบคำถาม แสดงละคร จัดกลุ่มอภิปรายกลุ่มย่อยหรือนำเสนอเรื่องราว ในขั้นสรุป เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนนิทาน

และกิจกรรมหลังการอ่านนิทาน ดำเนินการอภิปราย หัวข้อความกตัญญูและเนื้อหาสาระเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของความกตัญญูในขั้นสุดท้าย คือ ขั้นที่ 7 ประเมินผล เพื่อตรวจสอบกิจกรรมและประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่จัดไว้ว่า บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ผู้วิจัยสังเคราะห์วิธีการวัดและประเมินผลความรู้และความตระหนักรู้ด้านความกตัญญู เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร ผู้วิจัยเลือกวิธีการวัดและประเมินผลเป็นแบบทดสอบความรู้ด้านความกตัญญู ฉบับภาษาจีน แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ และแบบสอบถามความตระหนักรู้ด้านความกตัญญู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

2. ผู้วิจัยยกย่องหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร แบบทดสอบความรู้และแบบสอบถามความตระหนักรู้ด้านความกตัญญู ให้อาจารย์ปรีชาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสม นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า ความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.57) เอกสารประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.62) สำหรับแบบทดสอบและแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง (IOC) ค่า IOC ของแบบทดสอบทั้ง 20 ข้อ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 และค่า IOC แบบสอบถามทั้ง 20 ข้อ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 ผู้วิจัยนำเสนอขึ้นขอพิจารณารับรองการวิจัยในมนุษย์ ได้รับการรับรองตามหมายเลขรับรอง IRBCMRU 2024/004.02.01 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แล้วจึงนำแบบทดสอบและแบบสอบถามไปทดลองนำร่อง

(try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 22 คน แบบทดสอบทั้ง 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ทุกข้อ คือ อยู่ระหว่าง 0.21-0.53 แสดงว่าใช้ได้ ผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบจำนวน 15 ข้อ นำผลของข้อสอบที่คัดเลือกไว้ มาคำนวณ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการของ โลเวต (Lovett) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 209) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 สำหรับแบบสอบถาม มีค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.48-0.80 และมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามตามเกณฑ์และมีนัยสำคัญทางสถิติ มาคำนวณหาค่าเชื่อมั่น ทั้งฉบับ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 117) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หลังจากได้รับการรับรองตามหมายเลขรับรอง IRBCMRU 2024/004.02.01 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และโรงเรียนอนุญาติให้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยแจ้งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรเสริมความกตัญญูโดยใช้นิทานจินชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครองลงลายมือชื่อเพื่อแสดงความยินยอมอนุญาตให้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในการปกครองเข้าร่วมโครงการวิจัย

2. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้และแบบสอบถามความตระหนักรู้ด้านความกตัญญู ใช้เวลา 45 นาที

3. ผู้วิจัยดำเนินการใช้หลักสูตรระดับ
หน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 4 หน่วยการเรียนรู้ใน
ชั่วโมงรายวิชาภาษาจีน โดยใช้เวลารวม 4 สัปดาห์
สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

4. หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การ
สอนตามหลักสูตรฯ สิ้นสุดลง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่ม
ตัวอย่าง ทำแบบทดสอบความรู้และแบบสอบถาม
ความตระหนักด้านความกตัญญู ใช้เวลา 45 นาที

5. ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่
กำหนดไว้ แล้วรวบรวมผลนำไปใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี
ความสอดคล้อง(Index of Item Objective
Congruence) (IOC) การหาค่าอำนาจจำแนก
รายข้อของแบบทดสอบอิงเกณฑ์โดยวิธีของ
เบรนนัน (Brennan) การหาความเชื่อมั่น ทั้ง
ฉบับของแบบทดสอบอิงเกณฑ์ด้วยวิธีของโลเวต
(Lovett) สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอ
นบาค (Cronbach) ในการหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
ของแบบสอบถาม และสถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระ
(t-test dependent samples)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยสรุปผลตามลำดับวัตถุประสงค์
ของการวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตร ได้ผลคือ
ได้หลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีน

ชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5 มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ความนำ
2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหา 5) แนวทาง
การจัดการเรียนการสอน 6) สื่อหรือแหล่งเรียนรู้
และ 7) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ โครงสร้าง
เนื้อหาของหลักสูตร มี 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วย
ละ 4 ชั่วโมง ได้แก่ 1. กตัญญูพ่อแม่ เคารพท่าน
จากใจจริง 2. กตัญญูพ่อแม่ เลี้ยงดูพ่อแม่และทำให้
ท่านสุขใจอย่างเต็มกำลัง 3. กตัญญูพ่อแม่ ดูแล
ความเป็นอยู่ของท่าน และเมื่อท่านป่วยปรนนิบัติ
อย่างใกล้ชิด และ 4. กตัญญูพ่อแม่ เต็มที่พิริศพลและ
เช่นไหว้ระลึกพระคุณเมื่อท่านจากไป ซึ่งในภาพรวม
ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของหลักสูตรและเอกสาร
ประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า

2.1 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วย
หลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด
24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านความกตัญญู
หลังเรียน 12.36 ซึ่งมีผลคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ
70 (10.50) ตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร เมื่อ
เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
และทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ย
คะแนนก่อนเรียน 9.77 และ หลังเรียน 12.36 แสดง
ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้
ด้านกตัญญูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการวัดความรู้ด้านความกตัญญูโดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	22	15	9.77	1.54	57	173	11.07*
หลังเรียน	22	15	12.36	1.87			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีระดับความตระหนักด้านความกตัญญูหลังเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.38) ซึ่งมีระดับผ่านเกณฑ์ คือ ระดับมาก ตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แต่ละด้านมีความตระหนักระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านกตัญญูพ่อแม่ดูแลความเป็นอยู่ของท่าน และเมื่อท่านป่วยปรนนิบัติอย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.48) ด้านกตัญญูพ่อแม่ เติมน้ำพิศุขและเซ่นไหว้ระลึกพระคุณเมื่อท่านจากไป ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.45) ด้านกตัญญูพ่อแม่เคารพท่านจากใจจริง ($\bar{X} = 4.08$, S.D. =

0.51) และด้านกตัญญูพ่อแม่ เลี้ยงดูพ่อแม่และทำให้ท่านสุขใจอย่างเต็มกำลัง ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.47)

2.3 นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ย ความตระหนักด้านความกตัญญูหลังเรียน 62.59 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนและทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนก่อนเรียน 49.36 และหลังเรียน 62.59 แสดงว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความตระหนักด้านความกตัญญูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการสอบถามความตระหนักด้านความกตัญญูโดยใช้นิทานจินซุต 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	22	75	49.36	5.21	291	4,527	10.9*
หลังเรียน	22	75	62.59	5.67			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญูโดยใช้นิทานจินซุต 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.1 หลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจินซุต 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความนำ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหา 5) แนวทาง การจัดการเรียนการสอน 6) สื่อหรือแหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหา ของหลักสูตรมี 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 4 ชั่วโมง รวมเป็น 16 ชั่วโมง ได้แก่ หน่วยที่ 1 กตัญญูพ่อแม่ เคารพท่านจากใจจริง หน่วยที่ 2 กตัญญูพ่อแม่ เลี้ยงดูพ่อแม่และทำให้ท่านสุขใจอย่าง

เต็มกำลัง หน่วยที่ 3 กตัญญูพ่อแม่ ดูแลความเป็นอยู่ของท่านและเมื่อท่านป่วยปรนนิบัติอย่างใกล้ชิด หน่วยที่ 4 กตัญญูพ่อแม่ เติมน้ำพิศุขและเซ่นไหว้ระลึกพระคุณเมื่อท่านจากไป ทั้งนี้ เป็นผลมาจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรและสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และผู้เรียน ตลอดจนจรรยาบรรณของรายวิชา มาจัดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ่าเป็นกรอบในการดำเนินการ (Taba, 1962, p. 10) เนื่องจากเป็นแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้สอนสามารถจัดทำ ในระดับชั้นเรียน และสามารถประยุกต์ตาม

จุดมุ่งหมาย ที่วางไว้ หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาเป็นหลักสูตรระดับห้องเรียน มีโครงสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และสังคม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) เลือกเนื้อหา 4) จัดองค์ประกอบของเนื้อหา 5) เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดองค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ และ 7) การวินิจฉัยสิ่งที่ประเมิน การเลือกวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรขั้นที่ 1 คือ ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ ของผู้เรียนและสังคม ศึกษาบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอน สภาพการจัดการเรียน การสอน ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน และสำรวจความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการหลักสูตร ครูประจำชั้น และครูผู้สอนที่เกี่ยวข้อง พบว่านักเรียนมีคุณธรรม ด้านความกตัญญู แต่ยังต้องการเสริมสร้างและยกระดับความรู้ด้านความกตัญญูและความตระหนักด้านความกตัญญู และจากการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ผู้เรียน รวมถึง การบูรณาการคุณธรรมจีนตามหลักคำสอนขงจื้อ ในเนื้อหาการเรียนรู้ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมด้านความกตัญญูตามหลักคำสอนขงจื้อโดยเฉพาะ หากมีการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีกรอบแนวทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีหลักการและแนวคิดที่ชัดเจนในการพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จะเป็นระบบมากขึ้น พร้อมด้วยตัวชี้วัดและเกณฑ์การวัดผลที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้อง

กับ อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ (2558, น. 1-6) ที่กล่าวว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่กำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนการศึกษาและการถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งยังมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณลักษณะ ค่านิยม และคุณธรรมต่างๆ อย่างมีหลักการและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำประเด็นต่างๆ มาจัดเรียงลำดับความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาจัดทำหลักสูตร เสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร รวมถึงมีการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและสำรวจ ความต้องการทางสถานศึกษาทั้งผู้บริหารและคณะครู ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นดำเนินการสร้างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพผู้วิจัยนำผล การตรวจสอบคุณภาพมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพ ผู้วิจัยยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของโอลิวา (Oliva, 1992, p. 26) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดการประเมินผลหลักสูตร

ไว้ว่า มุ่งเน้นการทบทวนคุณภาพของหลักสูตร โดยพิจารณาจากหลายแง่มุม เช่น เอกสารของหลักสูตร วัสดุของหลักสูตร กระบวน การเรียน การสอน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรและ ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อรวบรวม ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในแต่ละระยะของ หลักสูตร เพื่อสรุปว่าหลักสูตรมีคุณภาพและตรงตาม วัตถุประสงค์หรือไม่ อีกทั้งระบุส่วนที่ต้องปรับปรุง เพื่อให้หลักสูตรสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ผลการใช้หลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนน ความรู้และความตระหนักด้านความกตัญญูหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ผ่านเกณฑ์ตามที่ได้กำหนดไว้ใน หลักสูตร ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียน ด้วยหลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้นิทานจีน ชุด 24 ยอดกตัญญู สำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 5 มีความรู้ด้านความกตัญญูและความ ตระหนักด้าน ความกตัญญูตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตรงกับ ความต้องการของบริบทสถานศึกษาและธรรมชาติ ของรายวิชาที่มุ่งเน้น การปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ ผู้เรียน โดยองค์ประกอบของหลักสูตรถูกออกแบบ ให้เข้ากับการสอนและการปลูกฝังคุณธรรมด้าน ความกตัญญูตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนเนื้อหา นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญูเป็นเนื้อหา ที่เหมาะสม นำมาเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ความ กตัญญูตามหลักคำสอนขงจื้อ ดังที่ เกา เทียนฮุย (Gao Tianhui, 1989) กล่าวว่า นิทานคุณธรรมเป็น สื่อที่นำเสนอเรื่องราวคุณธรรมในรูปแบบของนิทาน โดยเนื้อหามีการเปรียบเทียบหรืออ้างอิงสถานการณ์ จริงในชีวิตประจำวัน สะท้อนความผิดพลาด

ความไม่รู้ ความโง่เขลาและหลักคุณธรรม เพื่อให้ ผู้ที่รับรู้เนื้อหาเกิดความเข้าใจในข้อคิดสอนใจที่นำ เสนอและสามารถนำความรู้ที่รับรู้ไปปรับใช้ในชีวิต ประจำวันได้ โดยเนื้อหาจากนิทานจีนชุด 24 ยอด กตัญญูที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาทั้ง 8 เรื่อง คือ พระราชา ผู้เป็นยอดกตัญญู กตัญญูต่อแม่เลี้ยง แบนข้าวร้อยลิ ช้อนส้มให้มารดา ชิมพระโอสถด้วยพระองค์เอง รีดนมถวายรักษาพ่อแม่ ชายตัวผึ่งศพบิดา และสลักรูปพ่อแม่บูชา ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับประเภท ความกตัญญูทั้ง 4 ประเภท นอกจากนี้ผู้วิจัยยัง พิจารณาคัดเลือกนิทานจีน ชุด 24 ยอดกตัญญู นี้โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น เพศ อายุ ฐานะ และอาชีพ เพื่อให้ครอบคลุมความหลากหลายของ สภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพรวม ของเนื้อหาด้านความกตัญญูที่ครอบคลุมทั้งเพศ อายุ ฐานะ และอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีมุมมองด้าน ความกตัญญู ที่หลากหลายมากขึ้น เข้าใจถึงความ กตัญญูประเภทอื่น ในชีวิตประจำวัน การจัดการ เรียนการสอนโดยใช้นิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู จะสามารถช่วยผู้เรียนเกิดความรู้ด้านความกตัญญู และความตระหนักด้านความกตัญญู ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับปลูกฝังแนวคิด ด้านคุณธรรมความกตัญญู สอดคล้องกับ เหยา หยูเจี๋ย (Yao Rujuan, 2022) กล่าวว่า การนำ เอนิทานคุณธรรมมาปรับใช้ในการเรียนการสอน เป็นวิธีที่เหมาะสมอย่างมากในการส่งเสริมให้ ผู้เรียน มีการยกระดับจิตใจและพัฒนาคุณธรรมของ ตนเองได้ เป็นอย่างดี อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนา ความคิดและ การวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียน จะสามารถเรียนรู้ข้อคิดสอนใจจากนิทาน แล้วนำ คุณธรรมนั้นไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน แต่ละหน่วยการเรียนรู้มี 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ดังนั้นในขั้นนำ 1) การแนะนำ บทเรียน อธิบายจุดประสงค์ ของการเรียนรู้ 2) การ ถามนำเพื่อกระตุ้นความสนใจ ครูผู้สอนให้ผู้เรียนยก

ตัวอย่างหรือให้ดูคลิปวิดีโอ เรื่องความกตัญญู แล้วตอบคำถามจากเหตุการณ์ของเรื่อง พฤติกรรมและการกระทำของตัวละคร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาเบื้องต้น เป็นการกระตุ้นเพื่อให้ผู้คิดและกระตุ้นความสนใจผู้เรียน ในขั้นสอน 3) การเรียนรู้คำศัพท์ เริ่มเรียนรู้ในส่วนคำศัพท์และความหมายในนิทาน 4) การอ่านจับใจความสำคัญ ผู้เรียนเริ่มศึกษาการอ่านพร้อมทั้งฟังการออกเสียงที่ถูกต้องและอธิบายหรือตอบคำถาม เพื่อทำความเข้าใจและอ่านจับใจความสำคัญของนิทานได้ 5) การจัดกิจกรรมโดยใช้นิทาน ผู้สอนแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียน ทำกิจกรรมหลังการอ่านนิทาน เช่น แสดงละคร จัดกลุ่มอภิปราย นำเสนอเรื่องราว และในขั้นสรุป 6) การสรุปประเด็นสำคัญ ครูผู้สอนกล่าวสรุปประเด็นความกตัญญูจากนิทานที่ได้เรียนและกล่าวข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่อง การกตัญญูพ่อแม่ เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่า ความสำคัญและความตระหนักในเรื่องความกตัญญู และเพื่อโน้มนำให้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีผลให้ผู้เรียนมีความรู้และความตระหนักด้านความกตัญญูตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ ข้อค้นพบของฟาน นี เจียน (Fan-Ni Chien, 2020) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การออกแบบการเรียนการสอนข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน เรื่อง ความกตัญญูจีนในการสอนภาษาจีน โดยใช้คัมภีร์หลุนอวี่และนิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนศูนย์ภาษา ของมหาวิทยาลัยรัฐไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่า การเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมมีความสำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในวัฒนธรรมต่างชาติ และมีขั้นตอนการสอนข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน ดังนี้ 1) กระตุ้นความสนใจ เพื่อกระตุ้นความสนใจ ของผู้เรียน

ต่อเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม 2) ทำความเข้าใจกับเนื้อหา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ได้รับอย่างทั่วถึง 3) ทำความเข้าใจเชิงลึก เพื่อเสริมความเข้าใจในเนื้อหาอย่างละเอียด 4) ย้อนคิดทบทวน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนและหาจุดสมดุล ในความรู้ที่ได้รับ เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนควรสอนเนื้อหาเกี่ยวกับขงจื้อ รวมถึงปรัชญาและวัฒนธรรมจีนเบื้องต้น พร้อมทั้งเปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อเสริมความเข้าใจคุณธรรมด้านความกตัญญูจีน

1.2 ผู้สอนควรปรับรูปแบบกิจกรรม ให้ยืดหยุ่นตามบริบทและความสามารถของผู้เรียน เพื่อเพิ่มความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้

1.3 ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้ซักถามหรือแสดง ความคิดเห็น

1.4 ผู้สอนควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำคำสอน และข้อคิดจากนิทานไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู โดยนำนิทานจีนชุด 24 ยอดกตัญญู ไปปรับใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น

2.2 ควรพัฒนาหลักสูตรเสริมความกตัญญู โดยใช้คัมภีร์กตัญญู (孝经) คัมภีร์ต้อจื่อกู่ย (弟子规) บทกวี ภาพยนตร์ เพลง และหนังสือที่เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมความกตัญญูอย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สิริสิทธิมหาชน. (2567). การศึกษาปรัชญาจีนด้านการฝึกฝนคุณธรรมในจิตใจและการช่วยเหลือผู้อื่นในวรรณกรรมจีนโบราณ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 43(5), 788-805.
- ทิตนา แคมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- โรงเรียนประชาธิปไตย. (2566). *คู่มือนักเรียนและผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนประชาธิปไตย*. ลำปาง: โรงเรียนประชาธิปไตย.
- สุวรรณฐา ลิ้ม และพระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2562). แนวทางส่งเสริมกตัญญูทศวิถีในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 7(2), 424-434.
- อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์. (2558). *มาตรฐานวิชาชีพครู : การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: AP Book and Infopreneur.
- อมร ทองสุก. (2566). *คัมภีร์หลุนอวี่ The Analects of Confucius คัมภีร์แห่งแดนมังกร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปทุมธานี: ชุมหวัด.
- Bai Chengwei. (2019). *A Comparative Research on Teaching the Twenty-Four Filial Exemplars in Thailand*. (Master's Degree Thesis, Huachiew Chalermprakit University). Retrieved from <https://has.hcu.ac.th/jspui/handle/123456789/990>.
- Fan-Ni Chien. (2020). An Instructional Design about Chinese Filial Piety in Intercultural Chinese Teaching Using the Analects and the Twenty-Four Filial Exemplars. *NTU Working Papers in Chinese Language Teaching*. 8(1), 61-103.
- Gao Tianhui. (1989). *One Hundred Entertaining and Insightful Parables*. Taoyuan : Yun Sheng Publishing House.
- Guo Yana (Goriunova Iana). (2019). "24 Stories of Filial Piety" and cross-cultural communication of Chinese Language Teaching (Master's Degree Thesis, Guangdong University of Foreign Studies). Retrieved from <http://www.cnki.net>.
- Li Hong. (2014). A Preliminary Exploration of the Importance of Promoting Filial Piety Culture in Advancing Social Harmony Construction. *Intelligence*. 14(21), 352.
- Oliva, P.F. (1992). *Developing the Curriculum* (3rd ed.). New York: Harper Collins.
- Shi Shaobo. (2007). The Importance of Teaching Filial Piety to Adolescents. *Heilongjiang Researches on Higher Education*. 26(04), 126-127.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Harcourt Brace Jovanovich. Yao Rujuan. (2022). Integration of Traditional Moral Stories into Elementary School Ideological and Political Education. *New Course*. 19(26), 4-5.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อ

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์อย่างต่อเนืองกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา (Method) ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่ามาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตารางที่ แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิเคราะห์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตารางที่ รูป รูปภาพ และแผนภูมิ (Table, Figure, Graph) ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นแยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตารางที่ คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามรูปแบบ “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. หนังสือ (ในรูปแบบรูปเล่ม)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง(พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง:

วิธาน ฐานะวุฒพ์. (2547). หัวใจใหม่-ชีวิตใหม่. ปิตติศึกษา.

2. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ-สกุล. (ปี พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขของปีที่ (เลขของฉบับที่), เลขหน้า. /https://doi.org/เลขdoi

ตัวอย่าง:

มานะ สินธุวงษานนท์. (2549). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารครุศาสตร์, 18(2), 115-116.

3. รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding)

ชื่อ-สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. ชื่อการประชุม (น. เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง:

พัชรภา ดันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4. หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ-สกุล. (ปี, /วัน/เดือน). ชื่อคอลัมน์. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิสว่าไรดี: 'สื่อพิพิธภัณฑ' เชื่อม ยุคสมัย เข้าถึงด้วย 'มิติใหม่' อินเทอร์เน็ต. เติลนิส, 4.

5. หนังสือ (ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). URL

ตัวอย่าง:

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3-5 ปี. http://drive.google.com/file/d/1HiTwiRh1Er73h_VYIMh1cYWzQiaNI_Vc/view

6. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง [ชื่อระดับการศึกษา, ชื่อมหาวิทยาลัย]. องค์การหรือมหาวิทยาลัยที่เผยแพร่.
กฤษฎณา ททรัพย์สมบูรณ์. (2560). การศึกษาการปฏิบัติบทบาทผู้นำการพยาบาลทางคลินิกของพยาบาล
วิชาชีพ หอผู้ป่วยวิกฤต โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

Reference are written in “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. Book

Mertens, D.M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). SAGE.

2. Academic Journal

Herbst-Damm, K.L., & Kulik, J.A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology, 24*, 225-229. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3. Conference Proceeding

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

4. Newspaper / Online Newspaper

Brody, J.E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*. <http://www.nytimes.com>

5. E-book

Dahlberg, G., & Moss, P. (2005). *Ethics and politics in early childhood education*. <https://epdf.tips/ethics-and-politics-in-early-childhoodeducation-contesting-early-childhood.html>

6. Thesis/Dissertation

Earnhart, C.L. (2018). *Evaluating an on-line education module for autism screening in pediatric primary care in Arizona* [Doctoral dissertation, University of Arizona]. ProQuest Nursing & Allied Health Database.